

IRÁNYTŰ

Evangélikus hittankönyv 3. osztályosok részére

Tanári kézikönyv

Iránytű

Tanári kézikönyv

BUDAPEST, 2016

A könyv a Magyarországi Evangélikus Egyház támogatásával készült.

Lektorálta
Szabóné Mátrai Marianna

Szerzők
Schaller Bernadett
Szigethyné Szenteczki Katalin
Varga Gyöngyi

Illusztrációk
Bódi Kati

Minden jog fenntartva. Bármely másolás, sokszorosítás,
illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás
a kiadó előzetes írásbeli engedélyéhez van kötve.

© A Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója, 2015
© Schaller Bernadett, 2016
© Szigethyné Szenteczki Katalin, 2016
© Varga Gyöngyi, 2016
Illusztrációk © Bódi Kati, 2016

Kiadja a Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója, 2016
Felelős kiadó: Kendeh K. Péter
Olvasószerkesztő: Petri Gábor
Szöveggondozó: Miklósné Székács Judit
Műszaki szerkesztő: Török Andrea

TARTALOM

Előszó	5
8-9 évesek pszichológiai jellemzői	7
Újra együtt!	9
Isten közösségre hív minket!	12
ISTEN ÚTJAI A TEREMTETT VILÁGBAN	
Felelősek vagyunk a teremtett világért	15
Hálaadás a teremtett világért, az életért, az ételért	17
A teremtett világ dicséri Istent (Zsolt 104)	20
Fák a Bibliában, fák a teremtett világban	27
Őrizzük a teremtett világot!	31
ISTEN UTAT MUTAT EGYHÁZÁNAK	
Evangélikusok vagyunk	33
Luther Márton – Útkeresés	35
Luther Márton – Új utakon	38
Élet az egyházban	40
Szeretet – szolgálat	42
Ajándékkészítés	44
Látogatás egy szeretetintézményben	46
Melléklet a Látogatás egy szeretetintézményben című leckéhez	48
Küldetésben	52
Egyek vagyunk Krisztusban	53
Ökumenikus hittanóra	56
Az egyházi esztendő (dupla lecke!)	59
Ismételjünk!	61
JÉZUSSAL AZ ÚTON	
Prófécia Jézus születéséről	65
Adventi kalendárium	69
Karácsony (Lk 1-2, Mt 1-2)	71
Karácsonyi előkészület a csoportban	76
Karácsonyi kézművesség	77
Melléklet	92
Simeon és Anna (Lk 2)	103
Menekülés Egyiptomba – a 12 éves Jézus	107
Jézus a gyermekek barátja	112
Jairus lányának feltámasztása	115
Az ötezer ember megvendégelése	117

A farizeus és a vámszedő	121
Jézus és a verebek példája	123
Ismételjük!	128
Ismételjük játékosan!	130
ISTEN UTAT MUTAT NÉPÉNEK	
Barangolás Egyiptomban	132
Mózes születése	135
Mózes elhívása	138
Csapások Egyiptomban	141
A páska éjszakája	144
Átkelés a Vörös-tengeren	147
Tízparancsolat 1.	151
Tízparancsolat 2.	155
Tízparancsolat a mindennapokban	158
Pusztai vándorlás	161
Ismételjük!	170
Ismételjük játékosan!	171
ÚTON AZ APOSTOLOKKAL	
Mátyás apostollá választása	175
Gyülekezet születik	177
Péter meggyógyítja a sántát	181
Péter megszabadul a börtönből	184
István	187
Fülöp és az etióp kincstárnok	193
A damaszkuszi úton	196
Pál apostol	199
Pál és Szilász Filippiben	202
Ifjú az ablakban	204
Hajótörés és menekülés	209
Pál levelezése	213
Ismételjük!	217
Ismételjük játékosan!	218

ELŐSZÓ

Kedves hitoktatók!

Szeretettel adjuk kézbe az *Iránytű* című, harmadik osztályosoknak készült hittankönyvünket és a hozzá tartozó tanári kézikönyvet. A leckék ezúttal is a Magyarországi Evangélikus Egyház hivatalos tantervére épülnek. A tanári kézikönyv 60 leckét tartalmaz. A 45 tankönyvi leckét 15 tankönyv nélküli óra egészíti ki a heti egy-, illetve heti kétórás munkaterv számára is használható anyagmeny-nyiséggel.

A tankönyvi leckék nélküli órákat úgy terveztük, hogy azok segítsék, kiegészítsék a megszerzett ismereteket, valamint másfajta élményt, impulzust jelenthessenek a gyermekek számára. Mindenkit bátorítunk arra, hogy változatos munkaformákat alkalmazzon!

A tanári kézikönyvben az alsós tankönyvcsalád eddigi részeiben alkalmazott rövidítéseket használjuk:

TK = tankönyvi oldal

TK-M = tankönyvi melléklet

TK-matrica = tankönyvben matricás mellékletből részlet

Ez a hittankönyv is követi az előzőket képi világában, ugyanakkor törekedtünk a későbbi gyermekkorba lépő 8-9 éves gyermekek számára a realiztikusabb alakok megjelenítésére.

A korosztály nagyobb terhelhetőségéhez igazodva növeltük a rejtvények és fejtörők arányát, valamint az olvasmányok is hosszabbak lettek. Ennél a könyvnél is igaz, hogy a feladatok nem öncélúak! A gyermekek ne csak a rejtvények megoldásához jussanak el, hanem azokon keresztül a bibliai történet üzenetét is igyekezzenek elmélyíteni. A feladatokból bátran válogassunk a csoportunk terhelhetősége, a gyermekek képessége szerint! Szembetűnő változás az előző két évfolyamhoz képest, hogy a kognitív képességek fejlődésével a megismerésre vonatkozó tartalmakat arányosan növeltük, azonban továbbra is hangsúlyos a gyermekek hitbeli, érzelmi nevelése. E célból ajánlunk imádságos lehetőségeket, zoltárokat, beszélgetési lehetőségeket, az Istennel és egymással való közösség megtapasztalásának többféle módját.

A tanári kézikönyvben továbbra is rövid exegézis vezet be a leckéket, amelyeket dr. Varga Gyöngyi készített. Az órára való felkészülést továbbra is segítik az óravázlatok. Hangsúlyozzuk, hogy ezek lehetőségek: a csoport létszámának és összetételének figyelembevételével alkalmazzuk őket vagy alakítsunk rajtuk.

Az infokommunikációs technológia térhódítását tudomásul véve igyekeztünk helyenként ajánlásokat tenni, hiszen ezekkel a lehetőségekkel is színesíthetjük az óráinkat.

A tankönyv 12 éneket tartalmaz, amelyeket a hittanórák keretében megtaníthatunk. Természetesen a tanári kézikönyvben több énekajánlás van. Ezeket az *Evangélikus énekeskönyvből* (EÉ), az *Új énekből* (ÚÉ) és a *Zarándokénekből* (ZÉ) választottuk.

Az *Ismételjünk!* című órák kiegészítéseként a tanári kézikönyvben csoportmunkában alkalmazható játékosabb összefoglaló órákat is találunk, amelyek további lehetőséget adnak a megszerzett ismeretek elmélyítésére.

Hálával tartozunk Istennek, hogy megsegített minket ebben a szolgálatban. Köszönettel tartozunk mindazoknak, akik munkánkat segítették, valamint családjainknak, hogy hordoztak minket az elmúlt két évben.

Legyen ez a könyv Istenre mutató eszközzé a kezetekben!

A szerzők

8-9 évesek pszichológiai jellemzői

Biológiai jellemzők

A kisiskolás gyermekek testi ereje megnövekszik, mozgáskoordinációjuk hatékonyabb és rendezettebb az idegrendszeri érés által, így mozgékonyabbá válnak. A lateralizáció folyamata befejeződik, minden mozgás terén rögzül. Az agykéreg mielinizációja majdnem teljesen befejeződik; ez azt jelenti, hogy a különböző agyterületek között összeköttetések megváltoznak. Ezáltal az agyhullám-aktivitás mintázata is megváltozik, a lekötött, szándékos figyelemre jellemző alfa hullámok megnövekednek. A homloklebeny is egyre hatékonyabb, minőségileg magasabb szinten működik. Ez a figyelemtartásra, viselkedésirányításra van hatással.

Kognitív fejlődési jellemzők

Olyan újfajta **gondolkodási műveletek**re képesek, amelyek egy logikai rendszerbe illeszthető, belsővé tett cselekvések. Ez a műveleti gondolkodás lehetővé teszi, hogy a gyerekek tárgyakkal, cselekvésekkel fejben manipuláljanak. Ezek a mentális műveletek még konkrétak, azaz a bennük részt vevő tárgyak, illetve cselekvések jelenlétében hajtódnak végre. Kialakul a decentráls képessége, azaz egyre több jellemzőt képesek figyelembe venni, kategóriákat alkotni, akár többszörös kritériumok mentén. Megértik, hogy bizonyos tulajdonságok megőrzése logikailag szükségszerű, a látszat megváltozása ellenére is.

Emlékezeti terjedelmük nő, tudatos emlékezeti stratégiákat használnak. 7-8 éves kortól saját szervezői elveket is alkalmaznak.

A kisiskolásoknál az önkéntelen **figyelem** mellett egyre hangsúlyosabban jelenik meg a **szándékos figyelem, képessé válik kötelességszerűen is figyelni**. A figyelmi terjedelem ebben az életkorban 20 perc. Ez idő alatt képesek folyamatosan figyelni nagyobb ingadozás nélkül.

Erre a korra datálható az olvasás **tanulásának** második fázisa. A kisiskolások olvasása gyorsabb, folyékonyabb, a dekódoló készségük automatikus. Már tudnak a szöveg témájáról olvasás közben gondolkodni, de csak jól ismert szövegnél. Azonban az ismeretszerzés még mindig elsősorban hallás, nem olvasás útján történik, és még nem képesek a lényeg kiszűrésére az iskolai tananyagból.

A **képzleti** tevékenység kisiskolás korban már sokkal fegyelmezettebb, behatároltabb, mint az óvodásoknál. A fantáziahazugságok kezdenek eltűnni. Kilencéves kortól már igénylik, hogy önállót alkothassanak, tervezhessenek, és ehhez hívják segítségül az alkotó képzeletet.

Szociális, emocionális és akarati jellemzők

A szociális szempontváltás képességén keresztül megértik, hogy milyennek látják őket mások. Emellett felismerik, hogy egy személy érzései és cselekvései nem feltétlenül vannak összhangban. Ez is hozzájárul kommunikációjuk hatékonyabbá válásához.

A kisiskoláskor e szakasza az átpártolás kora, a felnőttek véleménye és értékrendje helyett a kortársak válnak fontossá. Nem jelentkezik eltávolodás a felnőttektől, csak a hozzájuk fűződő viszony jellege változik meg. Ez a folyamat segíti a társas kompetenciák fejlődését azáltal, hogy megtanulják, miként kell viselkedni más emberekkel. A többi gyerek mellett érzelmi biztonságot is jelent, fontos társas ingereket biztosít, és lehetővé teszi a valahová tartozás érzését. Ekkor még az osztálytársak közötti **társas kapcsolatokat nagymértékben befolyásolja a tanulmányi eredmény**.

A kisiskolás gyermeknél az alábbi **érzelmek** kezdenek egyre hangsúlyosabbá válni: rokonszenv, ellenszenv, vonzódás, irigység, káröröm. A harmadik osztály táján megjelenik az ún. „betyárbecsü-

let”. Ekkor a társak irányába megnyilvánuló szolidaritás fontosabbá válik, mint a felnőttek felé való engedelmesség. A kisiskolásokra jellemző érzelmi megnyilvánulás továbbá a rivalizálás is. Kezdetét veszi az egymással történő versengés nemcsak a tanulásban, de az élet más területein is.

Az **akarati élet** vonatkozásában a 6-8 évesekre még a kevésbé kitartó tevékenység jellemző. Munkájukból könnyen kikölkenthetők, cselekvésükben kevésbé állhatatosak. Ezen szempontból jelentős változás 9-10 éves korban figyelhető meg. A kötelesség- és feladattudat csak fokozatosan, egy hosszabb folyamat eredményeként fejlődik egyre magasabb szintre.

Erkölcsei fejlődés

Számos sajátos jellegű tartalmi szabályt kell megérteni egy iskolás gyermeknek. Konvencionális erkölcsi morál, kölcsönös személyközi elvárások, viszonyok és igazodás jellemző ebben a korban. Az a helyes számukra, hogy az ember úgy éljen, ahogyan a környezetében lévők elvárják, ahogy az emberek általában elvárják a szerepektől (testvér, barát, diák). Fontos, hogy az ember jó legyen, jó indítékai legyenek, és törődjön másokkal. Azaz a kölcsönös kapcsolatokat a bizalom, lojalitás, tisztelet és elégedettség is tartsa össze. A helyes cselekvés indokai, annak szükséglete, hogy az ember jó legyen önmaga és mások szemében, törődjön másokkal.

(Pesics Zsuzsanna iskolapszichológus, Orosháza)

Újra együtt!

Találkozás, élmények, beszélgetés, ráhangolódás a tanévre

„Örüljete az Úrban mindenkor! Ismét mondom: örüljete!” (Fil 4,4)

Bár a Galata levél a Lélek gyümölcseként nevezi meg az örömet, az öröm természetéhez tartozik, hogy nem jelentkezik önmagában, hanem valamely hiány megszűnésekor vagy teherből való megszabadulás által (Zsolt 51,14: a szabadulás öröme). Ahol Jézus megjelent, ott Isten országának terhet leoldó és hiányokat betöltő erejét tapasztalták meg, s ez adott örömet. Az apostol nem egy általános örömet tolmácsol, hanem az Úrban való örömeire hív. Mert ez nem függ pillanatnyi sikereinktől vagy kudarcainktól, hangulatunktól vagy egészségi állapotunktól, hanem valóban mindenkor van alapja egy szabadító, erőt adó, vigasztaló belső örömeinknek. Ez a mi „titkos erőforrásunk”!

(Cserhádi Sándor: *Pál apostolnak a filippibeliekhez írt levele*. Evangélikus Sajtóosztály, Budapest, 1976.)

Az óra célja

Kétségtelen, hogy a tanév kezdetét, a nyári vidám szabadság után az iskolai kötöttséget általában nehezen élik meg a gyermekek. Azonban az egymással való találkozás, a nyári élmények megosztása mégis örömet jelent számukra. Talán érkezett új tanuló az osztályba vagy a csoportba, akit jó lenne közelebről megismerni, vagy egyszerűen csak kicsit többet megtudni egymásról, s egy jót játszani a tanév kezdetén. **Némely játékos feladat azonban komoly visszajelzést is ad a tanítónak a gyermek(ek) jelenlegi helyzetéről, gondolkodásmódjáról.**

Előkészületek

Jelzett eszközök beszerzése, előkészítése

Eszközök

- **Előző tanév során tanult énekek kottái**
- **Mondatbefejezések:** Papírlapok a mondatkezdetekkel (az A/4-es lap 4 db A/6-osra osztható, mindegyik kis lapon egy-egy mondatkezdet), magnó vagy laptop vokális zenével
- **Névjegykártya:** kis kártyák
- **Szívesen lennék.../Sohasem lennék...:** kis kék, illetve piros papírlapok
- **Hajtogatós értékelés:** kis papírlapok
- **Gombolyag:** fonalgombolyag
- **Most mutasd meg!:** Kinder tojások, cédulák
- **Apróhirdetés:** füzetbe vagy a tankönyv végébe kötött vonalas lapokra
- **Képzősszerakó (puzzle):** jelzett oldalak képeit fénymásolni, összevágni
- **Ige összeállítása:** 8 műanyag pohár, Fil 4,4 ige szavaival

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<p><i>Ének</i> Kérdezzük meg, ki emlékszik, milyen énekeket tanultunk az előző két évben! Amikor néhány kedves ének előkerült, kérdezzük meg, kinek volt mostanában születésnapja. Ő választhat az elhangzottak közül.</p> <p><i>Imádság</i> A hitoktató a csoporttal rövid imádságban hálát ad a nyári pihenésért, Isten megőrző szeretetért és a találkozás, viszontlátás öröméért. (Ha netán valakivel valami baj, baleset történt, arról se feledkezzünk meg. Ha új tanuló érkezett a csoportba, érte is hálát adhatunk.)</p>
15 perc	<p>Játékos élménybeszámoló (csoportlétszámtól függően választható)</p> <p><i>1. Mondatbefejezések</i> Megkérjük a gyerekeket, hogy tetszés szerint fejezzék be írásban a megkezdett mondatokat: 1. Nyáron sok mindent csináltam: ... 2. Legszebb nyári élményem az volt, amikor... 3. Viszont nem volt igazán jó, hogy... 4. A nyár végén annak örülök, hogy... Elindítjuk a vokális zenét, ami mindvégig szól, csak akkor halkul el, amikor a vezető elmondja az adott befejezetlen mondatot. Az egyes mondatok között hagyunk időt arra, hogy mindenki nyugodtan leírassa a saját mondatbefejezését. Végül felolvassák, amit írtak.</p> <p><i>2. Névjegykártya</i> Minden játékos készít magáról egy „névjegykártyát”. Ez a kártya nem tartalmazza a nevet, címet, telefonszámot. Ezek helyett egyéni – és nem külsődleges – jellemzőket írunk rá, tömören szólva arról, milyennek látjuk magunkat. (Hívjuk fel a gyerekek figyelmét arra, hogy a leírások lépjenek túl a fizikai adottságok, a külső ismertetésén.) Ezután a tanító összeszedi a kártyákat, majd megkeverve kiosztja azokat. A gyerekek sorban felolvassák a hozzájuk került kártyán található szöveget, majd megpróbálják kitalálni, ki írhatta azt. Ha nem sikerült, bárki segíthet a csoportból – utolsóként a kártya tulajdonosa.</p> <p><i>3. Szívesen lennék.../Sohasem lennék...</i> A tanító meghatároz öt dolgot (pl. növény, állat, tárgy, természeti jelenség, bútor), és utána arra kéri a csoport tagjait, hogy mindenki írja az egyes kategóriák mellé azt, milyen növény, állat, tárgy stb. szeretne lenni. Második körben azt írja le, mi az, ami egyáltalán nem szeretne lenni. A megbeszélésben kérjük indoklást, magyarázatot is. A gyakorlat egyrészt a gyermek vágyait fejezi ki szimbólumokban, másrészt a benne levő, de elutasított indulatokról, tendenciákról ad képet.</p> <p><i>4. Hajtogatós értékelés</i> Mindenki elindít egy lapot a lap jobb alsó sarkában a nevével. A lapok körbemennek, és mindenki mindenkinek ír egy-egy kedves mondatot az előttünk álló tanévre (jókívánság, közös emlék, stb.). Miután írtunk a lapra, lehajtjuk, hogy csak a címzett olvashassa el a lap körbeérése után.</p> <p><i>5. Gombolyag</i> Körben állunk, és egy gombolyag fonalat dobunk valakinek a körből azzal a kérdéssel: „Te mit vinnél magaddal egy lakatlan szigetre?” Egy gyermek többször is válaszolhat, de törekedjünk arra, hogy mindenki egyformán kerüljön sorra.</p>

18 perc

A tavalyi tananyag, tankönyv játékos átisméltése (a teljesség igénye nélkül)

Ennél a résznel is jó lenne versenyeztetni a gyerekeket, ha létszámtól függően megoldható.

1. Most mutasd meg!

Kinder tojás sárga héjában kis cédulán a szereplők neve és az előadás módja: magyarázd el, rajzold le, mutogasd el! A feladványok aszerint legyenek kiválasztva, hogy (a heti egy tanóraban tanítva) mely leckék kerültek elő a tavalyi évben. Pl.: Ábrahám, Lót, Ézsau és Jákób, József, Benjámín, József és Mária, az Úr angyala, napkeleti bölcsek, a gyermek Sámuel, Péter tanítvány, a kapernaumi százados, a vak Bartimeus, Júdás, Pilátus, emmausi tanítványok.

2. Apróhirdetés

Az előző körben sorra nem került szereplők némelyikére a gyerekek fogalmazzanak meg apróhirdetést, aminel alapján a többieknek kell kitalálni, kiről van szó. Példával segítsünk: „Feleslegessé vált szemkötőmet, tapogató botomat és aprópénz gyűjtésére alkalmas edényemet strapabíró lábbelire cserélném.” (Vak Bartimeus)

3. Képzőművészeti (puzzle)

A 73., 74., 76. és 84. oldal (szenvédéstörténet) képeit fénymásolni, összevágni. A szöveg-buborékokba előzőleg beírni a hiányzó mondatokat. Mit látunk a képeken?

5 perc

Ige összeállítás

„Örüljete / az / Úrban / mindenkor! / Ismét / mondom: / örüljete!” / (Fil 4,4)

A mellékelt kép alapján állítsák össze a tanulók a műanyag poharakra írt/ragasztott szavakból a Fil 4,4 igét. A helyes sorrend mellett kihívás a torony felépítése is. Ha a létszám (és a poharak száma) engedi, versenyeztessük a gyerekeket! Beszélgessünk arról, mit jelent ez az ige számukra!

2 perc

Záró imádság

Az óra végén álljunk körbe, fogjuk meg egymás kezét, s mondjuk el együtt a Miatyánkot.

Isten közösségre hív minket!

Csoportépítő játékok, ismerkedés a tankönyvvel

Alapvetés

„Az Úr Jézus Krisztus kegyelme, az Isten szeretete és a Szentlélek közössége legyen mindnyájatokkal!”
(2Kor 13,13)

- A tanév kezdetén a Második korinthusi levél végén található apostoli áldással indulunk útnak. A liturgikus hagyományban is jól meggyökeresedett áldás nem jókívánság, s nem üres formalitás. Isten jó ígését hordozza, amelyet megad mindenkinek, aki kéri tőle.
- A Szentháromság személyeinek nem az önmagukban való, hanem az értünk való léte kerül a középpontba: Isten megmentő szeretete Jézus Krisztusban siet a segítségünkre, és a Szentlélek ajándékai által valósul meg.

(Cserháti Sándor: *Pál apostolnak a korinthusiakhoz írt második levele*. Luther Kiadó, Budapest, 2009.)

Az óra célja

A gyerekek éljék meg újra a közösséghez tartozás élményét: Isten a Szentlélek által közösséget teremt. Akik Jézushoz mennek, köré gyűlnek és vele találkoznak, azok egymással is találkoznak. Éljék át a gyerekek a közös imádság erejét. Ismerkedjenek a tankönyvvel, amelynek leckéiben előtérbe kerül Isten hívása és a vele és az egymással való közösség megélése.

Kulcsfogalmak

Közösség

Előkészületek

Az óra igéjét írjuk fel a táblára (2Kor 13,13). Válasszunk ki a tankönyvből tetszőlegesen a csoport létszámának megfelelő számú képet, és fénymásoljuk le.

Eszközök

Olló, ragasztó, könyvjelző hosszúságú karton, (a csoport létszámának megfelelően) színes ceruza vagy filc.

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<p><i>Ének</i> <i>Énekeljünk</i> jól ismert és kedvelt énekeket az előző években tanultakból. Indulj az úton... (EÉ 560)</p> <p>Órakezdő imádság a tanévre Jó Atyám, Istenem, a mai órán légy velem! Add rám áldásod, szívem legyen szállásod! Ámen.</p> <p><i>Imádság</i> Ha a körülmények megengedik, ülünk körbe, s indítsunk el egy imaláncot. A hitoktató rövid imádságot mond, az ámen után megszorítja a mellette álló/ülő kezét. Biztassuk a gyerekeket néhány szavas imára. Ha valaki nem szeretne hangosan imádkozni, kézzel jelzi. Ha végigértünk, a hitoktató lezárja az imádságot néhány mondatos összefoglalással. Az órák elején vagy végén is imádkozhatunk így. Biztassuk a gyerekeket a hangos imádságra, de ne erőltessük, és ne tegyük kötelezővé! A kezdeti bátortalanság után lesznek, akik szívesen imádkoznak hangosan.</p>
15 perc	<p>Közös játék Ezeknek a játékoknak a csoportépítésben van szerepük. Segítik az egymásra hangolódást, az egymásra figyelmet.</p> <p><i>Titkos karmester</i> A csoport tagjai körben ülnek. Egy gyermeket kiküldünk, és a bent maradók megénekelnek a karmester személyében. Az ő feladata elkezdni a mozdulatokat, amelyeket a körben ülők lehetőleg azonnal utánoznak. A kívül levő gyermeket behívják, neki kell kitalálnia, ki a „karmester”. Érdekesebbé tehető a gyakorlat ének- vagy zeneszóval. Így a mozdulatok is ritmikusabbak lehetnek.</p> <p><i>Számoljunk 1-től 20-ig</i> Körben ülünk. Egyesével kell elszámolni húszig úgy, hogy semmiféle szabályt, sem sorrendet nem beszélünk meg, a szemünkkel sem adhatunk utasítást egymásnak. Ha ugyanazt a számot egyszerre többen is kimondják, egytől indul újra a számolás. Nem csupán a koncentrációt, hanem az egymásra figyelmet és az önuralmat is fejleszti ez a játék.</p> <p><i>Küldöm az üzenetemet</i> Üzenetküldés kézzel jelöléssel. A gyerekek körben állnak, fogják egymás kezét. Egy gyermek beáll középre. A hitoktató kezdi a játékot: „Küldöm az üzenetemet XY-nak.” Az üzenetet kézzel jelöléssel továbbítják a gyerekek, lehetőleg úgy, hogy a középen álló ne vegye észre, merre megy. Ha megkapta a címet, annyit mond: „Megkaptam!” Ő lesz a következő üzenet küldője. Ha a középen álló meglátja, hogy merre megy az üzenet, és rámutat, helyet cserél azzal a gyermekkel, akinél elcsúszott az üzenet.</p> <p>Boldog kiesők Ez a játék legyen az utolsó. Akik kiesnek, elfoglalják a helyüket. Körben állunk, mindenki lehajtott fejjel a cipőjét nézi. A hitoktató azt mondja: „Most!” Mindenki ránéz valakire. Fontos, hogy a gyermekek egymás arcába nézzenek. Akiknek a tekintetük összetalálkozott, azok kiesnek, és leülnek a helyükre. A legboldogabb az a pár vagy gyermek, aki a végére marad.</p>

15 perc

Ismerkedés a hittankönyvvel

1. Olvassuk el a tankönyv beköszöntő sorait hangos olvasással!
2. Keressük meg a témaköröket bevezető oldalakat, olvassuk el a fejezetcímeket!
3. Képkeresés páros munkában: Minden párnak osszunk ki két képet a tankönyv képei közül. A feladat célja, hogy lapozgassák a tankönyvet. A képkeresés segíti a figyelme-
sebb nézegetést.

A füzetbe jegyezzék le:

- Hányadik oldalon van a kép?
- Mi a lecke címe?
- Melyik témakörhöz (fejezethez) tartozik a lecke?

Ahogy készen vannak a gyerekek, ellenőrizzük, és jutalmazzuk a hibátlan megoldásokat!

8 perc

Könyvjelzőkészítés

A gyerekek írják rá az apostoli áldást a kartonra, kis rajzokkal díszítsék, és adják oda egy szabadon választott osztálytársuknak, csoporttársuknak. Ez lesz a könyvjelzőnk a tanévben. (Ha nem fejezik be, a díszítés legyen házi feladat, s a következő órán adják oda egymásnak.)

2 perc

Értékelés

A tanítási órákat közös áldással is lezárhatjuk: Az óra végén álljunk körbe, fogjuk meg egymás kezét, s mondjuk el együtt az áldást!

„Az Úr Jézus Krisztus kegyelme, az Isten szeretete és a Szentlélek közössége legyen mindnyájatokkal!”

ISTEN ÚTJAI A TEREMTETT VILÁGBAN

Felelősek vagyunk a teremtett világért

TK

Exegetikai hangsúlyok

- Az ember – az Ószövetség tanúságtétele értelmében – a föld porából teremtett. A termőföld szava: *adama* a héber nyelvben összecseng az *adam* (ember, mint férfi és nő) fogalmával. Ez a szoros nyelvi kapcsolat arra utal, hogy az ember élete eredendően a teremtett világhoz kötődik, hiszen szerves része annak.
- Ugyanakkor 1Móz 1,27 szerint az ember Isten képére teremtett: ez azt jelenti, hogy hordozza Isten lényének lenyomatát, és az ő képviselője, „helytartója” itt, a földön. Az ókori keleti nagy uralkodók birodalmuk távoli pontjain – ahová csak nagy ritkán jutottak el hatalmi demonstrációs útjaikon – képmásukat hatalmas szobrokként állíttatták föl, ezzel jelezve, hogy mindenütt jelen vannak, kontrollálják, irányítják a társadalom és alattvalóik életét. Erre a gyakorlatra utal a bibliai kifejezés is: az ember ilyen értelemben Isten látható képviselője a teremtett világ különböző térségeiben.
- Ez a képviselő egyszerre méltóság és felelősség. A két teremtéstörténet (1Móz 1,1–2,4a és 1Móz 2,4b–24) szerint a teremtett világban az ember feladata az, hogy töltsen be a földet, és hajtsa uralma alá (1Móz 1,28), valamint, hogy művelje és őrizze a kertet: az Édent, amelyet otthonául kapott (1Móz 2,15). Ez a két történet két teológiai megközelítést, koncepciót tár elénk. Az elsőben az ember „királyi” szerepe, a felelős gondoskodás kerül előtérbe, a másikonál egy sokkal profánabb, hétköznapibb képpel találkozunk: a kertész, földművelő munkájával. Ám mindkettőnél közös a felelősség, a teremtett világ megőrzésére, gyarapítására irányuló emberi tevékenység.
- Az első teremtésbeszélésben olvassuk azt a felhívást, hogy az ember „uralkodjon” a teremtett világon (1Móz 1,26.28). Az itt szereplő héber kifejezés: *radah* elsősorban vezetői pozícióban lévő személyhez kötődő ige, amely általános értelemben dominanciát, irányítást, uralkodást jelent. Ám a bibliai koncepció soha nem a kizsákmányolás, leigázás gondolatát társítja ehhez az uralomhoz, hanem a körültekintő, felelősségteljes vezetést.
- Az Ószövetség hangsúlyozza a teremtés folyamatosságát: az ember, bár elfordult Istentől, mégsem veszítette el kapcsolatát a Teremtővel, sőt továbbra is részes és alkotótárs a folyamatos teremtésben (utódok, emberi munka, művészet).
- A teremtés – a bibliai koncepció értelmében – a káoszból, a *tohu va bohu* formátlanságából indult el. A világ így vált – Isten szándékából – rendezett, ékes, szép valósággá, ahogyan azt a görög *kozmosz* szó is jelzi. Az ember feladata abban segíteni Istennek, és azért munkálkodni, hogy a világ ne hulljon vissza a „kezdeti káosz” állapotába.
- 1Móz 1,28-ban a „kulturparancs” azután hangzik el, hogy Isten megáldja az emberpárt. Ez az áldás lesz az ember „jogosítványa” arra, hogy Istentől rendelt feladatát be tudja tölteni a földön. Ennek a felelősségteljes küldetésnek egy himnikus megfogalmazásával találkozhatunk a 8. zsoltárban.

Az óra célja

Lássák meg a gyerekek, hogy Isten az emberre bízta a teremtett világot. Értsék meg, hogy az uralkodás felelősséget, gondoskodást is jelent. Érzékeltesük, hogy már gyermekkorban sokat tehetünk a teremtett világ megmaradásáért.

Kulcsfogalmak

Teremtés, felelősség, teremtésvédelem

Előkészületek

Készítsünk papírból egy koronát.

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<p><i>Ének</i></p> <p><i>Minden, mi él, csak téged hirdet (ÚÉ 191)</i> <i>Imádság</i> Imádkozzunk együtt, s dicsérjük Istent a teremtett világ csodáiért! Próbálják a gyermekek megfogalmazni, hogy milyen természeti jelenség tetszik nekik a legjobban. Például: Dicsérem neved, Istenem, mert gyönyörűek a hegyek, az erdők. Dicsérem neved, Istenem, mert nagyon szépek a vizesések. Dicsérem neved, Istenem, mert olyan különleges állatok élnek a Földön. Stb.</p>
15 perc	<p><i>Ismétlés (frontális munka)</i> Mutassunk természeti képeket! Mit teremtett Isten? A gyerekek próbálják megfogalmazni, amit a teremtéstörténettel kapcsolatban tanultak. Emlékeztetessük a gyerekeket, hogy Isten teremtő szavával alkotja meg a világmindenséget, a földet, az embert.</p> <p><i>1. tankönyvi feladat (páros munka)</i> „Szaporodjatok, sokasodjatok, töltsétek be a földet, és hajtsátok uralmatok alá! <u>Uralkodjatok</u> a tenger halain, az ég madarain és a szárazföldön mozgó minden élőlényen.” Behelyettesítés: Népesítsétek be a földet! Hódítsátok meg a földet! Legyetek királyai a földön mozgó élőlényeknek!</p>
10 perc	<p><i>Beszélgetés, játék (frontális munka)</i> Mit jelent az uralkodás? Kik uralkodnak? Milyen egy jó uralkodó? Mondjanak a gyerekek egy példamondatot azzal kapcsolatban, hogy milyen a jó uralkodó. Aki jelentkezik, annak tegyük a fejére a koronát, s úgy mondja el a mondatot. Például: Egy jó király mindig igazságos.</p> <p><i>2. tankönyvi feladat (egyéni, majd frontális munka)</i></p>

- Az előző feladat mintájára ellenőrizzük a megoldásokat! A felelősen gondolkodó ember mondatai kerüljenek felolvasásra.
- Megoldás: A koronába írt számok: 1, 2, 7, 8, 10
- 5 perc 3. *tankönyvi feladat* (csoportmunka, frontális munka)
 Forduljanak össze a gyerekek, alkossanak négyfős csoportokat. Mindenki kapjon egy képet a feladat képei közül. Mondják el, hogy mit ábrázol a kép, és mit javasolnának a képek szereplőinek.
 A képekből és mondatokból plakátot készíthetünk, amit a teremtésvédelem hetében kitehetünk a faliújságra.
 A legjobb megfogalmazásokat hallgassuk meg együtt!
- Ne folyasd a vizet fogmosás közben!
 - Gyűjtsd szelektíven a hulladékot!
 - Ne világíts fölöslegesen!
 - Autó helyett gyalog vagy biciklivel menj iskolába!
- 7 perc 4. *tankönyvi feladat* (önálló munka)
 Szerető mennyei Atyánk! Olyan érdekes és csodálatos világot alkottál. Köszönjük, hogy nekünk adtad! Bocsáss meg nekünk, hogy sokszor felelőtlenek, gondatlanok vagyunk, s nem vigyázunk rá. Kérünk, segíts meg minket, hogy még sokáig itt élhessünk, és téged dicsérelhessünk! Ámen.
Házi feladat: 5. tankönyvi feladat
 Következő órára mindenki hozzon magával egy darab zöldséget vagy gyümölcsöt, ami a saját kertjükben termett, vagy amit nagyon szeret!
- 3 perc Értékelés
 Közös imádság
 Mondjuk el együtt a 4. feladat megoldását imádságként!

Hálaadás a teremtett világért, az életért, az ételért

TK

Exegetikai hangsúlyok

- Isten az élet ajándékozója és fenntartója. Az Ószövetség első gondolata az, hogy a világmindenség Isten teremtő munkájának eredménye és ugyanakkor színhelye is. Az Ószövetség Isten nevét: JHVH szorosán összekapcsolja a *hjh* (vagyok) létigével (lásd 1Móz 3,14). A létezés Isten eredendő valósága, minden az ő életéből ered. „*Benne élünk, mozgunk és vagyunk.*” (ApCsel 17,28)
- A teremtett világ: a növények és állatok öntudatlanul, létükkel mutatnak rá a Teremtőre. Az ember tudatosan teheti ezt: szabadságot kapott arra, hogy megvallja a Teremtőbe, a Gondviselőbe vetett bizalmát, és hálásan fogadja az életét és a létezés ajándékait.
- A két ószövetségi teremtésbeszélés hitvallás. Az ókori ember nyelvén és világképének hátterén fogalmazzák meg vallomásukat a teremtő Istenről, valamint a világmindenség létrejöttének és az ember életének értelméről. Ezekben a szövegekben a hitvallás szorosán összekapcsolódik a hálaadással és Isten magasztalásával.

- A második teremtéstörténet szerint az ember úgy lesz élőlényé, hogy Isten a lelkét leheli belé (1Móz 2,7). Ezzel a gondolattal a bibliai szerző azt juttatja kifejezésre, hogy az ember részt kapott Isten lényéből, lényegéből. Ez adja méltóságát, felelős pozícióját a teremtett világban. Ugyanakkor ez a teológiai koncepció azt is világossá teszi, hogy az ember létét és boldogulásának feltételeit mindenestől Istentől kapja, ezért rá van utalva az Ajándékozóra.
- Az a tény, hogy a világ és benne az ember minden pillanatban rászorul Isten gondoskodására, a bibliai emberek számára a bizalom alapmagatartásával kapcsolódik össze. Ez a bizalom az Istenbe vetett hit kapcsolati dinamikáját adja.
- Az Ószövetségben több helyen is szereplő „ünnepekalendáriumban” (pl. 2Móz 23; 3Móz 23) felsorolt ünnepnapok alapvetően és eredendően az évkör mezőgazdasági munkáihoz kötődnek: a bibliai emberek tisztában voltak vele, hogy a föld termékenységet, az esőt, harmatot, az állatok szaporulatát Isten „szavatolja”, a vetés és aratás, a nyáj kihajtásának és betelérésének eseményei ezért hálaadási ünnepek voltak.
- A 136. zsolttár olyan hálaadó ének, amely tanító költemény is egyben. A zsolttáros visszatekint a világ és Izrael népének kezdeteire, és JHVH-ról úgy vall, mint gondviselő és szabadító Istenről. A zsolttár első 9 verse a papi teremtésbeszélés (1Móz 1) sémáját követi, a hatnapos teremtés „eseményeit” veszi sorra. A 10. verstől Izrael történeti kezdetei, az exodus-esemény, a pusztai vándorlás és a honfoglalás témája kerül elének. Ezután egy hirtelen váltással a babiloni száműzésben élők kerülnek elének, az ő helyzetükre utal a zsolttáros, és megfogalmazza azt a reményét, hogy JHVH majd gondol népére megaláztatásában. Az utolsó gondolat újra a gondviselés témáját szólaltatja meg. A zsolttár különlegessége a strófánként visszatérő refrénszerű gondolata: *„Adjatok hálát az Úrnak, mert jó, mert örökké tart szeretete!”*

Az óra célja

Érzékeltesük a gyerekekkel, hogy mennyire fontos hálát adni mindazért, amit Istentől kaptunk ajándékba. Lássák meg, hogy tőle kaptuk a világot, hogy életterünk legyen, az ő akaratából születtünk meg, s ő gondoskodik rólunk, táplál és oltalmaz. Hangsúlyozzuk, hogy mindezt az emberek iránti végtelen szeretetéből teszi.

Kulcsfogalmak

Hála, aratási hálaadás

Előkészületek

Hozzunk az órára egy kosarat, amelybe beletesszük a zöldségeket és gyümölcsöket!

Eszközök

Kosár, tükör

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<i>Ének</i> Áldjuk Teremtőnk... (EÉ 253) <i>Imádság</i> Rövid hálaadások megfogalmazása. A gyerekek fogalmazzák meg egy mondatban, hogy miért szeretnének köszönetet mondani Istennek. „Köszönöm, Istenem, hogy...” (Összeköthetjük a 3. tankönyvi feladattal!)
5 perc	<i>1. tankönyvi feladat</i> (önálló munka) Imádság kiegészítése rajzokkal: fák, halak, madarak, (bármilyen állatok,) ember.
15 perc	<i>Hálaadó kosár készítése</i> (frontális munka) Gyűjtsük a kosárba a terményeket, amelyeket a gyerekek hoztak! Mi is tegyünk bele valamit! Mindenki mondja el, hogy miért azt a gyümölcsöt, zöldséget hozta. Hagyjuk, hogy beszéljenek a gyerekek. Mondjuk el, hogy milyen fontos, hogy megköszönjük Istennek, hogy gondunkat viseli. A gyerekek megoszthatják a kertészkedéssel, természetéssel kapcsolatos élményüket. Beszélgessünk az aratási hálaadó istentiszteletről vagy a teremtvédelmi istentiszteletről. (Sok városi gyülekezetben nem tartanak aratási hálaadást, ezért is fontos, hogy megismerjék a gyerekek.) Az osztály/csoport hálaadó kosarát felajánlhatjuk az aratási hálaadó oltárra. <i>A hálaadó kosár készítése helyett:</i> <i>2. tankönyvi feladat</i> Az ünnep neve: Aratási hálaadás (A színezést adhatjuk házi feladatnak is.) <i>3. tankönyvi feladat</i> Hálát adni azt jelenti, valamit megköszönni Istennek Köszönöm Istenem, hogy (tetszőlegesen folytassuk pl.: idén is sok finom alma termett a kertünkben.
10 perc	<i>4–5. tankönyvi feladat</i> (páros munka) A vonalakra: Ő ad eledelt minden élőlénynek. A szívbe: mert örökké tart szeretete.
5 perc	Tükörjáték Megmutatom nektek Isten egyik csodálatos alkotását. Értékesnek teremtette, különlegesnek, de egyszerre csak egyvalaki tudja megnézni. Egyesével hívjuk ki a gyerekeket, hogy nézzenek bele a tükörbe. Használjunk olyan tükröt, ami hátulról egy bekeretezett képnek néz ki. Kérjük meg a gyerekeket, hogy próbálják meg csendben megvárni a játék végét, s ne mondják el egymásnak, hogy mit láttak. A játék végén erősítsük meg, hogy mindannyian Isten teremtményei vagyunk, az ő akaratából születtünk, s az ő szeretetéből élünk mindennap.
5 perc	Értékelés Közös imádság. Mondjuk el együtt a 1. feladat megoldását imádságként.

A teremtett világ dicséri Istent (Zsolt 104)

TK, TK-M

Exegetikai hangsúlyok

- A teremtő Istenbe vetett hit az egyik legfontosabb teológiai téma az Ószövetségben. Elbeszélések és költői szövegek sokféle módon mutatják be, hogy az ember és környezete hogyan viszonyul életadójához, és miként éneklí a teremtett világ a Teremtő dicséretét.
- A teremtett világ létének és megmaradásának belső „rendező elve” a Teremtővel való eredendő összekapcsolódás. Ezt a viszonyulást öntudatlanul tükrözi, hirdeti a természet: számtalan növény- és állatfaj, tájak, természeti képződmények és természeti jelenségek „prédikálnak” a világot létrehívó és fenntartó Istenről.
- A 104. zsoltárban ennek a teremtéshitnek, a Teremtő áldásait hálásan fogadó emberi attitűdnek egy gyönyörű, költői megfogalmazásával találkozunk. Isten mindenhatóságát és a teremtményeiről való elkötelezett gondoskodását hangsúlyozza a zsoltárszerző. Az első 9 vers a teremtés rendjének megalkotását tárja elénk, majd a következőkben több „életképben” mutatja be a zsoltáros a bölcsen megalkotott teremtett világ működését és a teremtmények mindennapi életét.
- A korabeli zoológiai ismeretek az állatok életmódjának, élőhelyeinek megfigyelésén alapultak. Ám például a leviatánt (krokodilt) az ember számára félelmetes tengeri szörnynek tekinti a zsoltáros, akit csupán Isten tarthat kordában, hiszen azért teremtette, hogy játszadozzon vele (Zsolt 104,26). A bibliai Izrael nem volt hajózó nép, ezért a tenger és élővilága ismeretlen és éppen ezért félelmet keltő volt számára.
- A 104. zsoltár legfontosabb teológiai gondolata az, hogy Isten teremtő lelke kiáradásával újul meg a világ, és keletkezhetnek új élőlények (30. vers). Minden létező Isten bölcs szándéka nyomán keletkezett és keletkezik. A teremtés folyamata szüntelenül végbemegy, mindvégig, amíg csak világ a világ.
- A zsoltár gondolatai közeli rokonságot mutatnak Ehnaton (IV. Amenhotep) fáraó [naphimnuszával](#). Valószínűnek tarthatjuk, hogy az ókori Kelet nagybirodalmainak bölcsességtradíciója széles körben ismert volt, így Palesztina területén is megjelenhettek az Egyiptomban ismert gondolatok. Ehnaton fáraó naphimnusza több más egyiptomi szöveg mellett reflexióra talált az Ószövetségben. Ezek a lenyomatok arra utalnak, hogy az ókor világában a bölcsesség nemzetközi „cserekereskedelme” folyt. A reformer fáraó naphimnusza egy Ay nevű, magas rangú tisztviselő sírfeliratán maradt ránk.

Az óra célja

A teremtett világ maga dicséri a Teremtőt, tükrözi bölcsességét, képzeletének sokszínűségét és játékoságát. Az ember ámul Isten nagyságán, dicséretét zengő dalra fakad, régen is és most is.

Kulcsfogalmak

Teremtő szándék, bölcsesség, zsoltár

Előkészület

Bevezető játék képeit kinyomtatni, képrészleteket kivágni

Eszközök

Gyerekeknek olló, bevezető játék képei

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	Ének Pillangó, ha lehetnék... Imádság
5 perc	Bevezető játék <i>Részből az egészet</i> (pármunka, esetleg verseny) Helyezzük el egy asztalon a mellékletben szereplő állatok képrészleteit. Feladat: kitalálni a részletből, melyik állatról van szó. Igyekeztem palesztinai alfajokat keresni, a gyermekektől természetesen elegendő a faj megnevezése. <i>A vadszamár</i> elnevezést azonban hangsúlyozzuk, mivel a zsoltárban és a 2. feladat rejtvényében is így kerül elő!
5 perc	2. feladat megoldása (önálló munka) Állatnevek: oroszlán, vadszamár, gólya, zerge
10 perc	Tanítás (frontális munka) <ul style="list-style-type: none">Beszéljünk a gyerekeknek arról, hogy a természet szépsége, csodái a régi embereket is lenyűgözték. Igaz, nem járhattak állatkertbe, mint mi, de megszemléltek a körülöttük fellelhető állatokat, megfigyeléseket tettek, sok jellemzőjüket ismerték. Tudták, melyik állat lehet veszélyes, melyik szelídíthető.Kérdezzük meg, milyen hasznot hoznak az állatok az embereknek: pl. tehén/kecske tejet ad, húst ad, bőrükből használati tárgyak: cipő, dzseki, táska készül. Vannak állatok, amelyek a teherhordásban segítenek: pl. ló, teve, elefánt. A postagalamb híreket továbbított. Az ökörrrel/lóval szántottak, a prémes állatokból meleg bunda készült (ma már az állatvédelem miatt kevésbé jellemző). Az egerek/patkányok gyógyszerkísérletekben ma is használatosak. Közlekedés szempontjából beszélhetünk akár a kutyaszánokról.Az állatok és az ember világa mindig szorosan összekapcsolódott. Sajnos az ember nem felel meg kellőképpen Istentől kapott feladatának, vagyis nem óvja, vigyázza a teremtett világ értékeit. Különösen fájdalmas ez a folyamat az állatvilág szempontjából.Tudtok olyan jelenségeket/dolgokat említeni, amikor az ember az állatvilágra nézve kárt okoz?Pl. elefántcsont-kereskedelem, túlhalászás a tengereken, Tisza ciánszennyezése (2000-ben), élőhelyek elpusztítása (pl. esőerdők kivágásával), védett énekesmadarak feketekereskedelme... Sajnos a sor még hosszan folytatható.Tudtok állatokat védő akciókról, összefogásról?

Pl. békamentés, föld órája, madárbarát kert, rovarhotel.

Fontos, hogy az állatokra miként tekintünk: olyan teremtményekként, amelyek értünk, emberekért, a mi kényelmünkért vannak, vagy amelyek ránk vannak bízva. A Biblia első oldalain arról is olvasunk, hogy Isten az emberpárra bízta a teremtett világot, hogy „uralkodjon” rajta. Ez azonban nem azt jelenti, hogy kihasználja, önző érdeke vagy kénye-kedve szerint bánjon vele. Hanem óvja, vigyázza, művelje, gondozza!

- A zsoltárok gyakran dicsérik a Teremtő bölcsességét és gondviselő szeretetét.

5 perc

1. feladat

Egészítsük ki a 104. zsoltárt a hiányzó szavakkal! Segítenek a lap oldalán látható rajzok, valamint az előbb megfajtott 2. feladat!

Áldjad, lelkem, az Urat! [...] Te fakasztasz **forrás**okat a völgyekben, hogy folydogáljanak a **hegy**ek között. Megitátnak minden mezei vadat, vad**szamarak** csillapíthatják szomjukat. Fölöttük laknak az égi madarak, sűrű **lomb**ok között énekelnek. Megöntözöd onnan fentről a hegyeket, alkotásaid gyümölcisével jól tartod a földet. **Füvet** sarjasztasz az állatoknak, növényeket a földművelő embernek. Jóllaknak az Úr fái is, melyeket ő ültetett, ahol fészket raknak a madarak, és a ciprusfákon **gólya** lakik. A magas hegyeken a **zergék**, a sziklákon a mormoták találnak búvóhelyet. Te alkottad a **holdat**, hogy jelezze az ünnepeket, és a napot, amely ismeri pályáját. Ha sötétséget támasztasz, éjszaka lesz, amikor nyüzsög az erdő mindenféle vadja, az **oroszlánok** zsákmányért ordítanak, sürgetve Istentől eledelüket. Ha felragyog a **nap**, visszahúzódnak, és tanyáikon heverésznek. Az ember munkába indul, és dolgozik egészen **estig**. Milyen nagy alkotásaidnak száma, Uram! Valamennyit bölcsen alkottad, tele van a föld teremtményeiddel. Dicsőség legyen az Úrnak örökké! Örüljön alkotásainak az Úr! Éneklek az Úrnak, amíg élek, zsoltárt zengek Istenemnek, amíg csak leszek.

5 perc

3. feladat (önálló munka vagy házi feladat)

A zsoltár alapján írjunk mi is Istent dicsérő imádságot a feladat kifejezéseinek felhasználásával!

5 perc

Imádság

Imádkozzunk az elkészült imádságokkal!

5 perc

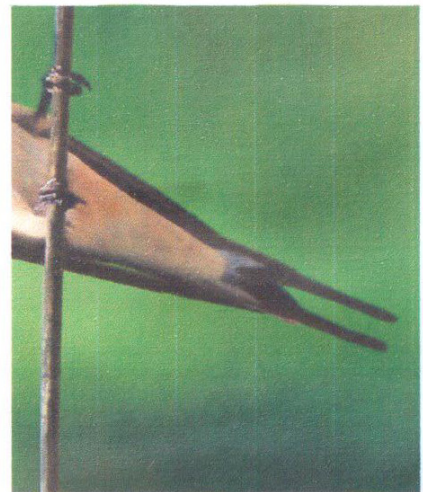
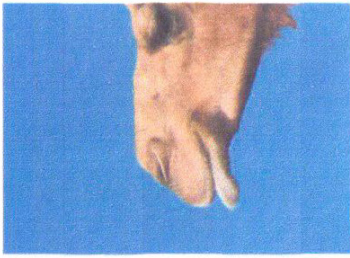
4. feladat (önálló munka – kézművesség)

A mellékletből készítsük el a forgó spirált!

5. feladat: Miközben vágunk, énekeljük el a *Minden, mi él...* kezdetű éneket!

MELLÉKLET

forrás: internet

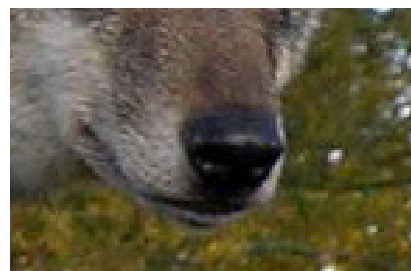
oroszlán

szíriai barnamedve

farkas

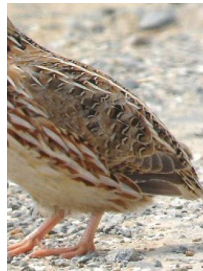
teve

sáska

fürj

szakállas saskeselyű

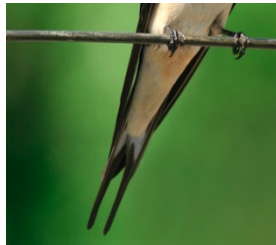

galamb

núbiai vadszamár

füsti fecske

Fák a Bibliában, fák a teremtett világban

Alapvetés

- A fa ősi szimbólum, a Bibliában is sokféleképpen megjelenik. Az első teremtéstörténetben a harmadik napon teremtette meg Isten a növényeket, a fákat (1Móz 1,11–12). 1Móz 1,29 arról beszél, hogy Isten az embernek adja a fák gyümölcsét eledelül. Isten megparancsolja, hogy egy város elfoglalásánál a gyümölcsfákat ne vágják ki, mert azok eledelt adnak (5Móz 20,19).
- A második teremtéstörténetben olvassuk, hogy az Éden közepén állt az élet fája és a jó és rossz tudásának fája, amelynek gyümölcsével kísértette meg a kígyó az asszonyt a bűneset történetében (1Móz 3).
- Ábrahámnak Mamré tölgyesében jelennek meg Isten küldöttei (1Móz 18).
- A szent sátor oldalainak deszkái akácfából készültek (2Móz 25,15).
- Jób könyvében olvashatjuk: „Még a fának is van reményége: ha kivágják, újból kihajt, és nem fogynak el hajtásai.” (Jób 14,7)
- Az embert, az emberi életet a Szentírás is több esetben hasonlítja a fához. Az Istenben bízó, reménykedő ember olyan, mint a folyóvíz mellé ültetett fa, amely zöld marad, soha nem szárad ki, mert mindig elegendő vízhez jut (Zsolt 1, 1–3; Jer 17,7). Az Énekek énekében a lány az erdő fái között álló almafához hasonítja szerelmét (Énekek 2,3).
- A fa nagyon fontos alapanyag, használták épületekhez, építményekhez és használati tárgyak készítéséhez. Nőé bárkája góferfából készült (1Móz 6,14), a salamoni templom építéséhez cédrusfát és ciprusfát használtak (1Kir 5–6).
- Jézus több példázatában, tanításában is megjelennek a fák: mustármag és kovász (Mt 13,32), a terméketlen fügefafa (Mt 21,18–19a). Zákheus egy vadfügefára mászott fel, hogy láthassa Jézust (Lk 19,4). Jézus többször tartózkodott az Olajfák hegyén (Lk 21,37), és elfogatásának éjjelén is ide vonult vissza a tanítványaival (Mk 14,26). A jászolbölcső, a hajók és Krisztus keresztye is fából készült.
- Pál apostol az olajfa képét használja a zsidó és a nem zsidó közösségek közötti kapcsolat illusztrálására (Róm 11,17–21).
- Jel 22,1–2 az újjáteremtett világban álló élet fájáról beszél, amely tizenkétszer terem egy évben, és a levelei a népek gyógyítására szolgálnak.
- A pszichológiában a farajzokat az ember személyiségének vizsgálata során használják. „A farajz a személy önmagára vonatkozó, alapvetőbb és mélyebb intrapszichés érzéseit jeleníti meg. Sokréteggű szimbolikájának egyike a növekedés: a fa egyenesen áll, mint az ember, növekszik, fejlődik, öregszik, végül meghal. A fa rajza mutatja, hogy a személy milyennek érzi viszonyát környezetéhez. A személy mélyebb, kevésbé tudatos érzéseit ábrázolja önmagáról, szemben az emberrajzzal, amely a tudatközeli attitűdjeit tükrözi. A fa magán hordozza a múltbeli fájdalmas események jegyeit, áttekintést ad a személy fejlődéséről az évek során át.” (Vass Zoltán: *A képi kifejezéspszichológia alapkérdései – szemlélet és módszer*. L'Harmattan, Budapest, 2011.)

Az óra célja

Csodálkozunk rá a gyerekekkel teremtett világ csodáira, s most irányítsuk a figyelmüket a fákra! Ismételjük át, hogy milyen bibliai történetekben olvastunk fákról! Irányítsuk a figyelmet arra, hogy milyen fontos szerepe van a fának a teremtett világban! Gondoljuk végig, hogyan védhetjük meg környezetünk fáit! Vonjunk párhuzamot a fa és az ember között!

Előkészületek

Válasszunk ki egy gyümölcsfát, egy lombhullató fát és egy örökzöld fát! Nyomtassuk ki a felolvasandó igehelyeket!

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<p><i>Imádság</i></p> <p>Urunk, Istenünk! Kérünk, add, hogy növekedjünk feléd, gyökerezzünk meg benned, ahogy a fák nőnek és kapaszkodnak. Ámen.</p> <p>Ének</p> <p>Róla beszél fű, virág... (ÚÉ 139)</p>
9 perc	<p><i>Bevezetés</i></p> <p>Ha van rá lehetőség, akkor ezt az órát a szabadban töltsük el. Sétáljunk fák között! Parkban, ligetben vagy fasorban, vagy egy olyan utcában, ahol sok fa van. Ha nehezen kivitelezhető a séta, nézzük meg a fákat az iskolaudvaron.</p> <p>1. Gyümölcsfa</p> <ul style="list-style-type: none">• Út az első fáig (<i>páros munka</i>) <p>A gyerekek beszélgessenek arról, hogy melyik a kedvenc fájuk, s miért. Hol áll ez a fa? Ha nincs kedvence, akkor melyik fa tetszik nekik a legjobban? Meséljenek egymásnak történetet, amiben ők szerepelnek kedvenc fájukkal.</p> <ul style="list-style-type: none">• Első fánál: frontális munka <p><i>Olvassunk fel a Bibliából</i> (frontális munka)</p> <p>1Móz 1,11–12</p> <p>1Móz 1,29</p> <p><i>Beszélgessünk!</i></p> <p>Milyen történetekben olvastunk fákról? Miért teremtette Isten a gyümölcsfákat? Ki ismeri föl, hogy milyen fa?</p> <p>Hogyan kell gondozni egy gyümölcsfát, hogy sok termése legyen? Mikor lesz egészséges a fa gyümölcse? Melyik gyümölcsöt szeretik a legjobban? Miért fontos, hogy sok gyümölcsöt együnk?</p> <p>Milyen más fontos szerepe van a fának – nem csak a gyümölcstermőknek – a teremtett világban és környezetünkben?</p>
9 perc	<p>2. Lombhullató fa</p> <ul style="list-style-type: none">• Út a második fáig (páros munka) <p>Beszélgessenek a gyerekek arról, hogy milyen hasonlóság van az emberek és a fák között!</p> <ul style="list-style-type: none">• A második fánál <p><i>Olvassunk fel a Bibliából</i> (frontális munka)</p> <p>Zsolt 1,1–3, vagy Jer 17,7–8</p> <p><i>Beszélgessünk!</i></p> <p>Ki tudja, hogy milyen fa? Milyen jellegzetességei vannak? Hogyan változik egy év alatt? Milyen hasonlóságok vannak az emberek és a fák között? Mennyi ideig élhet egy fa? Milyen élőlények számára fontosak még a fák? Ha terebélyes fát találtunk, nézzük meg, hogy hányan érik körbe! Tapogassuk meg a törzsét, nézzük meg az ágait, leveleit, szagoljuk meg a törzsét, a leveleket! Honnan tudjuk, hogy él a fa?</p>
9 perc	<p>3. Örökzöld fa</p>

- Út a harmadik fáig (páros munka)
Mire használjuk a fákat? Milyen dolgok, tárgyak készülnek fából? Soroljanak fel minél többet!

- A harmadik fánál

Olvassunk fel a Bibliából (frontális munka)

1Móz 6,14

1Kir 6,18

Beszélgessünk!

Soroljunk fel olyan bibliai építményeket, amelyek fából készültek! Mondjunk példát Jézus életével kapcsolatban tárgyakra, amelyeknek fa volt az alapanyaguk. Kitérhetünk arra, hogy József ácsmester volt, fával dolgozó ember, Jézus is ezt a mesterséget sajátíthatta el. Mit jelent, hogy örökzöld fa? Milyen káros hatások érik a fákat? Mit tehetünk értük? Milyen fákat lehet kivágni? Mit tehetünk, hogy több fa maradjon a környezetünkben?

11 perc

Faültetés, fagondozás

Ha van rá lehetőségünk, ültessünk el egy facsemetét az iskolaudvaron vagy a templomkertben, és viseljük gondját!

Ha a faültetés nem megvalósítható, fogadjon örökbe a csoport egy fát, és figyelje a fejlődését, gondozza, és vigyázza. Évszakonként figyeljék a változásait. Fontos, hogy ne felejtjük el a fánkat, hanem meghatározott időközönként beszélgetünk róla, kérdezzük róla a gyerekeket, mondjuk el a tapasztalatainkat, emlékeztessük őket a vállalásukra!

Házi feladat

Készítsenek rajzos beszámolót a sétáról, a fákról! Rajzolják és írják le a számukra legemlékezetesebb fát és a legérdekesebb gondolatokat. Az ügyesebbek képregényszerűen is elkészíthetik a feladatot.

2 perc

Értékelés

Közös áldás

Úgy vegyen körül minket Isten áldása, mint egy terebélyes fa lombja! Üdítsen fel minket Isten áldása, mint egy friss nyári gyümölcs! Vidámítsa szívünket Isten áldása, mint a madarak éneke. Járjon át minket Isten áldása, mint a tiszta erdei levegő. Emlékeztessen minket minden fa Isten áldó szeretetére, amely felfrissít, táplál, oltalmaz, véd, megtart.

A fáknál felolvasandó igehelyek

(Fénymásolható, szétvágható)

„Azután ezt mondta Isten: Növesszen a föld növényeket: füveket, amelyek magvakat hoznak, és különféle gyümölcsfákat, amelyek gyümölcsöt teremnek, és majd abban magvuk lesz a földön. És úgy történt. Hajtott tehát a föld növényeket: különféle füveket, amelyek magvakat hoznak és különféle gyümölcs-termő fákat, amelyeknek magvuk van. És látta Isten, hogy ez jó.” (1Móz 1,11–12)

„Majd ezt mondta Isten: Nektek adok minden maghozó növényt az egész föld színén, és minden fát, amelynek maghozó gyümölcse van: legyen mindez a ti eledetek.” (1Móz 1,29)

„Boldog ember az, aki nem jár a bűnösök tanácsa szerint, nem áll a vétkesek útjára, és nem ül a csúfolódók székére, hanem az Úr törvényében gyönyörködik, és az ő törvényéről elmélkedik éjjel – nappal. Olyan lesz, mint a folyóvíz mellé ültetett fa, amely idejében megtermi gyümölcsét, és nem hervad el a lombja. Minden sikerül, amit tesz.” (Zsolt 1,1–3)

„De áldott az a férfi, aki az Úrban bíz, akinek az Úr a bizodalma. Mert olyan lesz, mint a víz mellé ültetett fa, amely a folyóig ereszti gyökereit. Nincs mitől félnie, ha eljön a hőség, lombja üde zöld marad. Száraz esztendőben sem kell aggódnia, szüntelenül termi gyümölcsét. (Jer 17,7–8)

„Csinálj magadnak bárkát góferfából, készíts rekeszeket a bárkában, és vond be és kívül-belül szurokkal!” (1Móz 6,14)

„Belülről az egész templomot cédrusfa borította, s erre gömb alakú díszeket és virágfüzéreket faragtak; minden csupa cédrusfa volt, a követ nem is lehetett látni.” (1Kir 6,18)

Őrizzük a teremtett világot!

Az óra célja

Az előző órához kapcsolódva a teremtett világ és azon belül a fák védelmével kapcsolatos figyelemfelhívó plakát és egyszerű madáretető készítése lesz a feladat. Tudatosítsuk a gyerekekben, hogy a teremtett világra mindennap figyelniük kell, hogy még sokáig otthon legyünk. Az elkészített plakátokat tegyük ki a falújságra vagy a hirdetőtáblára!

Előkészületek

Írjuk fel a plakátcímeket, témákat a táblára!

Eszközök

Rajzlap, festék, filc, színes ceruza, WC-papír-guriga, zsiradék, madáreleség vagy magkeverék.

Az óra menete

Időtartam	Tevékenység
5 perc	<i>Imádság</i> Mondjuk el együtt a 136. zsoltár részletét! (TK 13. o.) <i>Ének</i> <i>Minden, mi él... (ÚÉ 191), Róla beszél... (ÚÉ 139)</i>
5 perc	<i>Beszélgetés</i> Beszéljük meg a plakátok legfontosabb jellemezőit! Mutassunk a gyerekeknek figyelemfelkeltő plakátokat!
30 perc	<i>Plakátkészítés</i> Tetszőleges technikával, csoportmunkában. A plakátok tartalma hívja fel a figyelmet a fák védelmére! Pl.: <ul style="list-style-type: none">• A fák is Isten teremtményei! Ne használd hirdetőoszlopnak!• Figyelj a fákon élő állatokra, nekik a fa az otthonuk!• Legyél Isten munkatársa! Véd a teremtett világot!• Isten ilyenek teremtette a világot – mi ilyené tettük...• Vedd észre, milyen szép a teremtett világ! Sétálj az erdőben! <i>Madáretető-készítés</i> Készítsünk madáretetőt újrahasznosított WC-papír-gurigából! A gurigát kenjük be zsiradékkal (zsírral, margarinnal, mogyoróvajjal, faggyúval), majd hempergessük meg madáreleséggel. Köthetünk rá szalagot, vagy egyszerűen ráhúzzhatjuk a faágra.

5 perc

Értékelés

Közös áldás

„Áldjon meg minket Isten egy tarka virágcsokorral: adjon egy szál nefelejcsset annak, akit elfeledtek, adjon tűztövist a bátortalannak. Áldjon meg minket az Úr, és adjon százsorszépet a szerelmeseknek, örökzöldet a környezetvédőknek. Adjon rezgőfüvet a hatalmasoknak és pityangot a magabiztosoknak. Áldjon meg minket az Úr, és adjon harangvirágot a gyerekeknek, tulipánt a művészeknek. Mindannyiunknak pedig egy szál napraforgóvirágot, hogy életünk minden órájában keressük a világ Világosságát, Jézus Krisztust, felé forduljunk, őt szeressük, rajta tájékozódjunk és őt kövessük. Áldjon meg minket a mindenható Isten, aki Atya, Fiú és Szentlélek.” (Forrás: *A hét nap csodája* – Segédanyag a „teremtés hete” ünnepkörhöz)

ISTEN UTAT MUTAT EGYHÁZÁNAK

Evangelikusok vagyunk

TK

Az óra célja

Ismételjük és rendszerezzük mindazt, amit az egyházzal, az evangélikusságról 1–2. osztályban a gyerekek megtanultak. Ebben a témakörben nagy hangsúlyt kapnak a csoportos tevékenységek. Ne csupán beszéljünk arról, hogy Krisztus közösségre hívott el minket, hanem a különböző tevékenységeken, feladatokon keresztül érezzék meg a gyerekek, hogy milyen nagy erő rejlik a közös imádságban, munkában, játékban.

Fontos! Erre az órára hozzanak vagy biztosítsunk **csoportonként** egy-egy *Evangelikus énekeskönyvet!* Alkossunk 4-5 fős csoportokat!

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<i>Imádság</i> <i>Ének</i> Áldott legyen a mi Urunk, (2x) Áldott legyen a mi Urunk örökké, örökké. (ism.) A neve bástyá, erős várunk, Az igaz hozzá fut, és megmenekül. (ism.)
5 perc	<i>Tankönyvi feladat</i> (csoportmunka) 1. feladat Mindenki választ egy képet, s a képhez kapcsolódó mondatot mond a csoportban. Például: Ezt a mondatot megtaláljuk a Bibliában. Ezt a mondatot olvashatjuk a templomajtó fölött. Ezt a mondatot mondja a lelkész az ajtóban. Ezt a mondatot mondja a tanító bácsi a gyerekeknek. Írják be a megoldást sárga mezőbe! Megoldás: Erős vár a mi Istenünk! Van még ötletek? Hol találkozhatunk még ezzel a mondattal?
7 perc	<i>Motivációs játék</i> Közösséghez tartozás kifejeződése, az egymásra utaltság megélése. Ha a csoport létszáma miatt nincs rá lehetőség, akkor páros munkában, esetleg egyénileg dolgozzunk! Építsetek várat! (csoportmunka)

Tervezzetek egy közös várat, amelynek ti vagytok az építőkockái! Legyetek tornyok, falak, kapuk!

Kis létszámú csoportban: építőkockából, fakockából, LEGO elemekből stb. lehet várat építeni. Minden csoport vagy páros mutassa be, hogy mit sikerült közösen alkotnia.

10 perc

Tankönyvi feladat (önálló munka, frontális munka)

2. feladat

Miután a gyerekek végigolvasták a mondatokat, beszéljünk a feladat állításairól! Hagyjuk, hogy a gyerekek a mondatok kapcsán elmondjanak személyes vagy nekik fontos dolgokat, eseményeket.

5 perc

Tankönyvi feladat (önálló munka, majd frontális munka)

3. feladat

Megoldás: evangélium

Ebből a szóból származik egyházunk neve? Mit jelent ez a szó?

Képrejtvény: Jó hír

Kiről szól ez a jó hír?

A Jézus Krisztusról szóló jó hír legdrágább kincsünk. (Kincsesláda)

Hol olvashatjuk? (Biblia, Újszövetség)

8 perc

Tankönyvi feladat

4. feladat

Vár: Hány versszaka van a 286-os éneknek? = 7

Templom: Hányas szám az utolsó énekszám az énekeskönyvben? = 591

Luther-rózsá: Hányas számú ének kezdődik így: „Jézus, te égi szép...”? = 389

Gyertya: Az 528-as ének hányadik versszaka kezdődik így: „Kis gyertya-hitem vigyázva viszem...”? = 3

Megoldás

$(7 \times 7) + (591 - 389) + 3 = 254$ – **Erős vár a mi Istenünk!**

Ez az ének az evangélikusok himnusza. Szerzője Luther Márton.

Rövid beszélgetés

Mit jelképez a himnus?

Miért állunk fel, amikor ezt énekeljük?

2 perc

Házi feladat

A gyerekeknek a mellékelt kártyán kiadható.

Ha problémásnak érezzük a kivitelezést, akkor

- lehet szorgalmi feladat, vagy
- készítsük el a következő órán, és csak alapanyagokat kérjünk a gyerekektől, valamint hogy együtt tervezzék meg, milyen fognak készíteni.

Tervezzetek Luther-rózsát!

Következő órára csapatban/párosan/egyéni (a csoport nagyságától függően) készítsenek Luther-rózsát bármilyen anyagból, bármilyen méretben.

A következő órán az alkotásokból kiállítást rendezünk!

(Rongydarabok, papír, csempedarabok, tészta, magok, kavicsok, termények, préselt virágok, fonal, műanyag kupak vagy bármilyen más anyag).

Házifeladat-kártya a csoport minden tagjának. Szerkesztés után fénymásolható és kiadható a gyerekeknek. Be lehet ragasztani a füzetbe.

3 perc

Értékelés

Közös áldás

Áldjon, áldjon meg Isten a dolgozó órák izgalmával, az alkotás szabadságával, a találkozások örömeivel. Ámen. (Varga Gyöngyi: *Áldáskönyv*)

Kedves _____ csoport!

Tervezzetek Luther-rózsát!

A következő órára készítetek Luther-rózsát bármilyen anyagból, bármilyen méretben.

A következő órán az alkotásokból kiállítást rendezünk!

Használhattok rongydarabokat, papírt, csempedarabokat, tésztát, magokat, kavicsokat, terményeket, préselt virágokat, fonalat, műanyag kupakot vagy bármilyen más anyagot.

Jó munkát kívánok!

Luther Márton – Útkeresés

TK, TKK

Martin Luther 1483. november 10-én született Hans Luther és Margarete Lindemann házasságából második fiúként. Szülei terve az volt, hogy fiuk majd gazdagságot és társadalmi rangot biztosító hivatást választ. Négy- vagy öt éves korában beírták a mansfeldi iskolába, ahová mindennap kézzel vitték el a gyalogolni még alig tudó kisgyermeket. Tizenkét éves korára megtanult latinul olvasni és beszélni, jártas lett a római költészetben, az alapfokú zeneelméletben, himnusz-költészetben, liturgiában. Egy évet tanult Magdeburgban, majd Eisenachban folytatta a tanulást. Felsőfokú tanulmányait az erfurti egyetemen végezte. Miután megszerezte a szabad művészetek mestere címet, beiratkozott a jogi egyetemre. 1505 júliusában egy komoly vihart élt át, amely teljesen megváltoztatta az életét.

„Egyszer Erfurt közelében, Stotternheim falu mellett hatalmas vihar lepett meg. Közvetlenül mellettem csapott le a villám, s engem félelem fogott el, hogy hirtelen, megtérés nélkül kell meghalnom. A haláltól körülveve Szent Annát, a bányászok védőszentjét hívtam segítségül, és megfogadtam, hogy kolostorba lépek: »Szent Anna, segíts, szerzetes leszek!«” – emlékezett vissza Luther.

A család rosszallása ellenére 1505-ben bevonult az Ágoston-rend erfurti kolostorába, és egy év múlva letette a szerzetesi fogadalmat. A következő évben pappá szentelték.

A kolostorban az egyablakos, fűtetlen cellájában kimerítő életrendet élt. Az imák, misék és tudományos munka közepette rendszeresen böjtölt, keveset aludt és rengeteget olvasott, tanult. A szerzetesi évek egyik fontos momentuma volt, hogy Luthert rákényszerítették a Biblia rendszeres olvasására.

„Szorgalmasan olvastam a Bibliát. Néha egy fontos állítás egész napra lefoglalta gondolataimat.”

Az aszketikus életmód Isten kiengesztelését szolgálta a szerzetesi gyakorlatban. Luther nem Megváltóját, hanem egy szigorú ítélőbírót látott Krisztusban.

Elöljárója, Johann Staupitz parancsára került Wittenbergbe, ahol tanult és tanított, s hamarosan megkapta a doktori kinevezését azzal a megbízatással, hogy a Szentírást magyarázza. Szerzetesi évei alatt mély benyomást tett rá római útja. A negyvennapos úton közel 1370 kilométert tettek meg a zarándokok.

„1510-ben voltam Rómában. (...) Csak négy hétig voltam ott, de megláttam ezalatt mindazt a babonát és hűtlenséget, ami csak lehetséges.”

Luther látta a középkori ember életének nyomorúságát, s igazságtalannak érezte Istent. Az irgalmas Istenhez vezető úton nagy segítségére volt a Biblia alapos tanulmányozása. Ezt többnyire a wittenbergi kolostor toronyszobájában végezte. „A Szentlélek ebben a toronyban fedte fel előttem az Írást.” Pál apostol rómaiakhoz írt levelének olvasásakor (Róm 1,17) talált rá az igazságos Istenre. „Akkor kezdtem el megérteni, hogy Isten igazsága az, amely által az igaz él, Isten ajándéka, vagyis a hit révén.”

A korabeli egyházi gyakorlatban megengedett volt a búcsúcédulák árusítása, amely a büntetés elengedését biztosította a megvásárlója számára. Luther ellenezte Albrecht mainzi püspök ilyen irányú pénzszerzését, és támadta Johann Tetzel dominikánus szerzetes búcsúcédula-árusító tevékenységét is. „Mert nem a búcsún keresztül, hanem a szelídségen és az alázatosságon keresztül (...) talál nyugalmat a lelketek” – mondta Luther egy 1517-es igehirdetésében.

Luther 1517. október 31-én megfogalmazta 95 tételét, amelyekkel azt akarta elérni, hogy szüntessék meg a visszaéléseket a bűnbánat helyes bibliai felfogása alapján.

A kezdődő vita odáig fajult, hogy Albrecht püspök Luther római kihallgatását kérte, s hogy vádolják meg eretnekséggel.

Luther a wittenbergi egyetemen is reformokat indított el, amelyek összekapcsolódtak az egyházi reformok követeléseivel. A kihallgatások és viták keretében élő Luther újabb írásokat adott ki (*A jó cselekedetekről, A német nemzet keresztyén nemességéhez a keresztyénség reformjára vonatkozóan, Az egyházi babiloni fogságáról, A keresztyén ember szabadságáról*).

Az 1520–21 telére tervezett wormszi birodalmi gyűlés előtt Bölcs Frigyes szász választófejedelem tárgyalásokat folytatott V. Károly német-római császárral és tanácsadóival. Annak ellenére, hogy a pápai küldöttek tiltakoztak Luther meghallgatása ellen, és szorgalmazták Luther mihamarabbi elítélését, mégis sor került kihallgatására a wormszi birodalmi gyűlésen 1521-ben.

Az írásai visszavonását követelték tőle, amire egy nap haladék után így válaszolt: „Hacsak meg nem győznek engem a Szentírás bizonyosságaival vagy világos okokkal – mert sem a pápának, sem a zsinatoknak egymagukban nem hiszek, mert bizonyos, hogy többször tévedtek és egymásnak ellentmondtak –, kötve vagyok a Szentírás általában idézett ígéreihez és az Isten ígéjébe vetett bizodalomhoz – semmit vissza nem vonhatok, de nem is akarok, mert nem tanácsos és nem helyes a lelkiismeret ellen cselekedni. Itt állok, másként nem tehetek. Isten engem úgy segítjen. Ámen.”

Miután Luther meggyőzése nem sikerült, a wormszi ediktumban kimondták, hogy bűnös felségárulás vádjában. Az életét csak a Frigyes választófejedelem által megrendezett emberrablás mentette meg. Wartburg várában élt György lovagként (Junker Jörg). Bár halálhíre Németország-szerte elterjedt, levelekben tartotta a kapcsolatot barátaival. Ezt az időt is munkával és tanulással töltötte: „Nagyon tétlen vagyok, és egyszerre elfoglalt is. Hébert és görögöt tanulok, és megszakítás nélkül írok.” Ennek az időszaknak a gyümölcse a német nyelvű Újszövetség. (Felhasznált irodalom: Eric W. Gritsch: *Isten udvari bolondja. Luther Márton korunk perspektívájából*. Luther Kiadó, Budapest, 2006. Virág Jenő: *Dr. Luther Márton önmagáról*. Ordass Lajos Baráti Kör, 1988.)

Az óra célja

A gyerekek ismerkedjenek meg Luther életének legfontosabb állomásaival, szolgálatával. Ismerjék meg a reformáció lényegét. **Lássák meg Luther életében és szolgálatában Isten gondviselő szeretetét.**

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<i>Imádság</i> Ének A múlt órán tanult ének átismétlése.
3 perc	<i>Ismétlő kérdések</i> Hogy köszönnek az evangélikusok? Melyik szóból származik egyházunk neve? Mit jelent ez a szó? Kiről szól ez az jó hír?
5 perc	<i>Házi feladat értékelése</i> Nézzük meg a Luther-rózsákból készült kiállítást! Készíthetünk szavazólapot a gyerekeknek, hogy melyik Luther-rózsa tetszik nekik a legjobban. A legtöbb szavazatot gyűjtő csoportot jutalmazzuk! Beszélgessünk a gyerekekkel, hogyan készült, kinek az ötletét valósították meg, ki segített a munkában.
7 perc	<i>Frontális munka</i> Rakjunk egy Luther-képet a táblára, írjuk alá a nevét, s írjanak a gyerekek szavakat, ami Lutherrel kapcsolatban eszükbe jutott.
10 perc	<i>Tankönyvi feladat (frontális munka)</i> Az ismeretlen kifejezéseket röviden magyarázzuk el. 1. feladat (a beírás sorrendjében): szigorúan, dolgozott, iskolába, viharba, szerzetes, kolostorban, tanított, Isten, Biblia, 95, kapujára, fenyegetőztek, gondot, várban Újszövetséget
5 perc	<i>Tankönyvi feladat (páros, vagy csoportmunka)</i> 2. feladat Az igaz állítások: Apja bányász volt. Szerzetesként kolostorban élt. Elrabolták, s így mentették meg az életét. Németre fordította az Újszövetséget.
5 perc	<i>Tankönyvi feladat</i> 3. feladat (önálló munka) REFORMÁCIÓ
5 perc	<i>Házi feladat</i> 4. feladat: 1517. X. 31. Értékelés Közös áldás „Maradjon velünk, Uram, szereteted, mert mi is benned reménykedünk!” (Zsolt 33,22)

Luther Márton – Új utakon

TK

Luther Márton 1525-ben, 42 évesen alapított családot. Feleségül vette az akkor 26 éves Bóra Katalint, aki nyolc apácával együtt menekült el a nimbscheni zárdából, és Wittenbergben talált menedéket. Luther kezdetben elutasította a házasságot, hiszen élete veszélyben volt, s nem akarta veszélynek kitenni családját. „Ha nekem valaki a wormszi birodalmi gyűlésen azt mondta volna, hogy hét múlva házasember leszek, feleségem és gyermekeim lesznek, kinevettem volna.”

Többek között a szüleivel folytatott beszélgetések győzték meg ennek az ellenkezőjéről. A nyilvános esküvőn 15 meghívott vendég volt, többek között Luther szülei is. A választófejedelemtől pénzt és a kolostor épületét kapták meg nászajándékba. Így lett az egykori Fekete kolostor a Luther család otthona.

„A házasság nem csupán természetes dolog, hanem Isten legédesebb és legkedvesebb adománya. Ez minden papnőtlenység felett áll, s a legtisztább élet, ha jól sikerül.”

Házasságukból hat gyermek született: 1526-ban János, 1527-ben Erzsébet, 1529-ben Magdolna, 1531-ben Margit, 1533-ban Pál, 1534-ben Margit. Saját gyermekeik mellett rokonaik négy árván maradt gyermekét is magukhoz fogadták és nevelték.

„Gazdagabb vagyok, mint a világ összes pápás papjai. Ugyanis meg vagyok elégedve. Ezenfelül törvényes gyermekeim vannak, amilyen a pápa egyetlen papjának sincs.”

Magdolna lányuk korai halála megviselte a Luther szülőket. „Nincs kedvesebb kapcsolat, mint a jó házasság, és nincs keservesebb elválás, mint a jó házastársaké. Ehhez legközelebb áll a gyermekek halála. Magam is megtapasztaltam, hogy mennyire fájdalmas ez.”

Kata asszony vezette a háztartást, gondozta a kertet, az állatokat. Ezenkívül még kosztos diákokat is otthonukba fogadtak. Katalin nem csupán a sörfőzéshez értett, gondos szakértelemmel gyógyította Luther betegségeit. Luther megszerette feleségét, többször is mesélte barátainak, milyen nagy boldogság számára a gondos asszony. Annak ellenére, hogy gyakran voltak pénzsűkében, otthonuk mindig helye volt barátoknak, gyermekeknek, vendégeknek, diákoknak s jó beszélgetéseknek.

Luthert élete alkonyán sokféle betegség kínozta. Sokszor hónapokig betegeskedett, de ennek ellenére kitartóan dolgozott. Valószínű, hogy nem élte volna meg ezt a kort sem, ha felesége nem ápolja. 1546. február 18-án szívelégtelenség következtében halt meg. A wittenbergi vártemplom szószéke alá temették el.

(Felhasznált irodalom: Eric W. Gritsch: *Isten udvari bolondja. Luther Márton korunk perspektívájából.* Luther Kiadó, Budapest, 2006. Virág Jenő: *Dr. Luther Márton önmagáról.* Ordass Lajos Baráti Kör, 1988.)

Az óra célja

A gyermekek ismerjék meg a Luther családot. Éreztesük meg velük, hogy áldás volt Luther számára a család. Hangsúlyozzuk, hogy mennyire fontos volt a reformátor életében Bóra Katalin háttér munkája. Tudatosítsuk a gyerekekkel, hogy evangélikus egyházunk Luther gondolatai alapján született meg.

Kulcsfogalmak

Család, reformátori munka

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<i>Imádság</i> Ének <i>Újra add az ősi hitem</i> (ÚÉ 101)
5 perc	<i>A házi feladat ellenőrzése</i> Előző lecke 4. feladata: 1517. X. 31. Keressük meg a könyv végén az egyházi esztendőről szóló táblázatot! Beszéljünk röviden reformáció ünnepéről!
10 perc	<i>Ismétlő és motivációs játék</i> Készítsünk csoportonként állóképeket Luther életének fontos állomásairól! Témajavaslatok: 1. Luther az iskolában 2. Viharélmény 3. A 95 tétel kiszögezése 4. Luther prédikál Átvezetés: 5. (Luther családja körében) Próbálják kitalálni, mit ábrázolhat az állókép!
7 perc	<i>Olvassuk el az olvasmányt!</i> Az olvasmányt feldolgozhatjuk a tankönyv képei alapján, tanári magyarázattal frontális munkában is. Készíthetünk diavetítést képekből.
5 perc	<i>Tankönyvi feladat</i> (egyéni munka) 1. feladat: <i>Kis káté</i>
8 perc	<i>Tankönyvi feladat</i> (csoportmunka) A gyerekek feloszthatják egymás között az oszlopokat! Ha túl nehéznek találjuk a feladatot, oldjuk meg együtt, az ügyesebbek dolgozhatnak egyéni munkában is. 2. feladat: János = 11, Erzsébet = 22, Magdolna = 17, Márton = 18, Pál = 5, Margit = 16. Az első oszlop gyümölcsei: kaJszibarack, mÁlna, baNán, mOgyoró, Szilva A második oszlop gyümölcsei: körtE, epeR, sZeder, Szőlő, kökÉny, Banán, mEggy, ciTrom A harmadik oszlop gyümölcsei: Meggy, anAnász, Gránátalma, Dió, áfOnya, aLma, Narancs, málnA Az negyedik oszlop gyümölcsei: alMa, banÁN, naRancs, körTe, mOgyoró, aNanász Az ötödik oszlop gyümölcsei: ePer, Áfonya, aLma A hatodik oszlop gyümölcsei: alMa, bAnán, köRte, füGe, dInnye, ciTrom
5 perc	<i>Házi feladat</i> 3. feladat Antenna a háztetőn – Mobiltelefon az egyik diák kezében – Repülőgép az égen – Parkoló autó az udvaron – Az egyik diák fényképezi Luthert – Az egyik gyereknek fülhallgató van a fülében – Digitális óra a kút tetején – Napozóágy – Fagyi az egyik diák kezében – Baseballsapka az egyik ember fején. Értékelés

Közös áldás

Áldjon, áldjon meg Isten a dolgozó órák izgalmával, az alkotás szabadságával, a találkozások örömeivel. Ámen. (Varga Gyöngyi: *Áldáskönyv*)

Élet az egyházban

TK, TK-matrica

Az óra célja

A nagyon különböző háttérből érkező gyerekek ismerkedjenek meg a gyülekezeti élet gazdagságával, érezzék meg, hogy milyen sok élményt és erőt ad a keresztyén közösséghez tartozás. Tudatosítsuk, hogy a gyülekezetben, a templomban Jézussal és egymással is közösségbe kerülünk. Ismételjük át a templom berendezési tárgyait! Az órán feltérképezhetjük, hogy kinek milyen élményei, kötődései vannak az evangélikus közösséggel, templommal kapcsolatban. Fontos, hogy senki se érezze kirekesztve magát! Engedjünk teret a személyes élményeknek, tapasztalatoknak. Hívjuk meg a gyerekeket gyülekezeti alkalomra, istentiszteletre!

Ha megoldható, ezt az órát tarthatjuk a templomban vagy a gyülekezeti teremben is.

Előkészítés

Activity-kártyákat kinyomtatni, a Zsolt 122,1 szavait szétvágni, borítékokba tenni a csoportok számára megfelelően.

Kulcsfogalmak

Egyház, gyülekezet, templom

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<i>Imádság</i> Ének TK 122. o. Térj be, vendég, hozzám... (ÚÉ 135)
3 perc	<i>A házi feladat ellenőrzése</i>
10 perc	<i>Ismétlés</i> Templomi Activity (csoportmunka, frontális munka) Az ismert játék szabályai szerint készítsük el a kártyákat, amelynek segítségével áismételjük a korábbi évfolyamokon a templomról tanult ismereteiket.

A gyerekek üljenek csoportokba, mindig más jöjjön ki a csoportból a feladványt ismertetni. (1 perc legyen a rendelkezésükre álló idő.) Ha az adott csoport nem tudja a választ, egy másik csoport megmondhatja. A legügyesebb csapatot jutalmazzuk meg!

Rajzolni: templom, oltár, feszület, persely

Mutogatni: térdeplő, harang, padok, orgona

Beszélni: szószék, keresztelőkút, Biblia, énekszámok tábla

10 perc

Bevezető beszélgetés (frontális munka)

Mikor jártak az evangélikus templomban? Milyen alkalmon vettek részt? Voltak-e olyan alkalmon, ami nem a templomban, hanem például a gyülekezeti teremben volt? Kivel voltak? Mi tetszett nekik? Mi volt számukra idegen? Mit jelent az a szó, hogy gyülekezet? A családtagjaik közül ki vesz részt rendszeresen gyülekezeti alkalmon?

Tankönyvi feladat (önálló, majd frontális munka)

1. feladat: beszéljük meg a gyerekekkel, melyik alkalom ismerős, melyikről nem tudják, hogy mit takar. Utána kezdjék a színezést.

10 perc

Játék

Rakjátok össze a mondat-puzzle-t!

„Örülök, ha ezt mondják nekem: Az Úr házába megyünk!” (Zsolt 122,1)

Ügyes csoportokban egy állóképen is megjeleníthetjük ezt az igét.

Tankönyvi feladat (önálló, majd frontális munka)

2. feladat: Olvassuk fel, milyen megoldások születtek!

5 perc

Tankönyvi feladat

3. feladat:

Lelkés: Isten igéjét hirdetem az istentiszteleten.

Kántor: Orgonálok és énekelek a templomban.

Hitoktató: Bibliai történeteket tanítok a gyerekeknek.

Egyházi: Gondoskodom a templomi rendről és tisztaságról.

Mondjuk el név szerint, hogy gyülekezetünkben kik teljesítik ezeket a szolgálatokat!

Házi feladat

4. feladat

A feladat kiadásakor vagy ellenőrzésekor beszéljük meg, hogy melyik tevékenység mit jelent. (Az istentisztelet előkészítése több mindent takarhat: kirakni az énekszámokat, virágot vinni az oltárra, segíteni az úrvacsora felkészítésében, énekeskönyvet adni a beérkezőknek, meggyújtani a gyertyákat az oltáron stb.)

2 perc

Értékelés

Közös áldás

Áldja meg a mindenható Isten közös munkánkat, igyekezetünket, s legyen velünk az úton! Ámen.

Activity-kártyák:

TEMLOM	OLTÁR	FESZÜLET	PERSELY
TÉRDEPLŐ	HARANG	PADOK	ORGONA
SZÓSZÉK	KERESZTELŐKÚT	BIBLIA	ÉNEKSZÁMOS TÁBLA

„Örülök, ha ezt mondják nekem: Az Úr házába megyünk!” (Zsolt 122,1)

Szeretet – szolgálat

TK

Alapvetés

- Mt 25, 31–46-ban Jézus egy nagyszabású képben az utolsó ítéletről beszél. Krisztus visszajön ítélni, az angyalok összegyűjtik előtte a népeket, s elkülönítik egymástól a juhokat és a kecskéket, az igazakat és a gonoszokat. Az igazak Jézussal élhetnek az örökkévalóságban, a gonoszok pedig az örök tűzre mennek.
- Az ítélet mértékéül az irgalmas szeretet legalapvetőbb kifejeződése szolgálnak. Akik az irgalmasság cselekedeteit végezték, azok vele tették meg ezeket; akik megtagadták a segítő kezet embertársuktól, ők utasították el.
- Jézus nem a humánus viselkedést teszi az üdvösség feltételévé, hanem azt mondja, hogy azt a kegyességet fogadja el igaznak, amely Istent és Krisztust a felebarát felé forduló segítő szolgálattal szereti. Ha valaki elmulasztja ezt, annak az életében az Isten iránti szeretet üres szó marad. Jézus megígérte, hogy visszatér, és a hitből táplálkozó, önfeláldozó, őszinte szeretet keresi.

(Forrás: *Máté evangéliuma*. Fordította és magyarázta: Karner Károly)

Az óra célja

Gondoljuk végig a gyerekekkel, hogy a gyülekezet tagjai milyen más szolgálatokat végeznek a templom falain kívül. Nagyon fontos, hogy a gyerekek beszéljenek személyes élményeikről. Láttassuk meg a gyerekekkel, hogy a segítségnyújtásnak a hitünkből kell fakadnia.

Előkészítés

Vigyünk az órára egy nagyobb méretű cipősdobozt! Vágjunk különböző színű, alakú cetliket!

Kulcsfogalmak

Segítségnyújtás, szeretet

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<i>Imádság</i> Ének <i>Egy Istenünk és egy Urunk van...</i> (EÉ 447)
10 perc	<i>Tankönyvi feladat</i> (páros munka) 1. feladat: Párbeszédalkotás Mit mondhatnak a képek szereplői? A gyerekek próbáljanak néhány mondatos párbeszédet alkotni a képek segítségével! 1. Idősek gondozása, ellátása 2. Imádság kórházban fekvő betegekkel 3. Árvízi mentés 4. Árva (roma) gyerekek befogadása 5. Mozgáskorlátozottak segítése 6. Étel- és ruhaosztás menekülteknek Adjunk lehetőséget, hogy a képekhez kapcsolódó személyes élményeiket is megoszthassák egymással.
7 perc	<i>Tankönyvi feladat</i> (egyéni és frontális munka) 2. feladat <i>Beszélgetés</i> (frontális munka) A feladathoz kapcsolódva beszéljünk a segítségnyújtásról! Olvassák fel a gyerekek személyes történeteiket! Ha valaki nem tud ilyen történetet, kérdezzük meg, előfordult-e, hogy ő kapott segítséget. Ismételjünk olyan bibliai történeteket, amelyben valaki segített a másik emberen! (Pl. irgalmas samaritánus.)
10 perc	<i>Tankönyvi feladat</i> (egyéni munka, frontális munka) 3. feladat Beszéljük meg a gyerekekkel, hogy akinek kedve, lehetősége van rá, az hozzon valamit a következő órára! Beszélgessenek otthon erről a szüleikkel, nem drága dologra van szükség. Ha mindenki csak egy kis ajándékot hoz, már megtelik a doboz. Mindenki írjon néhány kedves szót, rövid üzenetet egy színes papírra, és írják rá a keresztnevet. A cetliket tegyék bele a cipősdobozba! <i>Házi feladat:</i> a 3. feladat rajzos része.
5 perc	<i>Mese</i> (frontális munka) Meséljük el röviden Lev Tolsztoj <i>Panov apó különös napja</i> című történetét. (Az inter-

neten megtaláljuk a történet képeit, készíthetünk hozzá diavetítést, így szemléletesebbé tehetjük a történet elmesélését.)

- 5 perc *Tankönyvi feladat* (csoportmunka)
4. feladat
„Bizony mondom nektek, valahányszor megtettétek ezeket csak eggyel is az én legkisebb testvéreim közül, velem tettétek meg.” (Mt 25,45)
(Feloszthatják egymás között a szavakat, így gyorsabban megfejthetik a titkosírást!)
- 3 perc **Értékelés**
Közös áldás
Nyugodjon meg rajtad az Atya áldása, aki Teremtőnk, Gondviselőnk és életünk forrása. Nyugodjon meg rajtad a Fiú áldása, aki Megváltónk, testvérünk és békességünk forrása. Nyugodjon meg rajtad a Szentlélek áldása, aki vigasztalónk, pártfogónk és minden örömünk forrása. Ámen. (Varga Gyöngyi: *Áldáskönyv*)

Ajándékkészítés

Alapvetés

- „Mindezekben megmutattam nektek, hogy milyen kemény munkával kell az erőtlenekekről gondoskodni, megemlékezve az Úr Jézus szavairól. Mert ő mondta: Nagyobb boldogság adni, mint kapni.” (ApCsel 20,35)
- Pál Jézus szavait idézi, bár ennek a mondatnak nem ismerjük a párhuzamos evangéliumi helyét, a Szentírás több helyen beszél arról, hogy az ajándékot adó az igazán megajándékozott.
- „Az ajándékozó bővelkedik, és aki mást felüdít, maga is felüdüli.” (Péld 11,25)
- „A jóságos tekintetű ember áldott lesz, mert ad kenyeréből a nincstelenek.” (Péld 22,9)

Az óra célja

Érzékeltessük a gyerekekkel, hogy milyen nagy öröm, ha másokat megajándékozhatunk. Hangsúlyozzuk, hogy különösen fontos azokra figyelni, akik egyedül vannak, betegek, elesettek. Ők a legkisebb figyelmességnek is nagyon tudnak örülni, és ez az öröm nagyon boldoggá teszi az ajándékozót.

Ezzel az órával előkészítjük a következőt, amikor a csoport (osztály) meglátogat egy szeretetintézményt. Ha van rá lehetőségünk, legyen egyházi szeretetintézmény (idősek napközije vagy idősek otthona stb.). Az alkalomra készítünk egy kis ajándékot, amivel az ott élőket, szolgálókat megajándékozunk.

Előkészületek

Beszéljünk meg egy látogatást egy szeretetintézményben! A táblára írjunk fel több igét, amelyek közül a gyerekek tetszőlegesen kiválaszthatják, hogy melyiket írják az igés lapra.

Eszközök

Olló, karton kinyomók, domborítók, festék, filc, lapos kavicsok, faágak, vékony és vastag spárga, gemkapocs, kisebb üvegek, gyúrt papír, ragasztólakk.

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<i>Imádság</i> Ének Gyakoroljunk néhány jól ismert éneket, amelyeket majd eléneklünk a látogatás során!
5 perc	<i>Bevezetés, beszélgetés</i> Mondjuk el a gyerekeknek, hogy a következő órára készülünk elő, amikor látogatást teszünk egy (egyházi) szeretetintézményben. Beszélgessünk arról, hogy mit jelent ez a szó. Kik élhetnek ilyen intézményekben? Miért látogatjuk meg őket? Ismernek-e a családban vagy a környezetükben olyan embert, aki ilyen intézményben él? Milyen ajándékot vihetünk? Minek örülhetnek az ott élők, dolgozók?
30 perc	<i>Ajándékkészítés</i> Az alábbiak közül készíthetünk egyfélélt vagy csoportokban többféle is. <ul style="list-style-type: none">• <i>Igés kártya:</i> Egyéni munkában készülhet, tetszőleges technikával. Több igét írjunk fel a táblára, a gyerekek tetszőlegesen választhassanak belőle.• <i>Igés kavics:</i> Írhatunk igéket kavicsokra is. Filccel vagy festéssel díszíthetjük.• <i>Kötél-Krisztus:</i> Két tetszőleges faágat, gallyat kereszt alakban vékony spárgával összekötözünk. Vastag spárgából vágunk két darabot: egy rövidebbet és egy hosszabbat. A hosszabbat félbehajtjuk, ez lesz a test. A rövidebbet rákötjük a hosszabbra, ezek lesznek a karok. Ha elkészült, vékony spárgával vagy cérnával rákötjük a keresztre. A tetejére erősíthetünk egy gemkapcsot, akkor akasztója is lesz.• <i>Mécsestartó:</i> Bébiételes vagy hasonló méretű kicsi üveg külsejére kézzel tépkedett gyúrt papírdarabkákat ragasztunk ragasztólakkal. A papírdarabok legyenek átfedésben. Ha kész, rakjunk bele teamécsest.• Nézzük meg az elkészült munkákat!
5 perc	<i>Értékelés</i> <i>Közös áldás</i> Áldjon meg minket jó szívvel, szorgos kézzel, odaszánással, szeretettel a mi mennyei Atyánk! Ámen.

Látogatás egy szeretetintézményben

Exegetikai hangsúlyok

- „Mikor láttunk betegen vagy börtönben, hogy elmentünk volna hozzád? A király így felel majd nekik: Bizony mondom nektek, valahányszor megtettétek ezeket akár csak eggyel is az én legkisebb testvéreim közül, velem tettétek meg.” (Mt 25,39–40)
- A hagyományban ismert irgalmasság testi cselekedetei közül az egyik a betegek meglátogatása. A gör. *episkeptomai* ige pontosabb jelentése 'gondoskodik róla', 'ápol'. Máté igazaknak nevezi őket, és ők meglepődnek ezen. A király felelete azonosítja a szükségben lévők szolgálatát Krisztus szeretetével. Kérdéses, hogy a „testvéreim” csak a keresztényekre, vagy minden szükségben szenvedő emberre vonatkozik-e. Máté nyelvhasználatában, amikor nem vér szerinti testvérekről ír, e két értelmezés lehetséges: az egyik sorozatban (12,48–50; 18,15.21.35; 23,8; 28,10) az *adelphos* szó a keresztény közösség tagjára vonatkozik; a másikban (5,22–24.47; 7,3–5) bármely emberre, akivel szemben erkölcsi kötelességeink vannak. A 40. verset ebben a tágabb, erkölcsi értelemben értelmezzük.
(Irodalom: Benedict T. Viviano OP: *Evangélium Máté szerint*)

Az óra célja

Megéreztetni a gyermekekkel a szeretetszolgálat jó ízét, hogy ők maguk is lehetnek só és világosság – „Jónak lenni jó!”

Kulcsfogalmak

Szeretetszolgálat

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
	<p><i>Előkészítő beszélgetés</i></p> <p>Fontos, hogy felkészítsük a gyerekeket azokra a hatásokra, amelyek az adott intézményben érhetnek minket.</p> <p>Talán nem nagyon láttak még a gyerekek olyan idős embereket, mint amilyenek ezekben az intézményekben laknak, hacsak a családban nem, hiszen az utcán, parkban, üzletekben már nem találkozhatunk velük állapotuk miatt.</p> <p>Az idős ember megjelenése lehet nagyon elesett, gyenge. Gyakran látásuk, hallásuk is gyenge. Hívjuk fel a gyerekek figyelmét, hogy érthetően, lassan és hangosan beszéljenek. Van, akinél a szellemi állapot kielégítő, de testileg gyenge, és ez fordítva is előfordulhat. Mindezek mellett beszéljünk arról is, hogy az idős emberek különösen örülnek a gyerekek látványának, hiszen általában kevés gyerek fordul meg körülöttük, s talán saját gyermekeikre, unokáikra, dédunokáikra emlékeztetik őket.</p> <p>Készítsük fel arra is a gyerekeket a megelőző beszélgetésben, hogy talán el is érzékenyülnek (elpityerednek) az idősek, de ez nem azt jelenti, hogy nem örülnek látogatásunknak, éppen ellenkezőleg, erős érzelmi hatás számukra a gyermekek látványa.</p>

Előfordulhat, hogy ismeretlen szagokat érzünk, a fertőtlenítőszeres vagy pelenkaviseelés miatt, ha ilyet érzünk, legyünk illedelmesek.

A helyszínen

Énekkel, versekkel, esetleg egy kis szín- vagy bábdarabbal is készülhetünk.

A hittanos énekek tökéletesen megfelelők, főleg, ha kis mozgással vagy hurkapálcára rögzített képekkel tudjuk illusztrálni.

A szülőket is bevonhatjuk, talán volna, aki szívesen készít *süteményt*, amit magunkkal vihetünk ajándékba (bár az idősök egy része cukorbeteg is lehet, de ha más nem, a nővérek is szoktak örülni a figyelmességnek), és az is jó lenne, ha a gyerekeket is valamiféleképpen megvendégné az intézmény, kis csokival, teával...

Igés lapot vigyünk magunkkal. Ha házi készítésű, színezzék ki a gyerekek. Ebből csatolok mintát, de mindenki a maga ízlésének megfelelően is készíthet.

A műsor ne legyen hosszú, max. 20 perces, mert nemcsak a gyerekek, hanem adott esetben az idősök sem bírják tovább. Törekedjünk arra, hogy olyan élmény legyen mindkét fél számára, amelyet szívesen megismételne.

*Segítségem az ÚRtól jön,
aki az eget és a földet alkotta.*

Zsolt 121,3

XX
Kégyelem néktek és békesség
attól, aki van, és aki volt, és
aki eljövendő. (Jel 1,4)
XX

*Dicsérjétek az URat, mert jó az ÚR,
zengjétek nevét, mert az gyönyörűséges!*

Zsolt 135,3

...drágának tartalak, és becsesnek,
mivel szeretlek... Ézs 43,4

Melléklet a Látogatás egy szeretetintézményben című leckéhez

(szövegajánlatok felhasználásra – forrás: internet)

A JÁKI TEMPLOMBÓL

Nem fontos az, hogy meddig élsz,
de fontos az, hogy
életednek tartalma legyen.
Nem fontos az, hogy mi vagy,
de fontos az, hogy
hogyan vagy az, ami vagy.
Nem fontos az, hogy mit teszel,
de fontos az, hogy hogyan teszed. (...)
Nem fontos szeretetet kívánni,
de fontos mindenkit szeretni, áldani.
Nem fontos, mit mondanak mások rólad,
de fontos, hogy Isten előtt ki vagy.
Nem fontos, hogy milyen a tudásod, de fontos az, hogy mire
használod.
Nem fontos az, hogy az emberek tetszését keresd,
de fontos, hogy Isten tetszésére légy.
Nem fontos az, hogy mikor halsz meg de légy készen
Istennel találkozni. Nem fontos, hogy nagy ember légy,
de az fontos, hogy ember légy.

mke

DERŰ

Jóval a rosszért (előadható 2 szereplővel)

Peti feltűnően csöndesen kérdezetni nagyanyját:

- Nagymami, igaz az, hogy a jó keresztény a rosszért is jóval fizet?
- Igaz, Petikém.
- Akkor légy szíves, vegyél nekem fagyit.
- Miért, kisunokám?
- Mert eltörtem a szemüvegedet.

Gyermekimádságok

(Javaslat: álljanak egymás mellé a gyerekek, az első kezében egy füzet, amiben az ő szövege van, elmondja, és továbbadja a füzetet. Így mindig maradna egy kis idő, hogy „leessen” a poén, mert az időseknek nem biztos, hogy hamar megy, és a gyerekek se izgulnak, hogy elfelejtik a pontos szöveget.)

„Kedves Isten!

A jelmezbálon ördögnek fogok öltözni. Nem baj?” (Marine)

„Kedves Isten!

Ilyennek tervezted a zsiráfot, vagy csak véletlenül alakult így?” (Norma)

„Kedves Isten!
Ahelyett, hogy hagyod, hogy az emberek meghaljanak, és mindig újakat kelljen csinálni, miért nem tartod meg azokat, akik most vannak?” (Jane)

„Kedves Isten!
Nekem a Miatyánk a kedvencem. Egyből megírtad, vagy sokat kellett törnöd a fejed? Ha én írok valamit, mindig újra kell írnom.” (Lois)

„Kedves Isten!
Nagypapa azt mondja, hogy Te már akkor is voltál, amikor ő kisfiú volt. Milyen régi vagy?” (Jack)

„Kedves Isten!
Köszönöm a kistestvért, de én egy kiskutyáért imádkoztam.” (Joyce)

„Kedves Isten!
Hogyhogy az utóbbi időben nem találtál fel egy új állatot se? Csak a régiiek vannak.” (Johnny)

„Kedves Isten!
Kérlek, tegyél még egy ünnepet karácsony és húsvét közé.” (Ginny)

„Kedves Isten!
Kérlek, küldj nekem egy pónilovat. Eddig még sose kértem semmit. Utánanézhetsz.” (Bruce)

„Kedves Isten!
Lehet, hogy Kain és Ábel nem ölte volna egymást annyira, ha külön szobájuk lett volna. Nálunk ez működik a bátyámmal.” (Larry)

„Kedves Isten!
Szeretném, ha pont olyan lennék, mint Apu, csak egy kicsit kevesebb szőrrel.” (Sam)

„Kedves Isten!
Várom a tavaszt, de még mindig nem jött. Ne felejtsd el!” (Mark)

„Kedves Isten!
Szerintem a fűzőgép a legnagyobb találmányod.” (Ruth)

„Kedves Isten!
A bátyám elmondta, hogy hogyan születünk. Nem hangzik valami jól.” (Marsha)

„Kedves Isten!
Ha vasárnap figyelsz a templomban, megmutatom az új cipőmet.” (Mickey)

ESTI IMA: A TE KEZEDBE TESZEM LE

A Te kezvedbe teszem le, Atyám, ennek a napnak alkonyát. Nem olyan már, mint amilyen reggel volt, amikor nekünk ajándékoztad. Nagyon megszurkította jó szándékaimnak megíúsulása és annak a tehernek a súlya, amelyet te szabnál ki rá. Mégis tudom, Uram, hogy amikor lámpám fénye kihunyt, befogadsz engem gyarló emberi mivoltomban megértő szeretetedbe és véghetetlen nagy nyugalmadba. Én akkor csak állok csendesen előtted, hiszen mást nem tehetek, és beismerem kicsinységemet vég-

telen nagyságod előtt. S ha megengeded, hogy ismét megláthassam napodat, nézd, Uram, itt vagyok, mindenre készen, teérted! Ámen.

FELDOLGOZHATÓ TÖRTÉNET (BÁBELŐADÁS VAGY SZÍNDARAB FORMÁJÁBAN ELŐADHATÓ)

Akié a fiú, az megkap mindent...

Szereplők: mesélő, vagyonos ember, a fia, katona, az árverés vezetője, kertész, az árverés résztvevői (3-10 fő)

Egy vagyonos ember és a fia minden különleges művészi alkotást össze akartak gyűjteni. Minden megtalálható volt a gyűjteményükben Picassótól Rafaellóig. Gyakran leültek együtt, és csodálták a nagyszerű munkákat. Mikor a vietnami konfliktus kitört, a fiú elment a háborúba. Bátran életét adta, amikor megmentett egy másik katonát. Amikor az apa megtudta, mélyen gyászolta egyetlen fiát. Hónapokkal később, épp karácsony előtt kopogtattak az ajtón. Egy fiatalember állt az ajtóban, hatalmas csomaggal a kezeiben. Így szólt:

– Uram, Ön nem ismer engem. Én vagyok az a katona, aki a fiának köszönheti az életét. Aznap sok embert mentett meg. Éppen engem vitt biztonságba, amikor egy golyó szíven találta, és ő azonnal meghalt. Gyakran beszélt nekem Önről és a művészet iránti szeretetéről. – A fiatalember felemelte a csomagját. – Tudom, hogy ez nem nagy valami. Nem vagyok nagy művész, de azt hiszem, a fia szeretné, ha ezt megtartaná.

Az apa kinyitotta a csomagot. A fiáról készült portré volt, amelyet a fiatalember festett. Csodálta, hogy a katona mennyire meg tudta ragadni a fia személyiségét. Az apa szemei megteltek könnyel. Megköszönte neki a képet, és felajánlotta, hogy kifizeti.

– Ó, nem, uram, soha nem tudom visszafizetni, amit a fia értem tett. Ez ajándék, önnek – válaszolta a katona.

Az apa jól látható helyre akasztotta a portét, így ha látogatók jöttek, a fiáról készült kép volt az első, amit megmutatott nekik a kollekciónál.

Néhány hónappal később az apa meghalt, és a képeit árverésre bocsátották. Sok befolyásos ember összegyűlt, és izgatottan várták, hogy megvehessék az értékes képeket a saját gyűjteményükbe. A fiúról készült kép az emelvényen volt. Az árverésvezető kopogtatott a kalapáccsal.

– Az árverést ezzel a képpel kezdjük.

– Ugyan ki akarja megvenni ezt a képet? – kiáltott valaki hátulról. – Látni akarjuk a híres képet. Hagyja ezt! – Az árverésvezető azonban hajthatatlan maradt.

– Mennyi a kikiáltási ára ennek a képnek? Ki kezdi el az ajánlást? 100 dollárért, 200 dollárért?

Egy másik hang mérgesen kiáltotta:

– Nem azért jöttünk, hogy ezt a képet nézzük! Mi van Goghot, Rembrandtot akarunk! Gyerünk már az igazi képekkel!

De az árverésvezető tovább folytatta.

– A fiú, a fiú. Kinek kell a fiú?

Végül egy ember szólalt meg a terem hátuljából. Ő volt hosszú ideig az embernek és fiának kertésze.

– Elviszem 10 dollárért. – Szegény ember lévén, ez volt minden, amit fel tudott ajánlani.

– Ki ajánl érte 20 dollárt?

– Adja neki oda 10-ért! Nézzük a mestereket!

– 10 dollár az ajánlat. Ki ad érte 20 dollárt?

A tömeg kezdett mérges lenni. Nem akarták ezt a képet. Sokkal értékesebb festményeket szerettek volna a gyűjteményükbe.

Az árverésvezető csapott a kalapáccsal.

– Először, másodsor, eladva 10 dollárért.

Egy ember a második sorból közbekiáltott.

– Gyerünk már a többi képpel!

Az árverésvezető letette a kalapáccsot.

– Az aukciónak vége.

– Mi lesz a festményekkel?

– Sajnálom. Amikor felhívtak, hogy levezessem ezt az aukciót, elárultak nekem egy titkot, amely a végakaratomban feltétel volt. Egészen eddig nem mondhattam el. Csak a fiú portréja volt eladó. Aki azt megveszi, az örökölheti az egész vagyont, beleértve a festményeket is. Az, aki elviszi a fiút, megkap mindent.

Isten nekünk adta az ő Fiát kétezer évvel ezelőtt, hogy meghaljon a kereszten. Hasonlóan az árveréshez, az üzenet ma is ugyanaz. A Fiú, a Fiú, ki viszi el a Fiút? Hiszen akié a Fiú, az megkap mindent vele együtt.

Mire jó a bibliaolvasás?

Szereplők: mesélő, nagypapa, unoka

A történet egy öregemberről szól, aki Kentucky hegyei közt élt fiatal unokájával. A nagypapa minden reggel korán kint ült a konyhában, és olvasta régi, megviselt Bibliáját. Az unokája, aki ugyanolyan szeretett volna lenni, mint ő, mindenben utánozni igyekezett a nagyapját. Egyik nap megkérdezte:

– Papa, én is próbálom olvasni a Bibliát úgy, mint te, de nem értem azt, és amit értek, azt is elfelejtem, amint becsukom. Mire jó a bibliaolvasás?

A nagypapa, aki közben szemet tett a tűzre, csendesen odafordult hozzá, és azt mondta:

– Fogd meg ezt a szeneskosarat, menj le a folyóhoz, és hozz egy kosár vizet! – A fiú úgy tett, ahogy mondták neki, bár az összes víz kicsurgott a kosárból, mielőtt visszaért volna a házhoz.

A nagypapa nevetett, és azt mondta:

– A következő alkalommal egy kicsit jobban szedd a lábad! – és visszaküldte azzal, hogy próbálja újra. Ezúttal a fiú gyorsan futott, de a kosár csak üres volt, mire hazaért.

A szuszából kifogyva mondta nagyapjának, hogy lehetetlen a kosárban vizet hozni, és elindult, hogy vödört kerítsen a kosár helyett. Az öregember ezt mondta:

– Nem akarom, hogy vödörrel hozd a vizet; én egy kosár vizet kérek. Meg tudod te azt csinálni, csak nem igyekszel eléggé. – Ezzel el is indult, nyilvánvalóan azzal a szándékkal, hogy megnézzé, hogyan sikerül a következő forduló. Bár a fiú tudta, hogy lehetetlen, most már csak azért is törte magát, hogy lássa a nagyapja az igyekezetét. Megmerítette a kosarat, és futott, ahogy csak tőle telt.

Természetesen sokkal azelőtt, hogy elérte volna a nagyapját, a kosár már üres volt. Alig bírt beszélni:

– Látod, papa, nincs értelme, ugye te is így gondolod? – Az öregember azt mondta:

– Nézd meg a kosarat! – A fiú ránézett, és a kosár másmilyen volt. A régi, piszkos szeneskosár helyett egy tiszta kosár volt.

– Kisunokám, ez történik akkor is, amikor a Bibliát olvasod. Lehet, hogy nem érted, vagy nem emlékszel mindenre, de amikor olvasod, kívül-belül megváltoztat. Ez Isten munkája az életünkben. Ez az, amit csak Isten tud elvégezni: átalakít bennünket kívül-belül, és lassan Krisztushoz, a Fiához hasonlókká leszünk.

Szánj időt arra, hogy mindennap elolvass Isten szavából valamennyit! Élj egyszerűen, szeress nagyvonalúan, törődj őszintén, beszélj kedvesen, a többit hagyd Istenre.

Küldetésben

TK

Alapvetés

- Máté evangéliuma a missziói paranccsal (Mt 28,16–20) záródik. A tanítványok újra találkoznak a feltámadt Jézussal. A hangsúly nem a külső körülményeken van, hanem Jézus szavain, mert ezeknek a szavaknak döntő jelentősége van a keresztyén gyülekezet továbbélésének szempontjából.
- Jézus hangsúlyozza, hogy Isten az ő kezébe adott minden hatalmat: Isten rajta keresztül nyilatkoztatja ki magát, ő az egyetlen út Istenhez. Ennek az isteni hatalomnak a szolgálatába állítja Jézus a tanítványokat.
- Minden népnek hirdessék hatalmát, hogy ők is tanítványai legyenek a keresztség által. Az Atya fiává fogad bennünket, a Fiú megváltott, s mindezt a Szentlélek viszi véghez a világban. Aki a keresztségben részesül, az Atyáé és a Fiúé lesz, s benne megnyílik az út a Lélek munkájának.
- Az apostoli munka azzal teljesebbé válik, hogy a népek megtartják mindazt, amit Jézus parancsolt. A Feltámadt Úr nem csupán feladatot ad, hanem ígéretet is tesz: megsegítő jelenlétét ígéri övéinek. (Karner Károly: *Máté evangéliuma*. Sopron, 1935. 194–196. o.)

Kulcsfogalmak

Misszió, küldetés

Az óra célja

Ismerjék meg a gyerekek a missziói parancsot s annak lényegét. Lássák meg, hogy ez a ma élő tanítványoknak is a feladata, küldetése: minél több embert Jézushoz hívni. Gondolkodjanak el azon a gyerekek, hogyan lehetséges a Jézusról szóló üzenetet átadni az embereknek szavakkal és tettekkel.

Az óra menete

Időtartam	Tevékenység
5 perc	<i>Imádság</i> <i>Ének</i> <i>Elfogadtál és elhívtál...</i> (EÉ 475)
5 perc	<i>Tankönyvi feladat</i> (egyéni munka) 1. feladat: küldetés
10 perc	<i>Tankönyvi feladat</i> (frontális munka) 2. feladat Tanítvánnyá tenni és megkeresztelni a népeket. Tartsák meg mindazt, amit Jézus parancsolt, az ő útmutatását kövessék. Jézus velük lesz minden nap.
15 perc	<i>Tankönyvi feladat</i> (frontális munka)

3. feladat

Beszélgessünk a képekről a gyerekekkel. Megemlíthetjük, hogy a képeken több valóságban is élt vagy élő ember szerepel, akik hirdették a Jézusról szóló evangéliumot. Lehet, hogy a nagyon tájékozott gyerekek felismernek valakit.

Lássák a gyerekek, hogy ezek az emberek nem csupán szavakkal, hanem tettekkel is hirdetik az evangéliumot.

- Orvosi segítség (Albert Schweitzer)
- Hajléktalanok felkarolása, gondozása (Kalkuttai Teréz anya)
- Vízvezeték-építés, ivóvíz biztosítása (Bálint Zoltán)
- Tanítás, hitoktatás (Molnár Mária)
- Templomépítés
- Bibliafordítás

Válasszunk ki egy személyt, akinek a szolgálatát részletesebben is bemutatjuk a gyerekeknek egy prezentáció formájában. Esetleg a róluk szóló életrajzi filmekből is megnézhetünk egy rövid részletet.

5 perc

Tankönyvi feladat (páros munka)

4. feladat

3, 6, 2, 4, 5, 1

Házi feladat: Rövid imádság írása a füzetbe.

5 perc

Értékelés

Közös áldás

Áldó kezed simogasson, tereljen, segítsen, óvjon életem minden napján, Istenem!

Egyek vagyunk Krisztusban

TK

Háttér

Emberi világunkban nagyon nehéz megvalósítani azt a szeretetet, amit Urunk példaképpen elénk adott. A Diabosz szembefordítja egymással a családtagokat, rokonokat, barátokat, még Jézus híveit is. Az egyház szó olyan összetartozást jelöl, ami a közösséget, az együvé tartozást fejezi ki. Az ökumenikus törekvésekben a régi sérelmeket félretéve keressük a kapcsolópontot és a közös nevezőt, aki a Jézus Krisztus!

Az óra célja

Lássák meg a gyerekek, hogy bár voltak, vannak, sőt lesznek is különbözőségek a keresztény egyházak között, ha Jézus a családfő, mi egymásnak testvérei vagyunk.

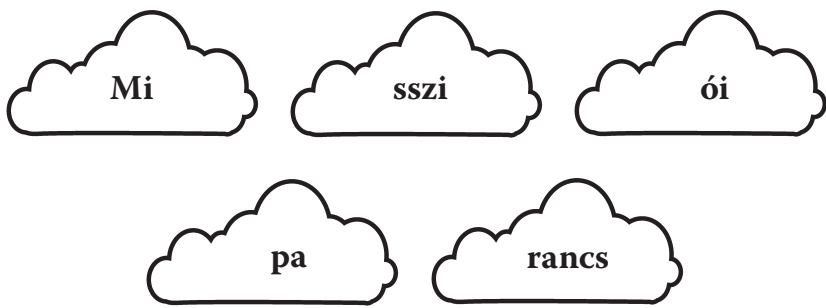
Kulcsfogalmak

Ige, egyház, reformáció, ökumené, felekezet

Eszközök

Felhőképek + sokszorosított melléklet a bevezető játékhoz, papírcsíkok, ragasztó

Az óra menete

Időtartam	Tevékenység
5 perc	<i>Imádság</i> Ének <i>Szeretni nem pusztá szó (EÉ 574,1.3)</i>
8 perc	<i>Isméltés (frontális munka)</i> Jézus a mennybemenetele előtt fontos feladatot bíz a tanítványokra, és ad nekik egy ígéretet. Minek nevezzük ezt? – Előzőleg, ha van rá lehetőségünk, rejtünk el kis felhő formájú papírokat a teremben, amit ha megtaláltak, utána helyes sorrendbe kell tenniük: <i>Isméltés (páros munka vagy csoportmunka)</i> Hogy is hangzik ez a missziói parancs? Pótoljátok a hiányzó betűket! (Lásd a mellékletet.) „Nekem adatott minden hatalom mennyen és földön. Menjetek el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, tanítva őket, hogy megtartásák mindazt, amit én parancsoltam nektek; és íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.” (Mt 28,18–20)
5 perc	<i>Bevezető kérdés (frontális munka)</i> Honnan lehet tudni, hogy egy család összetartozik? Pl. szeretik egymást, szokásaik hasonlóak, törekednek a családi békére. Ismerünk ilyen családokat? Remélhetőleg igen, a sajátunkat! Ismerünk-e, hallottunk-e olyanról is, ahol nem ez a jellemző? Ahol veszekedés vagy erőszak van?
17 perc	<i>Tankönyvi feladatok megoldása</i> 1. feladat: Lyukas szöveg kiegészítése megadott szavakkal (<i>önálló munka</i>) Jézus Krisztus az apostolokat széles e <i>világba</i> küldte el az <i>igét</i> hirdetni. Minden keresztény ember <i>egyetlen</i> egyházba tartozott. Később <i>kétfelé</i> hasadt az egyház, amikor pedig a reformáció elkezdődött, még sokkal több felekezet jött létre. Az <i>evangélikus</i> egyház is ekkor alakult ki, mintegy 500 éve. A szokások lehetnek mások, de az egyház <i>Ura</i> mindenütt Jézus Krisztus! Ezért keressük ma azt, ami <i>közös</i> bennünk, ami összeköt. Ezt nevezzük ökumenikus mozgalomnak.

Beszéljünk arról, hogy sajnos az egyház történetében bőven adódtak helyzetek, amikor nem sikerült Jézus parancsa szerint, szeretetben és békességben élni. A különböző vallású keresztények között is háborúk és harcok folytak, vagy rendelkezések nehezítették a hit gyakorlását.

Ha olyan gyülekezetben tartjuk az órát, amelynek történelmi múltjában az ellenreformáció, rekatolizáció jelentős volt (artikuláris gyülekezetek), esetleg térjünk ki bővebben a témára. Saját példaként említem Izmény (Tolna megye) gyülekezetét, amelyet sajnos mára a kitelepítés is összeroppantott, ám gyönyörű templomának érdekes története van: Mária Terézia alatt kerültek német evangélikus telepesek e vidékre, s hamarosan templomot is kívántak építeni. Azonban a kellő 100 család helyett csak mintegy 50 volt a faluban. A szomszédos Mucsfa evangélikusai ezért átköltöztek Izménybe, amíg a szükséges inspicálás zajlott, majd az engedély megszerzésével felépült a templom, s ekkor 50 izményi család költözött Mucsfára, hogy ők is felépíthessék templomukat! Ma pedig többször mesélik, hogy az Izménybe települt székelyek „kölcsonkérlek” templomunkat, ha nagy létszámú esküvőre nem férnek el a falu kicsiny katolikus templomába... A mai (vallástalan, elvilágiasodott) korban erősen kell törekedünk arra, hogy saját evangélikus jellegzetességeinket (identitásunkat) megőrizve egymással testvéri szeretetben éljünk, és így töltsük be Jézustól kapott küldetésünket.

2. feladat

LAKOTT FÖLD

3. feladat

„Erős vár a mi Istenünk!” – evangélikus lelkész

„Áldás, békesség!” – református lelképásztor

„Dicsértessék az Úr Jézus Krisztus! – Mindörökké! Ámen!” – római katolikus plébános

4. feladat

A feladat elsőre bonyolultnak látszik, de nem az! A gyerekek a kis illusztrációs ikonok nevét a kék négyzetekbe írják be:

Feszület	1: F
Gyertya	3: E
Biblia	4: L
Oltárterítő	7: E
Keresztelőkút	1: K
Persely	2: E
Énekszám	6: Z
Énekeskönyv	3: E
Gitár	3: T

Ezután a csillár számai szerint, balról jobbra haladva karikázzák be a megfejtés adott betűjét, így a végén megkapják a kérdésre a választ:

FELEKEZET

5. feladat

Közös alkalom: ökumenikus imahét, Alliansz imahét (protestáns felekezetek közös imahete), adventi esték, evangélizáció, Ez az a nap!, ökumenikus kórus

Javaslatok: bibliai vetélkedő, énektanulás, közös hittanos hétvége, teadélután, ökumenikus hittantábor, koncert, ifjúsági óra, kirándulás, filmnézés...

5 perc

Kézművesség

Minden hittanos kapjon 4-5 (színes) papírcsíkot, amelyre felírhatja azokat a gondolatokat, kívánságokat, vágyakat, amelyeket a keresztyén egységről gondol (pl. közös éneklés, közös kirándulás, közös hittanos filmnézés stb.), majd összeragasztva készítsünk láncot

belőle. Végül egy kereszt köré elhelyezve imádkozhatunk azért, hogy Jézus segítsen el minket az ő békességére.

5 perc

Záró imádság

Imádkozhatunk saját szavainkkal, a gyermekek is megfogalmazhatják kéréseiket és hálaadásukat, vagy felolvashatják a láncra írt gondolataikat.

MELLÉKLET

Missziói parancs

Jézus Krisztus mondja: „Nekem adatott minden *h__t__l__m* mennyen és földön. *M__nj__t__k__l* tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet, *m__gk__r__szt__lv__* őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, tanítva őket, hogy *m__gt__rts__k* mindazt, amit én parancsoltam nektek; és íme, én *v__l__t__kv__gy__k* minden napon a világ végezetéig.” (Mt 28,18–20)

Ökumenikus hittanóra

TKK

Az óra célja

Nagyszerű lehetőség a gyakorlatban is megélni, megmutatni az összetartozást Krisztus szeretetében: hívjuk vendégségbe a református-katolikus (vagy egyéb felekezetű) hittanosokat!

Kulcsfogalmak

Ökumené, felekezet, egyház-anyaszentegyház, közösség

Eszközök

Énekszövegek, szóképek-fotók a versenyhez, szöveg az irgalmas samaritánus **példázatához**

Az óra menete

Az alábbi vázlat egy lehetséges variáció, a lényeg, hogy a találkozás kellemes élmény legyen mindenki számára. A verseny se versengés legyen, inkább „vidám információgyűjtés”.

Időtartam	Tartalom, tevékenység
------------------	------------------------------

10 perc

Tanuljunk egymástól egy-egy kedvenc éneket!

5 perc

Imádság

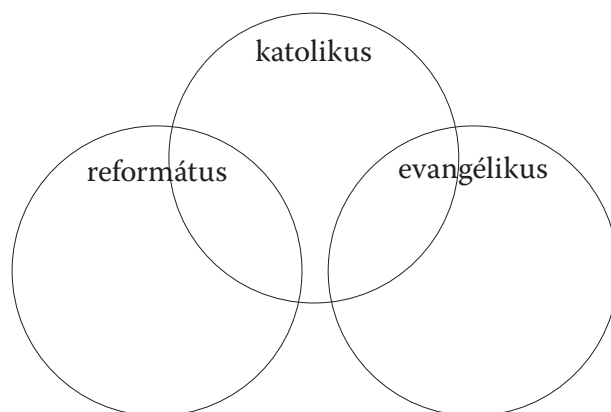
Ti milyen módon imádkoztok, milyen imádságot mondtok hittanórán? Hallgassuk meg egymás órakezdő imádságát (azaz mindenki imádkozzék a megszokott módon)!

10 perc

Verseny

Ki tud többet a másik felekezetről? (A fogalmakból készítsünk szóképeket, vagy fotókkal/rajzokkal illusztráljuk)

(**Közben** egy kisebb csoport készüljön fel a következő feladatra: válasszuk ki a példázat szereplőit, ők az egyik sarokban beszéljék meg a jelenetet – bibliai szöveget biztosítsunk, ha kell, az egyik hitoktató is segítse őket.)

Írjuk/tegyük a megfelelő helyre az alábbi fogalmakat! Ne feledjétek, hogy vannak fogalmak, amelyek kettő vagy mindhárom felekezetre igazak!

Római katolikus	Evangélikus	Református
„Dicsértessék a Jézus Krisztus!” – „Mindörökké! Ámen.”	„Erős vár a mi Istenünk!”	„Áldás, békesség!”
kereszt	kereszt	csillag/kakas
Jézus Krisztus		
oltár		Úrasztala
áldozás	úrvacsora	
7 szentség	2 szentség	
elsőáldozás/bérmálás	konfirmáció	
pápa	püspök	
plébános	lelkipásztor/lelkész	
Biblia		
szentmise	istentisztelet	
kántor		
egyházfi		
ministráns		
hittantábor		

Beszéljük át a megoldást! Verseny esetén jutalmazzunk!

8 perc

„Vendégjáték”

Önként jelentkezők (minden hittancsoportból legyen valaki) adják elő közösen az irgalmas samáriai/samaritánus példázatát!
Az előadók játékát jutalmazhatjuk.

10 perc

Hangulatfokozó játékok

Hídépítés

Egymás mögé áll 8-10 gyermek, szigorúan csak előre szabad nézniük. A legutolsó elkezdi egy mozdulatot (pl. megpöcköli az előtte álló fülét, vagy térdénél megbillenti hátulról), és amit az előtte álló érez, azt kell továbbadnia. Célszerű megmutatni egy példával, azt sokkal jobban megérti ez a korosztály. Fontos, hogy nem szabad hátralesni, mi történik! Ez egy szórakoztató játék, amit a nézők élveznek igazán. Hangsúlyozzuk, hogy fájdalmat okozni vagy egymást megszégyeníteni nem szabad, csak pajkosan játszani. Igyekezzünk olyan „előadókat” választani az első körbe, akik megbízhatók. Érdeklődés esetén lehet ismételni.

Hol a kapu?

Bizalomjáték. Körben állnak a gyerekek, és kiválasztunk 2 egymás mellett állót, akik kapuk lesznek, a többi fal. A középben álló körbemegy, mindenkinek a szemébe néz, és szemkontaktus alapján próbálja kitalálni, ki lehet a kapu. A „kapuk” úgy nézzenek, mintha azt mondanák: „Gyere erre, én átengedlek!”, a falak pedig elutasítóan. De csak nézni szabad, egyéb módon jelezni nem. A középben álló, amikor körbejár, elindul, és megpróbál átmenni a kapuk között. Ha jól választott, el tud menni, ha nem, akkor a falak egymás felé dőlnek, és nem engedik át.

Gyümölcssaláta

A mindenki által jól ismert székfoglaló játékot ezúttal gyümölcsök helyett a következő fogalmakkal játsszuk: katolikus – evangélikus – református – baptista – ökumenikus: mindenki felugrik és új helyet keres.

Betűképek

Írjuk ki testünkkel a következő szóképeket: katolikus, evangélikus, református. Ha tehetjük, fényképezzük le! (Megjegyzés: az M betű nevetséges lehet, ezt lehetőség szerint más módon – pl. előrefordulva – jelenítsük meg.) **Tortázás**

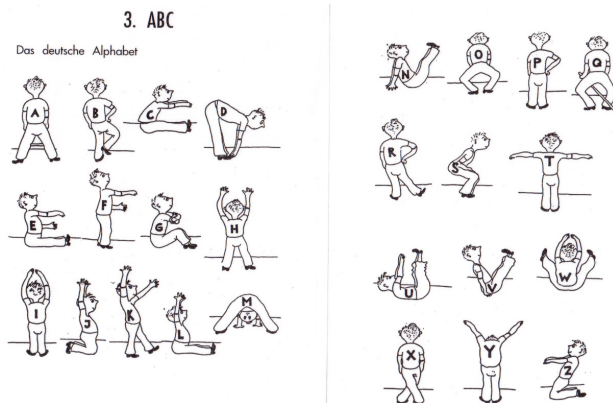
Ha van rá lehetőség/keret, együnk együtt tortát! Mondjuk el, hogy mindannyian részei vagyunk az anyaszentegyház „tortájának”, kisebb-nagyobb szeletét alkotva.

2 perc

Közös imádság

Mi Atyánk...

Egymás kezét fogva imádkozzunk.

Az egyházi esztendő (dupla lecke!)

TK, TK-M

Az óra célja

Ismerjék meg a gyerekek az egyházi esztendő időszakait, ünnepeit. Beszéljünk röviden az ünnepek tartalmáról, lényegéről, az ünnepekhez kapcsolódó liturgikus színekről. Ehhez ad segítséget a tankönyv végén található táblázat. Engedjük, hogy használják, nézegessék, felfedezzék. A tanév közben is utaljunk az egyházi esztendő ünnepeire! Hangsúlyozzuk heti ünnepnapunk jelentőségét.

Javaslat

A sok információ és az időigényes feladatok miatt ezt a leckét két órában dolgozzuk fel.

Előkészítés

Az órán szükség lesz az *Evangélikus énekeskönyvre*. Készítsünk elő a liturgikus színeknek megfelelő színes ceruzákat!

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<i>Imádság</i> Ének <i>Urunk, ím, megjelentünk...</i> (EÉ 283)
15 perc	<i>Isméltés az egyházi esztendő ünnepeiről</i> (frontális munka) Nézzük meg a tankönyv végén található táblázatot az egyházi esztendő ünnepeiről, időszakairól! Nézzük végig a képeket, a színeket, beszéljünk arról, hogy milyen ünnepen voltak istentiszteleten!
15 perc	<i>Tankönyvi feladat</i> (frontális munka) 1. feladat Advent (lila), karácsony (fehér), újév (fehér), vízkereszt (fehér), böjt (lila), virágvasárnap (lila), nagycsütörtök (fehér), nagypéntek (fekete), húsvét (fehér), mennybemenetel (fehér), pünkösd (piros), Szentháromság ünnepe utáni vasárnapok (zöld), reformáció (piros) Beszéljünk a gyerekekkel az ábrában található kis képekről!
10 perc	<i>Tankönyvi feladat</i> (egyéni munka) 3. feladat V – karácsony A – vízkereszt S – böjt

Á – nagypéntek
R – húsvét
N – mennybemenetel
A – pünkösöd
P – reformáció

Vasárnap

Jézus vasárnap támadt fel.

Házi feladat: 2. feladat

- 5 perc **Értékelés**
Közös áldás
Áldja meg az Úr hétköznapjainkat, ünnepeinket! Áldja meg az Úr ünneplésünket és munkánkat! Áldja meg az Úr életünk minden percét! Ámen.
- 5 perc *Imádság*
Ének
Ez az a nap...
- 10 perc *Ismétlés*
Játék: Lánckérdezés
Játsszunk a tankönyvi melléklet alapján! Minden oszlopra rákérdezhetünk. Ha van rá lehetőségünk, vetítsük ki a szimbólumokat, azokat is ismétljük át! A hitoktató indítja a láncot. A helyes választ adó gyermek teheti fel a következő kérdést.
- 10 perc *Tankönyvi feladat* (csoportmunka vagy páros munka)
4. feladat
A nagyhéten Jézus szenvedésére emlékezünk. Virágvasárnap ünnepeljük, hogy Jézus *bevonult Jeruzsálembe*. A templomban LILA az oltárterítő. *Nagycsütörtökön* Jézus a tanítványokkal elfogyasztotta az utolsó vacsorát. Ezen az ünnepen a terítő FEHÉR. Nagypénteken az oltár FEKETÉ-be öltözik, mert Jézus *halálára* emlékezünk. Jézus *feltámadt*, ezt ünnepeljük *húsvétkor*. Az istentiszteleten FEHÉR az oltárterítő.
- 15 perc **5. feladat** (csoportmunka)
• Húsvét (388)
• Advent (131)
• Böjt (205)
• Reformáció (254)
• Vízkereszt (185)
• Pünkösöd (244)
• Karácsony (195)
Énekeljünk el a csoport számára ismerős éneket!
- 5 perc **Értékelés**
Közös áldás
Áldja meg az Úr hétköznapjainkat, ünnepeinket! Áldja meg az Úr ünneplésünket és munkánkat! Áldja meg az Úr életünk minden percét! Ámen.

Ismételjük!

Az óra célja

Az egyházunk életével kapcsolatos alapvető ismeretek átisméltése, kreatív feldolgozása a **témakörben többször alkalmazott csoportmunkában**.

Előkészületek

Előző órán adjuk házi feladatnak, hogy hozzanak képeket az evangélikus templomról vagy valamilyen alkalomról! Képek nyomtatása, kivágása. Feladatok fénymásolása, szétvágása.

Eszközök

Olló, ragasztó, színes ceruzák, csomagolópapír, karton, kalapács, lúdtoll, tintatartó.

Az óra menete

Időtartam	Tevékenység
-----------	-------------

5 perc *Imádság*
Ének
A témakörben tanult énekek felelevenítése.

10 perc *Tankönyvi feladatok megoldása*
1. feladat: Rejtvény (csoportmunka)

1.	V	Í	Z	K	E	R	E	S	Z	T										
2.			R	E	F	O	R	M	Á	C	I	Ó								
3.	H	Ú	S	V	É	T														
4.		A	D	V	E	N	T													
5.			Ú	J	É	V														
6.					P	Ü	N	K	Ö	S	D									
7.		M	E	N	N	Y	B	E	M	E	N	E	T	E	L					
8.		V	I	R	Á	G	V	A	S	Á	R	N	A	P						
9.				K	A	R	Á	C	S	O	N	Y								
10.		S	Z	E	N	T	H	Á	R	O	M	S	Á	G						

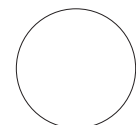
- 10 perc **2. feladat:** Luther élete – tárgyakban (csoportmunka)
Minden csoport kap három képet, amely egy-egy tárgyat ábrázol. (Esőkabát, tinta, lúdtoll, kalapács). Beszéljék meg a csoportban, hogy mikor mire használhatta (volna) ezt a tárgyat Luther. Három önként vállalkozó mutasson be egy-egy tárgyat.
1. Esőkabát: „viharélmény”
2. Tinta, lúdtoll: iskolás évek, sok vitairat, könyvírás
3. Kalapács: 95 tétel kiszögezése
- 15 perc **3. feladat:** Készítsetek plakátot! (csoportmunka)
Készítsünk elő A/4-es kartont, a gyerekek által hozott képek mellé mi is vigyünk kinyomtatott, vagy újságokból kivágott képeket, amiket felragaszthatnak a gyerekek. Ha elkészültek a plakátok, a csoportok járjanak körbe a teremben, és nézzék meg az elkészült munkákat. Ha van rá lehetőségünk, rakjuk ki a teremben a plakátokat!
- 5 perc **Értékelés**
A mellékelt értékelőlapok segítségével értékeljék a csoportok a munkájukat!
Közös áldás
Áldjon, áldjon meg Isten a dolgozó órák izgalmával, az alkotás szabadságával, a találkozások örömeivel! Ámen. (Varga Gyöngyi: *Áldáskönyv*)

FELADATOK

1. Melyik kép melyik ünnepet rejt? Írjátok be a rejtvénybe! A megoldást a színezett sorban olvashatjátok.

1.														
2.														
3.														
4.														
5.														
6.														
7.														
8.														
9.														
10.														

Írd a vonalra a megfejtést és rajzold a körbe a jelképét:_____

2. Mire használhatta Luther?

- Mik ezek a tárgyak? Szerintetek mikor és mire használhatta ezt a tárgyat Luther?
- Mik ezek a tárgyak? Szerintetek mikor és mire használhatta ezt a tárgyat Luther?
- Mik ezek a tárgyak? Szerintetek mikor és mire használhatta ezt a tárgyat Luther?
- Mik ezek a tárgyak? Szerintetek mikor és mire használhatta ezt a tárgyat Luther?
- Mik ezek a tárgyak? Szerintetek mikor és mire használhatta ezt a tárgyat Luther?

3. Készítsetek plakátot!

A mi templomunk, a mi gyülekezetünk

A mi templomunk, a mi gyülekezetünk

A mi templomunk, a mi gyülekezetünk

A mi templomunk, a mi gyülekezetünk

A mi templomunk, a mi gyülekezetünk

4. Karikázd be azt az arcot, amelyik kifejezi a véleményedet az állításokkal kapcsolatban!

MAI CSOPORTMUNKÁNK	1. A mai csoportmunkánk jól sikerült.	IGEN ☺	NEM ☹
	2. Az én részem jól sikerült.	IGEN ☺	NEM ☹
	3. Segítettem a csoporttársaimnak.	IGEN ☺	NEM ☹
	4. A csoporttársaim segítettek nekem.	IGEN ☺	NEM ☹

(Dr. Spencer Kagan – Miguel Kagan: *Kagan kooperatív tanulás* (Ökonet) 13.16. alapján)

JÉZUSSAL AZ ÚTON

Próféciaák Jézus születéséről

TK

Exegetikai hangsúlyok

A karácsonyi témakör egzegéziseit megtaláljuk a *Kincsesláda* című hittankönyv idézett oldalain, illetve ennek a könyvnek a 80–91. oldalán.

Az Ószövetségben található messiási jövendölések

A „messiás” kifejezés a héber משיח (felkent) fogalomból származik. A messiási eszme, amint az a zsidóságban és a kereszténységben megjelenő messiási elképzelésekben előttünk áll, az Ószövetségben található teológiai gondolatok továbbfejlődéséből alakult ki hosszú évszázadok alatt. Megfigyelhető, hogy az Ószövetség messiási szövegei (Ézs 7; 9; 11; Mik 5; Zak 9) nem említik magát a messiás szót. Ugyanakkor az Ószövetség messiási jelleg nélküli történeti személyiségeket nevez messiásnak: királyokat, főpapokat és prófétákat (például a szabadító perzsa királyt, Círuszt is).

A „messiás” mint felségcím Saul és Dávid felkenésekor kerül elénk konkrétan. A Zsoltárok könyvében fordul elő viszont a leggyakrabban, anélkül azonban, hogy itt konkrét utalást találjunk egy eljövendő üdvhozó személyiségre.

Az Ószövetség messiási szövegeiben az eljövendő uralkodó születéséről, uralomra kerüléséről és országlásának megvalósulásáról olvasunk. A kijelentések alapvető üzenete, hogy a messiás Dávid házából származik, megvalósítja a béke és igazságosság uralmát, megszabadítja népét az idegen hatalmak elnyomása alól.

Ézs 7,10–17: „Immánuel” születésének ígérete egy fiatalasszonytól; különbségtétel jó és rossz között

Ézs 9,1–6: A gyermek felségcímei: Csodálatos Tanácsos, Erős Isten, Örökkévaló Atya, Békesség Fejedelme

Ézs 11,1–10: Az igazságos uralkodó || Zsolt 72; a béke korszaka

Mik 5,1–4: Betlehemből származó uralkodó, aki jó pásztorként legelteti nyáját

Zak 9,9–10: Alázatos és diadalmas király, aki békét teremt

A messiási textusok nem kötődnek szorosan történeti korszakokhoz, eseményekhez, és konkrét történelmi személy említését sem találjuk bennük. Ezért ezek az ígéretek nyitottak maradnak, így értelmezésük több síkon, különböző teológiai megközelítésekben válik lehetségessé, ami a szövegek hatástörténetének gazdagságára is rámutat.

Az őskeresztény közösségek Jézus szenvedésének és halálának értelmezésekor az Ószövetség kategóriáit vették alapul. Ám elsősorban nem a hagyományos messiási szövegekben, hanem JHVVH szenvedő szolgájának alakjában és sorsában látták kirajzolódni a Messiás küldetését, amint az a názáreti Jézusban megvalósult és célhoz ért. (Ézs 52,13–53,12)

Az óra célja

Ismerjék meg a tanulók, hogy Máté és Lukács is hangsúlyozza: Jézus születése egybecseng a prófétai jövendölésekkel, betölti a messiási várakozásokat.

Kulcsfogalmak

Előkészület, próféta, Immánuel, advent (adventus Domini)

Eszközök

Énekszöveg (Adventi hírnök) sokszorosítása, adventi kalendáriumok

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	Ének <i>Adventi hírnök</i> (ismétlés tavalyról) Ha vállalkoznak rá a gyerekek, énekeljük úgy, hogy a középső részt (3–4. sor) versenként kiosztjuk, és négy gyerek szólóban éneklő, az ismétlő sorokat pedig mindenki. A szólót éneklőt felállnak, és kaphatnak egy-egy teamécsest vagy egy rajzolt gyertyalángot a kezükbe.
2 perc	Imádság Szent Fiadért, Istenem, kérek téged, légy velem. Békesség és szeretet vezéreljék léptemet. Ámen.
5 perc	Bevezető kérdés (frontális munka) Mire készültél legutóbb? Szereplésre, versenyre, találkozásra? Ki volt, aki felkészített? Van-e közöttünk, aki elsőszülött gyermek a családban? Van-e esetleg késői vagy meglepetés gyermek közöttetek? Beney Zsuzsa verse nagyon szépen beszéli el azt a különleges várakozást, ami egy gyermek születését megelőzi.

Beney Zsuzsa – Anya dúdolja

Azt kérdezed tőlem,
hogyan vártalak?

Mint az éjszakára
fölvirrad a nap,
mint a délutánra
jó az alkonyat,
mint ha szellő jelzi
a fürgeteget –
ezer pici jelből
tudtam jöttöd.

Mint tavaszi reggel
a nap sugarát,
jégcsap csillagát,
mint az alma ízét,
tejet, kenyeret –
pedig nem is láttalak még,
úgy ismertelek.

Mint a fény az árnyat,
záport a virág,
mint patak a medrét,
madarat az ág,
mint sóhajos nyári éjjel
a fák az eget –
mindenkinél jobban téged
így szerettelek.
fagyos téli este

10 perc

Tanítás

Isten és ember kapcsolatában a hit szerepe mindig hangsúlyos. Így volt ez a Messiás érkezésénél is. Jézus születésében meglátni a megígért Messiást, Megváltót hit nélkül nem lehetséges. Igaz, hogy prófétái felkészítenek a Messiás érkezésének várására, jóvendőléseik megerősítést és vigasztalást jelentenek egy sokat szenvedett népnek, nem pedig valamiféle menetrend részei voltak. Mindazonáltal az evangélisták hangsúlyozzák, hogy ezek a próféciák Jézusban teljesedtek be.

(Pl. Ézs 11,1 – Isai törzsöke, Dávid Fia: Lk 2,4; Jn 7,42)

Ézs 9,5 – gyermek: Lk 2,33; Lk 2,40

Ézs 7,45 – Immánuél: Mt 1,23

Mik 5,1 – efráti Betlehem: Mt 2,6

Mal 3,1 – követ, aki egyengeti az utat: Mt 11,1–15; Lk 3,15–16)

Célunk ezzel a leckével az, hogy legalább részben megismertessük a gyerekekkel a messiási jóvendőléseket, s hogy Luther útmutatása alapján („ami Krisztusra mutat”) értelmezzük az Ószövetséget. A gyermekek életkora és az időkeret szűkössége miatt az Ó- és Újszövetség viszonyában mélyebb hermeneutikai összefüggésekre nem törekedtünk.

13 perc

Feladatok megoldása

1. feladat (önálló munka)

A próféták arcképe melletti rajz az adott próféta szózatát illusztrálja. Tehát Mikeástól és Malakiástól egy-egy, Ézsaiástól három ige kerül elő. A gyerekeknek a rajzból kell kitalálniuk, hogy a rózsaszín alapokon melyik próféta igéje olvasható. Ha a képek alapján megfejtették, írassuk be a prófétai könyv rövidített nevét is az igehelyhez! Majd az ígét kössék vonallal a megfelelő „arcképhez”!

„Te pedig, efráti Betlehem, bár a legkisebb vagy..., mégis belőled származik az, aki uralkodni fog Izráelen.” (Mik 5,1)

„Íme, egy fiatal nő... fiút fog szülni, és Immánuélnak nevezik el.” (Ézs 7,14)

„...egy gyermek születik nekünk, fiú adatik nekünk. Az uralom az ő vállán lesz, és így fogják nevezni: ...Békesség Fejedelme!” (Ézs 9,5)

„Vesszőszál hajt ki Isai törzsökéről, hajtás sarjad gyökereiről.” (Ézs 11,1)

„...elküldöm követemet, aki egyengeti előttem az utat.” (Mal 3,1)

2. feladat (frontális munka)

A próféták bepillantottak Isten terveibe, hogy ezzel erősítsék, vigasztalják az embereket.

Zsákban (önálló munka)

REMÉNYT

3. feladat (páros munka)

AZ ÚR ELJÖVETELE

A feladat képei egy kis történetet ábrázolnak, amelyben az anya vagy egy angyal keze elkészíti (legyünk óvatosak, vannak még gyermeki hittel a harmadikosok között is) az adventi kalendáriumot. Másnap reggel találja meg *Pistike*, aki ad belőle testvéreinek vagy barátainak is. (Ha szükségesnek ítéljük, hívjuk fel a figyelmet arra, hogy a megfejtést nehezítés miatt nem a szótagolás szabályai szerint tagoltuk.)

4. feladat (frontális munka vagy csoportmunka)

Beszélgessünk! Valószínűleg sok gyereknek még nem volt része a képeken ábrázolt adventi készülődésben. Kérdezzük meg, hogy mi az, ami kimaradt a képekből, ők hogyan készülődnek karácsonyra. Az ábrázolt jelenetek közül mi az, ami tetszik nekik,

amit szívesen kipróbálnának/megvalósítanának otthon? Miért fontos ilyen módon készülni a karácsonyra?

A feladat illusztrációi: anya süt, valaki elcsen egy sütit, a gyerekek a szobájukban együtt imádkoznak, egyik gyerek barkácsol a szobájában, másik betlehemest próbál, templomi kórusban énekelnek – nagy hallgatja, asztalon az adventi koszorú, körülötte a család – Bibliát olvasnak és énekelnek, nagypapa madarakat etet.

Beszéljünk arról, hogy a megszokott „csokis” adventi kalendárium mellett milyen egyéb lehetőségek vannak? Pl. közös programok ajándékozása.

Ismerkedjünk meg egy ilyen különleges adventi kalendáriummal, amelyet Németh Zoltán és felesége készített néhány éve a pécsi gyülekezetben!

Melléklet: adventi kalendárium

5 perc

Játék (az üzenet megértéséről)

Jeromos

Idő: 10-15 perc

Eszköz: -

Létszám: 10-20 fő, legalább kettőnek ismernie kell a játékot.

Két ember kell hozzá, akik „telepatikus úton” is megértik egymást. Egyikük lesz Jeromos, a másik a következő szöveget mondja neki: „Ide figyelj, Jeromos! Te most innen kimész, én kezet fogok valakivel, aztán te bejössz, és kezet fogsz ugyanazzal az emberrel. Megértetted, Jeromos?”

Magyarázat: Ha a beszéd alatt valaki megszólal/beszél, Jeromos azt feleli, hogy **érti**, és kimegy. A játékvezető ugyanis az elsőként megszólaló emberrel fog kezet. Ha nem szólt senki, megismétli a feladatot, mivel Jeromos nem értette meg. Miután a társ kiment, a játékvezető kezet fog az elsőként megszólalóval, majd behívja a társát, aki szintén kezet fog vele, hiszen ismeri a trükköt. A csoport tagjainak rá kell jönnie, mi a két játékos módszere.

5 perc

Ének

Jöjj, népek Megváltója! (ismétlés)

Imádság

Imádkozhatunk saját szavainkkal, a gyermekek is megfogalmazhatják kéréseiket és hálaadásukat.

Adventi kalendárium

Advent 1. hete

_____ vasárnap	Együtt vagyunk a templomban. Vigyétek haza a fényt! Azokon a napokon, amikor meggyújtjátok a gyertyát a koszorún, színezzétek ki az adventi hetek számának megfelelő gyertyát a koszorúcskán!
_____ hétfő	Kérünk, ma alaposan nézzétek át az adventi kalendárium feladatait, és készüljete elő rájuk! Ne feledkezzetek meg a hátoldalról sem!
_____ kedd	Vacsoránál meséljétek el, hogy milyen jó dolgok történtek ma veletek! Kérdezzétek meg szüleiteket is!
_____ szerda	Olvassátok el közösen a Bibliából Mt 1,18–25-öt!
_____ csütörtök	Emlékszel még a tegnapi történetre? A kis Jézus még Mária hasában van. Rajzold le őket! Készíts egy könyvjelzőt!
_____ péntek	Olvassatok ma mesét családi körben! A mi javaslatunk: H. C. Andersen: <i>A kis gyufaáru slány</i> (az interneten is megtalálhatjátok).
_____ szombat	Vegyétek le a polcra kedvenc társasjátékokotokat! Hívjátok játszani szüleiteket is!

Advent 2. hete

december ____ vasárnap	Gyűjtsátok meg a második gyertyát is az adventi koszorún! Közös éneklésre ajánljuk az <i>Evangelikus énekeskönyv</i> 149. énekét.
december ____ hétfő	Ki tudsz találni valami apró meglepetést családtagjaidnak? Például megterítesz, kiviszed a szemetet vagy megigazítod az ágyakat... Jó ötletelést!
december ____ kedd	A Mikulás-csomagodból egy csokit vagy egy sütit ajándékozz oda valakinek, aki örülne neki!
december ____ szerda	Olvassátok el közösen a Bibliából Lk 1,26–38-at!
december ____ csütörtök	Rajzolj egy angyalt, színezd ki és vágd ki! Tedd az ágyad fölé! A legjobb barátodnak is készíthetsz egyet ajándékba!
december ____ péntek	<i>Újból itt a meseolvasás. Ha van kedvenced, övé az elsőbbség. A mi javaslatunk: Móra Ferenc: Szép karácsony szép zöld fája</i> (az interneten is megtalálhatjátok).
december ____ szombat	Ha van rá mód, sétáljatok ma együtt a szabadban! Áll már lakóhelyeden a „mindenki karácsonyfája”?

Advent 3. hete

december ____ vasárnap	Gyűjtsátok meg a harmadik gyertyát is az adventi koszorún! Közös éneklésre ajánljuk az <i>Evangélikus énekeskönyv</i> 131. énekét. A holnapi búzaültetéshez kérd szüleid segítségét!
december ____ hétfő	<i>Ültessétek el a búzaszemeket egy kis cserépbe!</i> Karácsonyra szép zöld lesz.
december ____ kedd	Keressétek meg József Attila Betlehemi királyok című versét! Ezt a verset többen is megzenésítették (Kormorán, Kaláka...) Ha van rá mód, hallgassátok meg!
december ____ szerda	Olvassátok el közösen a Bibliából Mt 2,1–12-t!
december ____ csütörtök	Emlékszel még a tegnapi történetre? Rajzold le a napkeleti bölcseket egy lapra! Készíthetsz képeslapot a nagyszüleidnek!
december ____ péntek	Itt a harmadik mese ideje. A mi ajánlatunk Lázár Ervin <i>Manógyár című mesegyűjteményéből: A csomag.</i> (A mesét az interneten is megtalálhatjátok.)
december ____ szombat	Ma vacsoránál lepjétek meg a születeket azzal, hogy ti terítitek meg az asztalt! Készíthettek néhány szép asztaldísz is, pl. almába szúrt gyertya, narancs szegfűszegekkel...

Advent 4. hete

december ____ vasárnap	Várunk szeretettel a templomi istentiszteleten. Utána otthon gyűjtsátok meg mind a négy gyertyát az adventi koszorún!
december ____ hétfő	Gondold végig, hogy van-e a családban vagy az osztálytársaid között valaki, aki most beteg. Ha igen, hívd fel, és érdeklődj utána!
december ____ kedd	„Istenhez közeledni nem az ember feladata. Egyedül Isten képes rá, hogy közelítsen hozzánk. A mi dolgunk: a várakozás, a figyelem, a készenlét.” (Simone Weil) Ezt az idézetet leírhatod kis kártyákra, és ráhelyezheted szüleid vagy nagyszüleid párnájára.
december ____ szerda	Olvassátok el közösen a Bibliából Lk 2,1–20-at!
december ____ csütörtök	A tegnapi történet alapján rajzold le vagy készítsd el gyufásskatulyából az istállót és a szereplőket!
december ____ péntek	Kérd meg anyát, apát, hogy meséljenek gyermekkori karácsonyaikról!
SZENTESTE	Ma este vacsora előtt vágjatok annyi gerezdre egy almát, ahányan az asztal körül ültök, és egyétek meg közösen! A szentesti istentisztelet _____ órakor kezdődik! <i>Áldott ünnepeket!</i>

Karácsony (Lk 1–2, Mt 1–2)

TK

Exegetikai hangsúlyok

Lásd a *Kincsesláda* tanári kézikönyvének 22–24. leckéinél.

Az óra célja

Ismételjük át a karácsonyi eseményeket!

Ez az óra az előző két évben tanult, Lukács és Máté evangéliumában található karácsonyi eseményeket veszi sorra, eleveníti fel, ezért is használjuk újra az ott előkerülő illusztrációkat, néhány újabbal kiegészítve.

Kulcsfogalmak

Immanuel: velünk az Isten!

Előkészületek

Lotto-játék fénymásolása, Dickens-vers vagy karácsonyi piramis másolása rajzlapra vagy kartonra, litánia másolása a szükséges mennyiségben

Eszközök

Lotto-játék, Dickens vers, mécses, kivetítő (Michael Card: Immanuel), imádság-énekszöveg

Az óra menete

Időtartam	Tevékenység
5 perc	Ének Válasszunk egy karácsonyi éneket, amit tanítani vagy gyakorolni szeretnénk! <i>Imádság</i>
5 perc	Ismétlés Ki vagyok én? A meghatározások megoldását írják a füzetükbe vagy a tankönyv utolsó oldalára (Jegyzetek). A helyes megoldásokat jutalmazzuk (pl. színezővel)! 1. Az emberek mindig kíváncsiak voltak rám, kerestek-kutattak, mert én nem a ma, hanem a holnap gyermeke vagyok. (jövendölés) 2. Isten arra választott ki, hogy üzenetét átadjam a többi embernek. Ha büntetéséről

beszélek, nem mindig hisznek nekem. Legszebb küldetésem azonban hírt adni a Megváltóról. (próféta)

3. Kicsi vagyok ugyan, de fontossá tett az, hogy szülővárosa lettem egy különösen fontos személynek. A nevem azt jelenti: a Kenyér Háza. (Betlehem)
4. Két nagyszerű barátom van: Várakozás és Előkészület, számíthatok rájuk, amikor eljön az én 4 hetem. (advent)
5. Rólam beszélt Ézsaiás, amikor az öreg Isai törzsökére gondolt. Egy kivágott fában is lehet nyoma az életnek, amit mindenki láthat, amikor megjelenek. Elmúlás helyett új indulást hozok a kivágott fa számára! (hajtás vagy vesszőszál)

10 perc

Történet elmondása

1. lehetőség

Készítsünk feliratokat, amelyeket felrögzítünk a táblára:

Gábrriel, Mária, József, fogadós, pásztorok, angyalok, napkeleti bölcsek, Heródes Názáret, Betlehem, Jeruzsálem
otthon, úton, istállóban, mezőn, palotában

Ha a tanulói létszám megengedi, osszuk ki másolatban a tankönyv képeit, és kérjük azt a gyermekektől, hogy saját szavaikkal mondják el a történetet. A táblán olvasható megfelelő kifejezést párosítsuk a megfelelő képhez. Mivel az előző két évben is szó esett karácsonyról, keressék meg a gyerekek az újabb részleteket, az új képeket, amelyek az előző két hittankönyvben nem szerepeltek:

- Gábrriel alakja az angyali üdvözlésben
- tele fogadó
- Heródes palotája (bölcsek érkezése)

vagy 2. lehetőség

A jól ismert memory vagy a Lotto-játék szabályai szerint játszhatjuk ezt a kirakót. (Aki nem ismerné: a kérdéssort osszuk ki – a játszók száma szerint akár darabolhatjuk is, akár háromfelé vágva az oszlopok mentén –, a válaszokat vágjuk kockánként szét, és mint a memoryt, fordítsuk le. Aki sorra kerül, húzhat, és ha az ő gyűjtőlapjára való választ húzta, azt helyezze a megfelelő kérdésre. Aki előbb végez a gyűjtőlap megválaszolásával, az a győztes! A kérdések és válaszok a *Spielen im Religionsunterricht* című könyvből valók.)

Melyik karácsonyi énekben szerepel: „Az angyali seregek vígan így énekelnek?”	Isten Gábrriel angyalt elküldte Názáret városába egy szűzhöz, akit Máriának hívtak. Milyen üzenetet kellett átadnia?	Miért egy istállóban született meg Jézus?
---	--	---

A karácsonyi történet szól a napkeleti bölcsek látogatásáról. Milyen ajándékot hoztak az újszülött Jézusnak?	Mit ünneplünk karácsonykor?	Milyen foglalkozást űztek azok a férfiak, akik elsőként jöttek a kisdedet imádni?
Hogy hívták a római császárt, aki ez időben uralkodott?	Ki volt Jézus születésekor Izrael királya?	Honnan értesültek a napkeleti bölcsek, hogy Izraelben egy új királynak kellett születnie?
Ki volt a gyermek, akiről Lukács így írt: <i>„Egy gyermeket találtok bepólyálva a jászolban...”</i>	Hogy hívták az angyalt, aki hírt adott Máriának, hogy gyermeke fog születni?	A karácsonyi történet szól arról is, hogy Heródes katonái elől József, Mária és Jézus elmenekült. Hová?
Melyik városban született Jézus?	Jézusnak messziről érkező különös látogatói voltak. Kik voltak ők?	József és Mária felkerekedtek, hogy Názáretből Betlehembe menjenek. Miért?

A szálláson nem volt számukra hely.	Mária fiút fog szülni.	Dicsőség mennyben az Istennek!
Pásztorok voltak	Jézus születését	a) Ezüstkelyhet b) Aranyat, tömjént, mirhát c) Egy erszényben aranypénzt

Egy csillag által	Nagy Heródes	Augustus
Egyiptomba	Gábrriel	Jézus
Mert Augustus római császár népszámlálást rendelt el.	Bölcsek Napkeletről	Betlehemben

A játékot követően beszéljük át a karácsonyi eseményeket a tankönyv képei alapján!

1.feladat *(önálló munka vagy páros munka vagy frontális munka)*

A képek bal alsó sarkához írjuk be a megfelelő sorszámot.

1. Gábrriel Máriánál; 2. angyal Józsefnél; 3. József és Mária Betlehembe mennek; 4. szálláskeresés; 5. istállóban; 6. pásztorok; 7. napkeleti bölcsek Heródes előtt; 8. napkeleti bölcsek hódolata Jézus előtt

A képek tehát megfelelő sorrendben szerepelnek. Didaktikai okból nem változtattunk a sorrenden, nehogy rosszul rögzüljenek az események. Természetesen ha fénymásoljuk a könyv képeit, és darabonként kivágjuk, a sorrend kialakítása nehezített feladat. Így is dolgozhatunk.

2. feladat *(önálló munka)*

Immánuel = Velünk az Isten!

Beszélgessünk! (frontális munka)

Ma mit rögzítenek a kisbabák kezére, miután megszületik? Beszélgessünk e különös jelentésű névről: „Velünk az Isten!” Mi ez: bátorítás, biztatás, fenyegetés? Fontos ezt tudnunk? Miben tapasztaltatok meg eddigi életetekben ezt az üzenetet? Esetleg születek vagy nagyszületek? A tanár beszélhet, bizonyosságot tehet egy saját példáról.

Ha lehetőségünk van, feltétlenül nézzük meg a gyerekekkel a következő videót (egyik személyes kedvenc): [Michael Card Immanuel](#) című énekét angol zeneiskolás kórusok adják elő a gyönyörű Chester-i katedrálisban. Hívjuk fel a figyelmet az éneklő gyermekek tekintetére! Mi tükröződik belőle? (Isten dicséretének öröme.) A dal szövegéből legalább a refrént fordítsuk le a gyerekeknek:

Immanuel, a mi Istenünk velünk van,
és ha Isten velünk, ki lehet ellenünk?

A mi Istenünk velünk van, Immanuel!

18 perc

A teljes dalszöveg angolul:

A sign shall be given, a virgin will conceive
A human baby bearing undiminished deity
The glory of the nations, a light for all to see
That hope for all who will embrace His warm reality

Refr. Immanuel, our God is with us
And if God is with us who could stand against us
Our God is with us, Immanuel.

For all those who live in the shadow of death
A glorious light has dawned
For all those who stumble in the darkness
Behold, your light has come

Immanuel...

So what will be your answer? Will you hear the call?
Of Him who did not spare His son but gave Him for us all
On earth there is no power, there is no depth or height
That could ever separate us from the love of God in Christ

Immanuel...

3. feladat: hibakeresés (csoportmunka, páros munka)

Betlehemi jászol, pásztorok, bölcsek helyett:

Palota, Mária és József királyi ruhákban, alkalmazottakkal körülvéve, a kised királyi bölcsőben, állatok helyett robot játékalatok, csilli-villi karácsonyfa ajándékokkal, tévé, angyalok éneke helyett kórus vagy CD-lejátszó, pásztorok helyett celeb – piros szőnyegen fényképezi valaki, bölcsek helyett gazdag vállalkozók jönnek látogatóba

5 perc

Karácsonyfadísz készítése

Ebből a gondolatból akár készíthetünk karácsonyfadísz is, ha papírból kivágunk egy karácsonyfadísz formát, ráírjuk, színezzük/díszítjük, fonalat kötünk rá.
„Jó néha gyerekek lenni, és mikor lenne jobb, mint karácsonykor, hiszen gyermek volt az ünnep fenséges alapítója is.” Charles Dickens

2 perc

Záró imádság

Gyűjtsünk (karácsonyi jellegű) gyertyát, és imádkozzuk például a következő litániát!
(A tanár az első oszlopot, a gyerekek a második oszlopot olvassák.) Soronként, szép lassan olvassunk.

Litánia

A te Fiad	<i>A mi Urunk</i>
A te igéd	<i>A mi hitünk</i>
A te alázatod	<i>A mi erőnk</i>
A te Lelked	<i>A mi életünk</i>
A te bölcsességed	<i>A mi reményünk</i>
A te szolgaságod	<i>A mi növekedésünk</i>

A te fájdalmaid *A mi hallgatásunk*
A te teljességed *A mi szegénységünk*
A te békességed *A mi vágyakozásunk*
A te távolságod *A mi kétségeink*
A te irgalmasságod *A mi imádságunk*

Karácsonyi előkészület a csoportban

TKK

Az óra célja

Ünneplőbe öltöztetni a szívünket igeolvasás, dalok, versek, imádság által.

Eszközök

Karácsonyi terítő, betlehem, gyertya és gyufa, szaloncukor/süti – esetleg tea, szövegek, zene

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
-----------	-----------------------

Előkészítés (szünetben, a gyerekek segítségével)

Lehetőség szerint az asztalokat helyezzük el a fal mellett, a székekből alakítsunk ki kört. Középre helyezzünk el egy szép anyagot vagy kendőt, tegyünk egy betlehemet, gyűjtünk gyertyát. Egy-két asztalt terítsünk meg ünnepélyesen, szép karácsonyi szalvétával, aprósüteménnyel, szaloncukorral. Ha meg tudjuk oldani, főzzünk teát is a csoportnak (én termoszban szoktam magammal vinni). A székek elé helyezzünk el teamécseket, de előre ne gyűjtsük meg. A székekre helyezzünk el éneklapokat, igéket.

Elhelyezkedés, evangélium, ének

A gyerekek csendben, libasorban jöjjenek be a terembe, és üljenek le a körben elhelyezett székekre. Köszöntsük őket, közben halk muzsika szólhat. A gyerekek olvassák fel az éneklapról a karácsonyi történet egy-egy igéjét (Lukács evangéliumából), ami az ő helyükön volt. Közben énekelhetünk is egy-egy az evangélium szövegéhez illeszkedő énekverset.

Gyertyagyújtás –beszélgetőkör

Gyűjtsük meg a gyertyánkat, és kezdeményezzünk beszélgetőkört. Olyan kérdést tegyünk fel, amiben minden gyermek megnyilvánulhat. Például: Mi az, ami téged a karácsonyi történetben/ ezen a karácsonyon a legmélyebben megérintett? Sorban egymás után válaszoljanak, aki beszél, az gyújtsa meg a gyertyáját az előtte ülőéről. Ha kevesen vannak, akár több kört is kezdeményezhetünk.

Énekeljünk, majd fogyasszuk a kikészített sütit, teát. Mikor ismét elcsendesedtek, olvashatunk magunkkal vitt karácsonyi szöveget. (Tetszőlegesen válasszunk.)

Imádság

Áldás

Adassék meg néked karácsony öröme, a Remény;
karácsony lelkülete, a Béke;
és karácsony szíve, a Szeretetet. Ámen.

Ha időnkből és erőnkből telik, az áldást ajándékba is magukkal is vihetik egy szép karácsonyi képpel díszített (igés)lapon.

Karácsonyi kézművesség

TKK

Az óra célja

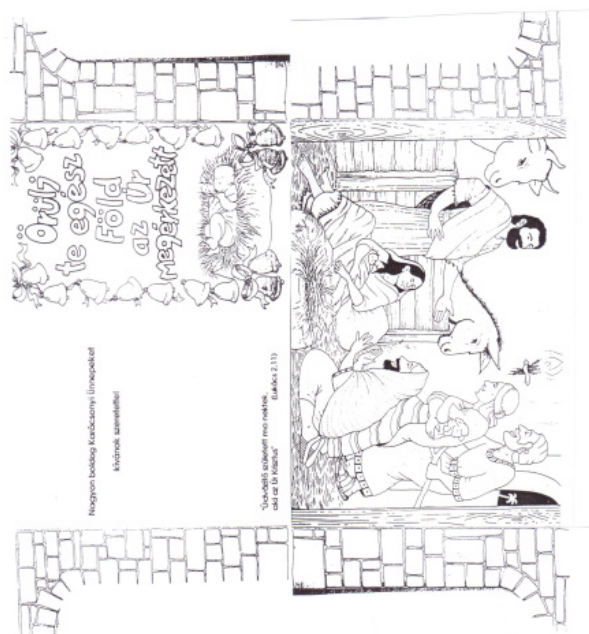
Az alkotás örömeiben is együtt lenni!

Tartalom, tevékenység

Válasszunk egy-két olyan kézműves feladatot, ami a csoport létszámának, képességének megfelel. Jelen ajánlataink kis költséggel, kevés eszközzel megvalósítható papírmunkák:

1. Betlehem (Forrás: *Felfedezők újság*)

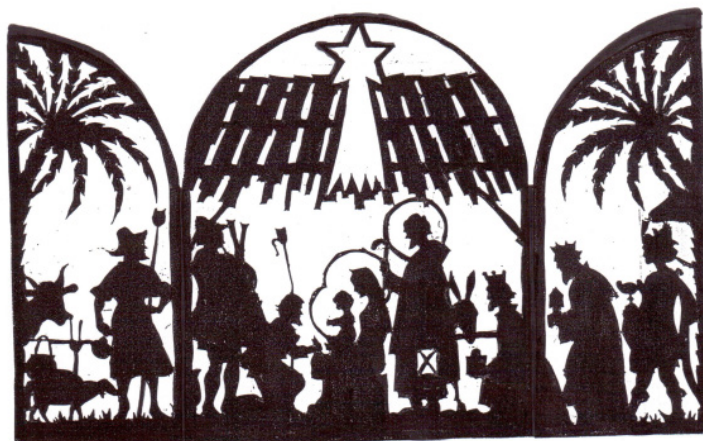
Tetszőleges méretben nyomtassuk ki (pl. A/4-es géppapírra). A középvonalnál hajtsuk és ragasszuk össze. A kőmintás boltívnél ívesen ki kell vágni, a boltívet befelé hajtani. Hajtsuk összezsukható képeslap formára. (Borítékba helyezve az „Örülj, te egész föld...” van felül, a betlehem képe belül. Asztalra téve a kép látszik szemből, a kőfal kissé befelé hajlik, mint egy megtört boltív.) Tetszőlegesen színezhető, festhető, a hátoldalán aláírható.

2. Árnyképes betlehem

(Forrás: Burda magazin)

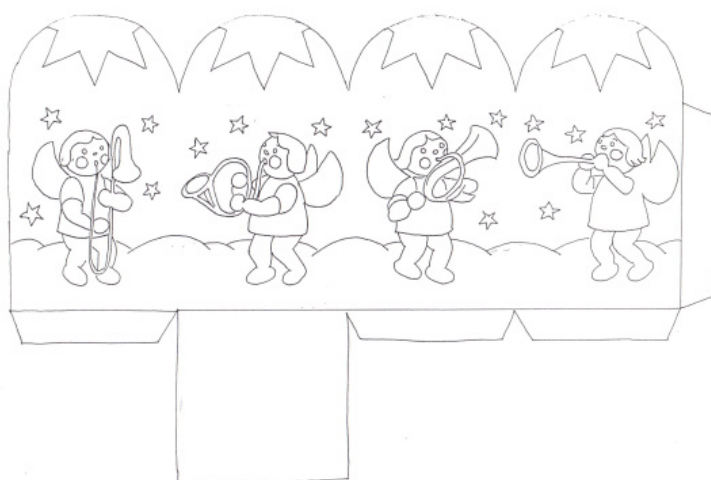
Színezhető, vágható, képeslap vagy asztaldísz készíthető belőle. Az oldalajtókat kissé hajtsuk középé.

3. Mécsesstartó vagy dobozka

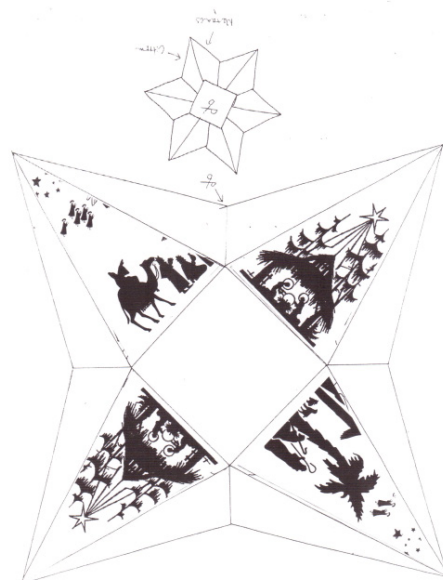
(Forrás: Karácsonyi kézműves újság)

A/4-es méretben nyomtassuk ki, színezzük, vágjuk, ragasszuk. Lehetőleg LED-es teamécsest tegyünk bele.

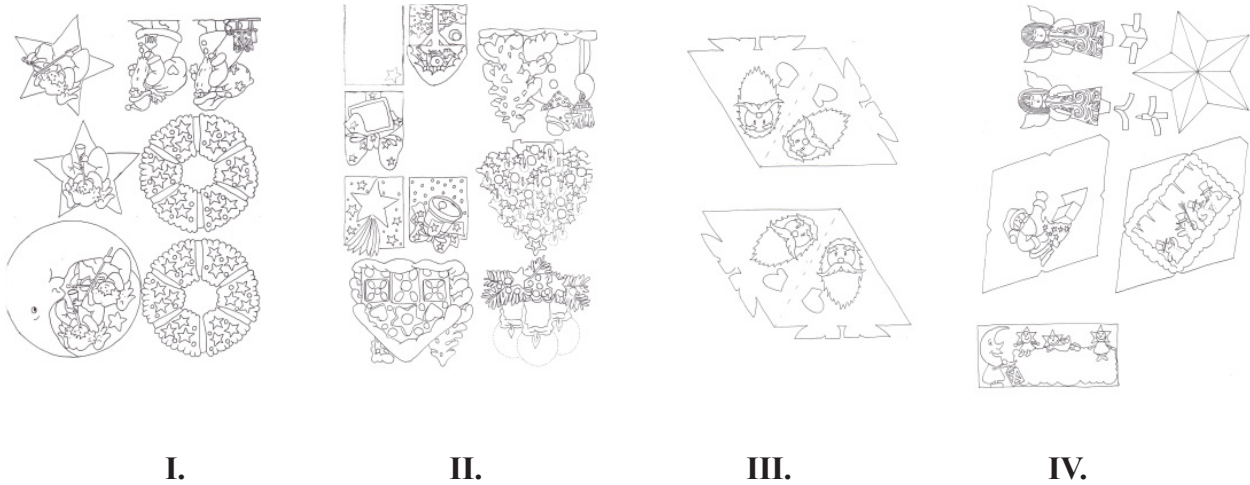
4. Karácsonyi piramis

A/4-es méretben nyomtassuk ki, lehetőleg rajzlap vastagságú (120 grammos) papírra. Színezzük, majd vágjuk ki a piramist és a csillagot! A piramis fehér szélé behajtandó. A csillag közepét is vágjuk ki (ebben segítségre szorulhatnak a gyerekek)! (A csillag az összehajtott piramis záróeleme, akkor mutat igazán jól, ha a citromsárga és a narancsszín váltakozik rajta.) Ajándékba is adhatják, tehetnek bele pl. egy jókívánságot és egy bonbont. Tetszőleges karácsonyi mintával elkészíthető (én celofánra szoktam alkoholos filccel átmásolni a sablont, majd fénymásolni, képet beleilleszteni).

5. Színezők, asztaldíszek, függeszthető díszek, ajándékkísérők, kis borítékok

Nagyítsuk A/4-es méretre, nyomtassuk, színezzük, vágjuk ki. A IV. képen a csillagot karcoljuk meg a belső vonalak mentén, akkor feldomborodik, így az angyalka ráhelyezhető (az angyal ruháját kivágva a kéz beleragasztható).

I.

II.

III.

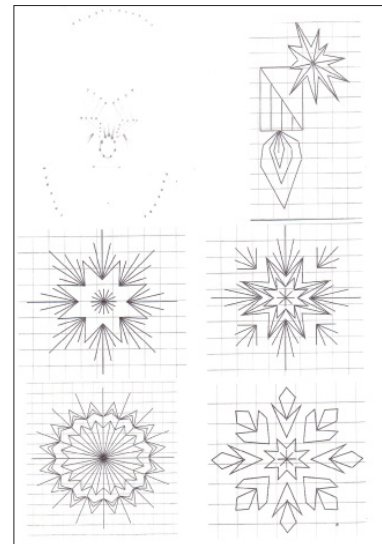
IV.

6. Karácsonyi színezők (Forrás: Örömhír)

7. Hímzésminták

Kartonpapírra másoljuk, arany-
ezüst szállal is hímezhető.
Hosszabb időt vehet igénybe, de
egyedi, mutatós!

8. Verses kártya

A/4-es méretben nyomtassuk ki, háromfelé vágható,
a küldő írjon rá nevet.

„Örvendj nagyon, Sion leánya, ujjongj, Jeruzsálem leánya! Királyod érkezik hozzád, aki igaz és diadalmas, alázatos, és számaron ül, számárcsikó hátán.” (Zak 9,9)

Zak 9,9–10 egy bevonulási liturgia formáját mutatja: az elején olvashatunk a bevonuló királyra való várakozásról, örömelekről, ünneplésről, majd a király leírásáról. A bevonuló király igazságos és győzedelmes, s mindemellett alázatos is, aki elűzi a háborút, és békét hoz az egész világra. (A béke jelentéséhez lásd a 23. leckét.)

Ez az egyik legismertebb messiási prófécia. Zakariás a Kr. e. 8. századi prófétáktól veszi át a királyra vonatkozó nyelvezetet (lásd pl. Ézs 9,6–7; Mik 5,2–4; 1Móz 49,10–11). A bevonuló királyt a nép kiáltozással üdvözölte, amely az ókori kultikus vallások jellemzője volt. Itt azonban más a helyzet. A király is alázatosan vonul be egy számaron (nem a hadviselést jelképező lovon), az őt köszöntő tömeg pedig nem kiáltozik, hanem örvend és ujjong.

A várakozásnak van értelme, akár hosszú évszázadokon át is, hiszen olyan király érkezik, aki nem hétköznapi és e világi, hanem az egész világ királya lesz, s akinek eszkatológiai jelentősége van.

Kétségtelen, hogy ennek a szakasznak hatása lehetett Jézusra, hiszen jól ismert volt a zsidóság számára. Jeruzsálemben való dicső bevonulásakor Jézus ezt a békés és egyetemes uralkodóképet tarthatta szem előtt.

„Te pedig, efráta Betlehem, bár a legkisebb vagy Júda nemzetségei között, mégis belőled származik az, aki uralkodni fog Izraelen. Származása visszanyúlik a hajdankorba, a távoli múltba.” (Mik 5,1)

A reményt és a várakozás értelmét támasztja alá egy másik nagyon fontos jövendölés Mikeás prófétától. Jeruzsálem népe ugyan érzi, hogy baj van, és próbál valamit tenni (Mik 4,14), de rossz úton járnak. Nem önmaguk vagdosása, arcul csapása az, ami segíthet, hanem egy új király.

A szabadítás onnan érkezik, ahonnan a legkevésbé várnák: a legkisebb és leginkább jelentéktelen törzsből, Benjámintörzsből.

A Messiásra való várakozás nagyon régi időkre nyúlik vissza. Nem a királyság korából származik, hanem sokkal régebből, Izrael törzseinek idejéből, vagy még régebből: Ádámnak az Éden kertjéből való kiűzetésétől.

Az angyal

Az angyalok Isten küldöttei, akik Isten akaratát adják hírül az embereknek. Angyalokkal találkozhatunk a Biblia számos könyvében.

Isten már az Ószövetség lapjain is konkrét feladattal bízta meg az angyalokat, amelynek elvégzése annyira fontos, hogy e mellett az angyal alakja, személye, lénye teljesen lényegtelenné válik. Az, hogy miért nem maga Isten végzi el ezeket a feladatokat (például miért nem ő maga közöl egy üzenetet), két érveléssel magyarázható: egyrészt így Isten transzcendenciája jobban megőrizhető, másrészt Isten közvetlen közelségét nem tudná elviselni az ember (lásd pl. 2Móz 33,2 – az angyal vezeti Izraelt).

Az újszövetségi írók átveszik az ószövetségi angyszemléletet, és külön hangsúlyozzák az angyalok közvetítő szerepét. Az evangéliumokban az angyalok Jézus útját kísérik, de Jézus mint Isten Fia egyértelműen nagyobb az angyaloknál. Pál apostol háttérbe helyezi az angyalokat: például a szeretet még az angyalok nyelvén való szólásnál is több (1Kor 13,1). Az Újszövetség tud bukott angyalokról (2Pt 2,4) és a Sátán angyalairól (2Kor 12,7) is.

A Lk 1,26 versben szereplő megfogalmazás nem illeszkedik a szokványos héber szóhasználathoz. Gábrriel angyal megnevezésére (amelynek jelentése „az Úr vitéze”) más ószövetségi részben (az apokrif iratokat is beleértve) nem igazán lehet hasonlóságot találni. Gábrriel az arkangyalok közül egy. Négy arkangyalról tudunk, amelyek közül kettőt kanonikusan ismerünk: Gábrrielt és Mihályt. Rafaelról az apokrif iratokból tudunk.

Mária

Az ókori keleti vallásokban gyakori momentum volt az, hogy valaki egy istentől és egy embertől származik. Azonban hatalmas különbség, hogy más vallásokban ez mindig valamilyen testi kapcsolattal járt együtt, míg Lukácsnál szó sincs ilyesmiről. Ebben az értelemben Jézus fogantatása nem hasonlít semmilyen más ókori mitológiai elemre.

Mária szüzessége – sok egyéb tanítással ellentétben – Lukács leírása szerint nincs sem felmagasztalva valamilyen különleges értéként, sem más dimenziókra rávetítve, például lelki vagy erkölcsi tisztaságként értelmezve. A teológia történetében többször előfordult, hogy a szüzességet erénynek, valamilyen magasabbrendű életforma értékének tartotta az egyház. Ebben a bibliai leírásban is fontos szerepet játszik a szüzesség ténye, hiszen kétszer is leírja Lukács, azonban a szüzesség valódi célja az, hogy a csodát kiemelve. A szüzesség ugyanis akadályként jelenik meg a gyermek fogantatásában („*Hogyan lehetséges ez...?*” – 1,34), azonban ennek is az a szerepe, hogy megmutassa: Istennek minden lehetséges.

Mind Zakariás esetében (1,15), mind Máriánál (1,35) a Szentlélek eszkatológiai cselekedete van elsősorban szem előtt. Semmilyen jelzés nincs a szavakban vagy az egész szövegben arra nézve, hogy a Szentléleknek köze lenne a fizikai fogantatáshoz. Sokkal fontosabb, hogy a születéshez, a gyermek születéséhez s annak eszkatológiai vonatkozásaihoz van köze a Szentléleknek. (Téves és felületlen lenne az az értelmezés is, miszerint a fogantatás pillanata az 1,35 igevers. Jézus fogantatása az angyali üdvözlés utánra, valamikor az 1,38 és 1,39 versek közé helyezhető.)

József bevonása ebbe a leírásba Lukácsnál azért fontos, hogy igazolja Jézus törvényes dávidi származását. A zsidó hagyomány szerint egy lányt 13 éves kora körül jegyezték el, s így a törvény szerint házasnak számított, gyakorlatilag viszont még nem volt az. Körülbelül egy évvel később adták át a lányt a vőlegénynek, aki ezután a vőlegény házában lakott, s ekkor kezdődött el közös életük és házaséletük is. A lány átadása előtt azonban mindenféle testi kapcsolat a házassági szabályok megszegésének minősült. (Ezt emeli majd ki Lk 2,5 igevers is: „*jegyessel..., aki áldott állapotban volt*”. Mária és József ugyan családként utaznak, de a jegyességre való utalás fontos annak hangsúlyozásában, hogy valójában még nem voltak házasok, és így még testi kapcsolat sem lehetett közöttük.)

Mária utolsó mondata az angyal felé a készséget, elfogadást és a hitét mutatja meg. Fontos szerepet

tölt be Mária elfogadó mondata abban az értelemben, hogy különbözik azoktól az ószövetségi történetektől, amikor valakinek a születését jelentik be. Utóbbiaknál ugyanis mindig a természetfeletti fél mondja ki az utolsó szót, itt azonban Mária tesz bizonyosságot hitéről.

Az öröm

Az „üdvöz légy” görög szava (χαίρει) bevett görög köszöntés volt, amely örömeire hívott (lásd pl. Mt 28,9; vagy ugyanez iróniával: Mt 26,49; Mk 15,18).

Ugyanarról az örömről beszél az angyal Zakariásnak (1,14), a pásztoroknak (2,10) és Máriának (1,28). Mária esetében ez a görög szó Mária megszólításával is alliterál (κεχαριτωμένη – kegyelemmel teljes), amely fokozza az örömet. Már a megszólítás jelöli Mária komoly feladatát, s így érthető, hogy Mária már a megszólításon elcsodálkozik (1,29). (Érdeemes észrevenni a különbséget Zakariás reakciója [1,12] és Mária reakciója között.) Ehhez hasonló megszólítás és feladatmeghatározás fogalmazódik meg Gedeon (Bír 6,12) és Dániel elhívásánál (Dán 9,23) is.

„Az Úr veled van” kifejezéshez hasonló mondat többször is elhangzik az Ószövetségben, például Gedeon (Bír 6,12) vagy Ruth (Ruth 2,4) történetében, de Mária esetében teljesebbé válik. Ez a köszöntés nem egyszerű kegyességi formula, hanem azt a célt szolgálja, hogy kifejezze Isten dinamikus és jelen lévő erejét: azt, amely a 35. versben éri el csúcspontját.

Jézus

A fogantatás-születés-névadás hármasa 1Móz 16,11-ben jelenik meg hasonló módon: angyal által hozott üzenetként és hasonló szóhasználattal.

Az Isten által adott neveket általában megmagyarázza a Biblia (lásd pl. Mt 1,21), de ebben a szövegben ez a magyarázat elmarad, hiszen az olvasók számára egyértelmű volt a jelentése.

A 32–33. versek egyértelműen az ószövetségi messiási várakozások beteljesedésére utalnak. Mindazokat a váradalmakat betölti majd Jézus, amelyek korábban a Messiásra vonatkoztak, sőt Lukács ezekkel a versekkel a zsidóságon túlmutató, az egész világra kiterjedő messiási tudatot szeretné erősíteni.

Az 1,35 igevers félreértelmezésének gyakori következménye az, hogy Istent úgy képzelik el Jézus apjának, mint ahogyan Máriát anyjának. A szöveg azonban nem erre utal, hanem ismét a csodát hangsúlyozza: az angyal olyan gyermek születését jelenti be, akinek különleges kapcsolata lesz Istennel. Ő lesz a Messiás Fiú. Ezek a kategóriák a zsidók számára ismertek voltak, noha számunkra már nem mindig ismert minden jelentésrétegük. Azonban a szövegre nem húzható rá a mai apa–fiú kapcsolat. Jézus és Isten különleges kapcsolatára mutat a szent kifejezés is: Isten kezdeményezi azt, hogy Jézus a Messiás lesz.

Ki lehet akkor Jézus apja? A csoda hangsúlyozása mellett talán az a legjobb magyarázat, amely leginkább egyezik a szöveggel és annak történetiségével: Jézus emberi apa közreműködése nélkül született. A fiúságában Istennel való különleges kapcsolata mutatkozik meg, fiúként pedig a Dávid házából származó József jegyesének a gyermeke.

Az összeírás

Lukács elbeszélésének különös hangulatot adnak kezdőszavai. Az „azokban a napokban” kezdés nemcsak valami különlegesre és ünnepélyesre utal, hanem már itt érezhető a beteljesedés és a megvalósulás felhangja.

Az „egész föld” (ἡ οἰκουμένη) eredeti jelentése szerint az egész lakott földre vonatkozott, azonban a Római Birodalomban bevett szóhasználat szerint a legjobb esetben is csak a birodalom területén lakó népeket jelentette. A Római Birodalomban azonban egyetlen olyan népszámlálás sem volt, amely valóban az egész birodalomra kiterjedt volna. A cél minden alkalommal az volt, hogy az uralkodó saját hatalmát érvényesítse és elismertesse a birodalom népei között. Így volt ez Augustus császár esetében is, akinek a római szenátus Kr. e. 27-ben adott egyeduralmat, amely Kr. u. 14-ben bekövetkező haláláig tartott. Később Jézus életében és működésében egyre jobban érezhetővé válik majd a Jézus által tanított uralkodásfogalom és a világi (római) uralkodáseszme közötti kontraszt.

Az összeírás megkövetelte a személyes jelenlétet (és a jegyesét is) a lakhelyen, amelyet a zsidóknál valószínűleg a felmenők alapján határoztak meg. Ezt támasztják alá a 2,4 és 2,39 igeversek is.

Betlehem

A 2,4-ben szereplő „felment” (ἀναβαίνειν) szót az Ószövetségben a Júdeába történő utazásra használták (pl. Ézs 7,6; 2Sám 2,1). „Dávid városának” az Ószövetség sokszor nem Betlehemet nevezi, hanem Jeruzsálemet (pl. 2Kir 9,28; 2Sám 5,9). Ám Betlehem volt Dávid születésének városa (lásd 1Sám 20,6), s a messiási prófécia (Mik 5,1) is Betlehem városát említi, mint ahonnan majd a Megváltó származik.

Betlehem körülbelül 5 mérföldre volt Jeruzsálemtől s 85 mérföldre Názárettől.

Mária és József valószínűleg az alábbi tájakon mehetett keresztül Názáretből Betlehembe tartó útjuk során:

- Názáret és a Galileai-tó környéke dombos-lankás, zöld fákból és virágokban gazdag táj,
- a Tábor-hegy lábánál vadabb vidék,
- a Jordán folyó völgye szakadékosabb, mert a dombokat meredek lejtők szabdalják,
- három nagyobb hegy (Ébál, Gerizim, Efraim) és a Jordán-folyó közötti út kies táj, vad vidék, vadállatokkal és tövises bokrokkal,
- a Jordántól eltávolodva Jerikó városa,
- Olajfák hegye, barátságosabb olívaerdős vidék,
- Jeruzsálem, város a hegyen,
- tovább délebbre Betlehem.

Az a tény, hogy Jézus Betlehemben született, valószínűleg történetileg is megállja a helyét, de a betlehemi születés feltételezésében nagy szerepet játszott az, hogy a hely már korábban is nagy teológiai jelentőséggel bírt.

Születés

Jézus születésének beszámolója szűkszavú. Ennek egyik oka lehet az, hogy Lukács már korábban, 1,26–38-ban írt részletesen a dávidi leszármazott születéséről. Másrészt a drámai beszámoló pár verssel később olvasható, amikor az angyal jelenti a pásztoroknak Jézus születését (2,10–14). Harmadrészt Jézus születése épp olyan, mint bármely másik születés. A különbséget a származás (1,35), az identitás (2,11) és a végkifejlet (1,32–33) fogják jelenteni. A legfontosabb azonban az, hogy az evangéliumok sem Jézus születését, sem halálát nem úgy mutatják be, mint később a könyvek vagy a filmek. Az evangéliumi beszámolók visszafogottak, mert nem az érzelmek fokozására építenek.

Az „elsőszülött” előkészíti a 2,23 versben megjelenő üzenetet Jézus bemutatásáról a templomban, de semmilyen támpontot nem ad ahhoz a kérdéshez, hogy vajon Máriának született-e később másik gyermeke.

Szállás

A gyermek bepólyálása az anyai gondoskodás jelképe. Palesztinában minden anya pólyába tette újszülött gyermekét (lásd pl. Ez 16,4). A jászol említésének célja az, hogy a pásztorok számára jel legyen (2,12.16). A jászol eredetileg az állatok takarmányozására szolgáló vályú volt, de néha meghosszabbítva állványként is használták különböző tárgyak tárolására. A jászol vagy szabadon állt a fal mellett, vagy a falhoz volt rögzítve.

A „szállás” (κατάλυμα) tág jelentéssel bírt: az egyszerű fogadótól kezdve a ház vendégszobáján át a teljesen meghatározatlan tartózkodási helyig mindent jelölhetett ez a szó.

Számos kommentár érdekesen magyarázza a 2,7 igevers mellékmondatát: „a szálláson nem volt számukra a gyermeknek hely”. Szerintük nem az egész családra vonatkozóan igaz, hogy nem volt számukra hely a házban. József és Mária nem egy emberektől távoli helyen, barlangban vagy városon kívüli istállóban szállt meg, s nem ilyen helyen kellett megszületnie Jézusnak.

Mindezt alátámasztja a kortörténeti háttér: ha Jézus korában egy palesztinai parasztházra gondolunk, akkor többnyire egyszobás házat látunk magunk előtt, amelyben egy fedél alatt laktak emberek és állatok. Legfeljebb egy padlószint különbség választotta el az embereket a jászol mellett élő állatoktól. A népszámlálás idején egy ilyen ház egy-két vendég befogadásával már különösen túlszűfolt lehetett.

A szállás tehát utalhatott arra a szobarészre, amelyben Mária és József még túlszűfoltva elfértek, de a gyermeket már a szoba másik falánál lévő jászolba fektették. Az újszülöttnak már igazán egy „pólyányi” hely sem maradt a szobában, ezért – hogy fedél alatt maradhassanak a szülők és a gyermek – felhasználják a fal mellett álló jászolat is. Szó sincs azonban a gyermek magára hagyásáról: ezt később 2,16 is alátámasztja. Mint szerény igényekkel rendelkező család, a szülők alkalmazkodtak a körülményekhez, s a lehetőségeiket kihasználva a lehető legnagyobb gondoskodással fordultak a gyermek felé: Mária bepólyálta a gyermeket, és a tőlük karnyújtásnyira álló jászolba fektette. Az eredmény egy különös kép, amely a gyermek isteni természetével kap fokozott figyelmet: nem más ez, mint Isten leereszkedésének paradoxona.

Máté elbeszélésében a júdeai Betlehem az első helyszín, amit megemlít. Ennek teológiai fontossága is van, hiszen Mikeás prófétánál így olvashatjuk: „Te pedig, efráti Betlehem, bár a legkisebb vagy Júda nemzetségei között, mégis belőled származik az, aki uralkodni fog Izráelen.” (Mik 5,1)

Heródes, aki idumeai családból származott, Kr. e. 40-ben kapott hatalmat a rómaiaktól, és Kr. e. 37-ben foglalta el Jeruzsálemet. Rendet teremtett az évtizedes belviszályoktól felforgatott országban. Akaratát kíméletlen szigorúsággal érvényesítette és sokszor véres kegyetlenséggel törte le az ellenállást. Több mint három évtizedes uralkodása alatt országát felvirágoztatta, így a rómaiak előtt is tiszteletet szerzett magának. A törvényhez hű zsidóság élete végéig gyűlölte őt, nemcsak azért, mivel idegen származású volt, hanem még inkább azért, mert ravaszságával és kegyetlenségével a zsidó messiási reményt akarta megtörni. Heródes Kr. e. 4-ben halt meg, ezért Jézusnak még ez előtti években kellett megszületnie. A keresztyén időszámítás megalapítója, Dionysius Exiguus, egy 6. századbeli szerzetes tévesen azonosította a Róma alapításától számított 754. évvel, Heródes eszerint már 750-ben meghalt. Ezért tesszük Jézus születését is a Kr. e. 7-6. évre.

A bölcsek szó Máté elbeszélésében valószínűleg csillagjóst jelent. A csillagjósok olyan emberek, akik bolygókról és csillagokról készítettek megfigyeléseket.

A bölcsek Keletről jöhettek. Máté elbeszélése szerint a bölcsek ismerték a zsidók messiás várakozását, ezért legvalószínűbb, hogy Perzsia vagy Arábia lehetett, ahonnan elindultak.

A csillag, ami a szövegben szerepel, valószínűleg a Jupiter (királycsillagnak számított) és a Szaturnusz (a zsidóságra utalt) a halak csillagképben állt. A bölcsek megértették, hogy ez a zsidók által várva várt messiás születésének jele, ezért útnak indultak. Kepler, a híres csillagász figyelmeztetett a két bolygó együttállására Kr. e. 7-ben, és oly feltűnő égi jelenség volt, mely a csillagjósokban méltán kelthette egy hatalmas király születésének gondolatát.

Nyugtalanág fogta el Heródest, nem tudta elfogadni, hogy rajta kívül egy másik „zsidók királyának” hódoljanak a bölcsek. Őket nem merte bántani, de az általa összehívott főpapok és írástudók is vele együtt nyugtalanok lettek. Jobbnak tartották, ha nem üdvözlik a messiás születésének hírért. Tárgyilagosan idézték Heródesnek Mikeás prófétát: „A júdeai Betlehemben, mert így írta meg a próféta: Te pedig Betlehem, Júda földje, semmiképpen sem vagy a legjelentéktelenebb Júda fejedelmi városai között, mert fejedelem származik belőled, aki legeltetni fogja népemet, Izráelt.” (igehely) A csillagról szóló beszámoló jelentése nyilvánvalóan ismert volt Heródes előtt, és nem is akarta kétségbe vonni a bölcsek szavát. Nehéz lenne elhinni, hogy a bölcsek nem hallották Heródes nekik adott válaszában a ravaszságot, fondorlatot.

A csillagot követve végül a bölcsek megérkeztek Jézushoz. Nem Jézus kereste fel a hozzá távol eső népeket, hanem az Atya „húzta” őket oda hozzá. Amikor bementek a házba (Máté nem istállót említ), leborultak Jézus előtt, és olyan ajándékokat adtak neki (aranyat, tömjént és mirhát), amilyeneket keleten a királyoknak szokás ajándékozni. (A szállásról, a születésről és az ajándékokról lásd az 1. osztályos hittankönyv tanári kézikönyvének ide vonatkozó leckéit.)

Máté nem írja le, hogyan fogadta Mária és József a bölcsek hódolatát. Annyit tudunk meg, hogy a bölcsek az álmukban nyert kijelentés alapján, másik úton tértek vissza ismeretlen hazájukba.

A zarándoklat

A Jézus korabeli kegyes zsidónak évente háromszor kellett felkeresnie a jeruzsálemi templomot. A távolból érkezőnek évi egy zarándoklatot kellett teljesítenie. Erre a célra általában a húsvétot (páskaünnepet) választották. Az ünnep egy hétig tartott, a messziről jött zarándokoknak az első két napot kellett a városban tölteniük. Lukács nem bocsátkozik részletekbe: Jézus és családja akkor indul haza, amikor „elteltek az ünnepnapok” (43. vers).

A gyermek Jézus

A törvény a templomlátogatást eredetileg férfiak számára írja elő, de Jézus korában már az asszonyok is velük tartottak. Sőt a Misna szerint amikor egy gyermek már járni tud, ő is csatlakozik a családhoz. Nincs tehát arra bizonyíték, hogy Jézusnak – a bemutatást (2,21–40) leszámítva – ez lett volna az első ilyen útja. A bar micva megünnepléséről pedig ekkor még nem beszélhetünk. Sőt nem is Jézus „felnőttségét” kell a történetben látnunk, inkább a gyermek voltát, mert a történet egyik mondanivalója épp arra mutat rá, hogy Jézusnak már gyermekkorában birtokában volt egy sajátos bölcsesség.

A gyermekkor történetei

Jézus születéstörténetét Máté és Lukács beszéli el. Máté József szemszögéből mutatja az eseményeket, Lukács pedig Máriáéból. Gyermekkori történetet azonban egyedül Lukács őriz. Kapcsolódik ezzel olyan irodalmi példákhoz, amelyek nagy embereket, hősokeket mutatnak be oly módon, hogy rávilágítanak: már gyermekkorukban is kitűntek különleges adottságaikkal. Ebből a szempontból fontos a tizenkét éves kor. Josephust érdemes felidéznünk, aki azt mondja Sámuelről, hogy tizenkét éves korában kezdett prófétálni. Lukács ezzel a történettel zárja le evangéliumának bevezető szakaszát, és tér át a következő fejezetben Jézus messiási fellépésére.

Narratívába ágyazott teológia

Lukácsra jellemző, hogy történetbe ágyazza a teológiai mondanivalót. Amikor a szülők észreveszik, hogy Jézus nincs a hazafelé tartó úti társaságban, visszafordulnak Jeruzsálembe. Nem akárhol bukkannak rá, hanem a templomban találják meg, mert ott van a helye, oda tartozik. Atyja közelében kell lennie, az ő dolgaival kell foglalkoznia. Figyelemre méltó szójáték formájában derül ez ki: Mária a földi apára, Józsefre gondol, Jézus a mennyei Atyáról, Istenről beszél (48b és 49b).

A másik szójáték: nem vezett el, nem keveredett el, nem kell őt keresni, sőt igazán a „helyén” van.

A történetnek ez a sajátos kapcsolat, Jézus fiúsága az igazi mondanivalója, és csak mintegy mellékesen kapunk hírt arról, hogy a templomban – valószínűleg Salamon csarnokában, amely a tanítás helyszíne volt (vö. 3,15; 5,12.21.25) – ámulnak a tudósok a gyermek bölcsességén, értelmén és feleletein. A híradás nem úgy szól, hogy Jézus a tanítvány szerepében, a mesterek lábánál ült, hanem a tudósok között, akik mintegy befogadták őt saját köreikbe.

Sajátos krisztológiai ablakot nyit ki a történet, betekintést ad egy pillanatra Jézusnak Atyjához fűződő különleges kapcsolatába: már gyermekkorában ismeri, érti Isten akaratát, sőt az övé egyezik azzal; ugyanakkor betekintést enged az inkarnáció mélységébe is: nemcsak a szenvedő és keresztre feszített Jézus valóságos ember, hanem a növekedésben, fejlődésben lévő fiú is.

Apa és Atya

A szülők aggodalma a háromnapos keresés után éles ellentétben áll azzal, ahogyan Jézust teljesen más dolgok foglalják le. Meglepő, hogy az anya az, aki számon kéri a fiát. De Mária a kérdésében egyértelművé teszi, hogy mindkét szülő nevében beszél, irodalmi szinten pedig csak így módon oldható meg, hogy az apa és az Atya közötti különbség egy elgondolkodtató szójátékban is kiütközzön.

Jézus válaszában semmilyen vádaskodás vagy szemrehányás nincs, sokkal inkább az őszinte meglepődés érezhető szavain. Az 51. vers is alátámasztja, hogy Jézus nem állítja szembe egymással az Istenhez és az emberi családhoz való tartozását. Mégis egyértelműen kifejeződik, hogy az Istenhez való kapcsolat minden felett, még a családi kötődések felett is áll. Ám ez nem egy etikai-erkölcsi megállapítás, hanem olyan tény, amely a krisztológiai dimenzió alapján válik érthetővé. Jézus szülei épp ezért teszik fel számonkérően a kérdésüket, mert ők még nem látják Jézus valódi, krisztológiai identitását. Jézus a történet elbeszélése szerint nem volt engedetlen egyik irányban betöltött fiúságával szemben sem. A felnőttlét küszöbére érkező fiú viszont ebben a leírásban megmutat valamit abból a bonyolult kapcsolatból, ami őt Istenhez fűzi.

Visszatérés a hétköznapiakba

A történet végén becsukódik a „krisztológiai ablak”, Jézus szüleivel visszatér a normális életbe. A szülők nem értik beszédét és viselkedését (49. vers); ő engedelmeskedik nekik, gyermekhez méltóan viselkedik. Mária pedig most már másodszor teszi ugyanazt: szívében forgatja az értelemmel föl nem fogható szavakat és eseményeket (vö. 2,19).

Hasonló ismétlődést látunk Jézusnál: növekszik σοφία-ban és χάρις-ban (bölcességben és kedvességben); ez utóbbi kapcsolati fogalom, Istenre és emberekre vonatkozik. Egy szóval egészül ki 2,40 tartalma: az életkori, testméretben való fejlődéssel.

Pásztorok és örömük

A 2,8 vers a korabeli pásztoréletet írja le: a lakott területektől nem messze, szabad ég alatt éjszakáz-
tak nyájaikkal együtt a pásztorok. Az „örködtek” többszáma arra utal, hogy a pásztorok felváltva
őrizték a nyáját: egyikük mindig ébren volt, a többiek aludtak.

A körülmények már itt előkészítik a 9. vers látványosságát: a sötét, de csendes és nyugodt éjszakát
hirtelen betölti a világosság.

A pásztorok első reakciója, a félelem általános válasz Isten dicsőségének megjelenésére (lásd pl.
Lk 1,12). Később azonban a pásztorok nagy nyitottságról és bizalomról tesznek tanúságot: a „sietve”
(2,16) szó mutatja vágyukat és igyekezetüket, hogy lássák a megígért jelet. 2,20-ban pedig már át-
veszik az angyaloktól hallott örömezenetet, s immár ők dicsőítik Istent, ezzel a drámai leírás méltó
lezárását adják.

Jézus élete során gyakran találkozunk majd az elbeszélésnek ezzel a szerkezetével, amikor a Jézus-
sal való találkozás után a szereplők végül Istent dicsérik (pl. Lk 5,25; 7,16; 13,13; 17,15; 18,43; 23,47).
Lukácsnál ennek a pásztorok az első példái.

Mennyei elemek

„Az Úr angyala” kifejezés több helyen is előfordul az Ószövetségben (pl. 2Móz 3,2; Bír 6,12, 1Móz
16,7), ahol ez nem egy meghatározott angyali lény (a fogság utáni korban vált gyakorivá az angyalok
névvel illette), hanem sokkal inkább egy kifejezőmódja Isten látható jelenlétének az emberek között.

Az Úr angyala megjelenését az Úr dicsőségének kápráztató fénye veszi körül, amely mindent
megvilágít a pásztorok körül. Az angyali küldött először a pásztorok természetes félelmét oszlatja
el, s biztosítja a pásztorokat arról, hogy Isten szándéka kegyelmes. Nemcsak pillanatnyi jelről van
itt szó, hanem az ígéretek beteljesedése feletti öröm íve itt is azonnal megjelenik (mint a Lk 1,14.28
versekben), amelynek a gyermek születése ad aktualitást.

A félelmet keltő angyal megjelenése után a pásztoroknál mennyei seregek sokasága jelenik meg.
A jelenésnek Isten dicsőítése az oka, nem a pásztorok megijesztése vagy informálása. A betlehemi
mezőnek kozmikus jelentősége lesz, a világ középpontjába nagy hirtelenséggel a menny lakói látogat-
nak el, hogy csodálkozzanak a kozmikus csodán. A 13–14. versekben a mennyei seregek megjelenése
különbözik az ószövetségi teofániáktól. A doxológia itt ugyanis nem egy mennyei helyszínen zajlik,
s nem is Isten időtlen dicsőítéséről van szó, amelybe valaki egy pillanatra betekintést nyer. Ez Isten
újfajta cselekvése, amelyet dicsérnek a mennyei seregek.

A dicsőítés szövege rendkívül különös: sem ígék, sem névelők nem szerepelnek a mondatban. A
háromszoros dicsőítéssel a Szentháromságot dicsőítik. A menny teremtő Atyját, aki elküldte Fiát a
földre, hogy békét hozzon, és az emberek a Szentlélek munkája által jóakarattal legyenek. A béke
nem egyszerűen valamilyen belső tulajdonságot jelent, vagy a háborúk és konfliktusok hiányát, hanem
egy sokkal nagyobb szinten megvalósuló békét: a társadalmi rend és jólét, a biztonság és a harmónia
megvalósulását, amely az Üdvözítő által jön el. A jóakarattal való kapcsolatot jelenti. Eb-
ben a kapcsolatban Isten kegyelmét és erejét tapasztalja meg az ember. Ezért a katolikus fordítással
ellentétben nem egy kiemelt jóakarattal közösségről van szó, hanem az emberekről, akik jóakarattal
lesznek, ahogyan Isten jót tesz velünk.

Egy első században élő görög ember számára ez az üdvözlési forma hasonlíthatott Augustus csá-
szár dicséretéhez. Noha a császár és Krisztus között semmilyen versengésről nem volt szó a politikai
hatalomért, itt mégis kifejeződik az, hogy az igazi békét, amely egy mélyebb szinten valósul meg,
Krisztus hozza el.

Krisztus, az Üdvözítő

Az Üdvözítő kifejezés itt jelenik meg először és utoljára Lukács evangéliumában Jézusra vonatkozóan (1,69-ben Istenre utal). Lukács az Apostolok cselekedeteiben kétszer használja még ezt a szót Jézusra (5,31; 13,23). Ez nem valamilyen különleges áldást jelent egy személy vagy egy csoport életében, hanem Isten megváltó cselekedetét mutatja egy egész nép számára. A „ma” megjelöléssel ez a cselekedet az ígéretből, a prófétai jövendölésből valósággá vált, még ha csak annak a kezdeténél vagyunk is.

Az Úr Krisztus kifejezés nem fordul elő máshol az Újszövetségben (csak a nagyon hasonló „Úr Krisztusa” Lk 2,26-ban).

Jel és fogadtatás

A pásztoroknak adott jel a jászolban fekvő kisgyermek (a bepólyálás mellékes, nem azon van a mondat hangsúlya). Az, hogy a jel nem egyszerűen csak a felismerést szolgálja, hanem komolyabb jelentése van, 2,20 alapján lesz érthető, amikor a pásztorok mindent „pontosan úgy hallottak és láttak”, ahogyan Isten megüzente nekik.

A jelnek a pásztorok számára van szerepe: segít abban, hogy megtalálják Jézust. Más nem várnak az újszülöttől, és további figyelmet nem is szentel a szöveg, és így a pásztorok sem neki. A figyelem középpontja az angyali üzenet: amit mondott a pásztoroknak az angyal, azt most ők továbbadják – minden valószínűség szerint azoknak is, akik a házukat osztották meg Józseffel és családjával (erre utalhat 2,18).

A „mindenki elcsodálkozott” (ἐθαύμασαν) kifejezés rendszeresen fordul elő az isteni kinyilatkoztatás fogadtatásának leírására Lukácsnál, ami a felfedezés lenyűgöző voltára utal: minden, amit Isten tesz, csodálatra méltó.

Mária is osztozik másokkal az Isten tettei felett való csodálkozásban, de őt külön említi Lukács. Nincs azonban semmi alapja sem annak, hogy a gyermek messiási identitása felett lepődne meg és csodálkozna akár Mária, akár mások. A „mindezeket a dolgokat” vonatkozik mindarra, ami az angyali üdvözlettel kezdődött, majd folytatódott Máriának az Erzsébettel való találkozásában és a születéstörténetben. A „forgatta szívében” pedig azt jelentheti, hogy igyekezett megtalálni és megérteni az isteni kinyilatkoztatás igazi értelmét. A pásztorok szavai hozzáadódnak Mária korábbi kinyilatkoztatásélményeihez (angyali üdvözet, Erzsébettel való találkozás), amelyeket ő gondosan meg is őriz.

Tisztulási törvények

Amint a 21. versben a körülmetélés adja az alkalmat a névadásra, úgy a 22. versben a tisztulás az apropója annak, hogy Jézust felvigyék Jeruzsálembe, és bemutassák az Úrnak. A körülmetélést a születés utáni nyolcadik napon végezték, a tisztulási időt Mózes törvényei fiúgyermek esetében 40 napban határozták meg, lánygyermek esetében pedig 80 napban. A tisztulási idő letelte előtt a szülő asszony nem érinthetett semmilyen szent tárgyat, sőt a templomba sem léphetett be.

Simeon és Anna

Simeon ismeretlen személy számunkra. A Simeon név gyakori volt a zsidók között. Az „igaz” (δικαιος) jelzőt Lukács Zakariásra és Erzsébetre használja korábban (1,6), később Arimátiai József (23,50), majd Kornéliuszra (ApCsel 10,22). A „kegyes” (εὐλαβής) jelző határozottan lukácsi, és a görög kegyességi szóhasználathoz tartozik, amelyet Lukács a vallási becsületesség jelzésére használ a zsidó gondolatvilágon belül. Simeon váráhozása, türelmes magatartása a Messiás iránti reménységben gyökerezik.

Simeon váráhozásában nincs egyedül: osztozik vele ebben a reménységben Anna is. Annát olyan prófétaóként mutatja be az evangélium, akinek feladata a gyermek „azonosítása”. A gyermek körüli férfi és női szereplők egyensúlyba hozása fontos Lukács számára: hasonló súlyt kap Mária mellett Zakariás, ebben a történetben pedig Anna és Simeon. Anna előrehaladott kora, régóta özvegy állapota, az Északi királyságból való származása mind tiszteletre utaló megállapítások. A 84 év lehet konkrét életkor is, vagy az özvegység éveinek száma, de a 7x12 év szimbolikus jelentéssel is bírhat: utalhat a Messiásra való váráhozás teljességére. Az imádkozás és böjtölés a zsidó kegyességi szokásoknak megfelelt, így Anna kétszeresen is megbízható volt a gyermek felismerése tekintetében: egyszerre volt prófétaó és kiemelkedően kegyes zsidó ember.

A templomban

Simeon és a család találkozása Isten közreműködésének az eredménye. Simeon ugyanis a Lélek indítatására ment a templomba, ahol – valószínűleg papi szolgálatként – átvette a gyermeket Máriától, aki nőként nem mehetett be a templom belső részébe.

Az „áldotta Istent” kifejezés egyezik azzal, amikor Zakariás áldotta Istent (1,64). Mivel azonban a következő mondatok (29–32) nem hagyományos értelemben vett áldásmondatok, ezért valószínűleg az áldás a 29–32. versek előtt hangzott el, s Lukács csupán az „áldotta Istent” kifejezéssel tudósít arról.

Simeon a 34. versben megáldja Józsefet és Máriát is. Ez is arra utal, hogy Simeon valószínűleg pap lehetett, s amint Éli megáldja Sámuel szüleit (1Sám 2,20), úgy Simeon is papként áldja meg Jézus szüleit.

Meglátni és felismerni

Jézus születéstörténetében a pásztorok egy jelet kapnak (a jászolban fekvő gyermek), amelynek alapján megtalálják az újszülöttet. Simeon és Anna azonban nem valamilyen fizikai jel segítségével, hanem lelki szemeikkel ismerik fel és látják meg Jézusban Izrael Megváltóját.

Simeon szavaival Istenhez szól. A „most” kifejezi azt a fordulópontot, amely nemcsak Simeon életében következik be, hanem amely az egész nép hosszú váráhozásában is beteljesedést hoz. Simeon váráhozásának célja most beteljesedett, hiszen az ő feladata az volt, hogy felismerje majd Jézust. Mivel ez beteljesedett, a nagy nap elérkezett, ezért őt már el lehet bocsátani ebből a papi feladatból.

A felismerés egyszerűen úgy történik, hogy a Lélek nyitotta fel szemeit arra, hogy meglássa a gyermekben a megígért Messiást. Ez a lelki nyitottság az Istenhez való közelségéből adódik.

Olyan kegyes, igaz és megbízható emberek, mint Simeon és Anna is – noha fontos, de – csupán „tájékoztató” szerepet töltenek be Jézus Messiásként való felismerésének folyamatában.

Üdvösség zsidóknak és pogányoknak

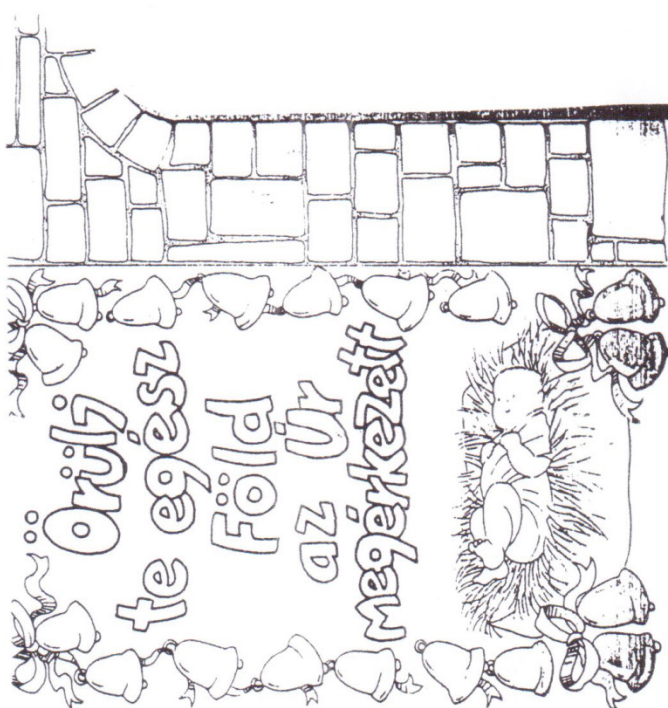
Simeon Jézusban látja megtestesülni az üdvösséget: azt, amely a pogányoknak világosságot, a zsidóknak pedig dicsőséget (2,32) jelent. Ezzel Lukács arra utal, hogy Izrael már Isten népe, és Isten kegyelméből üdvösséget nyer, de a pogányok sem maradnak ki ebből az ajándékból. A zsidók és pogányok egymás mellé helyezésével Lukácsnál sokszor találkozhatunk az Apostolok cselekedeteiben, ahol Isten mind a zsidókat, mind a pogányokat egyformán megajándékozza a Jézusban adott üdvösséggel. Noha Izrael volt eddig Isten népe, de az üdvösség a pogányoknak is éppúgy szól, mint a zsidóknak.

Az öröm és az áldás után Simeon Máriának mondott szavai komorak ugyan, de ezek is jelként szolgálnak az üdvösség eljövetelére.

Befejezés

Az elbeszélést lezárja az Úr törvényéhez való visszatérés (39. vers). A szöveg azt a benyomást kelti bennünk, hogy a család akkor ment a jeruzsálemi templomba, amikor Betlehemből tartottak hazafelé, Názáretbe. Így nem csak a 2,21–40 szakaszt zárják le az utolsó mondatok, hanem az egész születéstörténetet is.

Melléklet

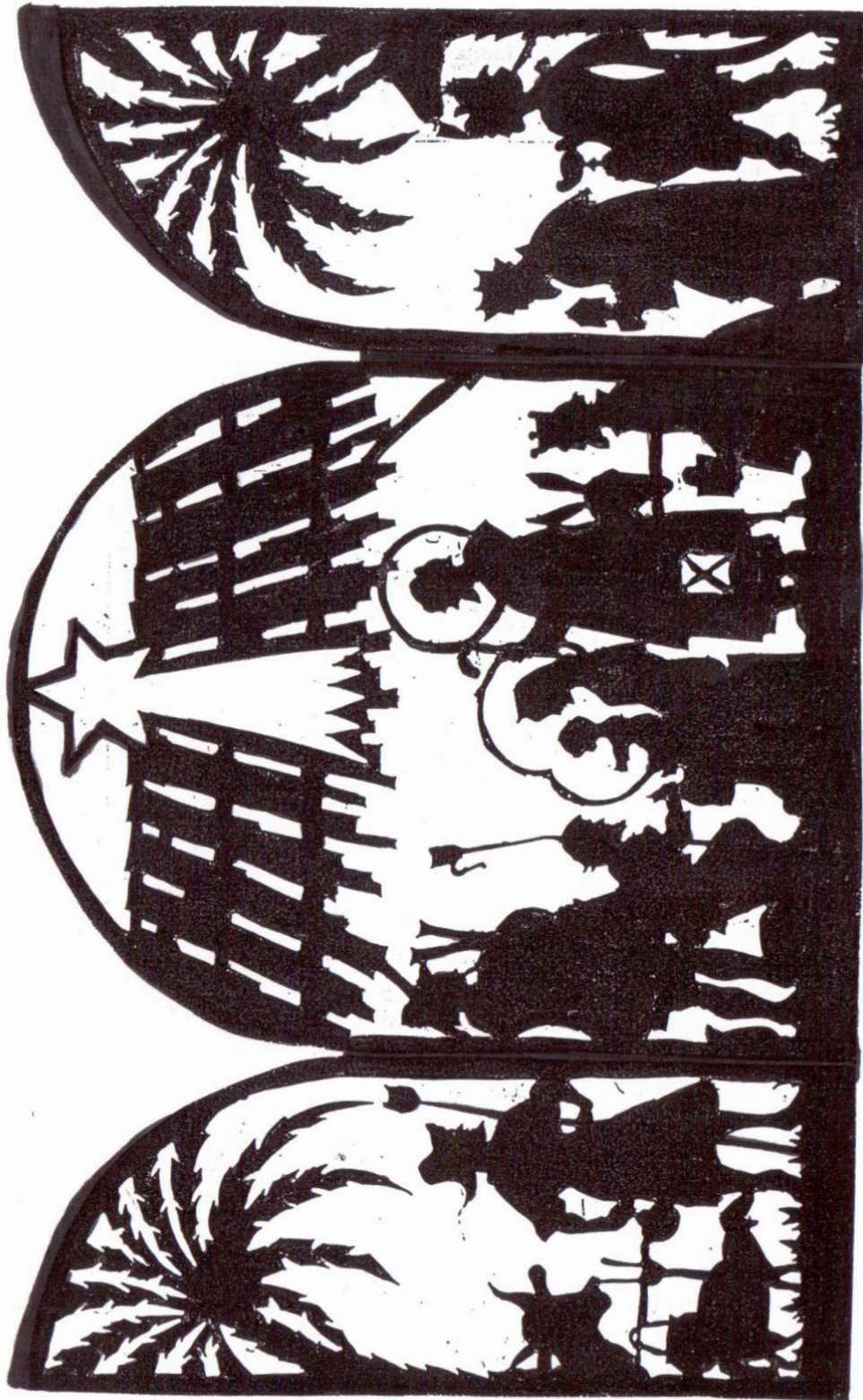

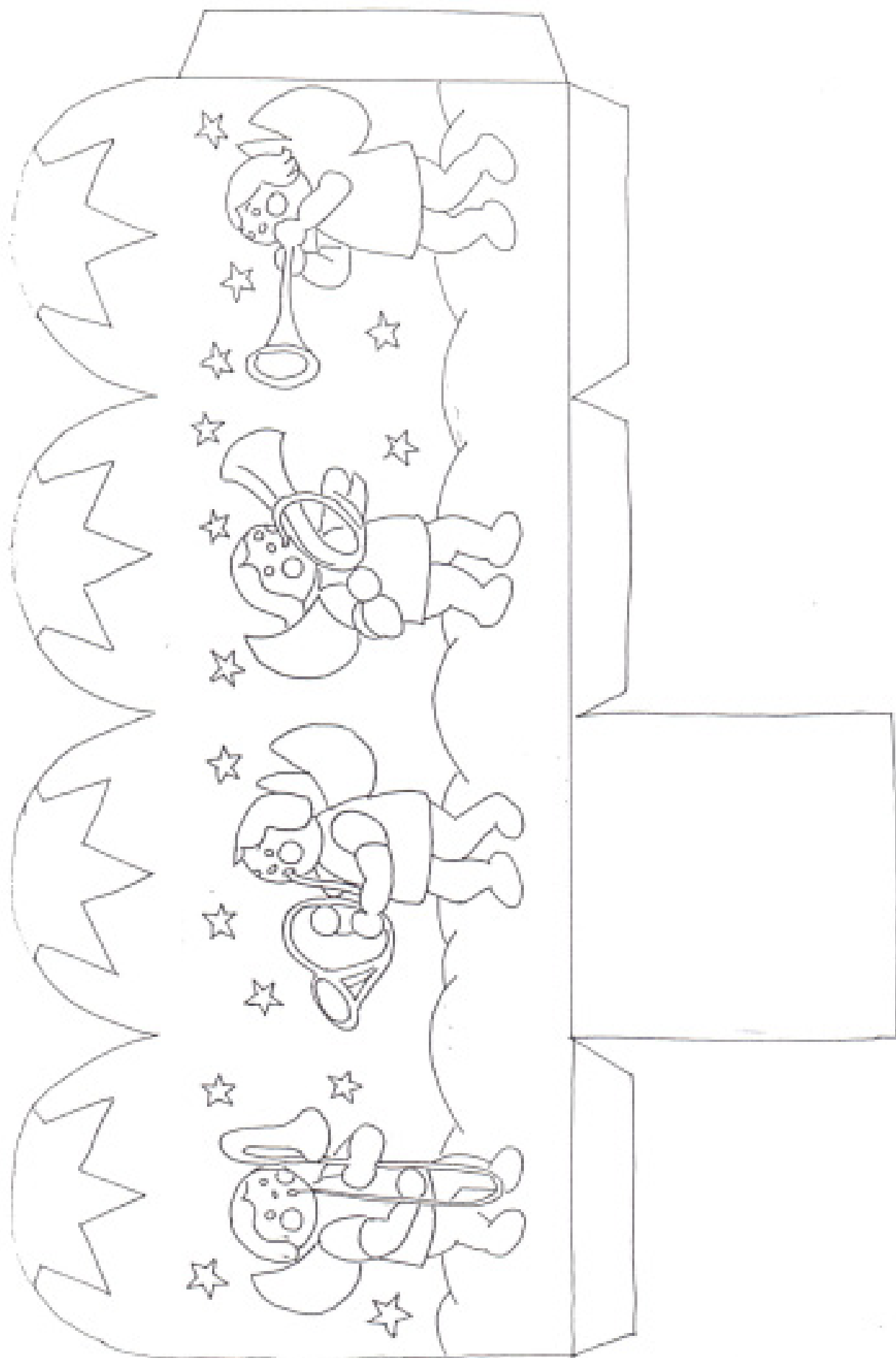
Nagyon boldog Karácsonyi Ünnepeket

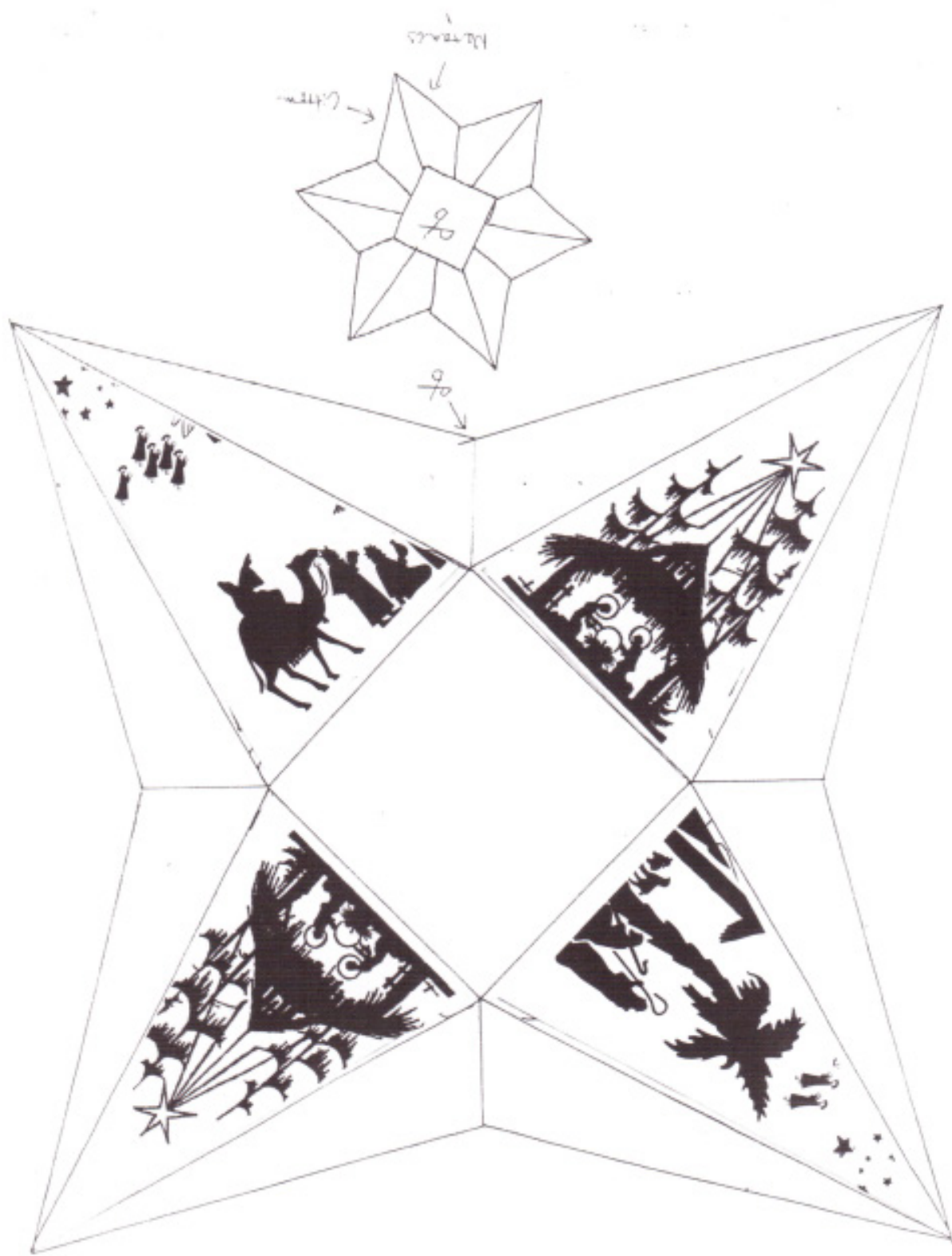
kívánok szeretteivel

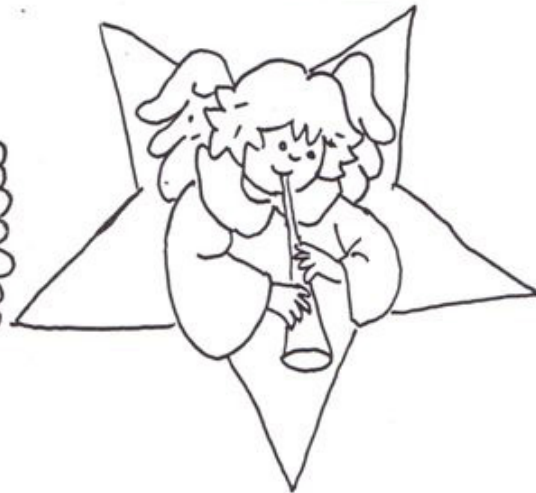
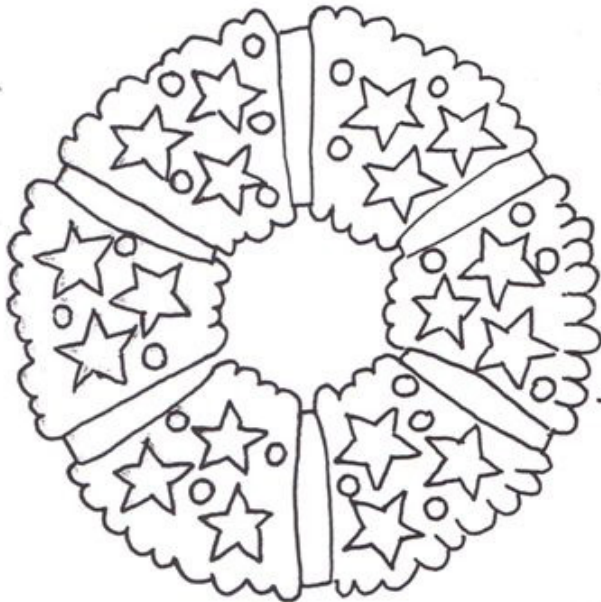
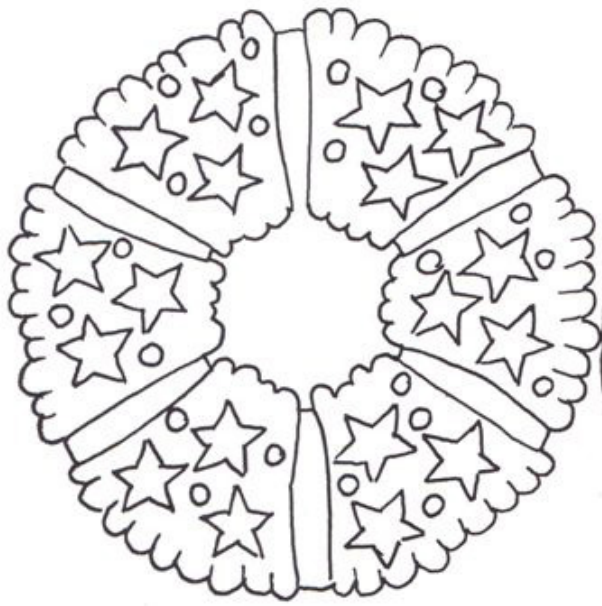
"Üdvözítő született ma nektek,
aki az Úr Krisztus"
(Lukács 2, 11)

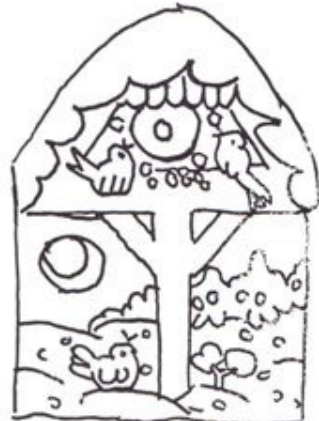
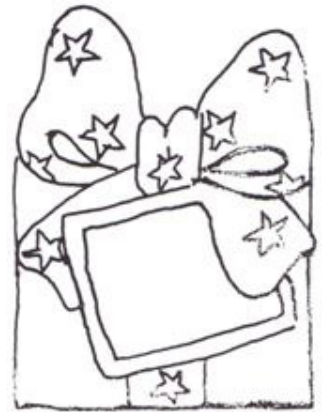
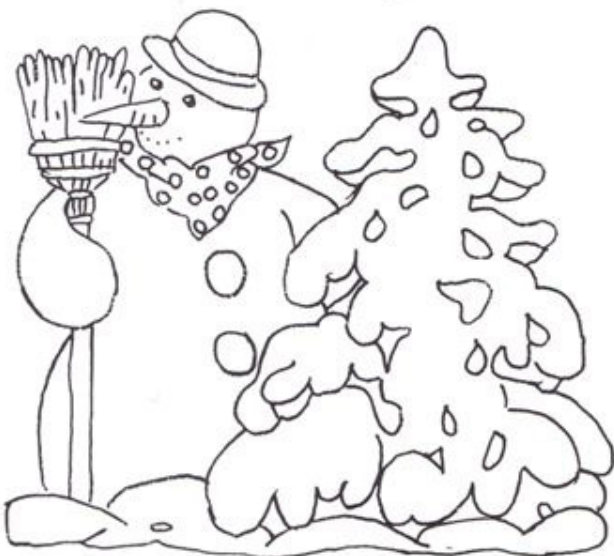
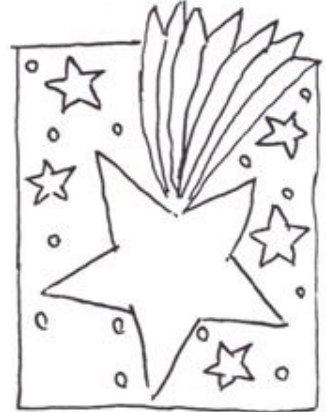

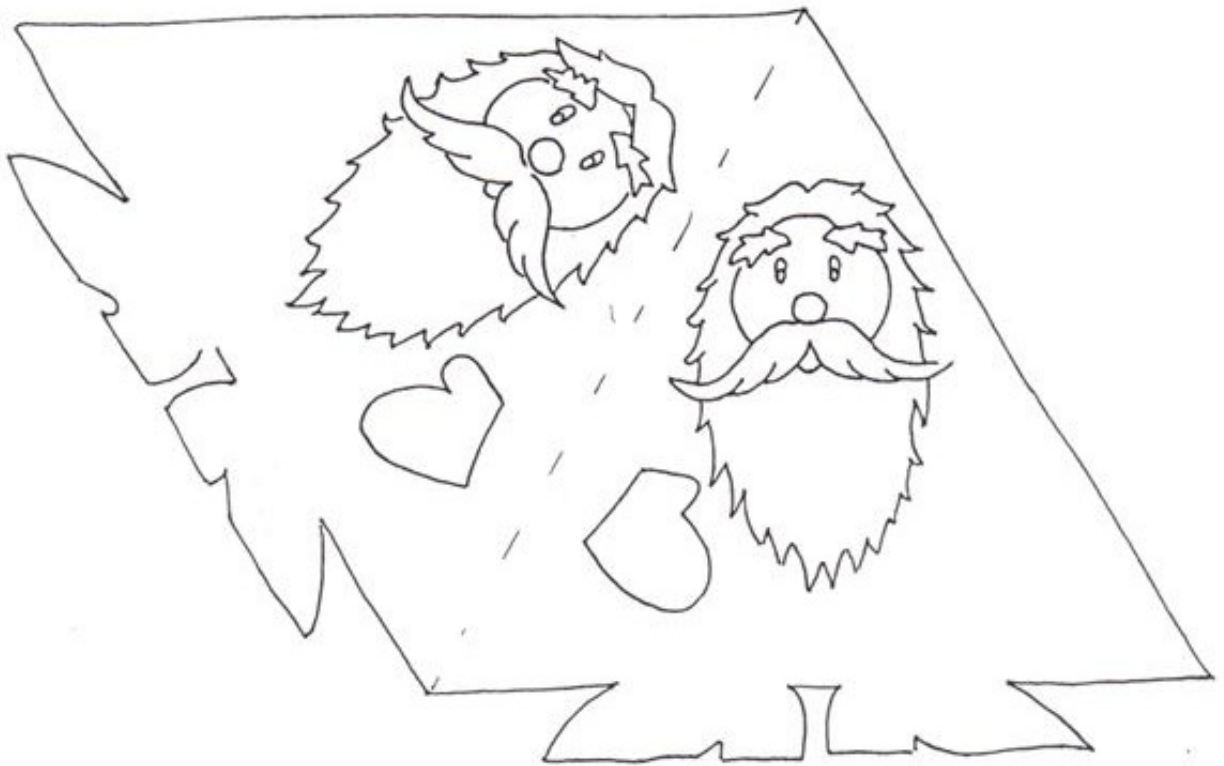
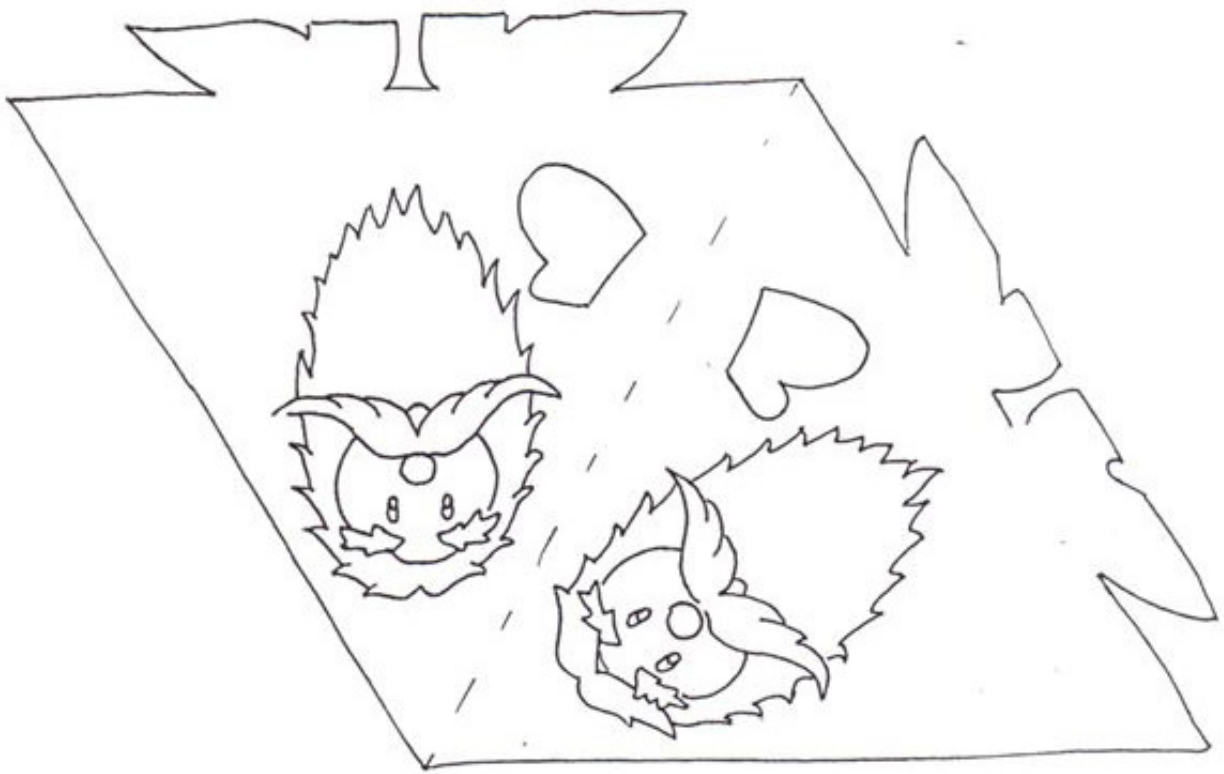

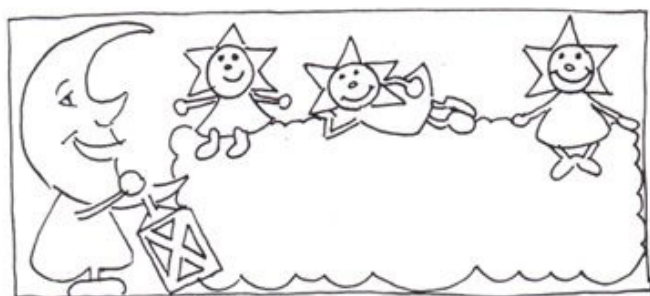
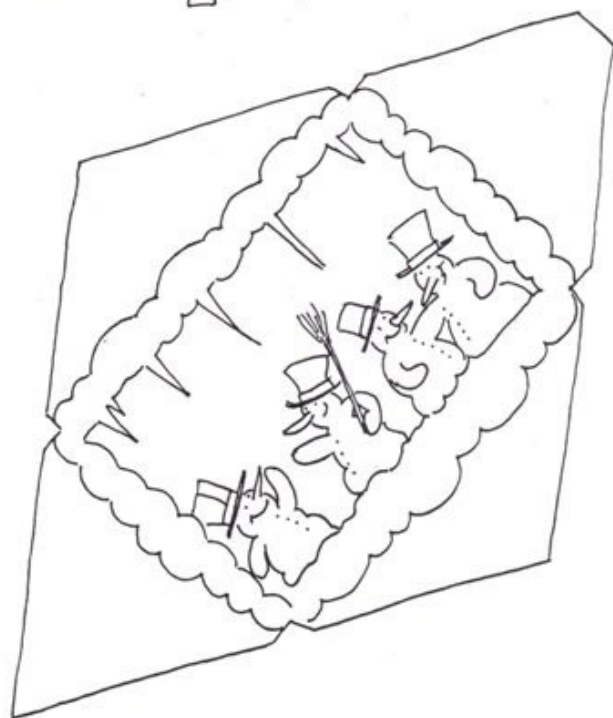
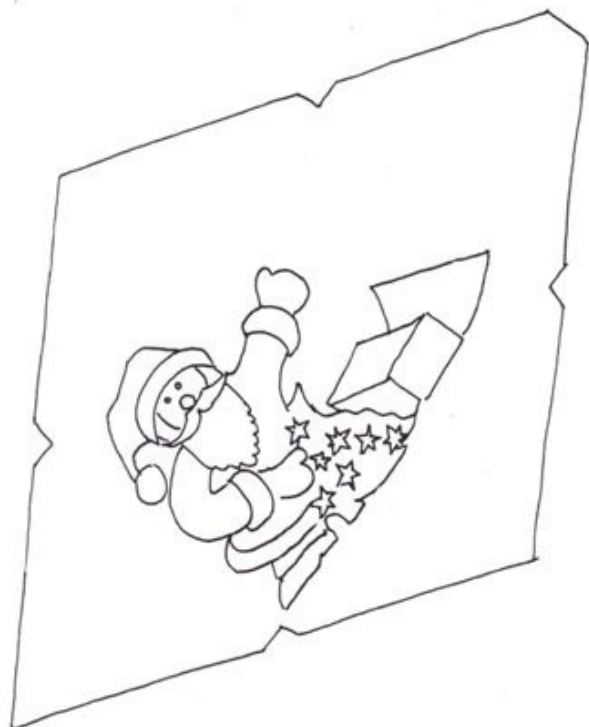
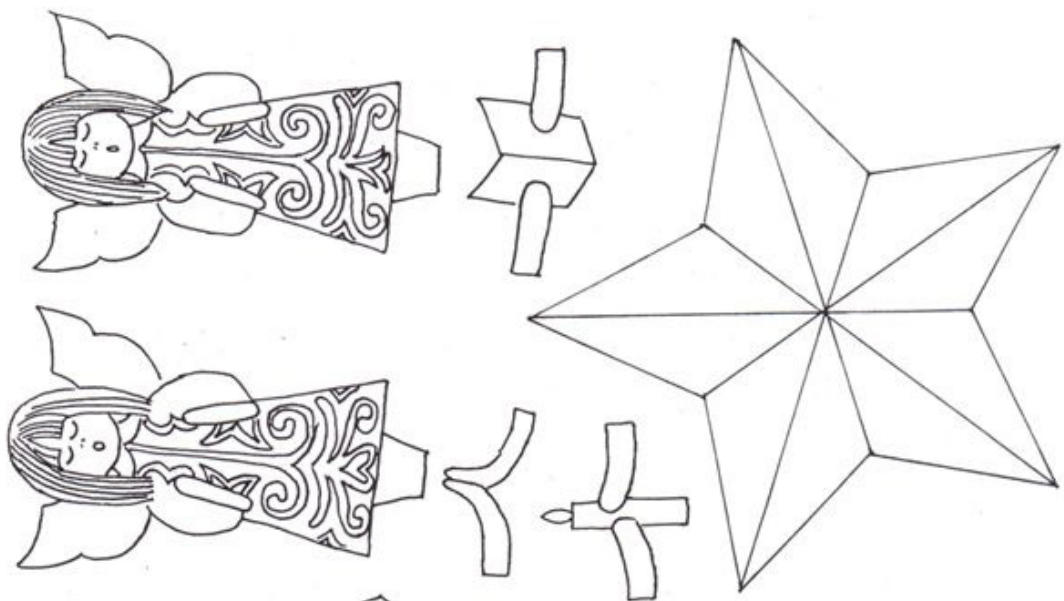

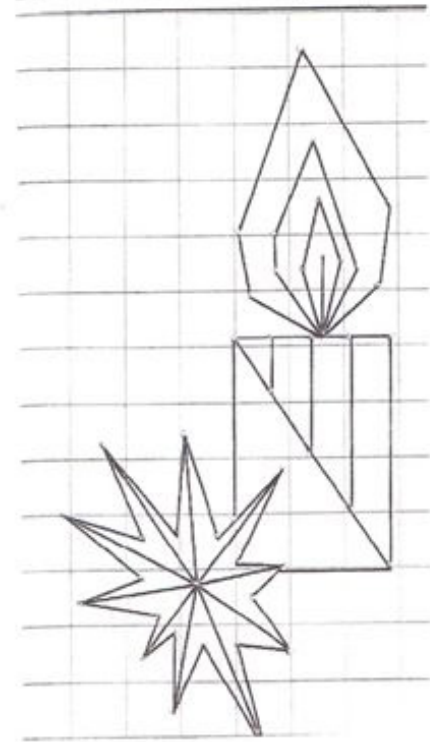
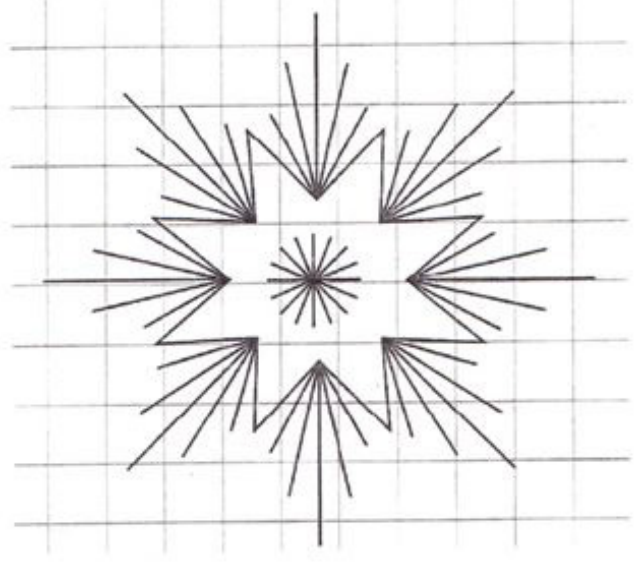
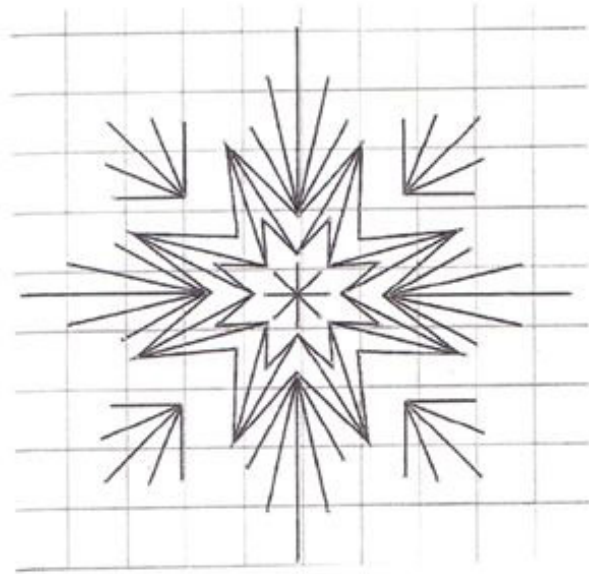
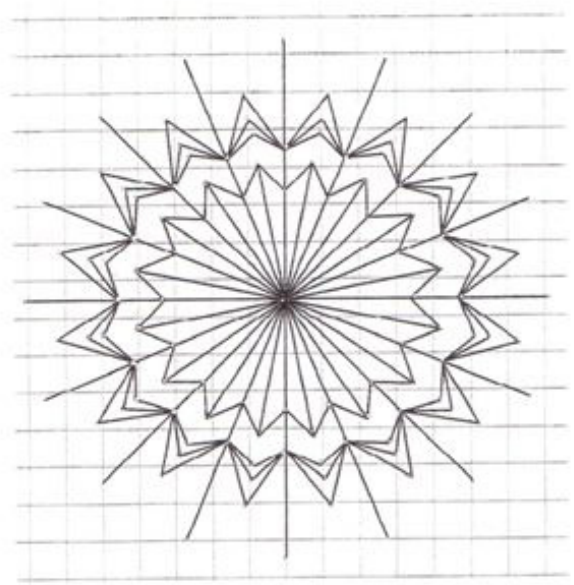
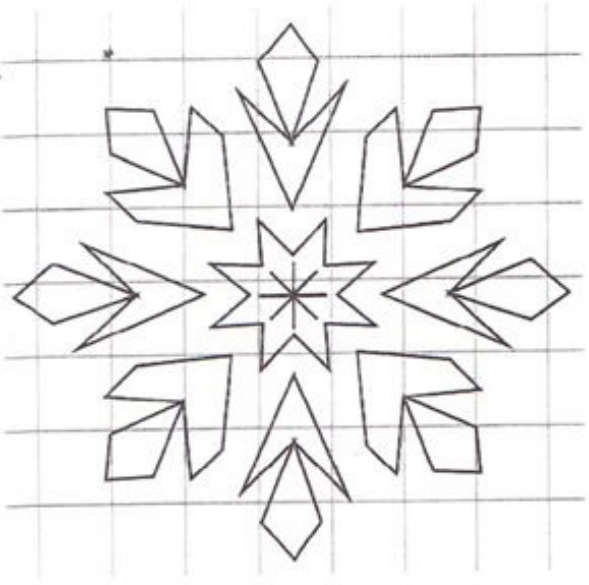

Jézus születése

Áldott, békés karácsonyt kívánok:

.....
*Karácsony készül, emberek!
Szépek és tiszták legyetek!
Sírójátok föl leketek,
csillagfossátok kedletek,
legyetek újra gyermekek
hogy emberek lehessetek! ..

.....
..Olyan jó néha angyalt lesni
s angyalt lesni a csillagok közt
Isten szekerét megkeresni.
Unnepfőben előbe menni,
mesék taváiban megferedni
s mesék taváiban mélyen, mélyen
ezt a világot elfeledni.*

(Klassz Alfort Karácsonyi versek - részlet)

Áldott, békés karácsonyt kívánok:

.....
*Karácsony készül, emberek!
Szépek és tiszták legyetek!
Sírójátok föl leketek,
csillagfossátok kedletek,
legyetek újra gyermekek
hogy emberek lehessetek! ..

.....
..Olyan jó néha angyalt lesni
s angyalt lesni a csillagok közt
Isten szekerét megkeresni.
Unnepfőben előbe menni,
mesék taváiban megferedni
s mesék taváiban mélyen, mélyen
ezt a világot elfeledni.*

(Klassz Alfort Karácsonyi versek - részlet)

Áldott, békés karácsonyt kívánok:

.....
*Karácsony készül, emberek!
Szépek és tiszták legyetek!
Sírójátok föl leketek,
csillagfossátok kedletek,
legyetek újra gyermekek
hogy emberek lehessetek! ..

.....
..Olyan jó néha angyalt lesni
s angyalt lesni a csillagok közt
Isten szekerét megkeresni.
Unnepfőben előbe menni,
mesék taváiban megferedni
s mesék taváiban mélyen, mélyen
ezt a világot elfeledni.*

(Klassz Alfort Karácsonyi versek - részlet)

Simeon és Anna (Lk 2)

TK

Exegetikai hangsúlyok

Lásd a Kincsesláda tanári kézikönyvének 29. leckéjét.

- Simeon és Anna párba állítása megfelel Zakariás és Erzsébet párba állításának az első fejezetben, és előre jelez egy nagyszerű lukácsi témát: a nő és a férfi együtt és egymás mellett állnak Isten előtt. Egyenlők megbecsülésben és kegyelemben, ugyanazokat az ajándékokat kapták, és ugyanazok a kötelességeik is (vö. 1Móz 1,27; Gal 3,28)
- A párosítások között van a sareptai özvegy és Naamán (4,25–28), a megszállottnak és Péter anyósának meggyógyítása (4,31–39), a kapernaumi százados és a naini özvegy (7,1–17), Simon és a bűnös asszony (7,36–50), az asszonyok a sírnál és az emmausi tanítányok (23,55–24,35), Lídia és a filippi börtönőr (ApCsel 16,13–34).

Forrás: Robert J. Karris OFM kommentárja (internet)

Az óra célja

A gyerekek lássák meg e kedves idős párban, hogy Isten szolgálatában állnak. Felhívják a figyelmet a gyermekre, s üzenetét közvetítik. A gyermek Jézus kezdettől fogva az üdvösség forrása az embereknek, és Isten szeretetének világosságát hozta közénk. Hangsúlyos az is, hogy a magas kor nagy élettapasztalatot jelent, amiből az ifjabbak meríthetnek, és az idősek tiszteletet érdemelnek. A Biblia szerint a bölcsesség forrása az Isten útján járás.

Kulcsfogalmak

Felismerés, dicsőítés

Nehéz kifejezések

Üdvösség, hálaáldozat, pogányok, böjt, özvegy

Eszközök

Baba (kis Jézus), Rembrandt képe kivetítőn vagy nyomtatva

Az óra menete

Időtartam	Tevékenység
7 perc	<i>Ének</i> Tanuljunk meg egy szép hálaadó, dicsőítő éneket! TK 115. o. <i>Dicsértessék, Uram, örökké szent neved...</i> (EÉ 61)

Imádság

Mindenki írjon fel a táblára egy olyan dolgot, amiért ma, most hálás Istennek. A tanító foglalja bele ezeket a kezdő imádságba.

5 perc

Bevezető kérdés (frontális munka)

Kinek van dédje? Ők kik: a nagymama/nagypapa anyukája vagy apukája. Milyen idősök? Ma két igen idős emberről lesz szó, akik már biztosan rosszul láttak a szemükkel, talán nagyot is hallottak, és mégis ők látnak igazán...

5 perc

Tanítás (frontális munka)

Válasszunk szereplőket: József, Mária, Simeon, Anna. A gyermek Jézust jelképezheti egy összegyúrt pulóver, de ha tudunk babát szerezni, az még jobb.

Mondjuk el a történetet, közben instruáljuk a szereplőinket, hogyan mozogjanak, mit csináljanak. József és Mária lehet büszke szülő, meglepett, a két idős ember egyszerre magasztos és szeretetteljes.

6 perc

Feladatok megoldása

1. feladat

A helyes válaszok:

...bemutassák az Úrnak.

...hálát adjanak érte.

A keresztségnél térjünk ki arra, hogy Jézus parancsára keresztelünk, a zsidóság nem kereszteli, hanem bemutatja a gyermekeket. Beszélhetünk a felnőttkeresztségről is, rákérdezhetünk, van-e erről tapasztalatuk. Ha tanítunk baptista gyermeket, megemlíthetjük, hogy nem minden (keresztény) egyházban van gyermekkeresztség. A mi egyházunk hangsúlyozza, hogy Jézus szeretetével már a kisgyermekeket is magához öleli.

2. feladat

Színezzék ki kedvenc színükkel:

„Most bocsátod el, Uram, szolgádat beszéded szerint békességgel, mert meglátták szemeim üdvösségedet, amelyet elkészítettél minden nép szeme láttára, hogy megjelenjék világosságul a pogányoknak, és dicsőségül népednek, Izráelnek.”

3. feladat

$14 + 7 + 84 = 105$

Valószínűleg meglepődnek a gyerekek Anna házasságkötési korán. Bár ezt biztosan nem tudjuk, kortörténeti jellemzők alapján sejthető a 14 év. Beszélhetünk röviden arról, hogy ebben a korban ez volt a megszokott, a lányokat minél előbb férjhez adták, így a későbbiekben férjük gondoskodott róluk. Rómeó Júliája is ennyi idős volt, amikor férjhez akarják adni szülei.

Helyhiány miatt ennél a feladatnál a tankönyvből kimaradt a felvezető kérdés:

Miért figyeltek arra az emberek, amit Anna mondott? Mert nagyon idős volt. A hosszú életet Isten különös ajándékának, áldásának tekintik az emberek, és gyakran érdeklődnek is annak titkáról, aki ezt ajándékba kapta.

20 perc

4. feladat

Megfejtés: Szentlélek által

A színező kiszínezése elég hosszú időt igényel. Rövidíthetjük úgy, hogy a hittanórán csak a 6-os számmal jelzett mezőket színezzük ki, aki pedig szeretné, otthon kiszínezheti a többit.

Ez esetben adódik lehetőség arra, hogy még egy kis művészetet csempésszünk az órába egy vers és egy festmény segítségével!

Simeon, ki lángban égett,
Istenhez szólt könyörögve,
eljöttét annak a napnak,
hogy ő Véle ünnepelje.
Szentlélek a jó öregnek
szavát adva azt felelte,
amíg életet nem látott,
a halála nem telik be,
míg a Fiút meg nem látta,
ki a mennyből érkezik le,
két kezével meg nem fogta,
míg ölébe nem emelte,
két karjával amíg Istent
önmagához nem ölelte.

(Keresztes Szent János: *Hatodik románc*, részlet. Ford. Takács Zsuzsa)
Ismerkedjünk meg egy nagy festő híres képével!

Rembrandt erről a témáról két képet is festett életében: 1631-ben az elsőt, 1669-ben pedig ezt a másodikat. Ez a festmény teljes egészében az agg Simeonra és a gyermekre fókuszál, az összes többi korábbi szereplőt elhagyja. Az agg Simeon őszintén boldog, hogy a Messiást karjaiban tarthatja. A háttérben szereplő női alakot – aki egyaránt lehet Anna vagy Mária – valószínűleg valaki más adta a képhez. E festmény volt a halálra készülő, idős mester utolsó képe, amely befejezetlen maradt. Vagy amit szeretett volna ábrázolni, azt ráfestette...? Ezzel a jelenettel búcsúzni az élettől felér egy hitvallással: „*Most bocsátod el, Uram, szolgálodat beszéded szerint békességgel, mert meglátták szemeim üdvösségedet...*”

„Az agg Simeon a gyermek Jézussal Rembrandt utolsó képe. Semmi fölösleges információ, mindent az arcokról olvashatunk le: az alig látó tekintet, az éneklésre nyíló, öreg ajkak, a felemelő gesztus – az „ezeréves” aggastyán és az ártatlan gyermek ellenpontja a lényegről beszél. Simeon pont olyan, mint egy öreg-öreg németalföldi polgár, semmi szent nincs rajta. Igaz és istenfélő ember, aki azért imádkozott (az tartotta életben), hogy megláthassa a Megváltót. Eljött a pillanat: az eléje tett Kisedben megpillantotta Isten arcát. S éneke az evangélium (egyik) legszebb szakasza. A személyes szál: egy évvel a festő halála előtt halt meg Titusz, szeretett fia, majd megszületett Titusz kislánya. Mielőtt meghalt, az öreg (mindössze 63 éves!) festő megpillanthatta saját vonásait – a jövő vonásait – egy gyermek arcában. Így Simeon: a Gyermek arcában meglátja a jövőt, az üdvösséget. Úgy búcsúzik a földi élettől, hogy beteljesedik, beteljesedett, amire várt. Simeon – az Ó- és az Újszövetség közötti kapocsként – számomra az advent igazi alakja: várakozása hosszú, imádsággal teljes, és nem hiábavaló. Nem saját üdve, hanem népének üdve a várakozásának célja. Úgy várakozik, hogy tudja, miközben az Urat várja, Ő eközben mindig vele van. Ez a várakozás, az eljövételre fókuszálás az ő igazi küldetése.” (Zászkaliczky Zsuzsanna)

15 perc

Lehetséges feladat (csoportmunka)

Megfelelő létszám esetén alakítsunk két csoportot: színjátszók és újságírók

A következő szituációt dolgozzák ki a maguk csoportjában:

A templomban jár-kelel egy lesifotós újságíró, megfelelő témát várva. Látja a fenti jelenetet, titokban képeket készít, majd mobiltelefonon leadja a tudósítást az esetről. Az általa hangsúlyozott kifejezések: ismeretlen fiatal pár újszülöttel, az agg Simeon elkérte a kicsit, elmondta különös szavait, majd megáldotta a gyermeket és szüleit. Anna is odalépett, és hirdetni kezdte: megszületett a Megváltó.

2 perc

„*Mozduló imádság*” vagy hitvallás (internetről)

Isten (fölfelé mutatunk) elküldte az ő Fiát (mint-ha gyermeket ringatnánk a karunkban), hogy ő legyen Megváltója (karokat kitarjuk) az egész világnak (fejünk fölött kört alkotunk).

Menekülés Egyiptomba – a 12 éves Jézus

Mt 2, Lk 2
TK

Exegézis/háttér

A napkeleti bölcsekről az *Útravaló* tanári kézikönyvének 23. leckéjében, a 12 éves Jézusról a *Kincsesláda* tanári kézikönyvének 32. leckéjében találunk exegézist.

Az óra célja

Vegyék észre a tanulók, hogy Jézus földi életében is megjelennek a próbatételek, sőt veszélyek, de Isten gondoskodása és védelme is jelen van. Sőt Isten gyermekeiként mi is számíthatunk és támaszkodhatunk rá!

Kulcsfogalmak

Beteljesülés, el/megmenekülés, letelepedés, engedelmisség

Szómagyarázó

Galilea, Názáret

Eszközök

Activity-kártyák előkészítése, esetleg a József Attila-vers megzenésített változata (Kormorán), „angyalgúnya”, szemléltető kép Galileáról és Názáretről

Az óra menete

Időtartam	Tevékenység
5 perc	Ének <i>Égi csillag tiszta fénye...</i> (EÉ 185), vagy József Attila Betlehemi királyok című versének megzenésített változata . Imádság
7 perc	Alkossunk két csapatot! Kis kártyákon adjuk oda a feladványokat, jutalmazzuk a győztes csapatot! <ul style="list-style-type: none">• <i>Mutogasd:</i> Egyiptom, napkeleti bölcsek• <i>Rajzold le:</i> arany• <i>Magyarázd el:</i> tömjén és mirha

- 8 perc *Mondd el! 1. (frontális tanítás)*
Az angyal szerint...
 Feltehetünk egy glóriát a fejünkre, a profik angyalszárnyat is készíthetnek, és mondjuk el az Egyiptomba való menekülés történetét az *angyal szemszögéből*.
- Heródes gonosz terve
 - A bölcsek kerülőútja
 - Menekülés az országból – „még aznap”
 - Heródes tombolása: betlehemi gyermekgyilkosság
 - Visszatérés Izraelbe
 - Letelepítés Galileában
- 8 perc *Feladatok megoldása*
1. feladat (önálló munka)
 angyal, éjjel, Heródes, Názáretben
- 2. feladat: (önálló vagy frontális munka)**
 Megfejtés: hatalma
 Tapasztalatunk az, hogy ezt az egyszerűnek tűnő feladatot segítség nélkül nem nagyon tudják megoldani. Rávezetéssel azonban nagyon hamar kitalálják a gyerekek. Ne menjen el 2-3 percnél több idő erre a feladványra, mert nem ez a központi üzenet, adhatjuk házi feladatnak is.
- 3. feladat (önálló munka)**
 A bölcsek aranyat is adtak, és József ács volt!
 Ez egy lehetséges magyarázat, természetesen nem tudhatjuk biztosan, hogy így volt-e. Mindenesetre József munkája jó megélhetést biztosító mesterség volt. Amit akkor ács-mesterségnek neveztek, ma már inkább asztalosságnak hívnánk. A fával való munka sok szép legendának, tanító történetnek alapja lett.
- 7 perc **A következőkben választhatunk az alábbi lehetőségek közül a csoport jellegének megfelelően:**
- A három fa legendája** (norvég mese)
 Hol volt, hol nem volt, volt egyszer hegycsúcs, ahol három kis fácska állt, és arról álmodozott, mi lesz majd belőle, ha megnő.
 Az első fácska vágyakozva nézett fel a csillagokra, amelyek úgy szikráztak fölötte, akár a gyémánt. „Szeretnék kincsesláda lenni! – kiáltott fel. – Beborítva arannyal és telve gyönyörű drágakövekkel. Én leszek a legcsodálatosabb kincsesláda az egész világon!”
 A második tekintetével követte a kis patakot, ami szokott útján csörgedezett a tenger felé. „Jó volna büszke hajónak lenni – sóhajtotta –, átszelni a viharos tengert, hatalmas királyokat vinni egyik parttól a másikig! Belőlem lesz a legerősebb tengerjáró az óceánokon!”
 A harmadik kicsi fa lenézett a völgybe. Férfiak és nők sietősen tették a dolgukat a forgalmas kisvárosban. „Én egyáltalán nem akarok elmozdulni erről a helyről – mondta. – Szeretnék olyan magasra nőni, hogy amikor az emberek megállnak, hogy megnézzenek, felemeljék tekintetüket az ég felé, és Istenre gondoljanak. Én leszek a legmagasabb fa a Földön!”
 Múltak az évek. Eső jött, és sütött a nap, s a három kis fa nagyra és magasra nőtt. Egy szép napon három favágó ballagott fel a hegyoldalra. Egyikőjük megpillantotta az első fát, és azt mondta: „Csodálatos ez a fa! Éppen erre van szükségem.” És a fa eldőlt

a fényesen csillogó fejsze csapásai alatt. „Most lesz belőlem az a szép kincsesláda – gondolta a fa –, csodás kincseket kapok majd.”

A másik favágó a második fát szemelte ki. „Ez a fa erős. Pontosan ilyen kell nekem.” És eldőlt a második fa is a fejsze ütéseire. „Végre átszelem a tengert! – gondolta. – Büszke hajó leszek, királyoknak való!”

A harmadik fa úgy érezte, hogy egy pillanatra a szíve is megáll, amikor az utolsó favágó ránézett. Ott állt egyenesen és magasan, büszkén mutatva az égre. De a favágó nem nézett fel oda. „Nekem bármelyik fa megteszi” – mormogta.

Az első fa egy asztalozóhoz került. De az öreg asztalos nem gondolt kincsesládára. Gyakorlott kezei alól egy jászol került ki. A szép fa nem gyémánttal és drágakövekkel lett tele, hanem fűrészporral és szénával az éhes állatok számára.

A második fa mosolygott, amikor a favágó elvitte a hajóépítőhöz. De nem valami nagy és erős tengerjáró hajó készült belőle, hanem a fűrészelés és kalapácsolás után egy egyszerű halászbárka állt a víz partján. Mivel túl kicsi és gyenge volt ahhoz, hogy tengerre szálljanak vele, ezért egy tavon hajóztak rajta egyik parttól a másikig. Mindennap átható halbűz töltötte be, és lassan beivódott a hajó deszkáiba, gerendáiba.

A harmadik nagyon meglepődött, amikor a favágó gerendákra hasította és otthagya egy farakásban. „Soha nem akartam más lenni, csak állni a hegytetőn, és Isten felé mutatni.”

Sok-sok nap telt el és sok-sok éjszaka. A három fa már majdnem elfelejtette egykori álmát.

De egy éjjel egy fénylő csillag gyúlt ki éppen a fölött az istálló fölött, amelyikben a jászol állt. Vándorok érkeztek, és egy fiatal nő fektette gyermekét a jászol puha szalmájára. „Bárcsak jobb helyet készíthetnék neki!” – sóhajtott fel a férfi, aki mellette volt. Az anya megszorította a kezét és mosolygott. A csillag rásütött a fényes és erős fára. „Ez a jászol a legjobb hely neki” – mondta az asszony. És az első fa rájött, hogy most nála van a világ legnagyobb kincse.

Évek múltán egy este fáradt utasok szálltak fel a halászhajóra. Egyikük azonnal elaludt, ahogy a hajó kifutott a tóra. Éjjel hirtelen feltámadt a szél, és a víz fölött hatalmas vihar kerekedett. A hajó hánykódott az óriási hullámok tetején. Tudta, hogy nem elég erős ahhoz, hogy az utasokat ilyen nagy szélben és esőben épségben a partra vigye. Ekkor felébredt a fáradt vándor. Felállt, kinyújtotta karját, és annyit mondott: „Csend!” – és a vihar elült. Olyan gyorsan, mint ahogy kezdődött. A második fa tudta, hogy a leg hatalmasabb király volt ott azon az éjszakán.

Egy péntek reggel előhúzták az utolsó fából készült gerendákat is a rég elfelejtett rakásból. Összeácsolták, majd egy tomboló és gúnyolódó tömegben hurcolták keresztül. Megborzongott, amikor néhány katona egy ember kezeit szögezte gerendáihoz. Rútnak és kegyetlennek érezte magát. De vasárnap reggel, amikor a nap sugaraival fellármázta a levegőt, és a Földről az öröm áradt, tudta a harmadik fa, hogy Isten szeretete mindent megváltoztatott.

Ez tette gyönyörűvé az első fát.

Ettől lett erős a második.

És ha valaki valamikor a harmadik fára gondolt, annak Istenre kellett gondolnia.

Ha nem tanítottuk a *Fák a Bibliában, fák a teremtett világban*, című, csak tanári kézikönyves leckét a *Teremtett világ* című témakörben, onnan is szemezgethetünk.

7 perc

Kitekintés – ismeretszerzés

Láttatok-e már ilyet? Mit jelenthet a házon a jel: GMB (vagy CMB)?

Nálunk főleg a katolikus házaknál elterjedt szokás, de Németországban evangélikus gyülekezetekben is ismert gyakorlat a házszentelés január első napjaiban.

„Házszentelés, házáldás: vízkereszt (jan. 6.) napján, illetve hetében a pap szenteltvízzel meghinti a lakásokat, házakat. Az ajtó szemöldökfájára (szentelt) krétával fölírja az évszámot és a népi értelmezés szerint a háromkirályok nevének (Gáspár, Menyhért, Boldizsár) kezdőbetűit: 19 + G + M + B + 98. Más értelmezés szerint a 3 betű a latin áldásformula kezdőbetűi: *Christus Mansionem Benedicat* (Krisztus áldja meg e házat).” (A *Katolikus Lexikon* alapján)

7 perc

Kézműveskedés (önálló munka vagy csoportmunka): tenyéryomatos festmények
Egyszerűen, gyorsan megvalósítható ábrázolások, ez a korosztály már humorral közelíti meg ezeket az alkotásokat. A bölcséket ábrázoló „festménynél” egymásnak segíthetnek, így eltérő nagyságú tevék és „hüvelykujj”-bölcsék készíthetők. Elsősorban ezt a képet javaslom elkészíteni, az angyal más témáknál szintén bevethető.

7 perc

Ismétlés (frontális tanítás)

A 12 éves Jézus története egy ismétlő rész ebben a leckében, hogy a gyermekségtörténetek teljessé váljanak. Mivel 1. osztályban már tanultak róla, csupán néhány mondattal felidézzük az eseményeket. Arra most nem jut idő, hogy jobban elmélyedjünk mondanivalójában, de a hangsúlyt mindenképpen arra helyezzük, hogy a templomban találjanak rá szülei, és az írástudók csodálkoznak értelmén.

Mondd el! 2. (csoportmunka)

Alakítsunk két csoportot, akik az olvasmányt elolvasva két szemszögből is elmondanák az eseményeket!

A 12 éves Jézus története

- Mária szemszögből megfogalmazva
- Jézus barátjának szemszögből (fiktív személy)

1 perc *Feladatok megoldása*

4. feladat

...az én Atyám házában kell lennem?

2 perc *Záró imádság*

Jézus a gyermekek barátja

Lk 18
TK, TK-matrica

Exegetikai hangsúlyok

Az itt szereplő görög szó (brevfn) arra utal, hogy csecsemőket vittek édesanyák Jézushoz. Önmagában ez nem meglepő dolog, hiszen szokásban volt, hogy a csecsemőket elvitték a szülők egy tekintélyes rabbihoz, hogy megáldja őket. Így a jelenet voltaképpen utal is arra, hogy Jézus tekintélyes tanító a közvélekedésben. (Ugyanakkor meg kell jegyeznünk, hogy az írástudók a vallásos gyakorlatban nem sokra becsülték a gyerekeket, hiszen a gyermek még nem ismeri a törvényt, s nem tud felmutatni vallásos teljesítményt.) Mégis előfordult, hogy elvitték egy-egy tanítóhoz, rabbihoz a kicsiket, hogy áldja meg őket. Az evangélium azt mondja el, hogy ezek a szülők fontosnak tartották, hogy Jézus áldása nyugodjék meg a gyermekeiken. A tanítványok azonban jelentéktelennek találják a szülők kérését, és nem engedik, hogy zavarják vele a Mestert. Amit azonban Jézus mond, az alapjaiban rengeti meg az elbizakodott felnőtt hitét Isten előtt: lehetséges, hogy ahova eddig eljutottam a hitben, az kevesebb Isten előtt, mint gyermekségem hite? Az Isten előtt nem a vallásos teljesítmény számít, hanem iránta való szeretetünk és bizodalunk. Azért lehet példa a gyermek, mert ő nemcsak szükségét tudja, hanem el is fogadja Istentől a segítő kezet: hittel, örömmel. Számára *természetes*, magától értődő az Atya szeretete.

Az óra célja

A gyerekek egészen közel állnak Jézushoz. Azok, akik ott voltak, és mi is, mai gyermekei. Éljük meg a mai gyerekek is ezt a szeretetkapcsolatot, és hívogassanak ők is más gyerekeket, sőt felnőtt családtagjaikat Jézushoz!

Kulcsfogalmak

Áldás, kisgyermek, Isten országa

Eszközök

Gyermekbibliák vagy nyomtatott címlapjuk, kitámasztható képhez való alap a gyermekek létszáma szerint

Az óra menete

Időtartam	Tevékenység
5 perc	<i>Ének</i> A mennyei Atya... (EÉ 555) közszájon forgó 4. versszakát tanítsuk meg, ha még nem ismerik: „A mennyei Atya legjobban a gyermekeket szereti, A mennyei Atya a kicsikben a kicsiséget szereti,

És azt mondja a felnőtteknek: gyermekké kell lennetek,
Mert országomba senki mást, csak gyermekeket engedek,
Lalala...”

Imádság

5 perc

Bevezető kérdés (frontális munka)

Előfordult veletek, hogy valamiben azért nem vehettetek részt, mert gyerekek vagytok?
Igazat adtatok, megértettétek, vagy sértő volt esetleg számotokra?

Írjuk fel a táblára:

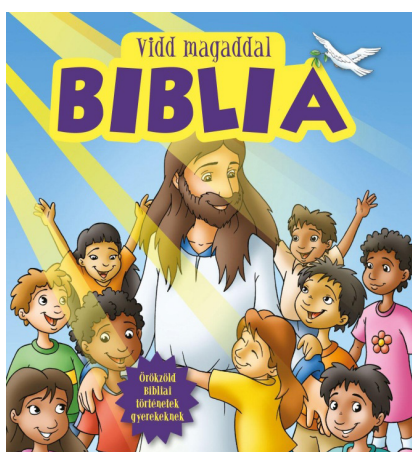
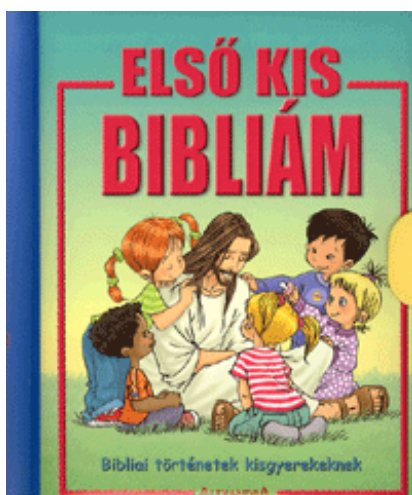
VÉDELEM – KÉNYELEM

Válasszuk el, és kérjük, hogy mondjanak olyan helyzeteket, amikor felnőttek meg akarták óvni őket valami nem nekik való tartalomtól, illetve amikor egyszerűbb volt a gyereket kizárni valamiből, mint vele együtt tenni. Ha valaki mond egy ilyen példát, jöjjön ki a táblához, és írja megfelelő oldalra.

8 perc

A bevezető történet elolvasása, feldolgozása (frontális munka)

Vigyünk be magunkkal gyermekbibliákat (vagy az alábbi címlapokat nyomtatva), amelyeken Jézus a gyerekek között látható!

- Mi a közös ezeken a rajzokon?
- Miért ez a jelenet a leggyakrabban előforduló rajz a gyermekbibliák címlapján? _
- Ismertessük meg a gyerekeket ezzel a kifejezéssel, talán „fordításban” célszerűbb: *Jézus jó híre a gyerekeknek*

12 perc

Feladatok megoldása

1. feladat (önálló munka)

– Cikkakkvonalban (előbb le, majd jobbra fel) haladva olvassuk össze a betűket. A különböző szélességű karakterek miatt a végére kissé elcsúszik egymástól a két sor, figyelmet igényel a feladat megoldása:

Engedjétek hozzám jönni a kisgyermeket,

– A bal felső világoskék ruhás fiútól indulva haladjunk a labirintusban a középpontban álló Jézus felé:

és ne akadályozzátok őket,

– Helyes sorrendben kell olvasni, s a mondat végére az írásjelet is írassuk le a gyerekekkel:

mert ilyeneké az Isten országa.

2.feladat (önálló munka)

Válasz: *keresztelőn*. Neked volt *keresztelőd*?

Egyszerű ikszeléssel válasszák ki a rájuk vonatkozó választ. (Remélhetőleg senki sem fogja hiányolni a „Még nem volt, és nem is szeretnék” lehetőségét...)

Beszélgessünk röviden a választott válaszról! Nem titkolt célja ennek a feladatnak, hogy a hittantanár felmérje annak lehetőségét, ha egy gyermek keresztség előtt áll, és vágyik rá. Lelkészenként változó lehet, hogy harmadikos korban még a gyermekkeresztséget vagy a későbbi felnőttkeresztséget támogatja-e inkább, mindenesetre jó, ha tudjuk/felidézzük, tanítványaink keresztsége megtörtént-e.

A mellékletből ragasszuk be a keretbe a keresztelőkancsó képét!

3. feladat

„Mit akar itt már megint ez az Anna a kis Tóbiással? Nem is érti még a Mester tanítását!” – *tanítvány*

„Sára, szólj Erzsébetnek, hogy szóljon Ráchelnek, ő meg Johannának, elvisszük a gyerekeket Jézushoz!” – *anya*

„Engem is vegyél fel, én is szeretnék áldást!” – *gyerek*

„Hú, de sokan lettünk! Gyertek, üljetek körém!” – *Jézus*

Végül egy **érdekes kérdés**:

Lehet, hogy ma nem a felnőttek viszik a gyermekeket Jézushoz, hanem fordítva?

8 perc

Kézműves feladat: Készítsünk egy kis kitámasztható rajzot, amelyre felírjuk Lk 18,16-ot (vagy a gyerekek írják fel), és rajzolnak hozzá:

Jézus jó híre a gyermekeknek:

„Engedjétek hozzám jönni a kisgyermeket,

és ne akadályozzátok őket,

mert ilyeneké az Isten országa.” (Lk 18,16)

A rajzot hazavihetik íróasztalukra.

6 perc

Ének

[Engedj Jézushoz menni...](#)

1 perc

Záró imádság

Jairus lányának feltámasztása

Lk 8,40–42a.49–56

TK

Exegetikai hangsúlyok

- A tenger lecsendesítése és a gadarai megszállott meggyógyítása után olvasható mind Márk, mind Lukács evangéliumában a Jairus lányának feltámasztásáról szóló történet. Ez a harmadik történet, amely Jézus hatalmát mutatja be. Jézus visszatért a Galileai-tenger közelébe, ahol munkálkodott, és ahol sokaság várt rá.
- A tömegből előlépett egy zsinagógai elöljáró, Jairus. A zsinagógák elöljárói nagy tekintéllyel bírtak. Az istentisztelet vezetése, a gyülekezet rendjéről való gondoskodás is a feladataik közé tartozott. Jairus a zsinagógai szolgálatok eszközeinek lehetett a felelőse.
- A farizeusok és az írástudók Jézus kemény kritikussai voltak, az elöljáró mégis leborult előtte. Ritkaságszámba ment, hogy egy ilyen tekintélyes ember így megalázkodjon.
- Jairus nevének jelentése: Isten felébreszt. A történetben éppen ez fog történni.
- Az egyik feltevés azt mondja, hogy a korabeli zsidóság felfogása szerint a betegség a bűn következménye. Gyermek esetében a szülők által elkövetett bűnök következménye a betegség. Mivel Jairus elöljáró volt, létkérdést jelentett számára, hogy személyét ne árnyékolja be semmi gyanú.
- A másik lehetséges magyarázat, hogy a 12 éves haldokló kislány eladósorban volt, és szüleinek egyetlen gyermeke lehetett. A kétségbeesett, szerető atya borult le Jézus elé, akinek már csak ő az egyetlen reménysége.
- Jézus azonnal és szó nélkül elindult Jairussal, ám rögtön megállítja a vér folyásos asszonyt, aki megérintette Jézus ruháját. Jézus még beszél az asszonnyal, amikor érkezik a hír: a kislány meghalt. Így oka fogottá lett, hogy Jézus Jairus házába menjen. Jézus azonban azt mondja: „Ne félj!” A Szentírást jól ismerő elöljáró nagyon jól tudta, hogy ez a felszólítás Isten hatalmának és dicsőségének a bevezetése. „Csak higgy!” Jairusnak hinnie kellett, hogy Jézusnak Istentől jövő, életet teremtő hatalma van. Jézus minden akadályt képes eltörölni, még a halálos akadályt is. Ennek a hitnek a tanúbizonyságát adja Jairus.
- Jézus csak a legszűkebb tanítványi körrel lép be a gyászoló család otthonába. Leszögezi a gyászolóknak számára, hogy szükségtelen gyászolniuk. Jézusnak az a kijelentése, hogy a lány csak alszik, megdöbbsentette őket (ez az egyetlen hely, ahol azt olvassuk, hogy Jézust kinevették), mivel nem számoltak azzal, hogy kijelentése előrejelzés és nem diagnózis. Jézus ezzel a mondattal jelezte, mit szándékozik tenni. Olyan dolgot mondott a lánynak, amire ő nem volt képes, ám Jézus ki-mondott szavai által mégis megtette. Visszatért halott testébe az élet, és felkelt.
- Jézus elrendelte: adjanak ételt a kislánynak, és ne mondják el, ne híreszteljék, hogy mi történt. Azaz térjen vissza az életük a rendes kerékvágásba. Az édesapa hitt, és a lánya megmenekült. Sokan érezték meg Jézus szeretetét (vér folyásos asszony), de új életet az kap, aki igazán hisz benne.
- Jézus megparancsolta a szülőknek, hogy ne mondják el, hogy mi történt. Nem azt várta a szülőtől, hogy megpróbálják titokban tartani lányuk feltámasztását. Sokkal inkább arra utalt, hogy küldetése a kereszthalála és feltámadása után lesz nyilvánvalóvá. Az összefüggések ismerete nélkül sok félreértésre és visszaélésre adhat okot Jézus szerepének helytelen értelmezése.

(Forrás: Pröhle Károly: *Lukács evangéliuma. Fordítás és magyarázat*. Evangélikus Egyetemes Sajtóosztály, Budapest, 1991. 146–150. o.)

Az óra célja

Lássák meg a gyerekek, hogy **Jézusban a** mindenható Isten ereje és hatalma valóságosan jelen volt. Értsék meg a tanulók, hogy Jézus Úr a halál fölött is. Éreztessek meg, hogy Krisztus ott van velünk, amikor segítségre szorulunk. Lássák meg a gyerekek, hogy a Jézusban való hitnek milyen ereje van.

Kulcsfogalmak

Hit, zsinagógai előljáró

Eszközök

Jelmezek: konyharuhák, lepedők, övek, kosarak

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<i>Imádság</i> Ének <i>Csak benned, csak benned...</i> (ZÉ 132)
5 perc	<i>Ismétlés</i> Ismételjük át az eddig tanult történetek alapján, Jézus milyen csodákat tett! Használjuk az 1. és 2. osztályos hittankönyv képeit!
5 perc	<i>Bevezető beszélgetés</i> (frontális munka) Ki volt már beteg? Volt-e már valaki életveszélyben? Volt-e valaki kórházban? Szenvedett-e valaki súlyos betegségben?
5 perc	<i>Ismerjük meg a történetet</i> a tankönyvi képregény segítségével! Olvashatjuk szerepek szerint: történetmondó, Jézus, Jairus, küldött. Ha szerepek szerint olvassuk, akkor a gyerekek jobban beleélik magukat a történetbe. Az 1. feladat megoldása: Ne félj, csak higgy!
10 perc	<i>Tankönyvi feladatok megoldása</i> 2. feladat (önálló munka, frontális munka) Megoldás: Péter, János, Jakab.
10 perc	4. feladat (önálló munka, frontális munka) Megoldás: Előljáró <i>Szerepjáték</i> Játsszuk el történetet! Osszuk ki a szerepeket: Jézus, Jairus, Jairus felesége, kislány, Péter, János, Jakab, küldött, sokaság 1. A tanár a narrátor, ő mondja a történetet, a gyerekek <i>némajátékkal</i> játsszák. 2. A tanár csak az összekötő szöveggel segíti a játékot, a gyerekek <i>saját szavaikkal</i> mondják el a történetet. 3. <i>Ahogy a szomszédok látták, hallották...</i> Jelenet egy piaci beszélgetés, ahol a tanár a kíváncsi kereskedő szerepét öltheti magára, s ügyes kérdésekkel segítheti a történet

elmondását. A gyerekek a szemtanúk (szülők, kislány, szomszédok), akik átérték vagy látták, hogy mi történt.

Lehetőség szerint vigyünk ruhákat, kendőket, lepleket. (Lepedők, konyharuhák, terítők kiválóan megfelelnek erre a célra.) Próbáljuk az egész osztályt/csoportot bevonni, senki se maradjon ki a játékból! Kisebb létszámú csoport esetében a harmadik lehetőség ajánlott.

Házi feladat: a **3. feladat**

Megoldás: 12

5 perc

Értékelés

Közös áldás

A feltámadt Jézus, aki Úr a halálon, aki képes volt halottakat feltámasztani, áldjon meg bennünket! Ámen.

Az ötezer ember megvendéglése

Jn 6,1–15

TK

Exegetikai hangsúlyok

- Az ötezer ember megvendéglésének műfaja: ajándékozási csoda. Az ilyen csodákban a jelenlévők nem kérték, hanem ajándékba kapták a csodát, hogy életük gazdagabb legyen.
- Az ötezer (és részben a négyezer) ember megvendéglésének története mind a szinoptikus evangéliumokban, mind Jánosnál olvasható. Kis változtatással hatszor írták le az evangélium szerzői.
- Jézus asztalközösségeiről sokféle történetben olvashatunk, sokféle emberrel telepedett asztalhoz: tanítványok, bűnösök, vámszedők, családok, sokaság, farizeusok. Közösséget vállalt velük, ételt adott nekik, tanította őket. A szinoptikus evangéliumokban megfigyelhető, hogy amikor Jézus egy-egy területen befejezte a működését, búcsúútkezést tartott. Az ötezer ember megvendéglése a galileai szolgálat lezárásának tekinthető.
- Jézus elhagyta Jeruzsálemet, és a Galileai-tenger túlsó (keleti) partjára érkezett. (Tibériás tavának a császár iránti tiszteletből nevezték.) A keleti part ritkábban lakott terület volt.
- Tanítványai mellett nagyon sok ember kísérté, akik elsősorban a jelekre voltak kíváncsiak. Jézus felment a hegyre tanítványaival.
- A páskaünnep előtti időszakban történt mindez, a szinoptikusokban olvasható zöld fű is utal erre. (A tavaszi időben még nem szárad ki a növényzet a galileai hegyekben.) Jánosnál a páskaünnep megemlékezésének inkább teológiai, mint kronológiai jelentősége van. A kovásztalan kenyerek ünnepét a Jézus által hamarosan elmondott kenyérbeszéddel köti össze (Jn 6,26–58).
- A sokaság követte Jézust, és ő már tudja, hogy enni ad nekik. Előtte próbára tette Fülöpöt, aki nem állt meg a kísértésben, mert nem gondolt Jézus csodatévő erejére, hanem csak anyagi megoldásokra, bevásárlási lehetőségekre gondolt. („Kétszáz dénár árú kenyér sem elég nekik...” Jn 6,7)
- András rámutat egy kisgyermekre, akinél van öt árpakenyér és két hal, de ő is kétségkedik: „*De mi ez ennyinek?*” A tanítványok semmi lehetőséget nem látnak a sok ember vendégül látására.
- Jézus utasítja a tanítványait, hogy ültessék le az embereket. Itt nincs szó csoportokról, mint Márk evangéliumában. János fontosnak tartja az egységet, bár valószínű, hogy csoportban ültek le.

Ötezer férfi van jelen, a nőket és a gyerekeket nem vették figyelembe. János kiemeli, hogy füves területen vannak, ami a „füves legelőre” is utal: Isten a nyáját dús legelőre viszi (Zsolt 23,2).

- Jézus kézbe vette a kenyeret, amely árpalisztból süített, lepény formájú és nagyságú kenyér lehetett. Hálát adott érte Istennek, majd átadta az ott ülőknek. A zsidó családok szokását követte, ahol a családfő szemmagasságig emelte a kenyeret, megtörte, és az ég felé tekintve hálát adott. A többi evangéliumtól eltérően itt Jézus közvetlenül a sokaságnak adta a kenyeret, nincs szüksége segítségre. János nem ír arról, hogy Jézus megtörte a kenyeret, amelynek háttérében szintén a jánosi egységfeltés állhatott.
- A sokaság jóllakott a kenyérral, ami ismét a 23. zsoltárra utal: „nem szűkölködöm”. A halakból is annyit ettek, amennyit akartak.
- Mikor mindenki jóllakott, és összegyűjtötték a maradékot (kultikus szokás: nem akarják, hogy a megáldott kenyér tisztátalan legyen), akkor látták, milyen sok maradt. Isten Jézus kezében sokkátette a keveset, mindenki jóllakásig evett, és még maradt is.
- János részletesen, szinte hitvallásszerűen tudósít az ott lévők reakciójáról: „*Ez valóban az a próféta, akinek el kellett jönnie a világba.*” A résztvevők messiási jelet láttak.
- Nem csupán az ókori Róma császárai vallották, hogy a népnek „kenyér és cirkusz” kell, Galileában sem volt ez másképp. Jézus azonban nem ilyen királyságot akart, sőt elmenekült előle, s egyedül ment fel a hegyre.
- Az ötezer ember megvendégelésének a története párhuzamba állítható a 2Móz 16,1–35-ben olvasható mannatörténettel.

(Forrás: Bolyki János: „*Igaz tanúvallomás*”. *Kommentár János evangéliumához*. Osiris Kiadó, Budapest, 2001. 177–182. o.)

Az óra célja

Lássák meg a gyerekek, hogy Jézus nem utasítja el a sokaságot, hanem lelki-testi táplálékot ad nekik: tanítja, majd vendégül látja őket. A tanulók ismerjék föl, hogy a tanítványok nem tudtak mit kezdeni a helyzettel, de Jézus csodát tud tenni. Értessük meg a gyerekekkel, hogy Jézus minden ember testi-lelki jólétét és üdvét akarja. Az ő közelében a kevésből is sok lesz.

Kulcsfogalmak

Hálaadás

Eszközök

Post-it lapok, képek, karton, színes papírok, bábok

Előkészítés

A történetmondás előtt kis felragasztható papírokra (Post-it) rajzoljunk halakat és kenyereket. (Öt kenyér és két hal csomagot készítsünk!)

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<p><i>Imádság</i> <i>Ének</i></p> <p>Az étkezéshez kapcsolódó ének(ek)et énekeljünk, pl.: <i>Az asztal terítve; Az ételért, az italért; Köszönjük Néked, ó, jó Urunk; Urunk hála, hogy te táplálsz...</i> (EÉ 71)</p>
15 perc	<p><i>A történet elmondása</i> E/1-ben a kisfiú szemszögéből: Tavasza volt, kint játszottam a többi gyerekekkel a házak között, amikor a völgyben hatalmas sokaságot láttunk elhaladni. – Jézust követik! – mondta egy nagyobb fiú. – Látnom kell őt, hiszen még a mi falunkba is eljutott a híre, hogy mennyi csodát tett, s mennyi beteget gyógyított meg! – Már szaladtam is a házba, ahol édesanyám éppen vacsorához készülődött. – Itt van Jézus! Itt, a Galileai-tenger túlsó partján! Áthajózott hozzánk, rengetegen követik, engedj el, kérlek, hogy láthassam őt! Ígérem, sietek haza. – S már futottam is volna, amikor anyám utánam szólt: – Várj, kisfiam! Legalább ezt a két szárított halat és öt árpakenyérkét vidd magaddal az útra, vacsoraidő van. Vigyázz magadra! Sötétedésre érijél haza! A Mindenható kíséren! Megöleltem, aztán a nyakamba kaptam a lábam, és rohantam. Jézus az egyik domboldalon ült a tanítványaival, s rengeteg ember ment oda hozzá. Sokszor nagyon hasznos ilyen kicsinek lenni, mert így könnyebben küzdöttem át magam a tömegben. Minél közelebről szerettem volna látni őt! Körülnéztem. Hányan lehetnek itt? Rengeteg férfi, asszony és gyerek volt mindenütt. Jézus kérdezett valamit az egyik tanítványától, aki felénk mutatott, majd széttárta a karját. Akkor egy másik tanítvány felém intett a kezével. A mellettem álló megszólalt: – Nézd, fiam, András, Péter testvére téged hív! – Elindultam feléjük, de remegett a kezem, lábam. Mikor odaértem. Jézus rám mosolygott, András pedig ezt kérdezte: – Megosztanád velünk a halakat és a kenyereket? – Igen – mondtam félősen –, tessék. – S átadtam a kenyereimet és a halaimat. Ekkor hihetetlen dolog történt! A tanítványok leültették a fűbe az embereket. Jézus a kezébe vette az én árpakenyereimet, felemelte, és az égre tekintve ezt mondta: – Áldott légy, Istenünk, világ Királya, hogy kenyeret sarjasztottál a földből! S elkezdte osztani a kenyeret és a halakat. Mikor nekem adta, elmondhatatlan érzés járt át, ő meg csak adta és adta az újabb és újabb kenyeret és halakat. Nem fogyott el, s mindenki jóllakásig evett. A tanítványok összegyűjtötték a maradékokat, és – megszámláltam – tizenkét kosarat töltöttek meg a maradék kenyerekkel. – Látod, kisfiú, ötezer férfi, asszonyok és gyerekek laktak jól a vacsorából! Valóban ő az, akit olyan régen vártunk! – mondta egy asszony. – Ilyen király kéne nekünk! – bökött meg valaki. – Több maradt, mint amennyi volt! – mondtam meglepetten. – Csoda történt! Amikor felnéztem, láttam, hogy Jézus egyedül vonult el a hegyre. Elindultam haza, hogy elmeséljem a szüleimnek, mennyi Atyánk Jézus kezében hogyan szaporította meg az én kis vacsorámat.</p> <p>– A történetmondást szemléletessé tehetjük képekkel vagy bábokkal. – A történetmondás előtt kicsi ragacsos papír csomagokra (Post - it) rajzoljunk halakat és kenyereket. (Öt kenyér- és két halcsomagot készítünk!) Ezekből a történet elmondása</p>

közben adjunk minden gyerekeknek. Minden gyermek kapjon egy kenyeret és egy halat. Ragasszák be a könyvükbe.

A történet elolvasása a tankönyvi szöveg segítségével. A rajzokat a gyerekek oldják fel olvasás közben.

Jézus a Galileai-tenger túlsó partjára ment, ahová nagyon sok *ember* követte őt.

Hallottak róla, *látták*, hogy milyen jeleket tett, mennyi beteget gyógyított meg. Közel volt a páska ünnepe. Jézus tanítványaival felment egy *hegyre*, ahonnan látta, hogy milyen sok *ember* közeledik hozzá, és megkérdezte:

– Honnan vegyünk *kenyeret*, hogy ezek ehessenek? – Fülöp így válaszolt:

– 200 dénár árú kenyér sem elég nekik, hogy mindenki kapjon valami keveset. – Ekkor megszólalt András:

– Van itt egy *kisfiú*, akinél van árpakenyér és két *hal*, de mi ez ennyi embernek?

Jézus ezt mondta:

– Ültessétek le az embereket a *fűbe*!

Letelepedett a mintegy ötezer férfi, a sok *nő* és gyermek. Jézus felemelte a kenyeret, és hálát adott Istennek az ételért. Elkezdte osztani a *kenyeret* és a halat. Mindenki annyit vett, amennyit csak kívánt, s jóllakásig ettek az emberek. A maradék árpakenyereket összeszedték, és még tizenkét *kosár* lett tele azzal, amit meghagytak. Az ott lévők ezt beszéltek maguk között:

– Ez valóban az a próféta, akinek el kellett jönnie a világba.

10 perc

Tankönyvi feladatok megoldása (önálló munka)

1. feladat

Válaszok: páskaünnep, dénár, árpakenyér, próféta, Galileai-tenger

2. feladat (frontális munka)

2 hal, 200 dénár, 12 kosár, 5000 férfi, 5 árpakenyér, 5000 < ember

3. feladat (páros munka)

Válaszok: Jézus, kisfiú, tanítványok, András, Fülöp, sokaság

5. feladat (egyéni munka)

„*Én vagyok az élet kenyere.*” (Jn 6,35)

A feladatok közül az egyik házi feladatnak is adható.

10 perc

Közös imádság írása (kapcsolódik a tankönyv **4. feladat**ához, csoportmunka)

4-5 fős csoportokban fogalmazzanak meg a tanulók rövid, egy-két mondatos imádságot, amelyben hálát adnak az ennilalóért, a mindennapi kenyérért, vagy gondolhatunk imádságban azokra, akiknek nagyon kevés étel jut. Az imádságokat írják fel egy-egy színes lapra, ezekből készíthetünk egy plakátot a tankönyv 4. feladatának képeit használva.

5 perc

Értékelés

Áldás

Áldott légy, Istenünk, világ Királya, hogy kenyeret sarjasztottál a földből! Köszönjük, hogy megáldod életünket és asztalunkat! Ámen.

A farizeus és a vámszedő

Lk 18,9–14

TK

Exegetikai hangsúlyok

- A farizeus és vámszedő példázata a hamis bíróról szóló példázat után következik Lk 18-ban. Az evangélium szerzőjének a célja nem az ismétlés, hanem a téma továbbgondolása, kiegészítése, hiszen itt az imádságot az embertárs viszonylatában is vizsgálja. Az imádkozásnál egyaránt fontos, hogyan nézünk Istenre, és hogyan nézünk egymásra.
- A bevezető sorok szerint Jézus azoknak az elbizakodott igazaknak mondja a példázatát, akik lenéznek másokat. Újra előkerül a farizeusok magatartása.
- Jézus szemléletesen két olyan templomban imádkozó embert állít elénk (a farizeust és a vámszedőt), akik a hétköznapi életben is szemben álltak egymással.
- A farizeusok, akik számára legfontosabb a törvény betű szerinti teljesítése, azokra a parancsolatokra teszik a hangsúlyt, amelyek tanúsították vallási buzgalmukat. A példázatbeli farizeus összehasonlítja magát a többi emberrel, s megállapítja, hogy tisztességes ember. Sőt még ennél is több, hiszen hetente kétszer börtöl, vezekel a nép bűneiért, ami nagy áldozatot jelentett. Ezenkívül a tizedfizetést is túlteljesíti, hiszen a gabona, must és olaj vásárlásakor is fizettek, ami nem volt kötelező, hiszen ezen termékek eladásakor a termelőnek kellett a tizedet megfizetnie.
- A farizeus imádságában hálát ad Istennek, hogy ő ilyen. Ekkor mutatkozik meg, hogy legnagyobb gyengesége: lenézi a többi embert, aki nem úgy cselekszik, mint ő.
- A vámszedő részletes jellemzése elmarad, de azt tulajdonképpen már megtette a farizeus. A vámszedőket nem ok nélkül tartották bűnösnek, hiszen római alkalmazottként részt vettek az emberek sanyargatásában, és közben jelentős vagyonra tettek szert.
- A vámszedő azonban egészen másként viselkedik, mint a farizeus: távol áll meg, lesüti a szemét, és a bűnbánat jeleként veri a mellét. Imádsága is nagyon rövid, Isten irgalmáért fohászkodik. A vámszedő bűnösnek tartja magát abban az értelemben, ahogy Isten előtt bűnösnek valljuk magunkat, és abban az értelemben is, hogy ő vétkezett népe, embertársai ellen is. A vámszedő teljes önvizsgálatot tart.
- Jézus azt mondja, hogy a vámszedőt Isten megigazította, a farizeust pedig nem. Lukács evangéliumában Jézus sokszor hívja fel a figyelmet arra, hogy Isten milyen nagy szeretettel fordul az elveszettek felé.
- A példázat közmondással zárul, amelynek az az üzenete, hogy amiről Jézus beszél, az nem újdonság. Isten az Ószövetségben is bizonyosságát adta, hogy az elbizakodottaknak ellenáll, a megalázottaknak kegyelmet ad.
- A farizeus bár kegyes, de nem igazult meg, mert lenézte embertársát. Ő nincs tisztában Isten bűnösöket mentő, irgalmas szeretetével. A vámszedő megigazulva ment haza, mert Isten kegyelmébe kapaszkodott, és irgalmat talált Istennél.

(Forrás: Próhle Károly: *Lukács evangéliuma. Fordítás és magyarázat*. Evangélikus Egyetemes Sajtóosztály, 1991. 271–274. o.)

Az óra célja

Lássák meg a gyerekek, hogy Isten irgalmas szeretettel tekint az emberre, kegyelmét adja mindazoknak, akik hittel fordulnak felé. Értsék meg, hogy Isten azt szeretné, ha mi is úgy néznénk egymásra, ahogy ő ránk.

Kulcsfogalmak

Farizeus, vámszedő, irgalmas, megigazult

Eszközök

Farizeus és vámszedő álarc, jelmezek, szókártyák

Előkészítés

Készítsünk két álarcot, az egyik a fölfelé néző, elbizakodott arcú, dicsekvő farizeust ábrázolja, a másik a lehunyt szemű, megbánó vámszedőt.

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<i>Imádság</i> Ének <i>A mélységből halld meg, Uram... (ÚÉ)</i>
3 perc	<i>Házi feladat ellenőrzése</i> (frontális munka)
5 perc	<i>Tankönyvi feladatok megoldása</i> (önálló munka) 1. feladat: példázat Nevék: Mirjám, Simeon, Anna, Mózes, Péter, József, Mária
10 perc	<i>Bevezető játék</i> (frontális munka) <i>Mondd így, mondd úgy!</i> Olvassuk fel a három témát! Mondjanak ebben a témában egy-egy mondatot, az egyiket dicsekvően, a másikat alázatosan. (Az alázatos kifejezést magyarázzuk el a gyerekeknek, mert nem valószínű, hogy ismerik ezt a szót!) <ul style="list-style-type: none">– Cicáink születtek– Hibátlan lett a szövegértés dolgozatom– Vasárnap istentiszteleten voltam
15 perc	<i>A történet megismerése</i> (önálló munka) A gyerekek néma olvasással ismerjék meg a történetet! Hagyjunk időt, hogy alaposan átolvassák!

Húzzák alá azokat a szavakat, amelyeket nem ismernek! Miután elolvasták, beszéljük meg ezeket a szavakat: farizeus, vámszedő, megalázza magát, felmagasztalja magát, megigazul stb.

Játsszuk el a történetet!

Válasszunk ki a gyerekek közül a szereplőket! Készítsünk interjút a templomból hazafelé tartó farizeussal és vámszedővel! Használjuk az álarcokat!

Kérdéseinkkel hangsúlyozzuk a farizeus kegyességét, vallásos buzgalmát, illetve a vámszedő bűnösségét és alázatosságát. Kérdezzünk rá a másokra! Ismeri a vámszedőt/farizeust? Mit gondol róla?

5 perc

Tankönyvi feladatok megoldása (páros munka)

3. feladat

Önmagát dicsérte – farizeus

Távol állt meg – vámszedő

Lenézte a többieket – farizeus

Szégyellte magát – vámszedő

Hetente kétszer böjtölt – farizeus

A templomban imádkozott – farizeus, vámszedő

Az ő hozzáállását tárja elénk Jézus jó példaként – vámszedő

Megfejtés: alázatos.

Ismételjük át a történet végén található közmondást! „*Mert aki felmagasztalja magát, megaláztatik, aki pedig megalázza magát, felmagasztaltatik.*” (Lk 18,14)

Házi feladat

2. feladat

A szövegbuborékok színe sorrendben: kék, sárga, piros

2 perc

Értékelés

Áldás

Áldj meg minket, Istenünk, alázatos szívvel, engedelmes lélekkel, egymás iránti igaz szeretettel! Ámen.

Jézus és a verebek példája

Lk 12,6–7

TK, TK-M

Exegetikai hangsúlyok

- Az evangélium megírásakor a Krisztust követő tanítványok egy része vértanúhalált hal.
- Jézus számol azzal, hogy tanítványainak majd életüket kell kockára tenni az evangéliumért, és ők majd félnek ettől a kockázattól (lásd Péter tagadása, vértanúhalála).
- Ezt a félelmüket tereli először más irányba: ne emberektől féljenek, hanem Istent féljék. „*Megmondom nektek, kitől féljete: attól féljete, akinek azonfelül, hogy megöl, arra is van hatalma, hogy a gyehennára vessen. Bizony, mondom néktek: Tőle féljete.*” (Lk 12,5)

- Ami pedig ez után következik, mai igénk, mintha a páli „legkiválóbb út” lenne: Ne féljenek, hanem bízzanak Istenben, aki gondot visel.
 - Jézus a legközönségesebb madarakról vesz példát, illetve olyan semmiségről, mint az ember hajszála. Ha Isten még ezeket is számon tartja, mennyivel inkább minket, akiket Jézus a barátainak nevez.
 - *Veréb*: A Bibliában gyakran előforduló `veréb` szó (στρουθιον) bármely kis testű, ehető madárra utal. A pacsirtát meg a pintyet a verébbel együtt sokszor csapdába ejtették vagy lelőtték és megfőzték.
 - *Fillér*: Egy asszarion pénzerméért (αἰσσηριον) – az római pénzérme, értéke 1 dragma tizedrésze két verebet lehetett venni. De a verebek annyira olcsók voltak, hogy két pénzerméért már nem négyet, hanem ötöt lehetett kapni; az ötödikért nem számoltak fel semmit.
- (Forrás: Pröhle Károly: *Lukács evangéliuma*)

Az óra célja

Ismerjék fel a gyermekek, hogy Jézus akkori üzenete ma őket szólítja meg: fontos vagy Istennek, értékes az **ő** szemében!

Kulcsfogalmak

Félelem, érték(esség)

Előkészítés

Párosító játékhoz verebek elkészítése

Eszközök

Olló

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<i>Ének</i> Pillangó, ha lehetnék...
5 perc	<i>Ismétlés</i> Lánckérdezés: A gyerekek írjanak a füzetükbe egy kérdést a farizeus és vámszedő példázatával kapcsolatban. Rendezzünk lánckérdezést! Aki megmondta a helyes választ, az teheti fel a következő kérdést.
5 perc	<i>Bevezető</i> Ha van internetezési lehetőségünk az órán, mutassunk verébhangozt (pl. Wikipédia: Házi veréb), majd mutassunk képeket különböző fajta verebekről (pl. házi veréb, mezei veréb, kövi veréb), és kérdezzük meg, felismerik-e, milyen madár szól/látszik a képen! Nem kell túl mélyen belemerülnünk az ornitológiába, de jó ha tudjuk, hogy az utóbbi

években a verebek száma is igen megcsappant Magyarországon, és mára a házi veréb is védett lett.

Mezei veréb

Házi veréb

Kövi veréb

5 perc

A történet elmondása (frontális munka)
A történet bevezető részét olvassuk el a tankönyvből!

5 perc

Feladatok megoldása

1. feladat

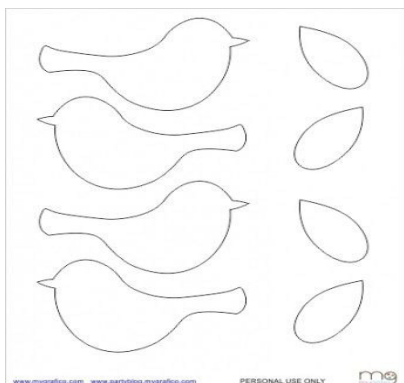
Megfejtés: ...sok verébnél értékesebbek vagytok!

1. A legkisebb verebecske: *s*
2. Talált egy magot a távolodó zsákot cipelő gazda után a porban: *o*
3. Faágról nézi a többit: *k*
4. Röppen lefelé: *ve*
5. Kis sapkája van: *réb*
6. Meg van gyűrűzve: *nél*
7. Hosszabb a csőre, próbálja ellopni a magot a 2-estől: *ér*
8. Nagyobb a begyfoltja: *té*
9. Felfelé röpül: *ke*
10. Tojásokon ül: *seb*
11. Kukac van a csőrében: *bek*
12. Duci tollgombóc: *vagy*
13. Fürdik a porban: *tok*
14. Észrevett egy rejtőzködő cicát: *!*

10 perc

2. feladat

Ha tudnak közmondást/szólást, akkor örülünk nagyon! Ha nem, akkor vegyük elő a magunkkal hozott kivágott verebeken levő közmondásokat és jelentésüket. Párosítsák őket, s a leginkább tetszőt írják be a feladathoz.

Párosító játék: verebekre írt közmondások és magyarázataik
Melyikre vonatkozik?

Jobb ma egy veréb, mint holnap egy tűzok.	Többet ér a biztos kevés bizonytalan soknál.
Bagoly mondja verébnek, hogy nagy-fejű.	Olyan kritizál másokat, aki hibásabb, mint akit kritizál.
Ágyúval lő verébre.	Túl erős eszközzel akar megoldani egy kis problémát.
Dobbal nem lehet verebet fogni.	Nem helyes a terveinket kifecsegni, mert könnyen meghiúsulnak.
A verebek azt csiripelték...	Nem akarjuk megnevezni, kitől származik az információ.
Veréb van a kalapja alatt.	Nem emel kalapot, nem köszön.

Igen, a veréb védett nálunk, a mezei veréb eszmei értéke 25 000 Ft, a házi verébé 1000 Ft.

3. feladat

Helyes válaszok:

...Jézus szerette az egyszerű hasonlatokat.

...a verebek nem számítottak értékes madárnak Palesztinában.

...a verebek hasznos állatok.

...Jézus tanítványai, barátai többnyire egyszerű emberek voltak.

A verebek hasznossága nem annyira egyértelmű kérdés, Herman Ottó így ír róla: „A madarak között, város és falu utcáján az, a mi a suszterinas: vidám, szemtelen, tolakodó, czivakodó, mindég mozgó és mindenben kajtárkodó szárnyas; csak ugrálni tud. Az emberlakta helyet alig képzelhetjük nélküle. Ott van az utcán, hol lovak nyomában turkál; a zöldségpiacon, a hol kilesi a kofaasszony szundikálását és nagy meré-

szen kilopkodik a kosárból a nekivalót. Mikor a gabonának tejes a szeme, ráveti magát a mezőre s nemcsak a maga, de csimazai gyomrát is avval töltögeti; mikor a gabona meg van érve, seregbe verődik, ráveti magát és beleront, mert többet ver ki a kalászból, mint a mennyivel jóllakhatnék. Reámegy a cseresznyére, az eperre, mindenféle magra, közbe elcsipdesi a zsenge rügyet, a zsenge hajtásnak a hegyét; ésatöbbsi.

Hiszen szent igaz, hogy cserebogaras esztendőben ezt is fogyasztja és rájár a repcebogárra is; de mihelyt könnyebben szerezhető táplálékra bukkan, ott hagyja a kártékony rovarok irtását. Hasznossága annyi, hogy kemény, havas teleken nagy seregben bekalandozza a határt és szedi a gyomok magvait; no meg az első kotlásból eredő fiait rovarokkal neveli fel. De bizony nem szabad megengedni, hogy túlságosan felszaporodjék, mert érzékenyen káros. Népszerűsége és tulajdonságai sok példabeszédet teremtettek, ilyen: Veréb van a süvege alatt. Szemtelen, mint a veréb. A verebek is róla csiripelnek. Nem fél a veréb a köből faragott botos embertől.”

(Forrás: Herman Ottó: *A madarak hasznáról és káráról*)

4 perc

4. feladat

A tankönyv végére kötött jegyzetlapokra dolgozhatnak a gyerekek.

4 perc

5. feladat

Vágják ki a mellékletből a verebet, hittanos barátaik pedig írják rá, mit szeretnek bennük! Ha megoldható, egy fénykép (nyomtatott arckép is jó) sokat hozzátesz...

5 perc

Illusztráció

A verebek félreismerése a történelem folyamán többször vezetett olyan verébirtási kampányokhoz, amelyek nem csak az állatoknak okoztak mérhetetlen kínokat, de hatalmas gazdasági károkhoz, éhínségekhez vezettek, amelyekbe rövid idő alatt emberek tízmilliói(!) haltak bele.

A Mao Ce Tung vezette Kína az 1958–1962 közötti időszakban hirdette meg a „Nagy Ugrás” programot, amelynek egyik első akciója az „**Öt kártevő kampány**” volt. A kártevőirtásban a verebek – mint a rizstermés vélt megdézsmálói – az élen szerepeltek. A kormányzat arra kötelezte a lakosságot, hogy fémedényekkel zajongva folyamatosan riasszák a madarakat, akik így nem tudtak leszállni táplálkozni és pihenni. Emellett mindenféle eszközzel – például a gyerekek csúzlival – lötték is őket, megsemmisítették a fészkeiket, összetörték a tojásaikat és megölték a fiókáikat. A kampány miatt a mezei veréb alig két év alatt szinte teljesen kihalt Kínában, ám emiatt elképesztő mértékben elszaporodtak a sáskák és az egyéb rovarok a földeken. A rizstermés a növekmény helyett jelentősen lecsökkent. 1960-ban a kínai tudományos akadémia kutatási eredményekre hivatkozva kijelentette, hogy a verebek elsősorban rovar-, nem pedig magevők. Azonban Mao elnök hiába visszakozott, hogy akkor „felejtjük el” – már késő volt. A fiókáikat rovarokkal tápláló verebek hiányában túlszaporodó rovarok felfalták a vetést, és a kialakuló éhínségbe legalább harmincmillió kínai halt bele.

1 perc

Imádság

Hálaadás Istenünk gondoskodó szeretetért, vagy:

Jó Atyám, téged dicsér dalom,
írántam való jóságod magasztalom.
Mert a madárkákat is nagyon szereted,
De én a sok kis madárnál
is drágább vagyok neked. Ámen.

Ismételjük!

TK

Az óra célja

A „Jézussal az úton” témakör átisméltése a tankönyv feladatainak segítségével.

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
7 perc	<i>Imádság</i> <i>Ének</i> A témakörben tanult énekek átisméltése.
35 perc	<i>Tankönyvi feladatok megoldása</i> Feladatonként változtatható a munkamódszer. Javasoljuk az önálló, páros és frontális munkát. Nagyobb csoport esetében lehet csoportmunkát is alkalmazni, és vetélkedőt rendezni a feladatok segítségével.

1. feladat

Mi a hiba az állításokban? Húzd alá és javítsd ki!

Te pedig, galileai Názáret efrátai Betlehem, bár a legkisebb vagy, mégis belőled származik az, aki uralkodni fog Izráelen.

Volt a templomban egy nagyon idős prófétaasszony, Anna. ~~84~~ 7 évig volt férjnél, és már ~~7~~ ~~84~~ éve özvegy volt.

Józsefnek angyal jelent meg álmában: „Menjete a gyermekkel Rómába Egyiptomba, mert Heródes halálra keresteti!”

Jézus mondta: ~~Ne engedjétek hozzám jönni a kisgyermeket, hanem távolítsátok el és ne akadályozzátok őket, mert nem tudok tőlük tanítani ilyeneké az Isten országa.~~

Még úton volt Jézus és Jairus, mikor egy ember érkezett a háztól: ~~Jobban lett~~ Meghalt a leány, ne fáraszd a Mestert.

2. feladat

Számok – miből volt ennyi?

2: két hal; két ember ment fel a templomba imádkozni: a farizeus és a vámszedő; heti kétszer böjtölt a farizeus; két fillér (öt veréb ára)

5: öt árpakenyér; öt prófécia Jézus születéséről (itt a leckében); öt veréb

12: tizenkét tele kosárral maradt a kenyérből; a tizenkét éves Jézus; tizenkét éves Jairus leánya

5000: férfi + asszonyok

3. feladat

Mit jelent? Karikázd be!

Immánuel: *Velünk az Isten!*

Advent: *eljövetel*

4. feladat

Fogalmazd meg röviden a képhez kapcsolódó történet lényegét!

Jézus hívja magához a gyermekeket is, ölébe veszi és megáldja őket.

Jézus hálát ad Istennek, megszorítja a kenyeret és halat.

Jézus feltámasztja Jairus kislányát.

5. feladat

Egy szereplő eltévedt. Keresd meg, húzd alá: az angyal rossz helyen van.

6. feladat

Ki mondta kinek?

Segíts rajtam, ő az egyetlen leányom! – Jairus Jézusnak

Kétszáz dénár árú kenyér sem lenne elég nekik. – Fülöp Jézusnak

Gyermekem, miért tetted ezt velünk? – Mária Jézusnak

Hajszálaitok is mind meg vannak számlálva. – Jézus a sokaságnak

3 perc

Értékelés

Ha versenyt rendeztünk az ismétlésből, értékelhetjük jutalmazó lapokkal, matricával, esetleg cukorkával a jó eredményeket.

Közös áldás

Az Úr Jézus Krisztus kegyelme, az Isten szeretete és a Szentlélek közössége legyen mindnyájunkkal! Ámen. (2Kor 13,13)

Ismételjünk játékosan!

TKK

Az óra célja

A „Jézussal az úton” című témakörben megszerzett ismeretek elmélyítése játékos formában.

Előkészületek

Vágjuk ki az Activity-kártyákat! A táblára írjuk fel a csoportok nevét, s írjuk mellé majd a pontszámokat! Ha van mágneses táblánk, felrajzolhatunk egy utat, és mágnesek segítségével lépkedhetünk rajta, így a gyerekek jobban tudják követni a játék állását. Alakítsunk csoportokat! Készítsünk elő három kosarat (beszéd, rajz, mutogatás), ezekbe rakjuk a kártyákat!

Az óra menete

Időtartam	Tevékenység
5 perc	Ének A témakörben tanult énekek felelevenítése. Imádság
30 perc	Játék: bibliai Activity A csoport nagyságától, összetételétől, ügyességétől függően alakítsuk a játékszabályokat. A tevékenységeket változtathatjuk körönként, de akár szabadon is húzhatnak a gyerekek abból a kosárból, amelyik a legjobban megy nekik. Így több sikerélményük lehet. Az időkeretet is bővíthetjük két percre. Törekedjünk arra, hogy ne a versengésé legyen a főszerep! Minden jó megoldásért három pont jár. Minden körben más-más csoporttag adja fel a feladványokat, hogy minél többen aktívan vegyenek részt az órán.
10 perc	Értékelés Minden csoportot jutalmazunk meg a játék végén! <i>Közös áldás</i> Isten áldja meg nevetésünket, játékunkat, tanulásunkat, lelkesedésünket! Ámen.

BESZÉD	RAJZ	MUTOGATÁS
próféta	jászol	angyal
napkeleti bölcsek	nyáj	Mária
Simeon	ajándék	csillag
Anna	templom	menekülés
Betlehem	kislány	sírás
Názáret	kenyér	hegy
Jairus	kosár	hal
vámszedő	veréb	imádság
farizeus	Jézus	pásztor
példázat	Heródes király	József
tanítványok	tenger	gyermekek

ISTEN UTAT MUTAT NÉPÉNEK

Barangolás Egyiptomban

TK, TK-M

Az óra célja

Ismételjük át, hogyan került Izrael népe Egyiptomba! Elevenítsük fel József történetének legfontosabb állomásait! A gyerekeknek sok részinformációjuk van az ókori Egyiptomról ismeretterjesztő könyvekből és filmekből. Fontos, hogy tisztázzuk a legfontosabb fogalmakat, elsősorban azokat, amelyek Mózes történetében megjelennek. A képek segítségével próbálják megfogalmazni az egyiptomi élet legjellemzőbb vonásait.

Kulcsfogalmak

Egyiptom, fáraó, héberek, bába, gondviselés

Eszközök

Olló

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<i>Imádság</i> Ének Az Úr van itt... (ÚÉ 83)
5 perc	Ismételjük át, hogyan került Izrael népe Egyiptomba! <i>Szerepjáték:</i> József vagyok... Mindenki mondhat egy állítást Józseffel kapcsolatban. A mondatok így kezdődjenek: József vagyok... Pl.: József vagyok, apám legkedvesebb fia stb. Így vegyük át József történetének legfontosabb állomásait! <i>Mi történt?</i> Nyomtassunk vagy másoljunk József történetének mozzanatait ábrázoló képeket! Rakjuk időrendbe az eseményeket! Emeljük ki 1Móz 50,20 alapján, hogy Isten terve jóra fordította a testvérek gonosz szándékát, hiszen így munkálta ki megmenekülésüket az éhínség idején. A feladatok után hangsúlyozzuk, hogy (Jákób családja) Izrael népe Egyiptomba költözött. Itt hébereknek nevezték őket.

- 5 perc *Fedezzük fel a térképet!*
Nézezzük a térképet, hagyjunk időt arra, hogy a gyerekek alaposan szemügyre vegyék a rajzokat! Mondják el, hogy mi jut eszükbe! Valószínű, hogy az információ morzsákat rendszerezni, kiegészíteni, pontosítani kell.
Olvaszuk el, milyen földrajzi helyeket jelöl a térkép! Ismételjük át Gósen földjének szerepét! (A Nílus deltájának keleti részén található terület. A fáraó erre a földre telepíti le József testvéreit és családjaikat.)
- 7 perc *Feladatok megoldása*
1. feladat (frontális munka)
Megoldás: Nádas-tenger

Beszéljük meg!
Miért kapta ezeket a neveket ez a tenger?
- 5 perc **2. feladat** (páros munka)
- 5 perc **3. feladat** (önálló munka)
Megoldás: Fekete föld

Beszéljük meg!
Miért nevezték így Egyiptomot?
Ez a feladat házi feladatként is adható.
- 8 perc **4. feladat: Párkereső játék** (páros munka)
A mellékletből kivágott képeket vegyük elő a borítékból! Ha nem adtuk fel előző órán házi feladatnak, akkor most vágják ki a gyerekek. Párosával játszhatják a hagyományos memória játék szabályai szerint. Ha valaki párt talált, meg kell neveznie, mit lát a képen, akkor lehet az övé. A játék segítségével begyakorolják az elnevezéseket, fogalmakat.
- 5 perc **Értékelés**
Közös áldás
Isten fénye ragyogja be szíved közepét! Krisztus lángja gyújtsa lángra benned a szeretetet! A Lélek tüze tegyen szabaddá, hogy igazán megélhesd ezt a mai napot és minden utána következőt! (Varga Gyöngyi: *Áldáskönyv*)
Kiegészítő információk
– Egyes feltételezések szerint a *Vörös-tenger* a partjait övező kietlen hegyláncok alkonyati napfényben tündöklő rózsaszín, vöröses színéről kapta a nevét. Más vélekedés szerint a név eredete a növényi plankton időnkénti hirtelen feldúsulására vezethető vissza, amely ilyenkor vörösesbarnára színezi a parti vizeket (vörösmoszat). A Nádas-tenger elnevezés héber eredetű. A tenger bizonyos részein sekélyebb mocsaras, nádas terület húzódott.
– Egyiptom uralkodója a *fáraó* volt. A Napisten fiaként tisztelték.
– A hatalmas kőtömbökből álló, gúla alakú építményeket *piramisoknak* nevezték. Ezek a fáraók temetkezési helyül szolgáltak. Kisebb piramisokba családtagokat, előkelőket temettek.
– *Vályog*: Az agyagos, iszapos, homokos földet szalmával keverték, kiformázták, megszáritották. Ebből építették a házaikat az egyiptomiak.
– A *papyrusnád* (papiiruszsás) szárából vékony szeleteket vágtak, ezt két rétegben (hosszanti és keresztirányban) fektették egymásra. Ezeket a rétegeket vizes felületen kalapálták, majd préselték, megszáritották, csiszolták, s így írásra alkalmas felületet

kaptak. Összeragasztották és tekercekből árulták. A papirusznádból készült még csónak, kötél, tutaj, kosár, vitorla, cipő, fonott bútor.

– A *Nílus* a föld második leghosszabb folyama, 6695 km hosszan hömpölyög. A Nílus minden évben megáradt. A víz visszahúzódása után termékeny iszapot hagyott a part menti területeken. Ezért nevezték az egyiptomiak földjüket *fekete földnek*. Ebbe a termékeny iszapba ültették el a növényeket. Mivel nagyon kevés csapadék esett, folyamatos öntözésre volt szükség, amit az áradás vize biztosított.

– A fából készült kétkerekű *harci szekereket* két ló húzta, és két katonát szállított egyszerre. Az egyik vezette a lovakat, a másik – egy kiképzett íjász – a nyilakat küldte az ellenség felé.

– A gémeskútszerű *vízátelölő szerkezetet* Egyiptomban *saduf*-nak hívták. A végére erősített vödörök segítségével a mélyebb helyről a magasabban fekvő részre lehetett juttatni a vizet.

– Az egyiptomi hivatalnokrendszer nagyon fontos tagjai voltak az *írnokok*, akiknek a feladata volt a marhaszámlálás, a magtárakban elhelyezett gabona mennyiségének nyilvántartása és az adószedés felügyelete is. Az emlékművek feliratait hieroglifákkal vésték kőbe (hieroglifa = szent véset). Az írnokok ezeknek a jeleknek az írott betűs változatával dolgoztak. Ezeket az írásjeleket papirusztekerésre írták nádecsettrel, fekete és piros tintával.

– *Héber*ek: így nevezték a zsidókat Egyiptomban. A kifejezés igazából nem egy népet jelölt, hanem egy társadalmi csoporthoz való tartozást. A jogokkal nem rendelkező, a tartózkodási engedélyükért cserében dolgozó munkások megnevezése volt.

Mózes születése

2 Móz 1; 2, 1-10

TK

Exegetikai hangsúlyok

- Mózes, mint autoritás az egész Ószövetség vezéregyénisége, akiben a papi, prófétai illetve a kegyes ember személyiségjegyei, vezetői, karizmatikus szabadítói tulajdonságok alkotnak egységet. Mózes személyének történeti rekonstrukciója nem lehetséges. Alakja, amint az az Ószövetségben előttünk áll, sokszínű, különféle hagyományok egybeszerkesztéséből jött létre (népvezér, vallásalapító, szabadító, politikus, törvényadó, bíra, próféta). Egyes Mózes-legendák mögött eredetileg anonim személyek állnak. Ezeket a történeteket később kapcsolták össze Mózesrel: így alakult ki az a meglehetősen komplex kép, amely a szövegekből előttünk kibontakozik.
- Mózes valószínűleg az exodus-csoport vezetője volt. Kettős identitása: héber családi gyökere és egyiptomi neveltetése politikai szerepvállalásában is jelentőséggel bírt. JHVH-val való kapcsolata Midján pusztájában kezdődött. (Az Ószövetség többször említi, hogy JHVH maga délről, a pusztából jön.) Pásztorként lesz majd egy nép pásztora. Mózes Isten és a nép között áll közvetítőként (mediátor); feladata ezen túlmenően a generációk, társadalmi csoportok összekötése is. Az Újszövetség Jézust, mint az új Mózeszt állítja elének.
- Mózes neve egyiptomi eredetű: férfit, embert, fiúgyermeket jelent. Ez a név kerül elének a Thutmosis, Ramszesz fáraó-nevekben is. A szentíró a héber nyelv egy hasonló hangzású igéjével hozza összefüggésbe ezt a kifejezést, amelynek jelentése: kihúzni, kiemelni (a vízből).
- Mózes – egyiptomi neve ellenére - héber kisfiú. Annak a népcsoportnak tagja, amely Jákób családjának leszármazottjaiból állt, és akik Egyiptomban éltek jövevényként. A „héber” kifejezés itt még nem politikai értelemben vett népet, nemzetet jelöl, csupán egy etnikumot és szociológiai csoportot. Izrael, mint nép megteremtődése a pusztai vándorlás időszakához köthető, és a honfoglalást követően valósul meg.
- A bibliai szerző Mózes születésének elbeszélésénél felhasznált bizonyos legendákat, amelyek ókori keleti uralkodók csodás születését, illetve gyermekként való megmenekülését beszéltek el. Így például [Sargon \(Sarukkín\) sumér királynak](#) az Eufrátesz folyóból, gyékénykosárban való kimenekülésének tradícióját bizonyosan ismerhette, és egyes motívumait be is építette a gondolatmenetébe. () Mózes személyének fontosságát, jelentőségét emelik ki ezek a születését, felnövekedését leíró elbeszélések.
- Mózes születésének és életben maradásának elbeszélését a szentíró a héber egyiptomi sajnargattatásának kontextusába helyezi bele. Mózes kettős identitásával a sorstárs és a kívülálló szerepét is magában egyesíti. A történet íve azt juttatja kifejezésre, hogy Mózes egyre inkább visszatalál eredeti héber gyökereihez, így tud majd segíteni népének; ám a szabadítás véghezvitelében ugyanakkor szüksége lesz egyiptomi identitására, kapcsolataira, társadalmi státuszára is.
- A kivonulás története, amelynek nyitányát képezik a Mózes születésével és felnőtté válásával kapcsolatos elbeszélések, annak a teológiai látásmódnak adnak hangot, hogy mielőtt valaki Isten választott népének szabadítója lesz, először saját magának kell átélni a kiszolgáltatottságot és a megszabadulás élményét.
- Mózes személye körül érdekes módon meglehetősen sok nő tűnik föl a születésével, felnövekedésével és az igazi küldetésére való rátalálásával kapcsolatos elbeszélésekben. A bábák, Mózes édesanyja, nővére, a fáraó leánya és szolgálója, majd pedig Midján papjának leányai, közöttük Cippóra, Mózes későbbi felesége, mind hozzájárultak cselekedeteikkel ahhoz, hogy Mózesből Isten szemében jó vezető, próféta, szabadító válhasson.

- Mózes történeti személye a kivonulás-történethez kötődik leginkább, a vele kapcsolatos hagyomány gyökerei az Exodus-eseményben lehetnek. Legkevésbé viszont a Sínai-eseményhez kapcsolódik. Azok a törvények, szabályozások, amelyeket a Tórában olvashatunk, a letelepedés után, a kánaáni térségben jöttek létre, jóval Mózes kora után. (A szövegek letelepült életformát és társadalmi viszonyokat feltételeznek.) Ezeket a rendelkezéseket Mózeshez, mint tekintélyszemélyhez kapcsolták: ezzel legitimálták érvényességüket.

Kulcsfogalmak

gondviselés, megmentés, szabadítás

Óra célja

Lássák meg a gyermekek, hogy a fáraó szörnyű parancsa ellenére Mózes megmenekült. Isten megőrizte őt, gondot viselt róla, mert terve volt az életével. Kiválasztja őt, és mentő szeretetével oltalmazza. Isten a fáraó családját is felhasználja, hogy akarata megvalósuljon. Minden, ami vele történt arra szolgált, hogy felkészüljön az előtte álló nagy feladatra. Érzékeltesük, hogy a szabadítás Mózes megmentésével kezdődött. Istennek a mi életünkkel is terve van, rólunk is gondot visel, nekünk is feladatot ad. Mutassunk rá, hogy a történetben milyen fontos szerepe volt a nőknek.

Előkészületek

Készítsünk elő egy kislányt ábrázoló bábót. Mózes testvérét, Mirjámot fogja megszemélyesíteni. Öltöztessük a kornak megfelelően. Ha nincs kesztyűbábunk, használjunk papírból kivágott, színes síkbábót.

Rakjuk össze a dióbaba hozzávalóit. Ld. óravázlat.

Eszközök

Az előző órán használt, a mellékletből kivágott párkereső játék. Készítsük elő a dióbaba elkészítéséhez szükséges eszközöket. (Ld. óravázlat)

Óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	Imádság <i>Ének:</i> Az élő Isten járt velem... EÉ 349.
5 perc	Ismétlés: frontális munka: játék a párkereső képeivel. (Ld. Barangolás Egyiptomban 4. feladat) Mondjunk egy meghatározást, a gyerekek mutassák fel a képet és nevezzék meg, hogy ki, vagy mi látható rajta!
5 perc	1. tankönyvi feladat: frontális munka. Milyennek látjuk a képen a fáraót? Olvassuk le a képekről a fáraó parancsait!

Beszélgetés: Szerinted melyik volt a legszörnyűbb parancs? Itt térjünk ki a bábák szerepére! Magyarázzuk meg a kifejezés jelentését! Szerinted mit tettek a bábák? Miért?

10 perc

Beszélgetés: frontális munka

Kinek van kisebb testvére? Meséljenek olyan eseteket, amikor vigyáztak, figyeltek a testvérükre! Milyen érzés volt?

A történet elmondása: Meséljük el a történetet Mózes nővérének Mirjámnak a szemszögéből. Használjunk bábót!

Mirjám vagyok, egy kislány az egyiptomi héberek közül. Ma vittük el a testvéremet, a palotába. Hogy miért? Elmesélem nektek!

Néhány évvel ezelőtt a fáraó szörnyű parancsot adott ki. Minden újszülött fiút dobjanak a Nílusba! Édesanyám nagyon megrémült, mert kisbábát várt. Mi lesz, ha fiú lesz? Szíve tele volt aggodalommal. Aztán megszületett a kisöcsém. Olyan szép, erős csecsemő volt. Édesanyám három hónapig rejtegette. Egy nap azt mondta nekem, hogy nem bírja már tovább titokban tartani a gyermeket, de kigondolt valamit. Font egy gyékénykosarat, megkente szurokkal, majd beletette a testvéremet. Nagyon megijedtem! Mi lesz most? Hová viszi? Titokban követtem anyámat. Nagyon féltem, de édesanyám nyugodtnak tűnt, még akkor is, amikor letette a kosarat a Nílus partján a sás közé.

Távrolról figyeltem, hogy mi történik. A szívem a torkomban dobogott, amikor megpillantottam a fáraó lányát, aki éppen fürödni készült a folyóban. Észrevette a kosarat, és utasította a cselédjét, hogy vigye oda hozzá.

Rögtön látta, hogy egy héber gyermek. Szelíden megsimogatta a testvérem arcát. Ekkor minden bátorságomat összeszedtem, és odaszaladtam hozzá. Elmondtam neki, hogy ismerek egy szoptatós dajkát a héber asszonyok között. A hercegnő elküldött érte. Úgy futottam hazáig, ahogy a lábam bírta. Otthon anyám nyakába borultam, és sírva mondtam el, hogy mi történt. Édesanyám hazahozta a kisfiát, és a mai napig táplálta. Ma azonban elvittük a fáraó leányához, aki gyermekévé fogadta. Ott fog nevelkedni a palotában. Nevet is kapott. Ki találjátok, hogy mit?

15 perc

Tankönyvi feladatok megoldása:

2. tankönyvi feladat: önálló munka.

Megoldás: a vízből húztam ki.

3. tankönyvi feladat: páros munka

Megoldás: (a szereplők balról jobbra)

Mirjám: Szemmel tartom a kosarat. Elszaladok anyánkért!

Mózes édesanyja: Ideteszem, itt fürdik a hercegnő. Már nem tudlak tovább rejtegetni.

Bába: Nem teljesítem a fáraó szörnyű parancsát!

A fáraó lánya: Milyen aranyos kisbaba! Magamhoz veszem, és felnevelem.

4. feladat: önálló munka, frontális munka

Megoldás: Napról napra gondot visel rólunk szabadító Istenünk. Zsolt 68, 20b

Beszélgetés: Az ige kapcsán beszéljünk arról, hogy mikor érezték meg Isten gondviselő, mentő szeretetét? Menekültek már meg nagyobb bajból, amitől nagyon megrémültek?

Vagy:

Készítsünk dióbabát!

A tankönyvi feladatok közül egy lehet házi feladat. Akkor marad idő barkácsolni. Mózes kis kosarára emlékeztető **dióbabát** készíthetünk.

Kellékek: fél dióhéj, (lehetőség szerint nagyobb dióból), textildarabok, vatta, fagyöngy, szalag, olló, ragasztó, alkoholos filc.

Elkészítés: Megtisztítunk fél dióhéjat. A textildarabkánk közepére vattapamacst teszünk, becsomagoljuk, a sarkait ráragasztjuk. A kis csomagot belehelyezzük a dióba, úgy, hogy a ragasztás legyen belül. Elrendezzük, hogy egy betakart babára emlékeztessen. Fagyöngyöt körberagasztjuk valamilyen szalaggal, majd rárajzoljuk a szemét és a száját. A gyöngyöt a helyére ragasztjuk. Használjunk egyszerű, természetes anyagokat, szalagokat.

5 perc

Értékelés

Közös áldás: Napról napra gondot visel rólunk szabadító Istenünk! Zsolt 68, 20b

Mózes elhívása

2Móz 3-4

TK, TK-M

Exegetikai hangsúlyok

- 2Móz 3-4 elhívás-története párhuzamba állítható a próféta elhívás-elbeszélésekkel. Van egy alapséma, amely jól kivehető itt, ebben a szövegben, ugyanakkor például Jeremiás (Jer 1) vagy Gedeon elhívásának történetében (Bír 6) is. Az elhívás-séma Isten megszólításával kezdődik, a megszólított szabadkozásával, kifogás-keresésével, majd Isten megerősítő ígéretével, jeleivel folytatódik, végül pedig a küldetés elvállalásával végződik.
- A bibliai hagyomány értelmében Mózes az elhívását a pusztában, a Hóreb-hegynél kapja, pontosan azon a helyen, ahol egykor majd az Egyiptomból kiszabaduló héberek találkoznak Istennel és kinyilatkoztatásával. A későbbi hagyományban ezt a helyet azonosítják a Sínai-heggyel. (2Móz 3,12; 19,1-3)
- Mózeset az elbeszélés szerint váratlanul éri Isten megszólítása; élethelyzete, háttere nem indokolja, hogy e különleges megbízásban éppen ő részesüljön. Ráadásul kommunikációs képességei sem a legmegfelelőbbek erre a küldetésre. Elhívásának története fontos teológiai üzenetet hordoz: nem a kifogástalan jellem, rátermettség vagy a lelki nagyság számít. Az elhívás és a küldetéssel való megbízás egyedül Isten szuverén választásán alapul.
- Mózes elhívás-történetében kontinuitás figyelhető meg az ősatyák-történeteivel is. Ők a hagyomány értelmében a kinyilatkoztatás részesei, az ígéret birtokosai, kultuszalapítók, akikkel Isten együtt vándorol. Az ő istenhitük, istenkapcsolatuk lesz az az alap, amelyre az új kapcsolat a héber és Isten között ráépülhet. A szentíró éppen ezért azonosítja az atyák Istenét az új „néven” Mózesnek bemutatkozó JHVH-val (2Móz 3,6.13-15).
- A kinyilatkoztatott új istennév: JHVH valójában a héber létigéhez: „hjh” kapcsolódik. Isten így mutatkozik be Mózesnek: „Vagyok, aki vagyok” (2Móz 3,14). Ez a kijelentés úgy is fordítható, hogy leszek, aki leszek, voltam, aki voltam: Isten tehát az állandóan jelenlévő, a létező, sőt minden létezés forrása. Ez a teológiai kijelentés valójában nem is név: sokkal inkább maga Isten valósága.

- Amikor Mózes Istent a neve felől faggatja, e mögött az az ókori koncepció is fölsejlik, hogy a név által lehet megragadni valakinek a lényét, lényegét. Ugyanakkor az Ószövetség tud arról is, hogy az elnevezés által az ember akár hatalmat is gyakorolhat a teremtmények fölött: Ádám azzal, hogy nevet ad az állatoknak, felsőbbrendűségét és a fölöttük való uralmát juttatja kifejezésre.
- Isten, a „Vagyok” azzal, hogy így mutatkozik be Mózesnek, kitér a név által való megragadás igénye alól. Nem engedi, hogy az ember kiterjessze fölé „uralmát”. Az által marad meg Istennek, hogy nem árulja el önmagát: valóságos lényegének attribútumait, aspektusait. A földi ember számára elegendő kell, hogy legyen az a tudás, hogy Isten az élő hatalom, az élet forrása, aki népe felé fordul, és kiszabadítja elnyomatásából – ez a bibliai szerző álláspontja.

Kulcsfogalmak

elhívás, szabadítás

Óra célja

Tudatosítsuk a gyermekekben, hogy Isten választotta ki, hívta el, és készítette fel Mózes akaratának teljesítésére. Isten megjelent Mózesnek, bemutatkozott, és megmutatta neki a hatalmát, majd hatalmas feladattal bízta meg. Mózes nem tartotta magát alkalmasnak a feladatra, megriadt, megpróbálta visszautasítani. Érzékeltesük a gyerekekkel, hogy Isten alkalmassá tette őt küldetésének elvégzésére. Amikor Isten szolgálatába állunk akkor Tőle kapjuk a feladatot, az erőt és az áldást.

Óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	Imádság <i>Ének:</i> Tégy Uram engem áldássá... ÚÉ 96.
5 perc	Ismétlés: A gyerekek írjanak a füzetükbe egy kérdést Mózes születésével kapcsolatban. Rendezzünk lánckérdést! Aki helyesen válaszolt mondhatja a következő kérdést. Nem baj, ha vannak ismétlődő kérdések.
5 perc	1. tankönyvi feladat: frontális munka Meséljétek el a képek alapján, hogyan élt Mózes a fáraó házában? Milyen lehetett a gyermek Mózes egy napja? Mit tudott elsajátítani? Miről tanulhatott? A kisgyermek Mózes játszik. / A nagyobb gyermek Mózes olvas. / A kamasz Mózes ír. / A fiatal felnőtt Mózes harci szekéren utazik. Megpróbálhatjuk a feladatot E/1-ben. „Mózes vagyok, ezen a képen éppen...”
10 perc	A történet elmondása: frontális munka A történet bevezető részét olvassuk el a tankönyvből. A történet folytatása: frontális munka Mózes juhokat legeltetett. Messzire terelte őket, s eljutott a Hóreb – hegy közelébe. Ott különös dologra figyelt fel. Egy tűzben égő csipkebokrot látott, amely nem égett el. Mózes még sosem látott ehhez foghatót és elhatározta, hogy megnézi közletről ezt a nagy csodát. Hogyan lehet, hogy nem ég el a csipkebokor?

Ekkor Isten megszólította Mózeset a csipkebokor közepéből:

– Mózes, Mózes!

– Itt vagyok – felelte ő.

– Ne jöjj közelebb! Oldd le a sarudat a lábadról, mert szent föld ez a hely, ahol állsz. Én vagyok atyádnak Istene, Ábrahám Istene, Izsák Istene és Jákób Istene – szólt az Úr. Mózes nagyon félt, még az arcát is eltakarta.

– Látom, hogy milyen nyomorúságban él a népem Egyiptomban. Meghallottam kiáltásukat, ismerem fájdalmukat. Ezért elhatároztam, hogy kimentem őket Egyiptomból és egy jó földre vezetem őket. A te segítségével fogom ezt megvalósítani! Menj el fáraóhoz és vezesd ki népemet Egyiptomból! – mondta Isten.

Mózes nagyon megriadt a feladattól. Ő menjen a fáraóhoz?

– Bizony veled leszek! – bízta az Úr.

Mózes elkezdett kibúvókat keresni. Mit mondjon, ki küldte?

– Vagyok, aki Vagyok. Mondd meg Izráel fiainak, hogy az Úr küldött téged, atyáitok Istene. – szólt Isten.

Mózes újabb kibúvót keresett a feladat alól. Isten megmutatta Mózesnek, hogyan fog csodákat tenni, hogy higgyenek neki. De Mózesnek ez sem volt elég! Arra hivatkozott, hogy nem a szavak embere, ezért az Úr inkább mást küldjön helyette. Isten megharagudott Mózesre.

– Van Neked egy Áron nevű testvéred. Tudom, hogy ő jól tud beszélni. Ő fog elkísérni, ő beszél majd helyetted.

– Megtanítalak benneteket arra, hogy mit cselekedjete! Áron mindent elmond a népnek, te pedig jeleket, csodákat teszel.

Erre már Mózes sem tudott mit mondani. Engedelmeskedett Istennek, elindult, hogy teljesítse, amivel megbízta az Úr.

A történet elmondását összekapcsolhatjuk a 3. tankönyvi feladat megoldásával.

Hangsúlyozzuk, hogy Mózes nagyon megijedt a feladattól, Isten mégis őt bízta meg, őt küldte el, hogy ezt a hatalmas szolgálatot elvégezze.

5 perc

Az elmélyítést, megértést segítő kérdések: frontális munka

Miért kellett Mózesnek levennie a saruját?

Milyen kifogásokat keresett Mózes?

Mit jelent az, hogy valaki „nem a szavak embere”?

Végül miért engedelmeskedett mégis Istennek?

Vajon miért Mózesre esett Isten választása?

13 perc

2. tankönyvi feladata: páros munka

Megoldás: Egyiptom, Midján földje, Hóreb – hegy

3. tankönyvi feladat: frontális munka

Megoldás:

Az óramutató járásával ellentétes irányban ragasszuk fel a matricákat.

1. kép (kíváncsiság)

Csipkebokor: Mózes, Mózes!

Mózes: Itt vagyok!

Csipkebokor: Oldd le a sarudat a lábadról, mert szent földön állsz!

2. kép (ijedtség, eltakarta arcát)

Csipkebokor: Elküldelek a fáraóhoz, vezesd ki népemet Egyiptomból!

Mózes: Ki vagyok én, hogy a fáraóhoz menjek?

Csipkebokor: Bizony, én veled leszek!

3. kép (csodálkozás, félelem)

Mózes: Ha Izrael fiai megkérdezik, ki küldött, mit mondjak?

Csipkebokor: Az Úr, atyáitok Istene, Ábrahám, Izsák, Jákób Istene.

4. kép (elkeseredés)

Mózes: Uram, nem vagyok én a szavak embere.

Csipkebokor: Majd én segítségedre leszek a beszédben.

5. kép (kétségbeesett)

Mózes: Uram! Küldj mást, akit küldeni tudsz!

Csipkebokor: Testvéred Áron, majd beszél helyetted!

Ha minden matrica a helyére került, ismételjük át Mózes elhívását! Olvassuk fel Isten és Mózes beszélgetését párbeszédes formában.

4. tankönyvi feladat: egyéni munka

Megoldás: Vagyok, aki Vagyok! Ez az én nevem mindörökre!

Mondjuk el a gyerekeknek, hogy az igazi héber írást jobbról-balra kell olvasni.

Ez a feladat házi feladatnak is adható.

Házi feladat: Vágják ki a gyerekek a mellékletből képeket!

Az egyiptomi írnok naplója kilenc képet tartalmaz. A következő órára hozzák el a képeket egy borítékban!

2 perc

Értékelés

Közös áldás: Isten legyen veled, áldó, szent kezét tartsa föléd, és őrizzen téged! (*Varga Gyöngyi: Áldáskönyv*)

Csapások Egyiptomban

2Móz 4, 27 - 31; 5 - 10, 29

TK, TK-M

Exegetikai hangsúlyok

- A zsidóság számára a legfontosabb bibliai elbeszélés a kivonulás története. Ebben az elbeszélésben találja meg nemzeti identitását, történeti gyökerét, és csodálkozik rá Isten szabadító hatalmára. E nélkül a történet nélkül Izrael közössége nem lenne az, ami, és nem élhetné meg sajátos küldetését a világban.
- A kivonulás elbeszélés valójában egy narratív hitvallás: arról szól, hogy JHVH, Izrael Istene, aki egy elnyomatásban sínylődő kis nép mellé szegődött, és megváltotta a szolgaságából, minden földi hatalomnál erősebb. Isten nagyobb ÚR a fáraónál, aki földi hatalmát a végletekig fokozza, és a világ uraként dönt emberi életek, népcsoportok sorsa fölől.
- Jellemző módon a fáraónak nincs neve a történetben: ezzel a bibliai szerző azt juttatja kifejezésre, hogy minden korban, a föld bármely pontján élnek fáraók: az emberi despotikus uralom mindenhol szedi az áldozatait. A fáraó és udvara a mindenkori elnyomó hatalmat jelképezi. Ezzel az

elnyomó rendszerrel és képviselőivel száll szembe JHVH, a világ valóságos URa, a szabadító Isten. A csapások sora valójában e két hatalom „összecsapását”, végletekig menő küzdelmét mutatja be.

- A kivonulás elbeszélését megelőző, tíz csapásról beszámoló narratíva valójában egy drámai ívet rajzol meg az egyiptomi szolgaság és a szabadulás eseménye között. A bibliai szerző különleges irodalmi eszközöket: a fokozást és a refrénszerű gondolat-ismétlést alkalmazza a drámai feszültség fokozására.
- Kilenc csapás – vagy ahogyan az Ószövetség szinonimaként fogalmazza: csodajel - következik a narratívában egymás után, amely JHVH hatalmát mutatja be. Fontos teológiai üzenetük, hogy JHVH síkra száll népéért, és megmutatja hatalmát a fáraónak. A bibliai csapásoknak, mint csodajeleknek azonban nem történeti hitelességük, természettudományos megbízhatóságuk a lényeges. A csodajelek teológiai értelmére kerül a hangsúly ezekben a szövegekben: a csoda az, amely pont akkor, pont ott, pont úgy megy végbe, és éppen az adott szemtanúk előtt bontakozik ki.
- A csapások főként természeti jelenségek, amelyek bizonyára nem voltak ismeretlenek az ókori Kelet világában. Sáskajárás, egyes állatok túlszaporodása időről időre okozhatott kisebb-nagyobb ökológiai katasztrófákat. A kutatók a Nílus vérré válását például a vörös algák elszaporodásával, a sötétség csapását egy nagy homokviharral magyarázzák.
- Egyik-másik csapás burkolt iróniát is magában hordoz: a Nílus vérré válása a fáraó által szavatolt termékenység megszűnését hozta, hiszen az „élet folyójáról” az istenkirály kellett, hogy gondoskodjon különféle rituális-vallási aktusok révén. Az egész országot beborító sötétség pedig a bibliai szerző szándéka szerint azt az üzenetet hordozza, hogy Ré napisten földi megtestesítője, a fáraó képtelen Egyiptom fényét fenntartani, vagyis napkirályként teljesen csődöt mond.
- Komoly teológiai-etikai problémát vet fel az a mozzanat a csapások sorában, hogy JHVH megkeményíti a fáraó szívét. Tehát Isten maga teszi makacssá, ellenszegülővé az uralkodót, hogy hatalmas, megsemmisítő erejű csodáit végbevigye. Ez a látásmód azt mutatja, hogy a fáraónak nincs is más választása. A keresztény etika szemszögéből ez az istenkép meglehetősen megkérdőjelezhető, ám a bibliai szerzőnek úgy tűnik, még nem jelentett mindez problémát. Célja elsősorban az volt, hogy az „istenek versenyében” JHVH összehasonlíthatatlanul nagyobb hatalmát, felsőbbrendűségét és népe javára történő beavatkozásainak erejét kifejezésre juttassa.

Kulcsfogalmak

csapás, szabadítás

Óra célja

Lássák meg a gyerekek, hogy Isten természet erőit is akaratába állíthatja. A csapásokat nem csupán előidézte, hanem meg is szüntette. Hangsúlyozzuk, hogy Isten a világ valóságos ura, minden földi hatalomnál erősebb. Érzékeltesük, hogy Isten gondot visel népéről, megtartotta ígéretét, és elkészítette a szabadulás útját. Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy Izrael népét, Gósen földjét elkerülték a csapások, mert Isten óvta választott népét.

Előkészületek

Készítsük el a szókérdőket! Készítsünk el egy mintapéldányt az írnok naplójából.

Eszközök

Olló, cellux ragasztó, szókétyák

Óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	Imádság <i>Ének:</i> Az Úr szent nevét...ÚÉ 219. TK 121. o.
7 perc	Ismétlés, szókétyák: (<i>frontális munka</i>). Játszunk a szókétyákkal! <i>Mindenki kap egy szót az elmúlt órán tanult történetből, s próbálja meg mondatba foglalni.</i> Szavak: megvert, dühös, megölte, elrejtette, elmenekült, Midján földje, legeltette, Hóreb – hegy, csipkebokor, saru, kiszabadítom, megijedt, engedelmeskedett.
8 perc	A bevezető történet elolvasása, feldolgozása: (<i>frontális munka</i>). Kérdések: Honnan tudta Mózes és testvére Áron, hogy mi a feladatuk? Mi bizonyítja, hogy Isten hatalmasabb, mint az egyiptomi mágusok tudománya? Mit jelent az, hogy a fáraó szíve kemény maradt? Mit jelent, a szövetségkötés? Kivel kötött szövetséget az Úr? Milyen ígéretet tett az Úr Izrael népének? Hogyan mutatta meg hatalmát Isten?
22 perc	A történet megismerése: 1. tankönyvi feladat: (<i>páros munka</i>) A mellékletben található meg az 1-9 csapás rajza. (A 10. csapás a következő lecke.) Mindegyik kép, egy csapást jelenít meg. A rajzban „elbújt” a csapás száma. A lépések a következők: 1. Készítsék elő a kivágott képeket! / Vágják ki a képeket a mellékletből! 2. Állítsák sorrendbe a képeket elrejtett számok alapján! 3. Ragasszák be a naplót a tankönyvbe! 4. Olvassák el a naplót! Megoldás: A rajzokon lévő azonos minta mutatja, hogy hányadik csapásról van szó: • Egy partra vetett hal – a vizek vérré váltak • Kettő egyforma béka (jobb alsó sarok) – békák • Három váza – szúnyogok • Négy nagy rovar – böglyök • Öt elpusztult tehén – dögvész • Hat oszlop – hólyagos fekély • Hét viharfelhő – jégeső • Nyolc virág – sáskák • Kilenc kicsi, fényes ablak – sötétség Beszélgetés: Szerinted melyik csapás volt a legszörnyűbb? Miért? 2. tankönyvi feladat: (önálló munka) Megoldás: szalmát

3. tankönyvi feladat: (páros munka)

A gyerekek páros munkában megbeszélhetik, hogy a két megoldás közül, melyik a helyes.
Megoldás:

- Isten csapásokkal sújtotta Egyiptomot, kivéve a Gósen földjét, ahol a héberek laktak.
- Amikor Isten megszüntette a csapásokat a fáraó szíve kemény maradt, s nem engedte el a népet.
- Isten megígérte Izrael népének, hogy elvezeti őket Kánaán földjére.
- Mózes és Áron csodát tettek a fáraó előtt, amit az egyiptomi mágusok is meg tudta tenni.
- Ami megmaradt, azt megették a sáskák.

Megjegyzés:

A napló összeállítása több időt vehet igénybe nagyobb létszámú csoport esetében. Ezért is ajánlott a kivágást előre feladni.

A tankönyv feladataiból adhatunk házi feladatot, illetve a következő órán a segítségükkel ismételhünk. A feladatok megoldását feltétlenül ellenőrizzük, ha szükséges javítsuk!

3 perc

Értékelés

Közös áldás: Ároni áldás

Áldjon meg téged az ÚR, és őrizzen meg téged! Ragyogtassa rád orcáját az ÚR, és könyörüljön rajtad! Fordítsa feléd orcáját az ÚR, és adjon neked békességet!
(4Móz 6, 24-26)

A páska éjszakája

2Móz 11-14

TK

Exegetikai hangsúlyok

- A tizedik csapás elbeszélése elkülönül a megelőző kilenc csapás történetétől. Mielőtt az utolsó csoda, a félelmetes jel: az elsőszülöttek halála végbemenne, a narratíva megszakad, és a 12. fejezetben a kivonulás eseményéhez kötődő, a páskabarányjal és a kovásztalan kenyérral kapcsolatos rendelkezéseket olvashatjuk. Ez a késleltetés is hozzájárul a drámai csúcspont erejéhez.
- Az elsőszülöttek halála a pusztító angyal révén következik be. A héberek házainak ajtófélfáit a páskabarány vére, mint jel védi ettől a csapástól. A „páska” szó héberül elkerülést jelent. Erre az elkerülésre, megmenekülésre emlékeznek a zsidóságban a páska ünnepén: peszachkor, mint amely elvezetett a kivonulás eseményéhez.
- Vallástörténészek szerint a kivonuláshoz kötődő bárányáldozat eredetileg talán egy nomád pásztorünnephez kapcsolódhatott: a tavaszi kihajtás előtt a nyáj szaporulataért és védelméért vágta le egy bárányt, amelynek vérével a karám ajtaját bekenték. Ez a régi termékenységi rítus talált utat az Exodus-hagyományba, ugyanakkor a jeruzsálemi templomi kultuszhoz is erősen kötődik. A Kr. u. 70-ben lerombolt jeruzsálemi templom helyén ma az Al-aksza mecset áll, a zsidó áldozati kultusz végérvényesen megszűnt. Így peszach ünnepének előestéjén, a családi

körben elfogyasztott vacsorán (széder-este) sem fogyasztanak már bárányt. A mai gyakorlat az, hogy egy csirkecsont utal szimbolikusan az asztalon az áldozati bárányra.

- Az elsőszülöttek elpusztulása, mint motívum összekapcsolódik az elnyomatásban élő héberek fiúgyermekének megölésével. A fáraónak ezt a parancsát a két héber bába engedetlensége nyomán nem sikerül betartatni. A tizedik csapás visszautal erre a kegyetlen rendeletre.
- A csapás során meghal a fáraó elsőszülöttje is: ez a bibliai szerző szerint azt jelenti, hogy kihal a királyi dinasztia. Ez a legrosszabb, ami Egyiptommal és vezérével, a fáraóval történhet.
- Az újszövetségi hagyomány Jézus kereszthalálát is összekapcsolja ezzel az áldozati bárány-szim-bólummal. Jézus a páskabárány, akinek vére által lehetőség van megszabadulni a bűn fogságából. Ám ez a keresztény értelmezés csupán az egyik olvasata Jézus halálának, az Újtestamentumban még több más koncepcióval is találkozhatunk: például megváltás, mint az adósság kifizetése; bűnbak-képzés és a bűnbak halála.

Óra célja

Ismerjék meg a tanulók, hogy a páska éjszakáján történtek milyen jelentős **kapocs** Isten és népe között. Ismerjék meg eseményeit, szimbolikáját, jelentőségét, tudjanak a széder este megünneplése és az utolsó vacsora kapcsolatáról, az emlékezés jelentőségéről.

Kulcsfogalmak

páska, páskabárány, kivonulás

Szómagyarázó

páska: (pészah) kikerülés

páskabárány: hibátlan egy éves hím bárány (vagy kecske)

kivonulás: az Egyiptomi szolgaságból való megszabadulás Mózes vezetésével

kovásztalan kenyér: Isten meghagyta, hogy a páska éjszakáján kovász nélkül készítsék el a kenyértésztát, kössék ruhájukba, így vigyék magukkal

keserű füvek: pl. torma – az egyiptomi rabszolgaság keserűségére utal

virrasztó éjszaka: így is nevezik ezt az éjszakát, utalva a fennmaradásra és készültségre

sietség: a kivonulás egészére jellemző a sietség - kezdve a páska éjszakáján való menetkész állapottól és az erőltetett menettől a Vörös-tengeren való átkelésig

Előkészületek

tízcsapásos táblaképek előkészítése az ismétléshez (esetleg a számokba rejtett csapások előkészítése: internetről megkereshető), ostya/pászka beszerzése, cetlikre a szavak óravégi játékhoz

Eszközök

pászka vagy ostya (esetleg mindkettő)

Óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<p><i>Ének:</i> A mélyből hozzád száll szavam... TK 117. o. + ha lehetőségünk van, hallgassuk meg a Go down Moses-t Louis Armstrongtól</p> <p>Imádság</p>
5 perc	<p>Ismétlés:</p> <ul style="list-style-type: none">• A tízcsapásról előző órán készült lapozó segítségével ismételjük át az eseményeket.• A tanító a táblára kihelyezheti a csapások szimbólumait (számokba rejtett csapások)• páronként kiosztani a csapások neveit és játsszák el őket
5 perc	<p>Bevezető kérdés: Mit akart Isten megmutatni...</p> <ul style="list-style-type: none">• Egyiptom népének ?• Izrael fiainak a csapásokkal?• Milyen különbséget tett Isten a két nép között a csapások során? <p>Lehet írásban válaszolni, villámkérdés páronként, csoportonként / jutalomért (pontgyűjtés) füzetbe</p>
8 perc	<p>Történet elmondása</p> <p>Ma a legsúlyosabb csapásról lesz szó, amely végül megtörte a fáraót. A képek segítségével elmondjuk a történetet. Dramaturgiai váltásokat lehet a helyszínek kapcsán beépíteni mondandónkba. A könyvben csak röviden szerepel az egyiptomi elsőszülöttek halála. A gyermekhalál ténye, mint Isten kényszerítő hatalma miatt hangsúlyozzuk, hogy a fáraó magabiztos gőgje vezet el ehhez a szomorú momentumhoz, bűne, hogy erősebbnek gondolja magát Istennél. Sajnálatos, hogy ennek kellett bekövetkeznie ahhoz, hogy elengedje Izraelt. (De pl. a zsidóság ma is a széder ünneplés vége alkalmával fél hallál zsoldárt mond a vízbefúlt egyiptomiak emlékére, hisz őket is Isten teremtette.)</p>
12 perc	<p>Feladatok megoldása:</p> <p>1. feladat arany/ezüst holmit kértek megkenték vérrel az ajtófélfát páskabarányt vettek kovásztalan kenyeret készítettek megtűtötték a bárányt elköltötték a vacsorát</p> <p>2.feladat RUHÁJUKBA KÖTÖTTÉK</p> <p>3.feladat OSTYA</p>
5 perc	<p>Játék: írjuk cetlikre a mai történet főbb szereplőit, húzzanak belőle a gyerekek! Költsenek rövid találós kérdést a gyerekek!</p> <p>páskabarány – kölcsönadó szomszéd – haragos fáraó – Mózes – felhőoszlop/tűzoszlop</p>

Átkelés a Vörös-tengeren

2Móz 14
TK, TK-M

Exegetikai hangsúlyok

- Mózes 2. könyvének hagyományát a szerkesztők két nagy teológiai súlypont köré rendezték el: 1. JHVH hatalma (2Móz 1–15); 2. JHVH jelenléte (2Móz 16–40). Ez a két témakör valójában JHVH személyének és cselekedeteinek narratív „rendezőelveként” szolgál. A szabadító Isten az, aki hatalmas dolgokra képes népéért. Szabadítóként sokféle módon tanúsítja jelenlétének erejét Izrael számára.
- A szabadulás folyamata Mózes 2. könyvében több epizódból áll össze. A történeti leírás a könyv elejétől, az elnyomatás helyzetétől egészen a 15. fejezetig, a tengerparton felhangzó énekig tart. Ezek a történeti elemek Isten hatalmának megjelenítését szolgálják. Ennek a narratív ívnek a legerőteljesebb képi mozzanata a tengeren való átkelés eseménye.
- A kivonulás hagyományát csak az Ószövetség őrizte meg, Biblián kívüli forrásokban (bár gazdag ókori egyiptomi irodalom áll rendelkezésre) nincs nyoma. Feltételezhető azonban, hogy volt történeti magja ennek az elbeszélésnek, ha nem is úgy történt meg az esemény, mint ahogyan azt Mózes 2. könyve elénk tárja.
- A Vörös-tenger a héber szövegben Nádas-tenger. A kutatók azt valószínűsítik, hogy az „Exodus-csoport” tengeri átkelése valójában a Nílus-delta egyik kiszélesedett ágánál történhetett; itt vannak nádasok, ellentétben a Vörös-tengerrel, ahol nem terem nád a vízparton.
- A tenger kettényílása egy különös csoda: Isten szabadító hatalmát juttatja kifejezésre, akárcsak a tíz csapás. A 14. fejezetben különböző átkelési koncepciókat láthatunk egymás mellett: a szöveg-hagyomány szerkesztése során összedolgozták egymással ezeket a tradíciókat. Az egyik szerint a szabadulás úgy történt, hogy Mózes Isten arra utasította, hogy üssön rá botjával a tengerre, amely így kettévált. A másik koncepció, amelyet ugyanabban az igeversben találunk (2Móz 14,21) már azt említi, hogy JHVH egész éjjel erős keleti széllel visszafelé hajtotta a tengert. A 19-20. vers pedig a megszabadulást az angyal segítségének és a felhőoszlop védelmének tudja be.
- Ez a történet szimbolikus elbeszélés: arról tanúskodik, hogy JHVH-nak van hatalma arra, hogy a legkilátástalanabb helyzetből is kimentse azokat, akiknek a szabadságáért tenni kíván. A tenger – bárhol is volt – azt a határvonalat jelöli, amely az elnyomatás világát elválasztja a szabadság világtól. Ahhoz, hogy az ember megtapasztalhassa a szabadságot, előbb át kell kelni a vízen. Ez a „beavatási út” Isten oltalma és vezetése által transzformatív, átformáló erejű az emberre és a közösségre nézve.
- Az Exodus, mint identitás-elbeszélés éppen ezért nem csupán Izrael népének önképét, éntudatát alapozza meg. Ezzel együtt magának JHVH-nak az identitását is meghatározza. **Ő az, aki a Szabadító: aki kihozta népét Egyiptomból, a szolgaság házából. Ő az Exodus Istene, aki a jelenlévő „Vagyok”. Valahányszor szóba hozzák a bibliai szerzők Isten szövetségi elköteleződését, Izraellel kapcsolatos várakozásait és elvárásait, újra és újra szembe találjuk magunkat ezzel az identitáskonceptióval. Az Exodus-narratíva Isten valóságát tárja elénk:**

ahogyan ő viszonyul Izraelhez, ahogyan cselekszik népe mellett elköteleződve, vele úton lévő, gondviselő hatalomként.

- Az Exodus-történet igei állítmányai: „kihoz”, „megszabadít”, „csodákat, jeleket visz végbe”, „vezet” JHVH identitásának alapvető elemeit hordozzák. Ezek az igék a maguk különböző intenzitásával ugyanakkor Isten „narratív portréjának” árnyalt megrajzolását végzik el: vallanak arról a JHVH-ról, aki a történelemben cselekszik, aki Izrael történetének és a nép közösségét alkotó emberek életének megannyi mozzanatában „tetten érhető”.

Óra célja

Lássák meg a tanulók, hogy Isten véghezviszi, amit ígért: megvédi és megszabadítja népét

Kulcsfogalmak

átkelés, szabadítás-megszabadulás, csoda

Szómagyarázó

filiszteusok: Palesztina ún. filiszteus-síkságán lakó nép, erős erődítmények mögött élő és igen harcias nép. Nem sémiták, talán Krétáról vagy az Égei szigetekről származnak, magukkal hozva a fémfeldolgozás ismeretét. 5 nagy városuk: Asdód, Gáza, Askalon, Gát, Ekron.

múmia: egyiptomi módon eltemetett, balzsamozott holttest

felhőoszlop, tűzoszlop: Néhányan hivatkoznak arra, hogy Keleten a seregek előtt tűzjelzéseket adnak le, vagy faszénnel telt serpenyőket visznek. Ez lehet párhuzama a felhő- és tűzoszlopnak, melyek jelképezik és tanúsítják Isten őrökdő gondviselését. (ld. később) Az események szempontjából fontos tehát a felhőoszlop eltakaró, s a tűzoszlop világító szerepe: Isten védelme és útmutatása!

harci kocsi: a kivonulás idejében a legkorszerűbb harci eszköz, amely (megfelelő talajon) gyorsan, nagy távolságot tudott megtenni

puszta: terméketlen, köves, sivatagos meg nem munkált vidék.

Előkészületek

záró imádság másolása, igény szerint sokszorosítása

Eszközök

olló, cellux

Óra menete

Időtartam	Tevékenység
5 perc	<i>Ének: Add a kezed, hogy zengjünk az Úrnak...</i>
	Imádság
5 perc	Bevezető kérdés: frontális munka Rajzoljunk egy bőröndöt és egy autót a táblára! Emlékszel arra, hogy nyaralni indult a család, s te előző este alig tudtál elaludni az izgalomtól? Meséld el, mit éreztél? Ha sietve kellene pakolnod, mit vinnél magaddal mindenképpen? (amit te elbírsz) – kijöhetnek és felírhatják/rajzolhatják ők maguk a táblára
5 perc	Ismétlés <i>frontális munka</i> Milyen előkészületeket kellett tennie Isten népének, hogy elkerülje házaikat a pusztító angyal? Milyen módon készültek az Egyiptomból való távozásra?
5 perc	<i>vagy pármunka</i> Osszuk ki páronként az előző lecke 1. feladatának fénymásolt képeit és elevenítsük fel, mit ábrázolnak! frontális munka
10 perc	1. feladat: Tudsz olyan eseteket említeni, amikor valakinek sietve kell elhagynia az otthonát? pl. árvíz, vörösiszap-katasztrófa, vulkánkitörés Ha van a birtokunkban olyan újság/ képes magazin, amelyben ilyen témájú sajtófotó található, az is lehet feladat, hogy keressék meg. Mindenesetre figyeljünk az időkeretre! 2. feladat: Miért volt mégis örömteli Izrael népének ez a „költözés”? Mert megszabadultak a rabszolgaságból, és az Ígéret földjére indulhattak.
5 perc	Történet elmondása: Isten ígéretet tett, hogy megszabadítja a népet a rabszolgaságból. A csapások során megtapasztalhatták csodái erejét. Különösen a 10. csapás során, amikor a héberek házaikat elkerülte a pusztító angyal. A fáraó engedélyével maguk mögött hagyják szolgaságuk földjét, amelybe beleszülettek. Még éjszaka sietve elindulnak. Mózes vezeti ezt a sokadalmat, mely még igazából nem tekinthető egységes népnek, nemzetnek. Találójuk lehet a népség kifejezés.
5 perc	A 14. oldal szövegdobozai alapján mondjuk el a történetet. Ha úgy látjuk jónak, a mellékletből közben vághatják ki a hozzá való képeket. A feladatok megoldása előtt a mellékletből ki kell vágniuk a képeket, és a megfelelő szövegdobozra erősíteni cellux ragasztóval egy oldalán, ami által „kukucskálós könyvük” lesz. (A ragasztó helyét kerettel jelöltük.) Feladatok megoldása: önálló munka 3. feladat: a 3. kép

eltérések

- 1. kép: ló hasa alatti bojt hiányzik,
- 2. kép: ló farka nem szétágazó,
- 4. kép: kerék egyik küllője hiányzik

4. feladat: Nővére: Mirjám

Játék: Ha nagyon jól haladtunk, és maradt időnk, vállalkozó gyerekekkel próbáljuk meg pantomimozni, vagy elbalettozni a történet egyes részeit:

- a fáraó befogat harci kocsjába és a nép után ered
- Mózes felemeli botját és a nép átkel a tengeren

Tánc: ha színesíteni szeretnénk a hittan órát egy kis zsidó tánccházal, választhatjuk a KIE tánc ház kazettájáról a „Kecsketánc”-ot. A két vonalban egymással szemben felálló táncolók jelképezhetik a tenger falként megálló vizét.

+ Kis humor:

Pistike megy haza a hittan óráról, és újságolja az anyjának: - Képzeld, anya, ma azt tanultuk hittan órán, hogy vezette ki Mózes a népet a tizedik csapás után Egyiptomból. -Hogyan, kisfiam? -Amikor odaértek a Vörös-tengerhez, Mózes mérnökei gyorsan csináltak egy pontonhidat. Ezen a hídon mindenki átment, utána Mózes rádión beszólt a központba, azok kiküldtek két vadászbombázót, amik lebombázták a hidat. Mivel már nem volt híd, biztonságban tudtak tovább menni. Az anyja csodálkozik: - Tényleg így mondta a tanító bácsi? - Hát, igazából nem, de ha elmondanám, amit tényleg mesélt, biztos nem hinnéd el!

5 perc

Záró imádság

Imádkozhatunk a 136. zsoltár következő verseivel, a gyerekek kapcsolódjanak be: ... mert örökké tart szeretete! (az érthetőség miatt változtattam a 11. versben)

¹Adjatok hálát az Úrnak, mert jó, mert örökké tart szeretete!

²Adjatok hálát az istenek Istenének, mert örökké tart szeretete!

³Adjatok hálát az urak Urának, mert örökké tart szeretete!

⁴Nagy csodákat művel egymaga, mert örökké tart szeretete.

¹¹Kihozta *Egyiptomból* Izráelt, mert örökké tart szeretete,

¹²erős kézzel és kinyújtott karral, mert örökké tart szeretete.

¹³Kettéhasította a Vörös-tengert, mert örökké tart szeretete,

¹⁴átvezette rajta Izráelt, mert örökké tart szeretete.

¹⁵De a fáraót és seregét a Vörös-tengerbe szorította, mert örökké tart szeretete.

¹⁶Vezette népét a pusztában, mert örökké tart szeretete.

Ének: Hallelu, hallelu, hallelu, halleluja...

Tízparancsolat 1.

(2Móz 19–20; 32–34)

TK

Exegetikai hangsúlyok

- Az Ószövetség egyik kulcsfontosságú teológiai témája a Sínai-hegyen adott kinyilatkoztatás, amely az Isten és népe közötti szövetséget, és a megtartandó rendelkezéseket foglalja magába. A törvényt a hagyomány szerint „Izrael” kapta a Sínain; ez a szövetségi dokumentum, amelynek betartását kívánja JHVH népétől.
- Exodus könyvében az Egyiptomból való szabadulás alapélményével kapcsolódik össze a törvényadás. A Sínai-kinyilatkoztatás tradíciója eredetileg független hagyományként létezett, a fogság időszakában, ill. a fogság után került sor a Tóra kompozíciójában az exodus-témával való egybefűzésére. Mózes alakja kapcsolja össze a két teológiai témát. A szabadulás (Exodus) és törvény (Sínai) összekapcsolódik: törvény nélkül nincs igazi szabadság – és szabadság nélkül a törvény csupán fojtogató kényszer!
- A Sínai-hegy lokalizálása problémás: a hagyomány szerint a Sínai-félsziget déli területén található, ám ez a hely túl messzire esik az Exodus-csoport vándorlási útvonalától. Egy másik ellenérv szerint a kinyilatkoztatást kísérő természeti jelenségek vulkanikus tevékenységre utalnak, ám a Sínai-félszigeten nem találunk vulkanikus hegyeket.
- Az ókori Kelet vallásainak világában az istenségek / Istenség megjelenését (teofánia) általában természeti jelek és csodák kísérik. A szentíró is erre a hagyományra alapozva fogalmazza meg JHVH megjelenésével kapcsolatos gondolatait. A füst, felhő- és tűzoszlop, a mennydörgés a transzcendens isteni fenség megnyilatkozását jelzik – hiszen Isten maga láthatatlan. Érdekes módon ezek a hegyhez kötődő, vulkanikus jelek a történet szerint Izrael népével együtt elindulnak a pusztába. Isten tehát nem statikus, hegyhez kötött, hanem az Ószövetség teológiai látásmódja értelmében „mobil”, népével együtt vándorló, gondviselő hatalom.
- A Szenttel való találkozás nagy kihívás az ember számára: a Teljesség fényében éles kontrasztként jelenik meg az ember méltatlansága, tisztátalansága. Az Ószövetség arról beszél, hogy Isten félelmetes valóságát tapasztalva az ember „halál fia”. Izrael népe számára a „közvetett” – nem közvetlen - találkozássra való felkészülés a testi-lelki megtisztulás folyamatával kapcsolódott össze.
- A két kőtábla tradíciója ókori keleti mintákra megy vissza: a törvények kőbe vésése, és a kőoszlopok felállítása a rendelkezések maradandó érvényességére utal (lásd. pl. Hammurapi törvényoszlopát). Az, hogy végül mi íródott rá a törvénytáblákra (sztélékre) a bibliai leírásból nem derül ki. Az a gyakorlat, hogy az Istennel kapcsolatos rendelkezések az egyik, míg az ember és embertársa kapcsolatára vonatkozó előírások, tiltások a másik kőtáblán szerepeltek, nem bizonyítható a bibliai szövegek alapján.
- A 10 ige (nem parancsolatot jelent az eredeti héber szó) magába sűríti a legalapvetőbb vallási és szociális normákat; az ókori Keleten széles körben ismertek voltak az ehhez hasonló listák, törvény-kódexek. Valószínűleg didaktikai oka lehetett a 10-es gyűjteménynek: tíz ujjunkkal, mint a tanulás szemléltetőeszközével egyszerű számba venni ezeket a rendelkezéseket, és emlékezni rájuk.
- Ezek a normák alapvetően az ember és a közösség védelmét szolgálják, határt szabnak a kizsákmányolásnak, a másik megkárosításának, ugyanakkor szabályozzák az ünnepek és a hétköznapiak rendjét. A kiindulási alap az a teológiai és történelmi tény, hogy JHVH: Izrael URa az, aki kihozta népét Egyiptomból, a szolgaság házából. Mielőtt Isten még bármit kérne, elvárna népétől, először

ő ad: szabadságot, életlehetőséget egy alternatív társadalomban, ahol a benne való hit határozza meg az emberek szavait, döntéseit, tetteit.

- 2Móz 32-ben – az elbeszélő szándéka szerint – egy időre megakad a vándorlás menete, mivel Mózes visszaérkezésére kell várni, aki a hegyen Istennel tölt 40 napot. (40 a böjtölés, megszentelődés száma.) Egy ilyen egy helyben várakozás épp úgy veszélyeket rejt magában, mint az úton lét idején bekövetkező események, a vándorlás közben megélt tapasztalatok.
- Az „aranyborjúeset” elbeszélése a Sínai-szövetség Izrael részéről történt megsértéséről, felrúgásáról tudósít: ez a bibliai kronológia szerinti első ilyen atrocitás, amelyet számtalan hasonló eset követ még Izrael történetében. Természetesen, az Egyiptomból való kivonulás elbeszélése után közvetlenül máris tanúi lehetünk a nép zúgolódásának, lázadásnak (2Móz 16; 17), azonban ekkor még előtte vagyunk a Sínai-hegyi törvényadásnak. Itt viszont, 2Móz 32-ben már konkrétan a szövetségsgzés témája kerül elénk. Mivel ez az első ilyen cselekedet a sorban, különösen nagy hangsúly kerül a történet részletes és árnyalt kibontására. A borjúszobor az Egyiptomban ismert Ápisz bikára, mint a termékenységi kultuszok egyik szimbólumára emlékeztet, ám a bibliai szerző ironikusan itt csupán egy borjúról beszél.
- Ez a történet tanulságul szolgál Izrael számára, hogy az első parancsolat megsértése súlyos következményekkel jár. Izrael Istene JHVH, az élő ÚR, aki mindent megtesz népéért, de elvárja, hogy népe szövetségi hűséggel ragaszkodjon hozzá. Csak így valósulhat meg a Rend, a szolidaritáson alapuló közösségi lét az ígélet földjén.

Óra célja

Ismerjék meg a tanulók, mi volt a törvényadás története, hogyan vétkezett Isten ellen népe az aranyborjú elkészítésével és imádásával.

Kulcsfogalmak

szövetség, törvény, bálványtisztelet

Szómagyarázó

Napló: feljegyzés, amit azért ír valaki, hogy megmaradjon valamely emléke. „A szó elszáll, az írás megmarad.”

Sínai-hegy: Jelentése: „a csipkézett”.Az a hegy, amelyen Mózes elhívását és a Tízparancsolatot kapja. Hórebnek is nevezi a Biblia „pusztaság, sivatag”, pontos helye vitatott. Valószínűleg a mai Dzsebel Musa.

Kürtzengés: Sófár riadót fúvó hangszer Izraelben, amelyet háborús időkben használnak (Hós 5,8), valamint törvénylátási alkalmakkor, az újév ünnepén, az engesztelő napon. Hangja megrázza az embert, aki hallgatja, reszketni kezd tőle.

Bálványszobor: ezüsből, aranyból, fából, vagy kőből készült szobor, amellyel a környező népek isteneiket ábrázolták. Az Úr azonban kifejezetten tiltja, hogy mellette másvalakit is tiszteljen a nép, vagy róla magáról képmást készítsen. Hiszen semmi sincs a teremtett világban, amellyel őt magát ábrázolhatnánk.

Kőtábla: 2 kőlap, amelyre Mózes felírja Isten parancsolatait. A frigylárában őrizték.

Szövetség: két vagy több személy között létrejött (kölcsonös) megállapodás. A Sínai-szövetségben Isten Izraelt a saját népének jelenti ki.

Tízparancsolat: útmutatás, életrend, amelyet azért ad Isten, hogy védje az emberi életet

Sátor: Szent Sátor, vagy Találkozás Sáttra

Előkészületek

Az ének előkeresése, szövegének/kottájának másolása, türelemjátékok beszerzése

Eszközök

dobozka, cukor/matrica, türelemjátékok

Óra menete

Időtartam	Tevékenység
5 perc	<p><i>Énektanulás:</i> Istenünk, itt hozzuk néked mindenünk...</p> <p>Imádság Mindenható Isten, ki osztasz kegyelmet, Igédre hallgatni adj nekem figyelmet. Ámen.</p>
10 perc	<p>Ismétlés: <i>frontális munka</i> Vigyünk magunkkal egy dobozkat, amibe cukorkát/matricát... raktunk. Kérdéseket teszünk fel, amire jelentkezhettek a gyerekek. Aki jól válaszol, kivehet egy cukorkát/matricát... Ki tudná elmesélni a képek alapján a múlt órai történetet? – mutassuk vagy helyezzük táblára az előző lecke képeit.</p>
12 perc	<p>Bevezető kérdés: Mivel fejeződött be a tengeren való átkelés csodája? (Mózes és Mirjám énekével.) Ma arról lesz szó, hogy a nép Mózes vezetésével megérkezett arra a helyre, ahol Mózes először találkozott Istennel. Ki emlékszik, hol is történt ez a találkozás? Mit ígért akkor Isten Mózesnek?</p>
10 perc	<p>Történet elmondása: Mózesnek volt egy fiatal segítője: Józsué. Ma az ő képzeletbeli titkos naplójából fogunk olvasni. Tudjátok, mi az a napló? Ti írtatok már naplót? Ha Józsué írt volna, a következőket jegyezte volna bele...</p> <p>Feladatok megoldása:</p> <p>1.feladat: <i>Frontális munka</i> 1.Már három hónap eltelt azóta... 2. Akkor azt kérték Árontól...3.Nekem az tetszett...</p> <p>2.feladat: Önálló munka Kürtzengés, felhő, füst, villámlás, tűz</p> <p>3.feladat: Önálló munka „Jöjj fel hozzám a hegyre és maradj itt, mert át akarom adni neked a kőtáblákra</p>

írt törvényt és parancsolatokat, amelyeket azért írtam le, hogy... tanítani lehessen azokat.”

2Móz 24,12

4. feladat: *Frontális munka*

Hogyan kell helyesen a népnek Istent tisztelnie, és milyen volt az aranyborjú bálvány tisztelete?

Válogassák szét a kifejezéseket az Úr vagy az aranyborjú tiszteletére jellemző-e! (van, ami mindkettőre jellemző)

aranyborjú: istent faragni, türelmetlenség, vágyakozás Isten után, adakozás, tivornya-dáridó

Isten tisztelete (kőtáblák): Istenre figyelni, hallgatni, hűség, vágyakozás Isten után, ruha kimosása, adakozás, ünneplés

- Beszéljünk arról, hogy ma mi jellemzi istentiszteletünket?
- Miért-hogyan viselkedünk Isten házában?
- Mi az, ami elfogadható (gyermek viselkedésében), ami nem elfogadható?
- Beszéljünk az adakozásról, miért szükséges, gyerekek adakozhatnak-e stb!

5.feladat: *Frontális munka*

Mivel maga a Tízparancsolat szövege még nem kerül elő ezen az órán, néhány parancsolatot, pl:Tiszteld atyádat és anyádat! Ne lopj! Ne ölj! – írjunk fel kártyára és tegyük ki a táblára.

Beszéljünk arról, milyen az a család, ahol a gyerekek nem tisztelik szüleiket.

El tudják magukat képzelni nagymamaként, nagypapaként, milyen lenne, ha unokáik nem törődnének velük?

Milyen lenne, ha a gyermekeikre nem számíthatnának, amikor idős korukban segísége szorulnak?

Beszéljünk arról, milyen az, amikor egy család pl. egész tavasszal dolgozik és költ a gyümölcsösben (metsz, permetez), aztán amikor teremne a barackfa, egyszer csak hűlt helye a baracknak. Pedig, annak eladásából tervezett a család mondjuk cipőt vásárolni,vagy nyaralni menni...

Ne ölj: ha valaki fütyül a közlekedési szabályokra, vagy ittasan ül autóba, nagy veszélynek teszi ki mások életét.

Lehet ölni meggondolatlanságból vagy óvatlanságból is. Vigyázzunk egymás életére!

8 perc

Játék: Játsszunk türelemjátékot! Izrael népe nem tudott türelemmel várakozni Mózes visszatérésére. Nektek milyen erős a türelmetek? (bármely türelemjáték játszható, amit az ember otthon fellel: golyóvezetők, golyópálya-építők, ördöglakatok, szoliter-játék) stb.

5 perc

Záró imádság

Ha a csoport létszáma engedi, beszéljük meg, kinek milyen kérése vagy hálaadása van ma, és a hitoktató (esetleg egy bátrabb jelentkező) vigye a közösség kéréseit, hálaadását Isten elé imádságban. Hiszen Mózes is így képviselte övéit Isten előtt.

Tízparancsolat 2.

2Móz 20

TK

Exegetikai hangsúlyok

- A Sínai-kinyilatkoztatásnak, mint szövetségi dokumentumnak magja a Tízparancsolat: Isten törvényeinek, rendelkezéseinek szíve-közepe, 10 igében koncentrált útmutatás, amely a szövetség alapelemévé válik. Az Ószövetségben 2Móz 20-ban és 5Móz 5-ben találjuk meg a Tízparancsolatot. A két szöveghagyomány között néhány eltérés mutatkozik. Mindkét előfordulási helyén a törvény-kódexek (2Móz 21-34; 5Móz 6-28) elején áll a 10 ige.
- A 10 ige JHVH rendelkezése, amely érinti az Isten – ember és az ember- embertárs viszonyát: ezt a nagy parancsolat foglalja össze (Szeresd az Urat, a Te Istenedet...! Szeresd felebarátodat!) Az emberi együttélés szabályai az Isten által alkotott teremtési rendből következnek.
- A Tízparancsolat szövege Isten közvetlen beszédeként kerül elénk: a próféta szövegek sajátossága ez. Isten az egyedüli autoritás; az ő „hangja” a 10 ige. Éppen ezért retorikai összeszedettség, ünnepélyesség jellemzi a szöveget, amely egy magasabb elv szolgálatában áll.
- A 10 ige nyelvezetét tekintve az igék imperfectum alakokban állnak. Ez a kijelentő mód a szabadság dimenzióját is megnyitja. A szabadság: Istennel való közösség a megígért országban; az ország javainak, gazdagságának élvezése rabszolgalét nélkül.
- Ugyanakkor a 10 igének felhívás, felszólítás karaktere is van. (A magyar nyelvben is ismerjük ezt a nyelvi jelenséget: „idejössz”). Az első igéből, felhívásból kiindulva így is fordíthatjuk a szöveget: Ha én vagyok az ÚR, a te Istened, nem lesz más istened, nem veszed hiába Isten nevét... nem fogsz ölni, lopni... Ez a választás, a döntés lehetőségét is felkínálja az ember számára. Ám Isten megelőző szabadító szeretetére ez az elköteleződés a hiteles válasz. A szöveg kezdő deklarációja: „Én vagyok”. Erre válasz Izrael hitvallása és a törvény megtartása. (lásd Deut 6,4)
- A 10 igéhez nem kötődik konkrét szankcionálás, illetve nincsenek felsorolva a büntetések. Valójában a legnagyobb büntetés Izrael közösségének bármely tagja számára a szövetségi közösségből való kizárás.
- A 10 ige a Tóra magva. A Tóra: Mózes öt könyve olyan általános, átfogó anyagot foglal magába, amely a 10 ige normáin alapul, és az élet szinte minden területét érinti. A Tóra szó tanítást, útmutatást, a helyes életfolytatás irányelvét jelenti. A tanulás aspektusa pedig a zsidóság hite számára alapvető jelentőségű.

Óra célja

Ismerkedjenek meg a gyerekek a Tízparancsolat szövegével, annak jelentésével és jelentőségével. Tanulják meg kívülről elmondani a Tízparancsolatot!

Előkészületek

Ismétléshez fénymásolni, elkészíteni a képeket (képeslap formátumban), kézművességhez kőtábla kivágókat előkészíteni

Fontos kifejezések

más isten(ek): más népek által tisztelt bálványok (pl. égitestek, időjáráshoz köthető: pl. viharisten, termékenység-szobrok)

ünnepnap: ma számunkra ez az Úr napja (vasárnap), viszont a teremtés történetéből a pihenés napja (sabbat)

paráznaság: házasságtörés, hűtlenség

felebarát: az irgalmas samaritánus példázatában Jézus azt tanítja, hogy az embertárs, a másik ember

tanúbizonyosság: tanúskodás valamiről, igazmondás

Eszközök

ismétlő képek, gyurmaragasztó/mágnes, fénymásolatok a kőtáblákról, olló, ragasztó

Óra menete

Időtartam	Tevékenység
5 perc	<i>Ének: EÉ 281-es énekének megtanulása (1-3.ver)</i> TK 114. o. Imádság
5 perc	Ismétlés: frontális munka Józsue naplójának vonalrajzait nagyítsuk fel képeslap nagyságú lapokra és helyezzük el a tanári asztalon. A gyerekek (csoportlétszámtól függően felszólítás vagy jelentkezés alapján) válasszanak belőlük és a táblára biggyesztve (mágnessel vagy gyurmaragasztóval) elevenítsék fel a történetet!
5 perc	Bevezető kérdés: A múlt órán arról volt szó, hogy miután első alkalommal haragjában összetörte, Mózes új kőtáblákat faragott és felírta a parancsolatokat. De mi is szerepelt ezen a két kőtáblán? Ha megnézzük a tankönyvünket, hiányosnak látszik a szöveg, de halványan mégis olvasható. Egészítsük ki!
10 perc	1.feladat: önálló munka I Ne legyen más istened! II Ne vedd hiába Istened nevét! III Szenteld meg az ünnepnapot! IV Tiszteld atyádat és anyádat! V Ne ölj! VI Ne paráználkodjál! VII Ne lopj! VIII Ne tégy felebarátod ellen hamis tanúbizonyosságot! IX Ne kívánd felebarátod házát! X Ne kívánd felebarátod házastársát vagy bármiféle tulajdonát! szövetségláda = frigyláda

8 perc

Történet elmondása: Miután ellenőriztük a megoldást, beszéljük meg, mit is jelentenek ezek a parancsolatok!

Mivel kezdődik a tízparancsolat? Nem az első parancsolattal, hanem a bevezetéssel, amelyben az az Isten mutatkozik, aki már az előtt ad, hogy követelne. Nagyon lényeges megértetnünk, hogy Isten felszólítását, elvárását megelőzte ajándéka. (pl. A tanító néni is csak az után kéri számon a tananyagot, hogy megtanította.) Nagyon szép az esketés liturgiájának egyik bevezető gondolata: „Isten útmutatást ad igéjében, hogy boldog legyen életetek. Hallgassátok meg és fogadjátok el tőle ezt a szent ígét...”

Fontos, hogy ezután tisztázzuk a gyerekekkel minden parancsolat jelentését!

variáció: *csoporthmunka*

Luther kiskátéjának ide vonatkozó magyarázatait lapokra nyomtatva párosíthatnak a gyerekek, melyik magyarázat melyik parancsolatra vonatkozik!

2.feladat: *páros munka - esetleg házi feladat*

- Hány napig volt Mózes a Sínai hegyen? 40
- Mit készített Áron a népnek? aranyborjút
- Mit tett Mózes a porrá őrölt arannyal? vízbe szórta, megitta
- Ki készítette az első alkalommal a kőtáblákat? Isten
- Ki készítette másodjára a kőtáblákat? Mózes

3.feladat: önálló munka

kihoztalak, vezettelek, hordoztalak

Beszélgessünk arról a gyerekekkel, miért fontosak Istennek ezek a szavai a szövetség megkötése előtt. (Megelőző kegyelem.) Milyen ajándékot rejtett el Isten az ő (gyerekek) életükben már születésükkor? Tehetség, érdeklődés, szorgalom, kitartás, megküzdés?

7 perc

Kézművesség: A gyerekek száma szerint vágjunk ki papírból 2 egyforma méretű kőtáblát, az egyikre írják fel római számokkal az első 3, a másikra a további 7 parancsolat számát. Végül mutassuk meg a gyerekeknek, hogy e kettő szív formában összeforgatható. Ragasszák össze, s a hátoldalára írják fel Mt 22,38-39-et: „*Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez az első és a nagy parancsolat. A második hasonló ehhez: Szeresd felebarátodat, mint magadat.*”

5 perc

Ének

Záró imádság:

Igédnek áldását köszönöm Istenem. Add, hogy jó gyümölcsöt teremjen életem. Ámen.

Tízparancsolat a mindennapokban

TK

Ehhez a leckéhez nincs külön exegézis.

Óra célja

A gyerekek ismerjék fel saját élethelyzeteikben a parancsolatok iránymutatását.

Előkészületek

Tízparancsolat-kártyák elkészítése, tanári kézikönyves szituációk kinyomtatása

Eszközök

kártyák, szituációk

Óra menete

Időtartam	Tevékenység
5 perc	<p><i>Ének:</i> Teremts bennem tiszta szívet, ó Uram, és az erős lelket újítsd meg bennem...</p> <p><i>Imádság:</i> Oda az éjszaka, meghasadt a hajnal, újra vár az élet munkával és zajjal. Többre bíztál engem a mával is, Atyám; köszönöm néked, hogy végezhetem munkám; törődéseimben légy a segítségem, nehézségeimben erőm, egészségem. Jóságoddal biztass, hogyha elcsüggednék; Szentlelked mutassa mindig a helyes célt. Add rá oltalmamra atyai áldásod, hogy épüljön fel bennem a Te országod. Ámen.</p>
5 perc	<p><i>Ismétlés:</i> Ismételjük át a Tízparancsolatot! Létszámtól függően választható:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Gyerekek párosával felsorakoznak. A tanár kezében kártyákon a parancsolatok, mondja a számokat. Amelyik gyerek előbb mondja a helyes megoldást, elteheti a kártyát. Hátramennek, jön a következő pár...Legalább 2-3 sorozat kártyára van szükség.2. Szintén kártyán a parancsolatok, egyik oldalán a szám, másikon a parancs. Lehet memory jelleggel játszani, egyszerre kint van az összes kártya és összepárosítani, vagy számmal felfelé vannak és felveheti a soron következő gyerek, ha helyesen megmondta a hozzá tartozó parancsot.
10 perc	<p><i>Bevezető:</i> Mindennapi életünk során gyakran találkozunk a parancsolatokkal. Persze nem szó szerint, hanem fel kell ismernünk őket. Ez a mai hittan óra abban segít minket, hogy megtanuljuk felismerni életünkben Isten akaratát. Beszélgessünk az alábbi élethelyzetekről, állapítsuk meg, melyik parancsolattal lehetnek kapcsolatban!</p>

1.feladat: *a gyermeklétszámtól függően feldolgozhatjuk frontálisan, pármunkában vagy csoportmunkában is.*

8 perc

Feladatok megoldása:

2.feladat: önálló munka vagy házi feladat

Miután megbeszéltük a szituációkat, biztosítsunk elegendő lehetőséget arra, hogy önállóan kidolgozzák ezt a feladatot, majd beszéljük át a megszületett válaszokat!

12 perc

3.feladat: A rajzok fentről lefelé 2 oszlopban az alábbi rendben jelenítik meg a parancsokat (ha jobbnak ítéljük, leírhatjuk arab számokkal is):

VII. VI.
III. I.
VIII. IX.
V. X.
II. IV.

Beszéljünk arról, mi mindent jelenthet a lopás: a szellemi eltulajdonítás, valaki munkájának engedély nélküli felhasználása, más tollaival való ékeskedés...

Ünnepnap megszentelése: az egyik legnehezebb talán ennek a parancsotnak a megértetése a gyerekekkel, hiszen a felnőtt istentisztelet még nem az ő életkori sajátosságaiknak megfelelően zajlik. Kivételt képez, ahol van gyermekistentisztelet! Próbáljuk meg onnan megfogni a dolgot, hogy akit/amit szeretünk, arra áldozunk az időnkéből. Istennel való kapcsolattartásunk egyik fontos alkalmá az istentisztelet. Ott vele lehetünk, hozzá szólunk, énekelünk, neki adunk hálát, vagy épp tőle kérünk segítséget. Mélyül a vele való kapcsolatunk, és ez jól tesz nekünk, ebben megerősödik a lelkünk...

Hamis tanúbizonyosság: nyilván túlzott szűkítés volna a hazugság, hiszen ennél sokkal többről van szó. De már egész kicsi gyermekek is találkoznak bántó, ártó szavakkal, csúfolással. Vigyázzunk a szavainkra, ne ártsunk vele másnak!

Ne ölj! Ezen a rajzon „agyaltunk” a legtöbbet, végül ez lett a befutó. Mivel ma a csapból is az erőszak csöpög, s a gyerekeket foglalkoztatja a kérdés, nem dughatjuk a fejünket a homokba. Mégis talán jobb volna a gondatlanságból bekövetkező halálról beszélni. Egy verekedésből, ittas vezetésből, drogok használatából... sajnos előfordulhat haláleset. Ha valaki nem tud uralkodni az indulatain (ahogy Kain), annak súlyos következménye lehet.

Káromkodás-káromlás. A csúnya szavak használata is elítélhető és kerülendő, de Isten nevének „belekeverése” az egyik legértelmetlenebb vétünk. Válogassuk meg szavainkat, és neveljük erre a felnőtteket ☺ is!

Paráznság: talán ebben az életkorban jobb, ha egyszerűsítjük a házassági hűség/hűtlenség kérdéskörére. A mai magyar statisztikák alapján sajnos valószínűsíthető, hogy a hittancsoportban is előfordul elvált szülők gyermeke. Legyünk ezért nagyon óvatosak a fogalmazás során, mindamelllett az a célunk, hogy ezek a gyerekek felelősen gondolkodó

és élő felnőttekké váljanak. Ezért nem mehetünk el szó nélkül a válások magas száma mellett, s hogy sokan a fogyasztói társadalom elvei mentén alakítják családi életüket...

Mai, modern bálványimádás: minden parancsolat alapja, ahogy Luther kiskátéjának magyarázatai is erre vezetnek vissza minden későbbi parancsolatot. Mindaz bálvány az életünkben, ami Isten helyét bitorolja: pénz, számítógép-telefon-játékok-stb., szenvedélyek-függőségek. Amik mind-mind tönkreteszik az életet, ha az első helyre kerülnek...

Irigység, kívánságok: sok nagyon gazdag ember/ fiatal élete üres, vagy egyenesen céltalan. Természetesen nem mindenkié! Mégis fontos megértenünk, hogy a megelégedés milyen fontos. Isten a mindennapi kenyér által is arra tanít minket, hogy fogadjuk napról-napra kezéből ajándékait, és hálaadással éljünk. És ő mindazt megadja övéinek, amire valóban szükség van – tehát nem feltétlenül azt, amit kérünk vagy szeretnénk, hanem ami szükséges. Anyagi különbségek voltak és lesznek. Isten egymásra is bízott bennünket, hogy egymással is törődjünk, de vigyázzunk, mert az irigység olyan, mint a méreg, keserűvé tesz...

Szülők, „elöljárók” tisztelete. Ma gyakran hibázik a tisztelet, mintha nem lennének, akik megtanítsanak rá... Szerettem elgondolkodtatni a gyerekeket, hogy ha ők lesznek szülők és nagyszülők, mit várnak majd a gyerekeiktől és unokáiktól. Miért fontos a tisztelet (kölcsonös) megadása? Mit jelent törődni, gondoskodni az időseinkről? Ugye ismerjük az alábbi példatörténetet:

Egyszer volt egy jómódú család, ahol anya, apa, nagypapa, és 1 gyerek élt együtt egy fedél alatt. A családi étkezések mindig közösen, az asztalnál zajlottak. Karácsonykor mindig szép terítő, friss virág, és drága étkészlet került az asztalra, úgy, ahogy illik. A nagypapa már öreg volt, reszketett a keze, sokat betegeskedett, ezért kiöltöztette az ételt a drága asztalterítőre. Rossz szemmel nézte ezt a menyé, és ezért korholta az idős embert. Karácsonykor azonban megelégette a dolgot, és nem engedte a családi asztalhoz ülni.

Így a nagypapa a sarokban ült le egy sámlira, ölbe vette a tányérját, és úgy evett. Egy óvatlan pillanatban azonban kiesett az öléből a gyönyörű tányér, tartalmával együtt leesett a konyha kövére, és darabokra tört.

Nagyon mérges lett az asszony, és a férje is, hogy a drága étkészletből eltört egy tányér, amit nagyon sajnáltak. Rá is ripakodtak az idős emberre az ügyetlensége miatt. Ezért karácsony másnapján elővettek egy csorba, megkopott cserépedényt, és az volt a nagypapa tányérja. Ő nem ellenkezett, beletörődött a sorsába, és elfogadta az ócska holmit. Finom vacsora került bele, a nagypapa pedig könnyes szemmel evett. Szeretett volna ő is az asztalnál ülni a családjával. Újra megisméltődött az eset. Ez a kopott kis cserépedény is kiesett a nagypapa remegő kezéből, és ripityára tört a konyha kövén.

Az anya már készült, hogy ismét leszidja a nagypapát, amikor felugrott az asztaltól a gyermekük, és odasietett a cserepekhez. Elkezdte összeszedgetni óvatosan, egyenként. Erre az apja rákiáltott, hogy üljön le. A gyerek ránézett, és azt felelte: – Nem ülök le. Összeszedem, és összeragasztom a cserepeket, hogy amikor ti lesztek öregek, akkor ti is ebből a tányérból egyetek!

Elszégylelték magukat a szülők, bocsánatot kértek a nagypapától és visszaültették az asztalhoz és minden úgy lett, mint régen.

Természetesen, ezek a gondolatok csupán csak cseppek a hatalmas óceánból, mindenki dolgozza fel a témát, értelmezze a képeket a maga koncepciója szerint esetlegesen:

Kézművesség ötlet: „Endless-card”-készítése a tízparancsolatból (ez elég nehéz, de felnőtt segítségével megoldható, kis létszám esetén.)

5 perc

Záró imádság

Pusztai vándorlás

(2Móz 15-16, 5Móz 31-34)

TK, TK-M

Exegetikai hangsúlyok

- Az Exodus: a szabadulás és a kivezetés alapélménye lesz a forrása azt ezt követő vándorlás-elbeszélés dinamikájának. Az elindulás lendülete, bemozdító, aktivizáló tapasztalata miatt tud Izrael népe majd vándorolni a pusztában. A kezdő lökés JHVH-nak a régi, megszokott létformából kiszakító, erőteljes impulzusa: a szabadítás. Éppen ezért Izraelnek ott és akkor nincs is más választása: nem maradhat Egyiptomban; és mire erre valójában ráeszmélne, Isten már útnak is indította őt.
- A pusztai vándorlás történetét Mózes 2. és 4. könyve beszéli el. A vándorlás tradíciója, amint azt a Tóra részeként írásba foglalták, nem tekinthető „helyszíni” beszámolóknak, amelyet könnyedén alátámaszthatnánk történeti és régészeti bizonyítékokkal. A bibliai hagyomány nem szolgál konkrét történeti információkkal Izrael eredetére, a pusztában elkezdődött néppé „kovácsolódásra” vonatkozóan. A történet-folyam nem konkrét útleírás vagy útinapló, nem is egy adott korszak eseményeit összefoglaló krónika.
- Az Exodus-narratívára épülő, azzal egybeszerkesztett nagy ívű elbeszélés: a pusztai vándorlás, sok epizód-történetből áll össze, és valójában, „klasszikus” értelemben a vándorlét paradigma-története az Ószövetségben. Az úton járásról, a vándorlét egzisztenciális tapasztalatáról szól, amely minden korban aktuális. Izrael közössége a babiloni fogságban, idegenben (a puszta tapasztalatai között) tekint vissza a kezdeteire, hogy identitástudatában megerősödjön.
- A pusztában tartózkodás hagyományában, ahogyan az a szövegekből előttünk kibomlik, a JHVH-val együtt vándorló Izrael hitbeli tapasztalatairól olvashatunk. Ez a narratíva bizonyos célirányosságot mutat, hiszen valahol távol ott lebeg a cél: meg kell érkezni az ígért földjére. Ez a célbaérésre motiváló üzenet azonban a hétköznapi – negyven évig tartó – bolyongás tapasztalatai révén lényegében felülíródik. Mózes 4. könyvének végén egy rezignált, fáradt közösséget látunk, akiket újra lelkesíteni kell a hazatérés örömeivel.
- A vándorlás kora nem sikerekkel, beteljesült célokkal fémjelzett időszak. Krízisek sora határozza meg Izrael teljes pusztai vándorlás-történetét. Lázadás, zúgolódás, elégedetlenség és konfliktusok jellemzik ezt a pusztai időszakot. Izrael közösségének alapvető viselkedési „mintái” ezek: a bibliai szerzők nem hagynak kétséget afelől, hogy Isten népe a Sínain kötött szövetséget újra és újra felrúgó, „visszaeső elkövető”.

- A puszta „teológiája” kettős irányultságot mutat. Egyrészt a gondviselő Istenről tanúskodik, aki vizet, manna, fűrt ad népének (ezek a csoda-elbeszélések Mózes 2. és 4. könyvében egyaránt megtalálhatók.) Ugyanakkor Istenről úgy is vall, mint aki elítéli a bűnt, és nem hagyja azt következmények nélkül. Ilyen értelemben a puszta az Ószövetség látásmódjában Isten büntetéseinek és lázadást megbocsátó irgalmasságának a helyszíne.
- Izrael népe a puszta tapasztalatain át kovácsolódik össze egy olyan közösséggé JHVH oldalán, amely a „közös jó” felé vándorol. Az úti cél az az ország, amely az elnyomatás földjével: Egyiptommal szemben a mindenkinek kijutó áldás és egy igazságos társadalom alternatíváját nyújthatja.
- A vándorlét velejárója, és egyben teológiai szimbóluma a felhő- és tűzoszlop, amely JHVH és Izrael kapcsolatának minőségjelzője. A vándorló nép előtt folyamatosan ott vannak a vele vándorló Isten jelei. A szentíró nyomatékosan jegyzi meg, hogy Izrael mindig látta, láthatta a felhő és tűzoszlopot, mint életének alapvető orientációs pontját. Ugyanakkor Izrael erre a látásra, meglátásra el is kötelezett, nehogy eltévedjen az útján.
- A puszta az emlékezet helye. Névtelen sírokat rejt: egy rég letűnt vándor-nemzedék sírjait. Névtelen ösvényeket, amelyek a múltból a jövőbe vezetnek, vagyis inkább kanyarognak. A puszta nyitott tér, ugyanakkor nyitott és perspektívát hordozó idő(tartam) a krízistapasztalatok és feldolgozásuk számára. Így van ez ma is.

Óra célja

Ismerkedjenek meg a gyerekek a pusztai vándorlás főbb eseményeivel. Találkozzanak benne a népét hordozó Istennel.

Kulcsfogalmak

puszta, manna, zúgolódás, ígélet földje

Szómagyarázó

puszta: terméketlen, köves, sivatagos meg nem munkált vidék.

keserű víz: szomjoltásra alkalmatlan víz

egyiptomi húsos fazék: a nép zúgolódása közben paradicsomi állapotnak állítja be az egyiptomi nyomorúságot, s azon kesereg, hogy ott kellett hagynia a „húsosfazekat”. Visszasírt sok mindent, amit Egyiptomban ettek: „az uborkát, a tököt, a hagymát, a fokhagymát, meg a dinnyét” (4Móz 11, 5)

fűrj: a fácánfélék családjába tartozó, kistermetű vonuló madár.

manna: „*Mi ez?*” mézeskalácshoz hasonló ízű, daraszerű szemcsék

főpapi ruha: Áron pompázatos ünnepi viselete, amely méltóságot kölcsönzött, feltűnő színű és fényes volt. Ez különböztette meg Áront a néptől.

Ígélet földje: Kánaán

Eszközök

társasjáték, dobókocka, kérdéskártyák

Óra menete

Időtartam	Tevékenység
-----------	-------------

5 perc *Ének: Rád bízom...*(Ev. énekeskönyv 573. ének)
Imádság

5 perc **Bevezető:**
Tudjátok-e, mi az a körutazás? Amikor napról-napra máshova megy az utazó, s az éjszakát is mindig másutt tölti. Általában buszos körutakat szoktak szervezni. Az ilyen utazás általában elég fárasztó, de a sok szép látnivaló és élmény kárpótolja az utazót. Volt már valaki közületek körutazáson?

15 perc **Történet elmondása:**
Miután átkelt Izrael népe a tengeren, elindult a pusztába. Itt hosszú időt töltöttek el, s közben nagyon sok minden történt velük. Isten továbbra is hordozta és védelmezte népét, és gondoskodott róluk. De előfordult közben az is, hogy meg kellett büntetnie őket. Ennek a vándorútnak a története kerül ma elő.

15 perc **Feladat megoldása:**

V	Í	Z							
E	G	Y							
J	Ó	Z	S	U	É				
K	E	S	E	R	Ú				
E	G	Y	I	P	T	O	M	I	
I	M	Á	D	K	O	Z	O	T	T
P	Á	L	M	A	F	Á	K		
F	Ö	L	D						
I	Z	R	A	E	L				
Z	Ú	G	O	L	Ó	D	O	T	T
F	Ü	R	J						
H	E	G	Y						

2. Kakukktojás

*keserű víz, tengervíz, vízforrás, oázis, édes víz
fürjek, manna, kenyér, fürjtojás, szemcsék, harmat*

3. Színező

35-40 perc **Játék:** ez a lecke társasjáték formájában is tanítható, úgy még több helyszín, történet kerülhet elő. A csoport összetételének, érdeklődésének megfelelően döntsük el, mennyi epizóddal egészítjük ki a tankönyvben szereplő szöveget!

5 perc **Záró imádság:** Imádkozhatunk saját szavainkkal, vagy választhatjuk a következő imádságot:
Istenünk, jó Atyánk!
Hálát adunk jószágodért,
minden lelki áldásodért. Ámen.

TÁRSASJÁTÉK: Vándorlás a pusztában

Dobókockás társasjáték kiegészítő kérdés-kártyákkal. A legfiatalabb játékos kezd, hatos dobás után nem lehet újra dobni. Az olvasmányokat olvashatják a gyerekek, vagy a hitoktató, amikor az első játékos odaér.

1. Átkelés a Vörös-tengeren

2. Keserű víz édes lesz Marában

Már három napja menetelt a pusztában Izrael népe és nagyon megszomjaztak. Egy helyen találtak vizet, de az keserű volt. A nép zúgolódni kezdett, s ezt mondta: Mit igyunk? Mózes imádkozni kezdett. Isten mutatott egy fát Mózesnek, azt dobta bele a keserű vízbe, és ihatóvá vált a víz. (2Móz 15)

Helyes válasz esetén lépj egyet előre, rossz válasz esetén egyet vissza!

- Mit jelent zúgolódni? (Isten ellen beszélni, lázadni)
- Mi a legfontosabb a pusztában, amire szüksége van a népnek? (Isten jelenlétére és vezetésére)
- Mit jelenthet a Mára név? (keserű)
- Mit okoz a keserűvíz? (hasmenést)

3. Élim

Azután elértek egy gyönyörű helyre, ahol vízforrások és pálmafák voltak. Ott ütöttek táborot a víz mellett.

Kettőt léphetsz előre, ha válaszolni tudsz a kérdésre, egyet vissza, ha nem sikerül!

- Hogy nevezzük azokat a helyeket a sivatagban, ahol vízre, élelemre lel a vándor? (oázis)
- Minek a jelképe lehet a 12 vízforrás az izraeliták számára? (Jákób 12 fia, 12 törzs, az egész nép)
- Mit terem a sivatagi pálma? (datolyát)
- Az enni-innivalón kívül mit találtak még Élimben a vándorok? (pihenőt)

4. Fürjek és manna

Fölkerekedtek és tovább vándoroltak a pusztában. Ott ismét zúgolódni kezdtek: Bárcsak haltunk volna meg Egyiptomban, amikor a húsos fazekak mellett ültünk és jóllakásig ehettünk kenyeret! Isten erre azt mondta: Majd én hullatok nektek kenyeret a mennyből! Szedjen mindenki belőle, de csak egy napra valót! Majd ezt is mondta az Úr: Estére húst esztek. Így is történt, még azon az estén fürjek szálltak oda és ellepték a táborot. Reggel pedig, amikor fölszikkadt a lehullott harmat, finom szemcsés dolog maradt a földön. Mi ez? –kérdték Izrael fiai. Mózes elmondta, ez a manna, az a kenyér, amit az Úr adott eledelül.

Ha meg tudod mondani, továbbmehetsz a... . mezőre, ha nem, kimaradsz egy körből.

- Milyen kenyér hull a mennyből? (Manna)
- Hogy nézett ki ez a kenyér? (édeskés ízű, daraszerű szemcsék)
- Miért csak egy napra valót szedhetnek? (Másnapra megromlik, megbüdösödik-kukacosodik, kivéve pénteken.)
- Mit jelent a manna szó? (Mi ez?)
- Mit felejtettek el az izraeliták az egyiptomi időből? (rabszolgaság keserűségét)
- Milyen állat a fürj? (apró természetű, 16-18 cm-es madár)

5. Massza és Meribá

A nép továbbment, a Sínai –hegy völgyében tikkasztó a volt a hőség, a nép ismét megszomjazott a száraz, forró sivatagban. Emiatt hamar elfelejtették Isten csodálatos tetteit. Már-már Mózes is kétségbeesett, aztán imádkozott, botjával a

sziklára ütött, s vizet fakasztott a sziklából. A csodásan fakasztott víz újra hitet adott a népnek, és megtapasztalhatták, hogy köztük van az Úr.

- Mit jelenthet Massza és Meribá neve?

„szomjazás és ivás helye” „a próbatétel és a perlekedés helye” „felejtés és emlékezés helye” – Jó válaszáért cserébe továbbmehetsz, ha nem találtad el, maradj még egy körre és fejlődj a türelemben! („a próbatétel és a perlekedés helye”)

6. Amálék

Továbbmenve az úton, egy ellenséges nép rájuk támadt. Akkor Mózes azt mondta Józsuének, hogy ütközzön meg velük. Mózes odaállt a domb tetejére, Isten botjával a kezében. Amíg Mózes kitárt karral állt, az izraeliek álltak győzelemre, de amikor leeresztette, mert elfáradt, az ellenség megerősödött. Ezért egy követ vittek oda, amire Mózes leülhetett, két kitárt karját pedig Áron és Húr tartották. Így tudtak győzelmet aratni az ellenség felett.

! Dobj hármat, az első kettő összegéből vond le a harmadikat, és szorozd meg kettővel. Ennyit mehetsz előre, hogy megjegyezd, Isten segítségével a veszteségekből is megerősödhetünk.

7. Jetró tanácsa

Mózes és a nép tábort ütött és egyszer csak látogatóik érkeztek: Mózes felesége, fiai, és apósa: Jetró. Nagyon örültek egymásnak, és miután Jetró meghallotta, mit tett Isten a népért, áldott az Urat. Másnap azonban, amikor látta, hogy Mózes mennyire elfáradt, hogy egész nap Isten törvénye alapján igazságot tegyen az emberek vitás ügyeiben, így szólt Mózeshez: Teljesen elfáradsz ebben, te is meg a nép is. Te légy továbbra is a nép szószólója Istennél, de szemelj ki derék, istenfélő férfiakat, akik igazságot tegyenek. A nehezebb ügyekben keressenek téged, a kisebbekben tegyenek igazságot ők. Így könnyebb lesz a terhed, mert veled együtt hordozzák! Mózes hallgatott apósa tanácsára.

- Te kaptál-e, adtál-e már tanácsot?

Mózes tisztelettel hallgatja, és megfogadja idős apósa bölcs tanácsát. Ha te is voltál már így, meséld el, majd lépj előre kettőt! Ha nem, maradj a helyeden!

8. Edóm nem enged

Mikor továbbmentek, elértek Cin-pusztájába, ahol meghalt Mirjám, és eltemették. A nép ismét lázadozott a vízhiány miatt, és Mózes ismét vizet fakasztott a sziklából, de Isten megharagudott és azt mondta, még Mózes és Áron sem mehet be az ígéret földjére. Már közel voltak Edóm országához, akik Ézsau utódai voltak, testvéri nép. Mózes követet küldött, hogy békésen szeretne átvonulni területén, de Edóm országa nem engedte.

Van-e testvéred? Szoktál-e segíteni rajta?

Ha igen, dobhatsz még egyszer, ha nem, menj vissza annyi mezőt, amennyit most dobsz!

9. A rézkígyó

A Hór-hegyhez érve Isten azt a parancsot adta, hogy Mózes, Áron és fia Eleázár menjenek fel a hegyre. Ott Áron átadta díszes főpapi ruháját fiának, hogy utóda

legyen, majd meghalt, ott temették el. Izrael népe megsiratta. Ezután elindultak megkerülni Edóm országát, de a nép újra zúgolódott. Ekkor utolérte őket Isten ítélete: mérges kígyókat küldött rájuk. Sokan meghaltak, akiket megmártak a kígyók. Akkor kérték Mózeset, hogy könyörögjön értük az Úrnál. Isten azt parancsolta Mózesnek, készítsen rézből kígyót és tüzze egy hosszú rúdra, amivel körbejár a táborban. Aki feltekint a rézkígyóra, életben marad, aki nem, az meghal. Akik hittek Isten ígéréiben és fölnéztek a rézkígyóra, megmenekültek, akik azonban lefele tekintettek, meghaltak.

- *Miért akartak az emberek lefelé nézni, és nem fölfelé? (nézték, honnan jön feléjük mérges kígyó)*
- *Mit tanított meg Isten a rézkígyón keresztül népének? (a hitnek megmentő ereje van, Isten megtartja ígését)*

Ha jól válaszoltál, menj előre 4 mezőt, ha nem tudtad, maradj ott és tanulj, a következő körből kimaradsz!

10. Nébó-hegye

Amikor végül megérkeztek az Ígéret földjéhez, Isten felhívta Mózeset a Nébó-hegy csúcsára, ahonnan gyönyörű kilátás nyílt arra az országra, mely miatt Egyiptomból elindultak. A sok engedetlenség és zúgolódás miatt senki sem mehetett be a régiek közül, még Mózes sem, ám Isten megengedte szolgálójának, hogy megpillantsa a földet, amelyért annyit fáradt. Így halt meg Mózes, Isten szolgálója 120 éves korában, utóda Józsué lett. Ő vezette be Izraelt az Ígéret földjére.

Megérkeztél az Ígéret földjére!!! Szeretettel gratulálunk, jól játszottál!

Kérdéskártyák

<p>2. Marában</p> <p>? Mit jelent zúgolódni?</p>	<p>2. Marában</p> <p>? <i>Mi a legfontosabb a pusztában, amire szüksége van a népnek?</i></p>	<p>2. Marában</p> <p>? Mit jelenthet a Mára név?</p>	<p>2. Marában</p> <p>? <i>Mit okoz a keserűvíz?</i></p>
<p>3. Élim</p> <p>? Hogy nevezzük azokat a helyeket a sivatagban, ahol vízre, élelemre lel a vándor?</p>	<p>3. Élim</p> <p>? Minek a jelképe lehet a 12 vízforrás az izraeliták számára?</p>	<p>3. Élim</p> <p>? Mit terem a sivatagi pálma?</p>	<p>3. Élim</p> <p>? <i>Az enni-innivalón kívül mit találtak még Élimben a vándorok?</i></p>
<p>4.Fürjek és manna</p> <p>? <i>Milyen kenyér hull a mennyből?</i></p>	<p>4.Fürjek és manna</p> <p>? <i>Hogy nézett ki ez a kenyér?</i></p>	<p>4.Fürjek és manna</p> <p>?<i>Miért csak egy napra valót szedhetnek?</i></p>	<p>4.Fürjek és manna</p> <p>? <i>Mit jelent a manna szó?</i></p>
<p>4.Fürjek és manna</p> <p>?<i>Mit felejtettek el az izraeliták az egyiptomi időből?</i></p>	<p>4.Fürjek és manna</p> <p>? <i>Milyen állat a fürj? (apró termetű,16-18 cm-es madár)</i></p>	<p>5. Massa és Meribá</p> <p>? <i>Mit jelenthet Maszsa és Meribá neve? „szomjazás és ivás helye” „a próbatétel és a perlekedés helye” „felejtés és emlékezés helye”</i></p>	<p>7. Jetró tanácsa</p> <p>? <i>Te kaptál-e, adtál-e már tanácsot?</i></p>
<p>8. Edóm</p> <p>?<i>Van-e testvéred? Szoktál-e segíteni rajta?</i></p>	<p>9. Rézkígyó</p> <p>? <i>Miért akartak az emberek lefelé nézni, és nem fölfelé?</i></p>	<p>9. Rézkígyó</p> <p><i>Mit tanított meg Isten a rézkígyón keresztül népének?</i></p>	<p>10. Nébó-hegye</p> <p><i>! Elérkeztél az Ígélet földjére!!! Szeretettel gratulálunk, jól játszottál!</i></p>

13

14

15

16

17

18

12

19

Szín-puszta

11

10

20

Élím

9

8

Meríba

7

6

Mará

5

Sínai-hegy

1

2

3

4

Vörös-tenger

AZ ÍGÉRET FÖLDJE

Nebó hegy

40

39

38

37

36

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

Refidím

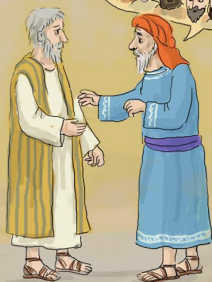
35

34

33

32

31

Ismételjünk!

TK

Óra célja

Mózessel és a választott nép szabadításával kapcsolatos fontos tudnivalók átisméltése a tankönyv feladatainak segítségével.

Óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
-----------	-----------------------

7 perc

Imádság

Ének: A témakörben tanult énekek átisméltése

35 perc

Tankönyvi feladatok megoldása, feladatonként változtatható a munkamódszer. Javaslat: az önálló, páros, és frontális munka. Nagyobb csoport esetében lehet csoportmunkát is alkalmazni, és vetélkedőt rendezni a feladatok segítségével.

1. feladat:

1. A fáraó keményen dolgoztatta a hébereket, az ő dolguk volt a vályogvetés.
2. A fáraó kiadta a parancsot: minden újszülött héber fiút dobjanak a Nílusba!
3. Mózes anyja egy gyékénykosárban a sás közé rakta a testvérét.
4. A kisgyermeket a fáraó lánya találta meg.
5. Mózes nevének jelentése: a vízből húztam ki.

2. feladat:

120: éves volt Mózes, amikor meghalt	40: napig maradt Mózes a hegyen.
10: csapás	10: parancsolat
2: kőtábla	3: Mózes anyja három hónapig rejtegette fiát

3. feladat: Mi ez?

4. feladat:

- Egyiptomban
- Midján földjére
- Hóreb - hegyen
- Egyiptomból
- Vörös – tenger
- Sínai – hegy (Hóreb)
- Puszta (Sínai - félsziget)

5. feladat:

- A Tízparancsolat kőtáblái
- Báránnyvérrel bekent ajtófélfá, szemöldökfa
- A felhőoszlop
- Az égő csipkebokor

6. feladat:

- földrengés (Nem volt a 10 csapásban.)
- forrásvíz (Nem volt a páskavacsorán.)
- palást (Nem szerepel Mózes elhívásának történetében.)

7. feladat:

- Kettéválasztotta a Vörös – tengert.
- Tűzoszlopban vezette őket.
- Felhőoszlopban vezette őket.
- Mannát, fürjet adott nekik enni.
- Vízet fakasztott a sziklából.

8. feladat:

(Lehetséges megoldások)

- Isten megszabadította népét Egyiptomból.
- Az Úr gondot viselt a kis Mózesről.
- Isten megbízott Mózesben, nagy feladatot bízott rá.
- Isten csodát tett a pusztában: inni és enni adott népének.

3 perc

Értékelés

Közös áldás: (Ároni áldás) Áldjon meg téged az ÚR, és őrizzen meg téged! Ragyogtassa rád orcáját az ÚR, és könnyörüljön rajtad! Fordítsa feléd orcáját az ÚR, és adjon neked békességet!

(4Móz 6, 24-26)

Ismételjük játékosan!

TK

Óra célja

Isten utat mutat népének című témakörben tanult történetek elmélyítése, rendszerezése. A legfontosabb nevek, helyek, események átisméltése játékos formában, olyan kooperatív technikák segítségével, amelyek a csoporton, osztályon belüli hatékony, közös munkát is fejlesztik.

Előkészületek

Rendezzük be az osztálytermet a csoportoknak megfelelően. Fénymásoljuk az értékelés kártyákat. Lehetőség szerint alakítsunk képességek szerinti vegyes csoportokat, hogy mindenkinek legyen sikerélménye az órán.

Eszközök

Labda, 5 különböző színű kártya, egy kis vödör kavics.

Óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
3 perc	Imádság <i>Ének: A témakörben tanult énekek átisméltése</i>
5 perc	Csoportalakítás: Alkossunk négyfős csoportokat. (Ha páratlanul vagyunk, lehet ötfős is.) A kiegyensúlyozott munka érdekében képességek szerinti csoportbeosztást készítünk. A csapatok válasszanak egy csapatnevet, amely kapcsolódik Mózes történetéhez. Ezt írják fel egy lapra. A csoportban mindenki kapjon egy színt: kék, zöld, sárga, piros, (narancs).
5 perc	Varázskör: (frontális munka). A gyerekek nagy körben állnak, egymásnak dobják a labdát, közben mondani kell annak a nevét, aki a labdát kapja. Aki megkapta a labdát, olyan szót mond, amely Mózes történetével kapcsolatos. Ugyanaz a szó kétszer nem hangozhat el, és mindenkinek dobjuk a labdát legalább egyszer. Ne essen ki senki. Passzolhat, akinek semmi sem jut az eszébe. (A játék ráhangol a témára, és fejleszti a koncentrációt is).
10 perc	Diákkvartett (csoportos és frontális munka) A kérdésekre a kisorsolt csoport, kisorsolt tagja válaszol. A kérdések így kezdődjenek: „Győződjetek meg róla, hogy a csoportban mindenki tudja azt, hogy...” 1. ...mi a Mózes név jelentése! 2. ...milyen csodálatos jelenséget látott Mózes a Hóreben, amikor Isten elhívta őt! 3. ...miért sújtotta Isten Egyiptom földjét csapások sorozatával! 4. ...mit tettek a héberek, hogy elkerülje őket a 10. csapás! 5. ...hogyan keltek át a Vörös – tengeren Izrael fiai! 6. ...melyik hegynél kapta meg a Tízparancsolatot! 7. ...melyik a nyolcadik parancsolat! 8. ...mit tett Mózes, amikor csak ihatatlan vizet találtak! 9. ...mit adott Isten a népének, mikor éhesek voltak! 10. ...ki volt Mózes utódja! A csoport kapjon egy rövid időt, amíg megbeszélik a választ, s aztán sorsolunk csoportnevet és színt. A válaszadó a csoportját képviseli.
10 perc	Leteszem a követ (csoportmunka és frontális munka): Minden csapat három kavicsal kezd. Ha a csapat úgy érzi, hogy kitalálta a feladványt, a csapat képviselője feláll,

és bejelenti: „Leteszem a követ!” Ha a csapat jól tippelt, kap egy kavicsot, ha rosszul, elveszíti a sajátját. Fontos, hogy a csoport megállapodjon a válaszban. Bekiabálni nem lehet, és nem is érdemes, mert a másik csapat előnyhöz juthat.

Négy állításból kell kitalálni, kiről, vagy miről van szó. Minden mondat után adjunk várakozási időt.

Áron

1. Többször voltam a fáraónál.
2. Mirjám a testvérem.
3. Jól tudtam beszélni.
4. Halálom előtt átadtam főpapi ruhámat.

Fáraó leánya:

1. Gazdag és előkelő vagyok.
2. Fürödni mentem.
3. Egy kosarat találtam.
4. Gyermekemmé fogadtam a megtalált kisfiút.

Mózes:

1. Az egyik testvérem Áron.
2. Megmentettek.
3. Isten szolgálatra hívott el.
4. Nem mehettem be az Ígéret Földjére.

Kőtáblák:

1. Első példányom összetört.
2. 10 ige van rajtam.
3. A Sínai - hegyen születtem.
4. Mózes levitt a hegyről.

10. csapás:

1. Kikerültem a héberek házait.
2. A fáraó megenyhült utánam.
3. Utánam elkezdődött a kivonulás.
4. Miattam minden elsőszülött meghalt Egyiptomban.

7 perc

Fülldöntős (csoportmunka és frontális munka):

Két igaz és egy hamis megállapítást mondunk. A csoport megbeszélheti, hogy szerintük melyik a hamis állítás. Egyezsége kell jutni, a csoport csak egyféle választ képviselhet. A gyerekek adott jelre egyszerre mutatják az ujjukkal az egyet, kettőt vagy hármat aszerint, hogy melyik állítást vélik hamisnak. Beszéljük meg, miért volt **hamis** a mondat!

1.

A bábák nem teljesítették a fáraó parancsát.

Mózeset egy teknőbe rejtette az édesanyja.

A fáraó lánya a Nílus partján talált rá a kisfiúra.

2.

Mózes nem hallott rendesen, ezért kifogásokat keresett az elhívás alól.

Isten úgy mutatkozott be Mózesnek: Vagyok, aki vagyok.

Mózes felnőtt korában megölt egy egyiptomit.

3.

A fáraó üldözőbe vette Izráel fiait egész hadseregével.

A kivonulás éjszakáján a küszöböt megkenték a levágott bárány vérével.

Nappal felhőoszlopban, éjjel tűzoszlopban vezette Isten a népét!

4.

Áron aranyborjút készített, amíg Mózes a Sínai - hegyen volt.

Mózes a táboron kívül épített egy sátrat, itt beszélt vele Isten.

Mózes 130 évig élt.

3 perc

Értékelés

Az értékeléshez másoljuk le a kártyákat. A csoport tagjai osztozzanak meg a kártyákon!

Ezeket más órán is használhatjuk, de meg is tarthatják a gyerekek.

2 perc

Közös áldás: Áldja meg Istenünk tanulásunkat, játékunkat, közösségünket! Ámen.

Értékelő kártyák

Ügyes voltál, sok jó ötleted, megoldásod volt! Te voltál ma a csapat lelke.	Jó válaszaiddal sokat segítettél a csoportnak! Köszönjük!	Látod, mennyi jó válaszod volt! Számítunk Rád!
Egyre több jó ötleted van. Jó, hogy közénk tartozol!	Ma bátrabb voltál! Csak így tovább!	

ÚTON AZ APOSTOLOKKAL

Mátyás apostollá választása

ApCsel 1,15–26

TK

– Az Apostolok cselekedeteiről írott könyv a kereszténység terjedésének útját beszéli el Kis-Ázsiából Európába. Minden bizonnyal sok korabeli információ, őskeresztény hagyomány szolgált a beszámoló alapjául, ám a könyv kanonikus formája időben későbbi keletkezésű, a Kr. u. 80 körüli időszakot tükrözi. Valószínűleg Rómában íródhatott, háttérben már ott lehetnek az első keresztényüldözések tapasztalatai is.

– A könyv valószínűleg Lukács, az evangélista alkotása, lényegében az evangéliumának folytatása. Lukács precíz történetírói vénával megáldott szerző, érdeklődése elsősorban a pogánykeresztény közösségek felé irányult. Könyve az egyetlen történetírás karakterű irat az Újszövetségben. A könyvet áthatja egy történet-teológiai szempont: Krisztus evangéliumának világméretű terjedése emberi tanúságtételek révén valósul meg: Isten országa Krisztus elhívott szolgálói keresztül épül.

– A kereszténység kialakulásának története Jeruzsálemben kezdődik. A feltámadt Úr, Krisztus mennybemenetele után, a tanítványi körből indul el az őskeresztény közösségek formálódása az apostolok bizonyágtételei nyomán. A szerzőnek nem célja egy átfogó, részletes történeti beszámoló; a folyamatnak csupán a legfontosabb állomásait mutatja be, és elsősorban Péter és Pál missziói munkájára koncentrálnak.

– Rögtön a könyv elején, ApCsel 1,8-ban arról olvashatunk, hogy Krisztus ígérete szerint az apostolok, Jézus tanítványai erőt kapnak, amikor eljön a Szentlélek, és tanúi lesznek Jézusnak a föld végső határáig. Az apostol Krisztus életének és feltámadásának tanúja, és elhívott szolgája az evangéliumnak. A görög szó eredete a „küldött”, „követ” jelentést tartalomhoz kapcsolódik; lényegében „rokona” az ószövetségi prófétának. Ugyanakkor a héber angyal (követ) szóval is közeli kapcsolatban van.

– Jézus tizenkét tanítványa mint az elhívottak köre az evangélium hagyománya szerint Izrael tizenkét törzsét, vagyis a nép teljes közösségét jelképezi. Ugyanez a koncepció figyelhető meg az Ószövetség tizenkét kispófétájának „representatív” csoportjában.

– A passiótörténet eseményei nyomán a tizenkettes tanítványi kör Júdás árulásával „megtörik”. József és Mátyás a szélesebb tanítványi körbe tartozhattak, szemtanúi voltak Jézus földi működésének, passiójának. Az az igény, hogy Júdás helyére egy másik apostolt válasszanak, a Krisztusról való tanúságtételnek mint küldetésnek a beteljesítését szolgálja. Fontos látnunk, hogy valójában nem Júdás halála az oka Mátyás bekerülésének, hanem az árulás, a közösségi egység széthullása.

– A Szentlélek kitöltése a helyreállított tanítványi körben következik el: először az apostolok által reprezentált új Izrael közössége tapasztalhatja meg Isten Lelkének valóságát. Ebből a reprezentatív körből indul a tanúságtétel szolgálata a Lélek ereje által.

– Lukács, a szerző számára az is fontos, hogy bemutassa: a Júdás árulásával megtört apostoli kör immár újra teljes, az apostoli vezetés integritása és hitelessége nem kérdéses. Ez lényegében apológia, a környezet – elsősorban a zsidó közösségek – felé irányuló jelzés.

– A választás sorsvetés alapján történt. A bibliai időkben ez bevett gyakorlat volt különféle döntések meghozására. Izrael körén kívül is ismerték (lásd Jón 1,7), de így választották ki egykor Sault is a törzsek és a nemzetségek tagjai közül (1Sám 10,20kk). A sorsvetés alkalmával elkerülhető az emberi részrehajlás, egyértelműen Isten döntésére, akaratára kerül a hangsúly. Az Újszövetségben csak itt, ebben a történetben olvashatunk erről a gyakorlatról.

– Természetesen ez a „módszer” csak úgy hiteles és célravezető, ha szorosan összekapcsolódik az imádsággal, Istenre figyeléssel. Ezért előzte meg imádság Mátyás személyének kiválasztását is.

Kulcsfogalmak

Tizenkét apostol, imádság, döntés

Az óra célja

Értsék meg a gyerekek, hogy az apostolok Jézus parancsának engedelmeskednek, amikor elindulnak az evangéliumot hirdetni a világ minden tájára. Lássák meg, hogy a tanítványok az apostoli közösség egységét állítják helyre, amikor Mátyást megválasztják.

Érzékeltesük, hogy a döntéseinkben milyen fontos szerepe van az imádságnak!

Előkészületek

Nyomtassuk ki a missziói parancsot, és daraboljuk fel! Tegyük a mondatrészeket borítékba!

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<i>Imádság</i> <i>Ének</i> <i>Jézus szívedbe lát... (ÚÉ 161)</i>
10 perc	<i>Ismétlés (csoportmunka)</i> Vágjuk fel a missziói parancs ígését két-három szavanként! Borítékban adjuk oda a csoportoknak! Ha kirakták a gyerekek, beszéljük meg, hogy honnan ismerős; lapozzanak vissza ahhoz a leckéhez, ahol már tanultak róla! (9. lecke: <i>Küldetésben</i> , tankönyv 28. o.) Vezessük fel néhány mondatban az új témakört, amelyben a tanítványok Jézus parancsát követve elindulnak, hogy elvigyék az evangéliumot szerte a világba! Beszélgessünk arról, hogy mit kellett az apostoloknak elmondani az embereknek! Mi volt a legfontosabb üzenet?
5 perc	<i>Feladat megoldása (páros munka)</i> 1. feladat Megoldás: apostol
5 perc	<i>A történet ismertetése (frontális munka)</i> Olvassuk el hangos olvasással a történetet!
5 perc	<i>Feladat megoldása (önálló munka, frontális munka)</i> 2. feladat Megoldás: 5, 1, 2, 6, 4, 3

- 10 perc *Feladatok megoldása*
4. feladat (önálló munka)
„Az ember azt nézi, ami a szeme előtt van, de az Úr azt nézi, ami a szívben van.” (1Sám 16,7)
Beszéljük meg, hogyan kapcsolódik ez az ige a történethez!
- 5. feladat** (frontális munka)
Bátor vállalkozók elmesélhetik az órán tanult történetet az infografika alapján. Ha nehéznek ítéljük, dolgozzuk fel közösen!
- Házi feladat*
3. feladat (egyéni megoldások)
- 5 perc **Értékelés**
Áldás
Áldjon meg minket a szíveket ismerő Isten!
„Jézus hozzájuk lépett, és így szólt: Nekem adatott minden hatalom mennyen és földön. Menjetek el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek; és íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.”
(Mt 28,18–20)

Gyülekezet születik

ApCsel 2

TK, TK-M

Exegetikai hangsúlyok

– A jeruzsálemi ősgyülekezet volt az első, amely a Jézus Krisztusról tanúskodó keresztények közösségeként megszületett. Kialakulását a Szentlélek kitöltésnek csodájával kapcsolja össze a bibliai hagyomány. Pünkösd az egyház – és így az egyháztörténelem – kezdőpontja. Erről a kezdetről úgy beszél az Apostolok cselekedeteinek szerzője, mint amely egy hatalmas és megrázó lelki élmény volt a Jeruzsálemben összesereglett zarándokok számára.

– Mivel Izrael közössége alapvetően mezőgazdasági (földművelő, állattenyésztő) társadalom volt, ezért a jeles napok, így a zarándokünnepek mindegyike is elsősorban agrár karakterű közösségi ünnep volt. Pünkösd ünnepe a három zarándokünnep egyike, és az első zsenge, az új kenyér bemutatásának rítusa kapcsolódott hozzá. Az árpaaratásért, az új termésért való hálaadó istentisztelet alkalma volt eredetileg. Héberül *sávuót*nak, azaz hetek ünnepének nevezték, mivel húsvét (pészach) után hét héttel, az ötvenedik napon ülték meg. A megelőző héthetes időszakot az ómerszámlálás idejének nevezték. Mindennap félretettek egy árpakalászt, ezeket hetente külön kékbe kötötték. Amikor mind a hét kéve elkészült, akkor érkezett el az ünnep.

– Az ünnep karakteréhez szorosan kapcsolódik a tóraadás emlékezete is, amely a Sínai-hegyi kijelentés eseményét eleveníti föl. JHVH legnagyobb adománya, amely gondviselő jóságának

minden földi ajándékánál fontosabb, a Tóra: ez Isten népe számára életre szóló útmutatásként és tanításként adatott.

– Az Újszövetség eléggé szűkszavúan beszél Isten Szentlelkéről. A Szentháromság harmadik személyéről majd csak évtizedekkel később születnek meg a keresztény dogmatikai tanítások. Ám a Lélek legerőteljesebb megnyilvánulásaként az Újtestamentum a püünkösdi csodát említi, amikor a különféle nyelvű emberek saját nyelvükön hallották az evangélium hirdetését, és megértették azt; és amely azután teljesen megragadta és átformálta őket. A Lélek indíttatására sokan csatlakoztak az apostolokhoz, és megkeresztelkedtek.

– A Lélek bibliai koncepciója Isten dinamikus erejét, jelenlétének felszabadító megtapasztalását, átformáló hatását hangsúlyozza. A héber nyelvben a *rúah* szelet, széláramlást is jelent. A görög kifejezés: *pneuma* és a latin *spiritus* szintén hordozza ezt a jelentéstartalmat.

– Püünkösdi ünnepének a Lélek kiáradásával való összekapcsolása az Ószövetségben gyökerezik. Jóel próféta könyvében, amely a babiloni fogság után keletkezett irat, a végső idők történéseihez kapcsolódik Isten nagy jeleinek bekövetkezése, így a Lélek kitöltése is. Jeruzsálem menedék lesz mindazok számára, akik a nagy és félelmetes napon segítségül hívják JHVH nevét. Jóel 3,1–5-ben azt olvassuk, hogy a prófétálás, az álmok és a látomások útján kapott kijelentések nyomán majd egy új közösség születik. Ezt a régi próféciaát látták beteljesedni ott, akkor Jeruzsálemben.

– Péter apostol püünkösdi beszédében – amely már az első keresztény közösség hitvallását is megfogalmazza – felidézi ezt a próféciaát (ApCsel 2,17–21), majd aktualizálja az őt hallgatók számára. Elmondja, hogy a megfeszített Jézust Isten feltámasztotta, és fölemeltetett az Atya jobbjára. Jézus Krisztus népe Messiásaként betöltötte az Atyától kapott küldetését, most pedig elküldte a Szentlelket, hogy tanukat hívjon magának minden nép közül, akik őt Úrnak és Krisztusnak vallják.

– Püünkösdi ünnepe, ahogyan az a keresztény közösség számára új tartalommal telítődött, a bábeli torony és a nyelvek elkülönülésének mítoszáat is átfordította: a szétszóródásból összekapcsolódás lesz, a bábeli nyelvi zűrzavarból megértés és összhang. Ez a minta jellemzi az első keresztény közösséget. A gyülekezet tagjai házaknál gyűltek össze, hiszen még nem volt közösségi épületük, rendszeresen hallgatták az apostoli tanítást, imádkoztak, megtörték a kenyeret, amely által a Krisztussal és az egymással való közösségüket fejezték ki. Vagyonközösségben éltek, és támogatták egymást.

Az óra célja

Ismételjék át a tanulók a püünkösdi történéseket, ismerjék meg Péter apostol prédikációját és a jeruzsálemi ősgyülekezet működését. Lássák meg, hogy a Szentlélek Jézus ígérete szerint érkezett Bátorító, aki a Jézusban való hitet munkálja a mi szívünkben is.

Kulcsfogalmak

Félelem, Lélek, keresztség, kenyér megtörése, öröm, vagyonközösség

Eszközök

Püünkösdi énekek (229, 231, 237, 239) kinyomtatva, vagy több énekeskönyv, cellux, olló a gyerekeknek, hurkapálca, gombostű

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
1 perc	Előkészület Írjuk fel a táblára néhány nyelven (esetleg színes krétával): Tervetulo! (finn) Welcome! (angol) Salve! (latin) <u>Välkommen!</u> (svéd) Benvenuto! (olasz) Willkommen! (német) <u>Laipni lūdzam!</u> (lett) Bienvenue! (francia) Mit jelentenek ezek a szavak? Mind ugyanazt: Isten hozott! Nem értitek? Miért nem értjük egymás beszédét? Ugye emlékeztek még a bábéli zűrzavarra? Ma megtanuljuk, hogy nemcsak zűrzavar lehet az emberek közt, hanem Isten munkája nyomán megértés is.
1 perc	<i>Imádság</i>
4 perc	<i>Isméltés</i> (csoportmunka vagy páros munka) Vigyünk be néhány kinyomtatott éneket az énekeskönyvből, és kérdezzük meg, az egyházi esztendő melyik ünnepének énekei közül valók: EÉ 229, 231, 237, 239. Ha megszületett a – remélhetőleg helyes – válasz, lapozzunk a tankönyv végére, az „Egyházi esztendő” táblázathoz, és keressük meg pünkösdot! Röviden nézzük át jellemzőit, a 3. feladatban majd szükségünk lesz rá. A pünkösdi énekek közül válasszuk ki az egyiket, amelyiket ma megtanuljuk!
5 perc	Ének
5 perc	<i>Tanítás</i> (frontális munka) Mivel az előző tanév végén már előkerült pünkösöd története, röviden idézzük fel, akár a másodikos könyv segítségével. Ezután oldják meg az 1. feladatot.
8 perc	1. feladat (önálló vagy frontális munka) Húsvét után 50 nappal az apostolok együtt voltak, amikor <i>szélzúgás</i> töltötte be a házat, <i>lángnyelvek</i> szálltak le rájuk. Kimentek az utcára, és különféle nyelveken szóltak úgy, hogy mindenki <i>értette</i> . A járókelők <i>csodálkoztak</i> , de néhányan gúnyolódtak: „Édes bortól részegek!” Péter ekkor prédikálni kezdett: „Nem részegek ezek! Az Úr Lelke töltötte be őket. Mert Jézust keresztre feszítettétek, de Isten feltámasztotta, és ennek mi tanúi vagyunk. Már Dávid is megjövendölte ezt.” Szíven találta őket e beszéd, és azt kérdezték tőle, mit tegyenek. „ <i>Térjete meg, és keresztelkedjete meg</i> Jézus Krisztus nevében, és megkapjátok a Szentlélek ajándékát.” Akik <i>hittek</i> , megkeresztelkedtek, és asnap 3000 lélek csatlakozott hozzájuk. Ez lett az első <i>gyülekezet</i> . Miután megbeszéltük a feladatot, oldjuk meg a 3. feladatot is, ami szorosan kapcsolódik ehhez:

3. feladat (páros munka)

- 5 helyett 50 (pünkösdi az 50. nap húsvét után)
- Eső helyett szélzúgás
- Lángnyelvek a fejeken
- Az apostolok nyelveken szólnak, nem zenélnek

Megoldás: pünkösdi, piros oltárterítő

5 perc

Dramatizálás (csoportmunka)

Adjuk elő a pünkösdi történetet!

- jelenet
- bábelőadás
- japán papírszínház segítségével

Ha ezt választjuk, a frontális tanítás 1. kiváltható vele.

- további variáció:

Mivel a pünkösdi történet mozgalmas, megpróbálkozhatunk egy olyan dramatizálással, amit a gyerekek általában nagyon kedvelnek: egy adott szóval (pl. „mákostészta” kell végigjátszani a párbeszédet, a szituációhoz illő módon hangsúlyozva. Így ugyan nem hangzik el maga bibliai szöveg, azonban izgulniuk sem kell, hogy mit mondjanak. Nagy beleéléssel szokták a cselekményt megjeleníteni, ami az emlékelést nonverbálisan (érzelmi szinten), mégis hatásosan segíti elő.

10 perc

Tanítás

Ennek a leckének voltaképpen Péter apostol pünkösdi beszéde az új ismeretanyaga. Szem előtt tartva, hogy harmadikos csoportban tanítjuk, idézzük fel a Jézusról való igehirdetés mesteri példáját, amely a hallgatóságot a Lélek ereje által megérintette. A feladathoz rajzolt képeket megtaláljuk a mellékletben. Vigyázat! A képeket ne vágjuk szét teljesen, sőt a két hármast egységet leporellóként ragasszuk össze (celluxszal).

Péter apostol felbátorodott, hogy a sok ember előtt Jézusról beszéljen.

– Ki adta ehhez az erőt és bátorságot? – A Jézus által elküldött Szentlélek.

– Miről beszélt Péter? – Hogyan élt Jézus, és Isten mennyi csodát tett rajta keresztül. Ezek ellenére hogyan kellett meghalnia, és utána miként támadt fel. Azután felment a mennybe, és elküldte a bátorító Szentlelket.

– Milyen nagy csodát élt át a Pétert hallgató tömeg? – Mindenki értette ezt a beszédet, pedig nagyon sokféle nyelven beszélő ember volt ott.

– Minek a jele az, hogy értették Pétert? – Isten azt akarta, hogy mind tudjanak arról, ami Jézussal történt, és higgyenek benne.

– Ki segítette Pétert ebben? – A Szentlélek!

([Nagyon jó felépítést találhatunk még az alábbi linken](#))

Mivel erre a korosztályra különösen jellemző a belső teljesítménykényszer, versengés, hogy meg akarnak felelni az elvárásoknak, többszöri kudarcélmények hatására formálódó énképük sérül, értékességtudatuk csökken. Ez a történet támogató lehet számukra, hiszen egy önmagára is haragvó, Jézus szolgálata elől is bujkáló apostol bátorodik fel, hogy elmondja ezt a nagyszerű igehirdetést. Jézus hozzánk is ragaszkodik, gyengeségünk, kudarcaink ellenére, mert az övéi vagyunk, és szeret minket.

4. feladat

Péter apostol igehirdetése összefoglalva: ApCsel 2,22–24.32–33

„Izraelita férfiak, halljátok meg ezeket az ígéket! A názáreti Jézust, azt a férfiút, akit az Isten igazolt előttetek erővel, csodákkal és jelekkel, amelyeket általa tett az Isten közöttetek, ahogyan magatok is tudjátok, azt, aki az Isten elhatározott döntése és terve szerint adatott oda, ti a bűnösök keze által keresztre szögeztétek és megöltétek. De őt Isten feltámasztotta, feloldva a halál fájdalmait, mivel lehetetlen volt, hogy a halál fogva tartsa őt. (...) Ezt a Jézust támasztotta fel az Isten, aminek mi valamennyien tanúi vagyunk. Miután tehát felemeltetett az Isten jobbjára, és megkapta az Atyától a megígért Szentlelket, kitöltötte ezt, amint látjátok is, halljátok is.”

7 perc

2. feladat

Előfordulhat, hogy túl nehéznek bizonyul ez a feladat. Akkor egyszerűen segítsünk a gyerekeknek, nem érdemes túl sok időt fektetni a rejtvényfejtésbe, sokkal lényegesebb, hogy beszéljünk arról,

- mit takarnak ezek a jellemzők, milyen volt az első gyülekezet élete;
- ma miért nem ilyen egy evangélikus gyülekezet felépítése (parúziavárás problematikája);
- tudnak-e példát hozni a vagyonszövésre. („Kicsiben” jellemző, amikor gyerek-konferencián beadjuk a közösbe a magunkkal hozott ételt vagy nassolnivalót, és abból mindenki vehet.)

Megoldás:

- Együtt voltak imádságban
- Házanként megtörték a kenyeret
- Javaikat szétszötták
- Mindenük közös volt
- Örömmel dicsérték Istent
- Kedvelte őket a nép

3 perc

5. feladat

Hurkapálcikára rögzíteni az elkészített szélforgót (mellékletből).

1 perc

Záró imádság

Péter meggyógyítja a sántát

ApCsel 3,1–16

TK

– Lukács, az Apostolok cselekedeteinek szerzője evangéliumához hasonlóan ebben az iratában is beszámol néhány csodajelről, amelyek által a Krisztussal való közösség gyógyító erejét, Isten országának dinamikus, életújító valóságát illusztrálja. A pünkösdi Lélek kiáradása „globális” méretű csodajel volt: ám itt egy kevésbé látványos eseményről szóló beszámolót olvasunk, olyat, amely konkrétan egyetlen ember sorsát érinti.

- A sánták, némák, vakok Izrael körében a társadalom perifériájára szorultak, mivel nem tudták

magukat eltartani. Sokukról családjuk sem gondoskodott már, így idegenek jóindulatára szorultak. Amikor Jézus Isten országának eljöveteléről tanított és annak megvalósulásáért munkálkodott, az Ézsaiás könyvében olvasható próféciát teljesítette be: „...vakok látnak, és bénák járnak, leprások tisztulnak meg...” (Mt 11,5; vö. Ézs 35,5–6) Péter apostol és a többi tanítvány is Jézus küldetése nyomán, a Lélek adományaként a gyógyítás karizmáját kapták meg.

– Az Apostolok cselekedeteiről írott könyv első négy fejezete a „köszikla” Pétert mint az apostoli kör vezetőjét állítja elénk. Prédikál, gyógyít, így tanúskodik Krisztusról, amiért még börtönbe is vetik. A nyilvánosság előtti tanúságtételei és a jelek, amelyeket Jézus nevében tesz, a keresztény közösségek növekedését eredményezik.

– A Péterhez fűződő gyógyítástörténet szoros teológiai kapcsolatban áll Jézus csodatételeivel. A szóhasználat is hasonlóságot mutat: „*Kelj föl, és járj!*” A sánta meggyógyulva fölkel, és ugrándozva magasztalja Istent; a környezete, látva a jelet, nem győzött álmélnodni: ezek a mozzanatok az evangéliumokban is megtalálhatók.

– A gyógyítástörténetek arról tanúskodnak, hogy Istennek van hatalma a betegségeken; az ember számára befolyásolhatatlan körülmények mégis megváltozhatnak; a tragikus élethelyzetben lévők új esélyt kapnak. A Krisztus nevében, a Szentlélek erejével történő gyógyulásoknál a teljes ember „rehabilitációja” történik meg. Nem csupán a testi állapota, hanem a lelki-szellemi kondíciói változnak meg: hite, spirituális önismerete növekedésnek indul. Ez a valódi csoda.

– Péter – Jézus gyakorlatát követve – nem azzal segíti a sántát, hogy a megélhetését biztosítja egy időre „arannyal és ezüsttel”: ez csak rövid távú megoldás lenne, nem több alamizsnánál. Az igazi segítség sohasem a hal, hanem a háló: vagyis az életfeltételek megteremtése, a teljes ember méltóságának visszaadása. Így hosszú távon biztosítható a megélhetése is. Ez a jézusi út.

– A sánta, alamizsnáért könyörgő koldus a templom épületegyüttesének egyik pontján, az Ékes-kapujánál ült minden nap. A díszes kapu és a rongyos, lenézett ember erős kontrasztot mutatott egymással. Amikor a sánta meggyógyult, végre bejuthatott a templomba is: oda, ahová addig sohasem mehetett be tisztátalansága miatt. Most ő lehetett az, aki a hálaadás személyes „liturgiájában” – környezete legnagyobb álmélnodására – ünnepelhette Isten szabadítását.

– A sánta ember gyógyulását követően Péter igehirdetést tartott Salamon csarnokában (ApCsel 3,11–26), amelyben Jézus Krisztus szabadításáról tanúskodott, arról az Úrról, akit Isten Messiásként népéhez küldött.

Kulcsfogalmak

Hit, gyógyulás, csoda

Az óra célja

Lássák meg a gyerekek, hogy Istennek hatalma van a betegségeken. Irányítsuk a figyelmet a segítség jézusi útjára, ami nem felületi kezelést jelent, hanem valóságos életújulást.

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
-----------	-----------------------

5 perc	<i>Imádság</i>
--------	----------------

Ének

Elfogadtál és elhívtál... (EÉ 475)

- 10 perc *Ismétlés, játék* (csoportmunka)
 Ismételjünk gyógyítási történeteket!
 Készítsünk rövid interjúkat olyan emberekkel, akiket Jézus meggyógyított! Például:
 – A bethesdai beteg
 – A kapernaumi százados szolgája
 – A béna ember
 – A vak Bartimeus
 Minden csoport kapjon egy-egy gyógyítási történetet, és együtt ismételjék át, beszéljék meg!
 Készítsenek fel közösen egy csoporttagot, akivel majd a hitoktató interjút készít. Próbáljanak meg minél több dolgot összeszedni a történettel kapcsolatban.
 Az interjúkban próbáljunk kitérni arra is, hogyan változott meg az életük a gyógyulás után.
- 10 perc *A történet ismertetése* (frontális munka)
1. feladat
 Olvassuk el hangos olvasással a történetet, az egységek végén húzzuk a szövegrészeket a megfelelő képhez!
- 10 perc *Feladat megoldása* (önálló munka)
2. feladat
 Két férfi jelent meg tegnap délután *négykor* (háromkor) a templomban. A *Fényes*-kapuban (Ékes-kapu) megpillantottak egy sánta embert, aki alamizsnát kért tőlük. A férfi néhány *éve súlyos balesetet szenvedett*. *Egy harci kocsin száguldozó katona ütötte el, és ezért nem tudott járni* (születése óta sánta volt). Az egyik férfi, akit *Jakabnak* (Péternek) hívtak, beszélni kezdett a kéregető emberhez, majd *megérintette a lábát* (megfogta a kezét). A férfi felegyenesedett, és járni kezdett, majd *hazaszaladt* (bement velük a templomba). Az ott lévő emberek nagyon csodálkoztak, amikor ezt látták. Péter elmondta nekik, hogy *csodálatos gyógyfüveket tettek a sánta lábára, és különleges varázsigéket mondtak* (Jézus nevében tették, a benne való hit adott gyógyulást).
- 5 perc *Feladat megoldása* (önálló munka)
3. feladat
 Megoldás: hit által
 Emeljük ki, hogy Péter Jézus nevében végzi a gyógyítást! Beszélgessünk arról, hogy mi jelenthet igazi segítséget a bajba jutott embereknek?
Házi feladat
4. feladat
 Megoldás: futni, járni, táncolni, ugrálni. Mutassuk meg a mozdulatokat, mozgásokat!
- 5 perc **Értékelés**
Áldás
 Áldjon meg minket mennyei Atyánk, áldjon meg minket a betegeket gyógyító Jézus Krisztus, áldjon meg minket a vigasztaló Szentlélek! Ámen.

Péter megszabadul a börtönből

ApCsel 12,6–17

TK

Exegetikai hangsúlyok

– Péter apostol szerepét az Apostolok cselekedeteinek szerzője erőteljesen hangsúlyozza. Az apostoli körben bizonyára nagy tekintélynek számított. A könyv első fejezeteiben Jánossal együtt végzi szolgálatát, együtt mennek mindenhová. Igehirdetéseiket nagyon sokan hallgathatták, közöttük olyanok is, akik nem szimpatizáltak ezzel az „új hittel” és képviselőivel. Az evangélium hirdetése konfliktushelyzet kialakulásával járt együtt – akárcsak Jézus földi működése idején.

– A 12. fejezet egy ilyen konkrét konfliktushelyzetet és ennek egyik következményét tárja elénk: Heródes Agrippa király kegyetlenkedni kezdett Krisztus követőivel. Jakab apostolt kivégeztette, Pétert pedig börtönbe vetette. A hatalom – ahogyan annak előtte, Jézus földi életében – most sem tudta elviselni azt, hogy „kontrollálatlanul” tömegek forduljanak az új tanítás felé, és veszélyes erőt látott ebben a „mozgalomban”. A börtönbüntetés gyakorlata egyébként meglehetősen általános volt ilyen esetekben: egykor Jeremiás prófétát is többször börtönbe zárták, mert megalkuvás nélkül hirdette Isten ítéletét a korrupt és hiteltelen vezetők ellen.

– Már ApCsel 4-ben és 5-ben is olvasunk arról, hogy az apostolok fogságba kerültek. 4,1–4 szerint a papok és a szadduceusok (a papi körökhöz közel álló zsidó politikai párt) kifogásolták, hogy Péter és János a népet tanították és a feltámadás üzenetét hirdették. (A szadduceusok ugyanis nem hitték a test feltámadását.) Ezért őrizetben tartották őket, majd másnap a nagytanács tagjai kihallgatták Pétert. 5,17–32-ben arról olvasunk egy beszámolót, hogy a főpapok és a vezetők féltékenységtől vezérelve elfogták az apostolokat, de Isten angyala kimentette őket a fogságból. Arra utasította őket, hogy menjenek a templomba, és ott tanítsák a népet. A vallási vezetők újra kihallgatták őket, de Gamáliél rabbi tanácsára hallgatva nem végezték ki, hanem elbocsátották őket.

– A 12. fejezetben leírt harmadik eset egyes motívumaiban hasonlít az előzőre. Itt csak Péter bebörtönzéséről olvasunk, ám őt ugyanúgy Isten angyala szabadította ki a szigorú őrizetből. A leírás szerint világosság támadt (hasonlóan Saul látomásához), és Péter elhagyta a cellát az angyal utasítására. Semmi bántódása nem esett, míg áthaladtak két őrségen és a városkapun, amely magától megnyílt előttük. Az utcára kiérve az angyal eltűnt Péter mellől, aki még mindig azt hitte, hogy ez az egész történet csupán látomás volt.

– Az angyal a bibliai hagyományban Isten jelenlétét jelzi: segítőként, követként áll az ember mellett. Amikor a bibliai szerzők Isten csodálatos beavatkozásairól vallanak, gyakran említik az angyalokat. Itt, ebben a szabadulástörténetben az angyal szerepe emlékeztethet bennünket az egyiptomi seregek elől menekülő hébereket segítő angyalra, aki megakadályozta, hogy a tengernél utolérjék a fáraó csapatai Izraelt. A természetfeletti hatalom Isten létehez, lényéhez tartozik: az angyalok cselekedetei révén ebből éreznek meg valamit az emberek.

– Az elbeszélés annak a keresztény meggyőződésnek egyfajta metaforikus megfogalmazásaként is érthető, hogy Isten világosságában járva, az ő követeként – bármilyen „ellenérő” is hat közben – az evangélium mindig győzedelmeskedni fog. Terjedését semmi és senki nem akadályozhatja meg. Ahogyan egykor Krisztus kilépett a sírból, úgy lép ki Péter is börtönéből: a bilincsek lehullnak, Isten ereje munkában van. Épül az az ország, amelyről Jézus tett tanúságot: ez a földi, erőszakos hatalom alternatívája, egy olyan világ, amely a felszabadító örömhír nyomán születik a hit közösséget teremtő ereje által.

– A történet záró epizódja szerint Péter János Márk édesanyjához, Máriához menekült, az ő házába kopogtatott be, ám a szolgálólány örömeiben-zavarában nem engedte be őt. A többiek, akik ott

együtt imádkoztak, hüledezve fogadták a hírt. Arra nem számítottak, hogy Péter zörget a kapuban. A számukra hihetőbb verzió az volt, hogy a szolgálólánynak ment el esze. Érdekes, hogy ez a motívum: a hüledezés, hitetlenkedés szinte végigkíséri a könyvben az evangélium hirdetését követő jeleket és a csodák tapasztalatait.

Az óra célja

A tanulók lássák meg, hogy Péter már valóban kész életét is odaáldozni Jézusért, azonban Isten még fontos feladatokat akar rábízni, és egy hatalmas csodával menti ki, s erősíti meg az érte imádkozó gyülekezetet. Mi is bízhatunk az **ő védelmező szeretetében és erejében!**

Kulcsfogalmak

Börtön, angyal, szabadítás, imádság

Előkészületek

Zsoltárrészlet másolása, ismétlő ige szavait nagyítva kiírni, totó, rajzfilmrészlet kikeresése

Eszközök

Zsoltár, ismétlő ige lapokon, totó

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<i>Ének</i> <i>Rád bízom...</i> (EÉ 573) TK 116. o.
3 perc	<i>Zsoltározás</i> 34. zsoltár Válasszunk előénekest (nem kell énekelnie)! A többiek lesznek a hívek (H), akik az előénekes (E) soraira úgy válaszolnak: „Az Úr megmentett mindattól, amitől rettegtem.” E: Áldom az Urat mindenkor, állandóan őt dicséri szám. Az Úrral dicsekszik lelkem. Hallják ezt az alázatosak, és örülnek. H: <i>Az Úr megmentett mindattól, amitől rettegtem.</i> E: Hirdessétek velem az Úr nagyságát, magasztaljuk együtt az ő nevét! Az Úrhoz folyamodtam, és ő meghallgatott, megmentett mindattól, amitől rettegtem. H: Az Úr megmentett mindattól, amitől rettegtem. E: Öröme derülnek, kik rátekintenek, nem pirul az arcuk. Kiáltott a nyomorult; az Úr meghallgatta, és minden bajából kiszabadította. H: <i>Az Úr megmentett mindattól, amitől rettegtem.</i> E: Az Úr angyala őrt áll az istenfélők mellett, és megmenti őket.

Érezzétek, és lássátok, hogy jó az Úr! Boldog az az ember, aki hozzá menekül.
H: *Az Úr megmentett mindattól, amitől rettegetem.*

3 perc

Ismétlés

Mit mondott Péter a sántának az Ékes-kapunál?

A gyereklétszám függvényében felosztani az ígét. Mindenki húzzon egy lapot egy igerészlettel, vegye a kezébe, és álljon megfelelő helyre a társai mellé. Nagy létszámú osztálynál az is lehet, hogy akiknek nem jutott szó, azok igazítsák be a többieket a helyükre.

„Ezüstöm és aranyom nincsen, de amim van, azt adom neked. A názáreti Jézus Krisztus nevében, kelj fel, és járj!”

10 perc

Feladatok megoldása

1. feladat (páros munka/csoportmunka)

Páros munkában vagy csoportmunkában olvassák el a gyerekek a szöveget, és egészítsék ki a tintafoltokat a félkövér betűk segítségével.

Megoldás: lehullottak a bilincsek Péter kezéről.

3. feladat

Megoldás: az Úr elküldte az ő angyalát, és kimentett engem Heródes kezéből.

5 perc

Játék

Totó vagy kérdezz-felelek

Írjunk össze kérdéseket a szöveg alapján, kis papírokon helyezzük el a tanári asztalon. A gyerekek jöjjenek ki, húzzanak belőle. Először az válaszolhat, aki húzott, ha nem tudja, passzol. Pontgyűjtő játék, apró jutalmakkal készülünk (matrica, cukorka stb.).

Kérdések lehetnek pl.:

- Mit jegyzett le Lukács? – Az Apostolok cselekedeteit.
- Ki vettette börtönbe Pétert? – Heródes király.
- Ez a Heródes kerestette a gyermek Jézust és kegyetlenkedett Betlehemben? – Nem, az a nagyapja volt Nagy Heródes. Ez *I. Heródes Agrippa*, aki Kr. u. 41–44 között uralkodott.
- Milyen őrség őrizte Pétert? – Négyszer négyes.
- Mit tett Péter a börtönben, miközben bilincsbe verték és két katona állt mellette? – Aludt.
- Ki érintette meg Pétert? – Az Úr angyala.
- Mit mondott az angyal? – Kelj fel gyorsan! Öltözz fel, és kövess engem!
- Mi nyílt meg Péter és az angyal előtt? – Vaskapu.
- Mit gondolt Péter először arról, amit átélt, mi ez? – Látomás.
- Mit tett a gyülekezet eközben Mária házánál? – Imádkozott Péterért.
- Ki az, aki nem engedte be Pétert Mária házánál? – Rodé, a szolgálólány.
- Hogyan fogadták később Pétert Mária házánál? – Ámulva engedték be.
- Mit tett Péter, miután mindent elmondott a történelekről? – Sietve elhagyta Júdeát.
- +1 Valóban írt ilyen levelet Lukács? – Nem.

7 perc

Drámajáték (páros munka)

Osszuk fel a szöveget (a gyerekek létszámának megfelelően) 4-6 szakaszra. A *Hetedhét gyerekhíradóhoz* (M2) hasonlóan valamelyikük olvassa a szöveget, párja pedig muto-gassa el a hallottakat.

4 perc

2. feladat (beszélgetés)

Megoldás: Jézus meghallgatta imádságukat, és kiszabadította Pétert. (Más megfogalmazás is jó lehet.)

Ez a feladat az imádság erejére utal. Beszéljünk arról a gyerekeknek, hogy nem sokkal ezelőtt Heródes megölette Jakabot (csak a következő leckében lesz szó Istvánról – didaktikai célból egymás után rendeztük a Péter-történeteket). Isten nem automatikusan teljesíti kéréseinket, hallgatja meg imádságainkat. Ezekben az időkben különösen sokan lettek vértanúvá. De az Úr az övéit még nehéz helyzetükben sem hagyta el. Ezt tudva aludt Péter békésen az örök között.

Miért szabadult ki Péter, s miért halt meg Jakab? Nem tudhatjuk. De Isten tudta, miért így cselekedett. („*Bizony, a ti gondolataitok nem az én gondolataim, és a ti utaitok nem az én utaim – így szól az Úr.*” – Ézs 55,8)

4 perc

4. feladat

Angyal – Kelj fel gyorsan!

Rodé – Péter áll a kapuban!

Heródes – Holnap elővezettetem és halálra ítélem!

Őrség – Nem tudunk semmiről, nyomtalanul eltűnt!

Péter – Azt gondoltam, látomást látok.

Lukács – Négy, egyenként négy tagból álló katonai őrség őrizte.

2 perc

Humor

Ha van hozzá kedvünk és egy kis időnk, valamint internet-hozzáférésünk a teremben, megnézhetjük az [Asterix és Kleopátra rajzfilm részletét](#) (56:20–57:07, Panoramix kiszabadítása), amely egy rómaiak által őrzött börtönből való szabadulást mutat be, csak egészen másképp...

2 perc

Záró imádság

István

ApCsel 6–7

TK

Exegetikai hangsúlyok

– István személyével kapcsolatban meglehetősen szűkszavú az Apostolok cselekedeteiről írott könyv. Két fejezetben (6–7.) olvasunk szolgálatáról, elkötelezettségéről, bátor kiállásáról, sorsáról. Neve görög eredetű, koszorút jelent. A kora kereszténységtől kezdve a koszorút szimbólumként a tanúságtevők és a hit harcában győztesek jelének tekintik.

– A hagyomány Istvánt az első keresztény vértanúnak tekinti; december 26-án, karácsony másnapján emlékeznek rá. Személye azoknak a mártíroknak az emlékét is idézi, akik névtelenül estek áldozatul a 2–3. századi keresztényüldözéseknek.

– István diakónusként (görög szó, jelentése: szolgálattévő) a görög nyelvű keresztények körében szolgált. Hetedmagával választották erre a tisztségre, hogy az asztalközösségnél a liturgikus és gyakorlati feladatokat betöltse. (A hetes szám az egyetemességet, teljességet jelzi.) István hittel és Szentlélekkel teljes férfi volt, így szolgálata nyomán sokan hitre jutottak. ApCsel 6,8-ban még azt is olvassuk, hogy „kegyelemmel és erővel telve” nagy csodákat, jeleket vitt végbe. Ez a szóhasználat a Máriának szóló angyali üdvözlés gondolatát idézi (Lk 1,28), amely szintén Lukács szövege az evangéliumából. Az

evangélista Jézusra is hasonló jelzőket használ: „...gyarapodott bölcsességben, Isten és emberek előtt való kedvességben” (Lk 2,52).

– István vértanúságának leírásába Lukács Jézus passiótörténetének egyes elemeit is belefűzte. Ezzel juttatta kifejezésre, hogy a mester nyomában arra az útra lépnek Krisztus követői, amely az áldozatvállalás, lemondás és az élet odaszentelése az evangéliumért. Érdekes párhuzam még az is, hogy István perbefogása is koholt vádak, hamis tanúvallomások alapján történt, mert nyilvánosan nem tudtak rábizonyítani semmi bűnt. Végül istenkáromlás vádjával hurcolták a nagytanács elé. A kivégzésekor István – Jézushoz hasonlóan – közbenjár Istennél az ítélet végrehajtóiért: „*Uram, ne ródd föl nekik ezt a bűnt!*” (12,60)

– István védőbeszéde valójában egy tanító igehirdetés (ApCsel 7), amelyben a nyilvánosság előtt a diakónus Ábrahám elhívásától kezdve végigmagyarázza a zsidóság történetét Salamon templomának fölépítéséig. Ennél a pontnál aktualizálja saját korának viszonyaira a bibliai hagyományt, amikor kijelenti, hogy Isten nem a templomban lakozik, hanem a Szentlélek által munkálkodik a világban. A zsidóság előjárói ezt nem ismerték föl, és ellene szegültek a Szentléleknek; ezzel Jézus gyilkosává lettek.

– István a feldühödött vallási vezetők körében bátran vállalta sorsát. A halála előtti pillanatban látomása volt. Látta, amint megnyílt az ég, és tanújává vált az Emberfia, Jézus dicsőségének, amint az Atya jobbján ül. Bár életét elvették, halála percében egészen Isten közelében tudta magát, és teljes békére talált. Így könyörgött: „*Uram, Jézus, vedd magadhoz lelkemet!*” (7,59)

– A megkövezés a zsidóság körében bevett gyakorlat volt a közösség által a Tóra alapján bűnösnek talált emberek kivégzésére. Mivel kollektív kivégzési mód volt, ezért nem lehetett a gyilkosság elkövetéséért felelősségre vonni egyetlen konkrét személyt sem, hiszen nem lehetett bizonyítani, hogy a kövek közül melyik mérte az áldozatra a halálos csapást. Ez a gyakorlat az Ószövetség nyomán a leginkább megszégyenítő büntetés-végrehajtási mód volt.

Az óra célja

Jézus követése olykor különösen nehéz. Az örömteli és Isten jelenlétével megáldott élet mellett jelenti a magunkról való lemondást, az áldozatvállalást, bátor kiállást is. István szóval és tettel is bizonyoságot tett a Jézus Krisztusba vetett hitéről, amikor életét adta érte.

Kulcsfogalmak

Hét diakónus, nagytanács, vértanú/mártír, megkövezés, imádság

Eszközök

Négy rajzolt halacska a diakónus betűivel

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<p>Ének <i>Szeretni nem pusztá szó...</i> (EÉ 574)</p> <p>Imádság Édes Atyánk, jó Istenünk! Áldásodért esedezünk. Te világíts lelkünk előtt, Adj a tanuláshoz erőt, Adj készséget szépre, jóra, Legyen áldott minden óra, Amelyet itt töltünk veled... Szívünkbe írd be szent neved! Ámen!</p>
5 perc	<p>Bevezetés A múlt órán egy csodálatos megszabadulás tanúi lehettünk. Ma olyan valaki kerül elénk, akinek az élete látszólag elveszett. Vagy mégsem?</p> <p>Idézet a hitoktatók számára: <i>„Mert meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelmek, sem jelenvalók, sem eljövendők, sem hatalmak, sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választhat el minket az Isten szeretetétől, amely megjelent Jézus Krisztusban, a mi Urunkban.”</i> (Róm 8,38–39) <i>„Róm 8,35–39 beszél a nehéz időkről és annak a fontosságáról, hogy ne hagyjuk, hogy ezek elválasszanak minket Isten szeretetétől. Az évek során azt tapasztaltam, hogy Isten szeretete tart meg a nagy megpróbáltatások és a ránk nehezedeő nyomás idején. A nehéz időkben az ördög mindent megtesz annak érdekében, hogy meggyőzzön minket arról, hogy Isten nem szeret, mert ha szeretne, akkor vagy nem lennénk ebben a helyzetben, vagy már megszabadított volna belőle.</i> <i>Amikor a félelem nagy erővel támad, hangosan kimondom, hogy Isten igenis szeret engem. Arra bátorítalak, hogy naponta többször mondd el: »Isten szeret engem!« Ne hagyd, hogy az ördög elrabolja tőled ezt az igazságot!”</i> (Joyce Meyer)</p> <p><i>Gyülekezeti szolgálat</i> (frontális munka) Mi a különbség aközött, ha elmondasz egy verset egy iskolai Ki mit tud?-on vagy egy templomi ünnepségen? Mi a különbség, ha kórusversenyen énekelsz, vagy istentiszteleten ugyanaz a kórus énekel? Az egyik szereplés, a másik szolgálat.</p> <p>Mi a különbség, ha süteményt sütsz a barátaidnak a szülinapi partira vagy szeretetvendégségre a gyülekezetbe? Mi a különbség, ha kézműveskedsz otthon, vagy ajándékot készítesz az idősek napjára, és meglátogatod őket karácsony előtt? Az egyiket a magad örömeire teszed, a másikkal Istennek szolgálsz.</p> <p>A gyülekezetben számtalan szolgálati lehetőség van, amellyel Isten ügyét, az evangélium</p>

szolgálatát visszük előre. Az első gyülekezetben is sok teendő volt, amit az apostolok már nem tudtak személyesen intézni, ezért segítőköt választottak.

Őket úgy nevezzük:

4 papírra rajzolt halacskába írjuk bele: DI – AK – ÓN – US

Tegyék a helyes sorrendbe: diakónus.

10 perc

Tanítás

A tankönyvi szöveg segítségével mondjuk el István történetét!

(Mivel az ApCsel 2 fejezetben taglalja István történetét, az olvasmányban nem tudunk minden fontos részletet kiemelni. Ha valamit még hangsúlyozni szeretnénk, szóban belevehetjük.)

Az olvasmány alapján oldjuk meg az első feladatot! A piros vonalak helyére írandó betűket írjuk át a keretbe. Hívjuk fel a gyerekek figyelmét arra, hogy a 6-7. mondatból két-két betűt kell kiemelni.

1. feladat (önálló vagy páros munka)

A gyülekezet létszáma nagyon *megnövekedett*, mert sokan követték Jézust. – E

Hogyan beszélt István a nagytanács előtt? *félelem nélkül* – L

Mit tett István a gyülekezetben? *sok csodát* – S

Ki kérdezte a templomról? *főpap* – Ó

Kinek az arca volt olyan, mint egy angyalé? *István* – V

Az apostolok munkáját *hét férfi* segítette. – ÉR

Mi a testület neve, amelyik elé került István? *nagytanács* – TA

István a *városfal*on kívül halt meg. – N

A ruhákra egy Saul nevű *ifjú* vigyázott. – Ú

Megfejtés: első vértanú

Beszéljünk arról, kik voltak a vértanúk! István volt az a személy, akinek halálával a kereszténység Jeruzsálemből szétszóródik Júdeába és Samáriába, majd a pogányok közé is, s ezáltal egyre szélesebb körben terjed az evangélium.

„A keresztények vére magvetés.” (Tertullianus) Az ősi keresztény mondás szerint egyetlen, hitéért a halált is vállaló hívő tanúságtételéből egyre több újabb keresztény születik. A görög *martürosz* szó tanút jelent, ám a korai keresztények azt tekintették a hit tanújának, aki ha kellett, élete árán is kitartott meggyőződése mellett.

2. feladat (frontális munka)

István: szerette Jézust, a Szentlélek munkálkodott általa, odaadta életét, szolgált a gyülekezetben

A főpap és a nagytanács: féltette hatalmát, tagadta Jézus feltámadását

Mindkettő: hatalommal bírt (nyilván nem ugyanarról a hatalomról beszélünk, István jeleket és csodákat tett a Szentlélek által)

5 perc

3. feladat (önálló munka)

A helyes válaszok:

1. Mert Jézus is imádkozott a kereszten.

2. Mert Jézus ezt tanítja tanítványainak. „*Én pedig azt mondom nektek: Szeressétek ellenségeiteket, és imádkozzatok azokért, akik üldöznek titeket.*” (Mt 5,44)

10 perc

4. feladat (frontális és önálló munka)

Ha a csoport összetétele alapján úgy ítéljük meg, beszélhetünk róla (ez egyéni megfontolást igényel a hitoktatótól), akkor példaként elővehetjük Maximilian Kolbe ferences szerzetes önkéntes életáldozatának történetét a 2. világháborúban – természetesen csak nagy vonalakban, nem az alábbi konkrétumokkal!

1941. augusztus 1-jén a tábor 14-es barakkjából, ahol Maximilian Kolbe is élt, megszökött egy rab. A tábor parancsnoka bosszúból a barakk tíz lakóját éhhalálra ítélte. Ekkor Kolbe atya önként vállalta a halált egy kétgyermekes családapáé, Franciszek Gajowniczek helyett. A tíz foglyot egy bunkerbe zárták. A bunkerből mindvégig hallatszott az imádság és az ének, amit Kolbe atya vezetett a halálraítéltek között. Két hét után már csak ő volt életben (bőjthöz szokott szervezete bírta az éhezést), végül kivégezték. Franciszek Gajowniczek túlélte a tábort, 1995-ben hunyt el. (Forrás: Wikipédia)

Franciszek Gajowniczek, a háttérben Kolbe atya fotójával

9 perc

Történelmi kitekintő

Egy híres magyar István, aki a bibliai Istvánról kapta nevét. (A gyerekek érdeklődésének megfelelően beszéljünk István királyról.)

I. (Szent) István király (969–1038)

Az első keresztény magyar király, a keresztény magyar állam megalapítója és a magyar keresztény egyház megszervezője.

Apja Géza fejedelem, anyja pedig az erdélyi Gyula vezér Sarolt nevű keresztény leánya volt. István 970 körül született. Születésekor ugyan a pogány Vajk nevet kapta, megkereszteléskor azonban az első keresztény vértanú, István nevet adták neki.

996-ban vette feleségül Henrik bajor herceg leányát, Gizellát, akivel sok hittérítő és lovag jött Bajorországból.

Benczúr Gyula: *Vajk megkeresztelése*

Géza fejedelem halála után követte őt a fejedelmi székben. Az ezredfordulón, 1000 karácsonyán (más értelmezések szerint 1001. január 1-jén) koronázták királlyá Esztergomban a feltehetőleg II. Szilveszter pápától kapott koronával (amely azonban nem azonos a ma Szent Korona néven ismert uralkodói jelvényel). Ezzel megalakult a keresztény Magyar Királyság. István és Gizella fia, Imre herceg 1031-ben egy vadászon meghalt. Istvánt a gyász megviselte, majd súlyosan meg is betegedett. Így utolsó éveire egyenes ági örökös nélkül maradt. Utódként végül unokaöccsét, Orseolo Pétert nevezte meg. István király 1038. augusztus 15-én halt meg Székesfehérváron, ott is temették el.

– A korszak legjelentősebb magyar irodalmi alkotása az Istvánnak fiához, a trónörökös Imréhez intézett *Admonitiones (Intelmek)* című latin nyelvű műve. A szöveget feltehetőleg valamely egyházi személy fogalmazta, azonban gondolati tartalma vélhetően istváni sugalmazású.

– István két *törvénykönyvét* ismerjük: az elsőt feltehetően még életében írásba foglalták, a másodikat uralkodása vége felé vagy nem sokkal halála után. Törvényeiben a kereszténység megerősítésére, az egyházi tulajdon védelmére törekedett, második törvénykönyvének első törvénycikke rendelkezik arról, hogy minden 10 falunak egy templomot kell építenie, ezenkívül kötelezővé tette a misére járást vasárnaponként.

Szent István egyházi törvényei

„A vasárnap megtartásáról

A papok pedig és az ispánok hagyják meg az összes falusi bírónak, hogy ezek parancsára vasárnap mindenki menjen a templomba, öregek és fiatalok, férfiak és nők, kivéve azokat, akik a tüzet őrzik. Ha pedig valaki amazok hanyagsága folytán nem tűzörzés végett marad otthon, az ilyet verjék meg, és nyírják le.

A templomba járásról

Azok, akik az istentisztelet hallgatására a templomba menvén, ott a misék szertartása alatt egymás közt mormognak, és másokat zavarnak, haszontalan történeteket mesélgetve és nem figyelve a szent olvasmányokra és a lelki táplálékokra, ha idősebbek, dorgálják meg őket, és gyalázzal üzzék ki a templomból, ha pedig fiatalabbak és közrendűek, e nagy vakmerőségükért a templom előcsarnokában mindenki szeme láttára kötözzék meg, s ostorozással és hajuk lenyírásával fenyítsék meg őket.

A király adományáról az egyháznak

Tíz falu építsen egy templomot, amelyet két telekkel s ugyanannyi rabszolgával lássanak el, lóval és kancával, hat ökörrrel és két tehénnel, harminc aprómarhával. Ruhákról és oltártakarókról a király gondoskodjék, papról és könyvekről a püspök.

A tizedről

Ha valakinek az Isten tizedt adott egy évben, a tizedik részt adja az Istennek, és ha valaki tizedét elrejt, kilenc részt fizessen.”

1 perc

Imádság

Fülöp és az etióp kincstárnok

ApCsel 8,26–40

TK

–Az etióp kincstárnok (eunuch) története egy irodalmilag is kerek, novellaszerű elbeszélés, amely azt hivatott illusztrálni, hogy a „tömegjelenetek” mellett (pl. pünkösdi csoda) individuális szinten hogyan találkozunk az evangélium életfordító erejével az ember.

–A történet szerkesztése különleges, az egyes gondolati elemek khiasztikus, tükörképszerű rendbe illeszkednek, ezzel is segítve a tartalmi koherenciát:

A (26–27a): Fülöp elindul dél felé, Samáriából Gázába

B (27b–28): Az etióp eunuch istentiszteletről hazatérve olvassa az Írást

C (29–30a): Fülöp odafut a hintójához

D (30b–31): Az eunuch kérdez (beszélgetés)

E (32–33): Idézet az Írásból (Ézs 53,7–8)

F (34): „Kiről beszél a próféta?”

E' (35): Fülöp magyarázza az Írást

D' (36–38): Az eunuch kérdez (keresztelés)

C' (39a): Fülöpöt elragadja a Lélek

B' (39b): Az eunuch örvendezik

A' (40): Fülöp Gázából észak felé tart, Samáriába (Cézárea felé)

– Az etióp főember az evangélium terjedésének déli irányát jelzi, az afrikai kontinenst. Személyes érintettsége, megtérése azt jelzi, hogy a föld egyik „határáig” eljutott az örömhír: a missziói parancs teljesült. Etiópiában jelentős keresztény közösségek jöttek létre az 1–2. évszázad folyamán. A kopt kereszténység mindmáig megőrizte fontos spirituális hagyományait, az ókeresztény idők-ből származó irodalmi emlékei is nagyon fontosak (pl. kopt nyelvű bibliafordítás, apokrif iratok).

– A történet Fülöp szolgálatának gyümölcseként láttatja a kincstárnok megtérését. ApCsel 8 Fülöp missziójáról nem árul el sok részletet, de annyit tudunk, hogy Samáriában kezdte hirdetni az evangéliumot, és sokan megtértek, meggyógyultak hatására. Egy Simon nevű mágus is csatlakozott hozzá, aki pénzért akart részesülni a Lélek ajándékából. Fülöp városról városra hirdette az igét, és végül Cézáreában telepedett le (ApCsel 8,40).

– Az etióp kincstárnok – gazdasági miniszter – a királynő mellett nagy befolyásra tett szert, gazdag volt, hosszú utazásokat is megengedhetett magának hintón (Etiópiából Jeruzsálembe). Ám eunuchként – hiába szimpatizált a zsidóság vallásával – nem térhetett be, mivel a mózesi törvények értelmében tisztátalannak tartották a kasztrált férfit (5Móz 23,1). Azáltal, hogy kereszténnyé lett,

megkeresztelkedett, a Jézus által meghirdetett inkluzív teológiai látásmód jutott érvényre: Isten országában mindenkinek van helye, főleg azoknak, akik eddig számkivetetteként a társadalom periferiájára szorultak.

– Az etióp főember érdeklődött a zsidóság hagyománya és szent iratai iránt: nagy lelkesedéssel kutatta, kereste az igaz hitet. Utazása során hangosan olvasta a héber Biblia egyik legfontosabb könyvét: Ézsaiást. Fülöp – hallva őt – megszólította, és tudakozódott, hogy érti-e, amit olvas. A zsidóság körében evidencia volt, hogy az Írás magyarázatra szorul. Az apostoli tanítás is egyértelműen a héber Biblia kijelentéseinek magyarázatát jelentette. Így jutott hitre az etióp kincstárnok is a tanítás révén, hiszen megértette Krisztus művének értelmét.

– Ézsaiás könyvének 52,13–53,12-ban található szövegrésze a korai egyház közösségében a krisztológiai kijelentések egyik alaptextusává vált. A névtelen próféta, JHVH szolgájának ószövetségi alakja egyértelműen összekapcsolódott Jézussal, a kereszten szenvedő és népe miatt bűnhődő Emberfiával. Amikor az első keresztények azon gondolkodtak, hogy miként értelmezzék Krisztus kereszthalálát, ebben a prófétai szövegben ismerték föl, hogy miért vált a názáreti Jézus bűnbakká kortársai számára, és miként magasztalta föl őt végül az Atya.

Kulcsfogalmak

Diakónus, kincstárnok, megkeresztelte

Az óra célja

Ismerjék meg a gyerekek, hogy mi volt a diakónusok feladata. Lássák meg, hogy Jézus mindenkihez szól, mindenkit hív. Nekünk is van feladatunk: adjuk át másoknak, amit Jézusról tudunk, általa megtapasztaltunk.

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<i>Imádság</i> Ének <i>Jöjj, add tovább...</i> (EÉ 564)
5 perc	<i>Feladatok megoldása</i> (önálló munka) 6. feladat Hallgassunk meg minél több történetet! Elég, ha a buborékba a történet címét írják. Mondjuk el mi is, hogy melyik történetet mondanánk el a kislánynak!
5 perc	1. feladat (frontális munka) A gyerekek próbálják megfogalmazni a képek alapján, hogy mi lehetett a történet szereplőinek feladata, szolgálata. Az etióp kincstárnok kapcsán mondjuk el, hogy ő Afrikából származott. Fülöp: diakónus volt, segítette az apostolok szolgálatát a gyülekezetben, felszolgált az asztaloknál a közös étkezések során. Etióp kincstárnok: az etiópok királynőjének főembere, aki egész kincstára fölé volt rendelve. Ma úgy mondanánk, hogy gazdasági miniszter.

- 10 perc *A történet ismertetése (csoportmunka)*
Olvassuk el a történetet csoportokban! Minden csoport kapjon egy-egy történetrészletet, amelyet állóképpel be kell mutatniuk. Fontos, hogy minden csoporttagnak legyen szerepe a képben. Miután beálltak a gyerekek a képbe, egy önként vállalkozó vagy a hitoktató mondja el a történetrészletet!
- Fülöpöt megszólítja az angyal, elküldi a Gázába vezető útra.
 - Fülöp fut az etióp kincstárnok hintója után.
 - A kincstárnok olvassa a tekercsot.
 - Fülöp és kincstárnok beszélgetnek: „Érted is, amit olvasol?”
 - A kincstárnok megvallja a hitét.
 - Fülöp megkeresztelte a kincstárnokot.
 - A kincstárnok örvendezve haladt tovább az útján.

vagy

Meséljük el a történetet a **kisfilm** (angol nyelvű) segítségével!

- 5 perc *Feladatok megoldása (önálló munka, frontális munka)*
2. feladat
Hiányzó képrészletek: angyal, tekercs, víz (tavacska)
1. Fülöp beszélget az *angyallal*.
 2. Fülöp és kincstárnok a hintóban ülnek, a kincstárnok kezében a *tekercs*.
 3. Fülöp és kincstárnok a *vízben* állnak.

Lehetséges címek:

1. Fülöp és az angyal
2. Ez Jézusról szól!
3. Keresztelés

- 10 perc **3. feladat** (önálló munka)
1. oszlop: K, K, F, X, F
 2. oszlop: F, X, F, M, K

4. feladat

Aláhúzni: Hiszem, hogy Jézus Krisztus az Isten Fia!

Házi feladat

5. feladat

A következő órán szánjunk időt arra, hogy beszélgessünk a gyerekekkel, hogy ők kitől hallottak először Jézusról! Engedjük, hogy megosszák egymással emlékeiket!

- 5 perc **Értékelés**

Áldás

Áldjon meg minket és legyen velünk a szeretet és békesség Istene! Ámen.

A damaszkuszi úton

(ApCsel 9,1–16)

TK, TK-M

– Saul: a későbbi Pál apostol az Apostolok cselekedeteiről írott könyv „kulcsfigurája”. Péter apostol mellett ő a legnagyobb tekintély a keresztény közösségek számára, és Krisztus evangéliumának terjedését illetően a legaktívabb szolgálatot ő végzi.

– Megtéréseivel, hitre jutásával, „pálfordulásával” részletesen foglalkozik a könyv: ez a 180 fokos lelki-szellemi fordulat Pál személyét paradigmává teszi az őskeresztényben, de az egyház hosszú története során minden idők hitre jutottai szemében is. A könyv 22. és 26. fejezetében is találkozunk Pál megtéréseinek elbeszélésével: ezekben a fejezetekben maga Pál beszéli el saját megtérésélményét, előbb a nép, majd Agrippa király előtt.

– Pál a kis-ázsiai Tarsusból származott, ahol jelentős zsidó diaszpóra létezett. Hellén műveltsége érzékennyé tette a pogány környezet kihívásaira. Ám Gamáliél rabbi tanítványaként (ApCsel 22,3) a zsidóság szigorúbb, farizeusi szárnyához tartozott. Mint a zsidók első királya, Saul, ő is Benjámintörzséből származott. Írástudó „végzettsége” feljogosította arra, hogy a kibontakozó kereszténység mozgalmának elfojtásában tevékeny szerepet vállaljon. Mivel először a zsidóság körében kezdett terjedni az „új hit”, ezért a Saulhoz hasonló írástudók igyekeztek minden erővel föllépni a veszélyesnek tartott szekta ellen.

– Saul személyével először István megkövezésénél találkozunk az ApCsel hagyománya szerint. Az István ellen tanúskodók az ifjú Saul lába elé tették le felsőruhájukat a kövezés alkalmával (ApCsel 7,58). ApCsel 8,1-ben pedig arról olvasunk, hogy Saul egyetértett a keresztények üldözésével. A farizeusok körében a hitvédelem nagyon fontos volt, így Saul is elkötelezetten részt vállalt – az erőszakos cselekedetektől sem visszariadva – ebben a munkában.

Saul civil foglalkozását tekintve sátorkészítő volt (ApCsel 18,3), ezáltal biztosította megélhetését. A korabeli gyakorlat értelmében minden törvénytudó farizeusnak illett egy szakmát is kitanulni és hétköznapi tevékenységként végezni. Pál ezt a foglalkozását apostoli szolgálata közben is fenntartotta, hogy anyagi függetlenségét megőrizhesse (ApCsel 20,34; 1Kor 4,12; 2Thesz 3,8).

Pál megtéréseélményének középpontjában a feltámadt Krisztussal való találkozás áll. Damaszkusz felé menet hirtelen egy kápráztató fényjelenség tanúja lett, és hallotta, amint valaki megszólítja: „Saul, Saul, miért üldözöl engem?” Saul megdöbben kérdésre az a válasz érkezett, hogy Jézus az, aki szólítja őt. Az evangéliumi hagyományon kívül ez az egyetlen olyan történet, amely leírja, hogy a feltámadott Jézus megjelenik és megszólít valakit, hogy tanítványa és követe legyen. (Igaz, hogy 1Kor 15,5–9 felsorolja, hogy kiknek jelent meg Pál előtt is a feltámadott Krisztus.)

Érdekes módon a Lukácshoz kapcsolódó hagyomány az Istennel való találkozás élményének leírását gyakran bizonyos fényjelenségekkel is összekapcsolja. A Jézus születését meghirdető angyalt nagy fény ragyogta körül (Lk 2,9); Jézus megdicsőülésekor (9,29–31), feltámadásakor (24,4) Isten dicsősége fénylik. István arca olyan volt, mint egy angyalé (ApCsel 6,15), és megkövezésekor látta Isten dicsőségét (7,55). Pál a Damaszkuszba vezető úton tapasztalja a mennyei fényt (9,3); világosság támadt a börtönben, amikor Pétert az angyal kiszabadította (12,7).

Kulcsfogalmak

Megtérés, elhívás

Az óra célja

Lássák meg a gyermekek, hogy Saul milyen nagy változáson megy keresztül. Az egész addigi életének hátat fordít. Érzékeltsük, hogy Jézus megjelenését követően Saul az evangélium szolgálatának szenteli az életét. Az lesz életének legfontosabb célja, amit eddig megvetett, azok lesznek a barátai, akiket üldözött.

Előkészületek

A némajátékhoz szükséges címek és a névkitalalós játékhoz szükséges nevek felírása, kinyomtatása.

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<i>Imádság</i> <i>Ének</i> <i>Indulj az úton...</i> (EÉ 560) TK 120. o.
10 perc	<i>A házi feladat megbeszélése, ismétlés</i> (frontális munka) Ismételjük át az eddig tanult történetek szereplőinek nevét, a történetek lényegét! 1. Most mutasd meg! <i>Írjunk fel a témakörben tanult történetekből egy-egy fontos momentumot, részletet egy papírra. Ezeket kell némajátékkal bemutatni. A többieknek ki kell találniuk, melyik történetből látták a részletet. Ha nehezen megy a némajáték, adjunk konkrét javaslatokat a szereplőknek, vagy segítsünk nekik megjeleníteni a történet részletét!</i> <ol style="list-style-type: none">1. Kisorsolják Mátyást.2. Az apostolok imádkoznak Mátyás kisorsolása előtt.3. Péter felemeli a sántát.4. A sánta ugrándozik, járkál, dicséri Istent.5. Az angyal kivezeti Pétert a börtönből.6. Péter zörget, Rodé nem engedi be.7. Istvánt kövekkel dobálják meg.8. A felsőruháikat Saul lába elé teszik István kivégzői.9. Az etióp kincstárnok tekercset olvas.10. Fülöp magyarázza az etióp kincstárnoknak az Írásokat.11. Fülöp megkereszteli az etióp kincstárnokot. 2. Ki vagyok én? <i>A gyerekek mondjanak egymondatos jellemzést a témakörben tanult történetek szereplőiről E/1-ben. A többiek találják ki, hogy ki ő. (Játszhatjuk úgy is, hogy egy nevet feltűzünk a gyermek hátára, s a többiek jellemzése alapján kell kitalálnia, hogy ki ő.)</i> Nevek: Péter, Mátyás, József, Fülöp, István, Rodé, Heródes, János
5 perc	<i>Beszélgetés</i> (frontális munka)

Beszélgessünk a gyerekekkel olyan emberekről, akiknek teljesen megváltozott az élete, mert valami teljesen újat, mást kezdtek az életükben, hivatásukban.

10 perc *A történet ismertetése* (frontális munka)
A történetet közösen dolgozzuk fel a mellékletben található képek alapján! A kördiagram első négy képét használjuk a feldolgozáshoz. (A többi képet a következő leckénél fogjuk használni.)
Mondják el a gyerekek, hogy mi történhet a képeken.
Igazítsuk ki az eseményeket, pontosítsuk a gyermekek mondatait! Mondjuk el a szereplők neveit, az események helyszíneit!

5 perc *Tankönyvi feladat* (önálló, frontális munka)
Az ismétlés feladatai segítséget adhatnak a meghatározásokhoz.

1. feladat

Megfejtések: Saul, Anániás, István, János, Péter

Lehetséges meghatározások:

1. A keresztények elfogása miatt Damaszkuszba indult.
2. Damaszkuszban élt, az Úr Saulhoz küldte.
3. Az első vértanú, akit megköveznek Jézusba vetett hite miatt.
4. Ott volt a templomban Péterrel, amikor a sánta meggyógyult.
5. Pünkösdkor prédikált.

5 perc **2. feladat** (páros munka, frontális munka)
A párok tagjai beszéljék meg, hogy a sárga vagy a fehér mezőket töltik ki. Párbeszéd formában ellenőrizzük a megoldást!

1. Vigyázatok
2. Imádkozatok
3. Jeruzsálemben
4. megvakult!
5. Jézus
6. igaz
7. Anániástól
8. látomásban
9. Saullal
10. megváltoztatta
11. Küldetés

5 perc **Értékelés**

Áldás

Áldjon meg téged gazdagon a jóságos Isten.

Jöjjön feléd hétköznapi kincseivel, adjon meglepetést szívedbe.

Áldjon meg téged gazdagon a hűséges Isten.

Öleljen magához, hogy ne légy egyedül, és adjon igaz hitet neked. Ámen.

(Varga Gyöngyi: *Remény s ég*)

Pál apostol

ApCsel 9

TK, TK-M

Exegetikai hangsúlyok

– Saul a vakító fény miatt időlegesen megvakult, és úgy kísérték be Damaszkuszba, ahol egy Júdas nevű ember házában három napig vakon böjtölt. Anániás, egy helyi keresztény ember kapta azt a kijelentést, hogy látogassa meg őt, és tegye rá a kezét a szemére, hogy lásson. Lukács nagyon erőteljesen érzékelteti a Szentlélek működését: ahhoz, hogy Pálból apostol válhasson, először Isten a segítőtket szólítja meg, és rajtuk keresztül vezeti és formálja elhívott, leendő szolgáját lépésről lépésre.

– A vakság, látáskárosultság a bibliai hagyományban konkrét jelentéstartalmán túl szimbolikus, teológiai jelentéssel is bír. A vakság az Isten világosságára való nyitottság hiánya. A sötétségben járás a tévelygést, tévutat jelenti, az ember megváltásra szorultságát. Saul három napig tartó vaksága mint átmeneti stádium az evangélium világosságára való nyitáshoz és egy új látáshoz vezet.

– Saul a megtérése után hamarosan megkeresztelkedett, így belépett Krisztus tanítványainak közösségébe. Ugyanakkor zsidóként felelősséget érzett a társaiért, ezért a zsinagógában azonnal hirdetni kezdte az evangéliumot. Annyira áthatotta ez az új élmény, az istenkapcsolat új dimenziója, hogy buzgóságában nem is gondolt arra, hogy ebből baja származhat.

– Damaszkuszban, Szíria fővárosában, nem sokkal Jézus feltámadása után már keresztény közösség jött létre. Pál a megtérése után itt kapott menedéket, de nem volt egyszerű bizonyítania a gyülekezet tagjainak, hogy többé már nem üldözi a keresztényeket. A kezdeti jogos bizalmatlanság után a közösség végül elismerte őt.

– Ugyanakkor – Pál eddigi beállítottságának, attitűdjének szembetűnő megváltozása miatt – a damaszkuszi zsidók elveszítették benne a bizalmukat, és végezni akartak vele. Ezért az életét mentve, a tanítványok segítségével kimenekült a városból, és Jeruzsálembe ment. Ott is gyanakodva fogadták őt a keresztények, de Barnabás, aki később munkatársa lett, a pártfogásába vette.

– A Galatákhöz írt levélben Pál apostol kicsit másképp számol be a megtérése utáni időszakról: mielőtt elkezdte a pogányok közötti szolgálatát, előbb elment Arábiába, ahol a hagyomány szerint három évet töltött, majd ezután újra fölment Jeruzsálembe, hogy a többi apostollal találkozzon (Gal 1,17–19).

– Pál megtérése az Isten ellen lázadó ember új esélyének paradigmája, hiszen Jézus küldetésének, az evangéliumnak is ez a célja: az ember hazatérhet oda, ahová eredendően tartozik: az irgalmas Isten szeretetébe.

Az óra célja

Lássák meg a gyerekek, hogy Isten elhívása elsöprő és életújító erő. Pál Jézus esküdt ellenségéből lesz hűséges apostollá, veszélyekkel teli, hosszú utak vándorává. Egész életét az evangélium hirdetésének szentelte.

Kulcsfogalmak

Vakság, látás, megtért, megkeresztelkedett, csatlakozott

Eszközök

Olló, illetve a választott kézműves feladat hozzávalói

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<p>Ének A bolond homokra épített...</p> <p>Ima</p>
5 perc	<p>Ismétlés (frontális munka) – A múlt órai lecke Saul–Jézus párbeszédét elevenítsük fel, akár a következő módon. Írjuk a táblára a szavak első betűjét, illetve az írásjeleket (pirossal jelöltük). Aki tudja a következő hiányzó szót, kijöhet felírni.</p> <p>– Saul, Saul, miért üldözöl engem? – Ki vagy, Uram? – Én vagyok Jézus, akit te üldözöl. – Kelj fel, menj be a városba, s ott megmondják neked, mit kell tenned. – Ennek a mondatnak a szavait összekeverve tegyük fel mágnessel, ezt a gyerekeknek kell sorrendbe tenniük.</p>
10 perc	<p>Tanítás (frontális munka) – Saul meg volt győződve arról, hogy a keresztények hazugságot hirdetnek, mert Jézus nem lehetett a messiás, és nem igaz, hogy feltámadt. Áldozathozataltól sem riad vissza, hogy elfogja őket, mert helyesnek véli tettét. Éppen ezért roppan össze, amikor rádöbben, hogy amit hazugságnak vélt, az az igazság. Ma is sokan sokféle tévhitben élnek, amelyek homokra épített háznak bizonyulnak, ha nagy megpróbáltatás következik be az életükben. – Pált később nagy megpróbáltatások érik, de olyan erős élmény számára a feltámadott Jézussal való találkozás, hogy semmi sem tántoríthatja el a tanúskodástól, még életének veszélybe kerülése sem. – Saul addig vak, amíg jó a szeme, és akkor kezd el látni, amikor megvakul a Jézussal való találkozásban.</p>
5 perc	<p>Feladatok megoldása 1. feladat (önálló munka) Megoldás: kosárban</p> <p>javaslat: Vegyük előre a 4. (betűösszekötős) feladatot, mert úgysem bírnak addig várni vele, helyhiány miatt került a második oldalra. (Figyelem, a tankönyvben tévesen ez is 3-as feladatnak lett számozva!)</p> <p>4. feladat (önálló munka) Megoldás: megtérés</p>

10 perc

3. feladat (csoportmunka vagy frontális)

- Tanult ember volt: igen
- Jól ismerte az ószövetségi írásokat: igen, Gamáliél rabbi tanítványa volt
- Elhivatott volt: igen, ezt tükrözik levelei is
- Nagyon egészséges volt: nem valószínű („*tövis adatott testembe*”, 2Kor 12,7)
- Több nyelven beszélt: igen
- Rettenthetetlen volt: igen („*...én még inkább, hiszen többet fáradoztam, többször börtönöztek be, igen sok verést szenvedtem el, sokszor forogtam halálos veszedelemben. Zsidóktól ötször kaptam negyven botütést egy híján, háromszor megvesszőztek, egyszer megköveztek, háromszor szenvedtem hajótörést, egy éjt és egy napot hányódtam a tenger hullámain. Gyakran voltam úton, veszedelemben folyókon, veszedelemben rablók között, veszedelemben népem között, veszedelemben pogányok között, veszedelemben városban, veszedelemben a tengeren, veszedelemben áltestvérek között, fáradozásban és vesződségben, gyakori virrasztásban, éhezésben és szomjazásban, gyakori böjtölésben, hidegben és meztelenségben.*” 2Kor 11,23–27)
- Megnyerő külsejű volt: nem tudunk róla
- Kilátszott a tömegből: nem tudunk róla (nem valószínű)
- Zengő hangja volt: nem tudunk róla

2. feladat (frontális és önálló munka)

Saulusból Paulus: Jézus üldözőjéből Jézus apostola, hirdetője, küldötte lett.

5. feladat: mellékletből

9 perc

Kézművesség ötletek (opcionális)

- Só-liszt gyurmából kosárkészítés, ültessük bele Sault is!
Attól függően, mennyi időt szánunk erre a feladatra, készíthetjük kis sodrott darabokból. [A technika bemutatása az alábbi linken.](#)
- Kosárelkapó készítése: egy műanyag pohár alját kifúrjuk, 60-70 cm-es madzagot húzunk bele, alul megcsomózzuk. Másik végére papírgalacsint rögzítünk, erre rajzolhatjuk Pált. Feladat: a pohárral igyekezünk elkapni a feldobott galacsint.

- „**Anyósnyelv**” készítése: távolabbi végére rajzoljuk Pált a városfalon, a betekert végére pedig már a kosárban ()

1 perc

Imádság

Jó Atyám, köszönöm neked
Az igét, áldást, éneket. Ámen.

Pál és Szilász Filippiben

(ApCsel 16,11–40)

TK

– Pál apostol második missziói útjára indulva Szilászt választotta munkatársául (ApCsel 15,40). Szilász (más néven: Szilvánusz, lásd 1Thessz 1,1) a jeruzsálemi gyülekezet megbecsült tagja volt, a vezetőség körébe tartozott (ApCsel 15,22). Pállal és Barnabással együtt Antióchiába ment, hogy az ottani keresztény közösséget segítse. Prófétai lelkülettel buzdította a hívőket. Miután Pál elvált Barnabástól, és külön folytatták missziói szolgálatukat, Pál maga mellé vette Szilászt, és Szíria és Kilikia felé vették az irányt.

– Derbébe és Lisztrába is eljutottak, ahol Timóteus csatlakozott hozzájuk. Tróázon át Makedóniába értek, és itt Filippi városába jutottak, ahol őket hallgatva egy Lídia nevű bíboráros asszony egész családjával együtt megkeresztelkedett, és házába fogadta őket. Az evangélium férfiak által jutott el Európába, ám egy nő, Lídia az első európai keresztény, akit a bibliai hagyomány említ. Ez a befolyásos asszony vagyona az evangélium szolgálatába állította, háza pedig az alakuló új gyülekezet központja lett.

– Később itt, Filippiben Pál kiűzött egy jövendőmondó lelket egy szolgálóleányból, ami miatt annak gazdái – megélhetési forrásuk „elapadása” miatt – az apostolokat a város előjárói elé hurcolták. Miután hamis vádak alapján megbotoztatták Pált és Szilászt, végül börtönbe vetették őket, és kalodába zárták lábukat.

– A történet néhány elemében már ismerős számunkra: csodálatos szabadulás következik el, az esemény tanúi félnék és csodálkoznak. A csodaelem itt abban áll, hogy éjfél tájban nagy földrengés lett, és a börtönajtók kinyíltak. Mialatt az apostolok imádkozva-énekelve Istenhez fordultak, egyszeriben lehulltak a bilincseik. A börtönőrt, aki kétségbeesett a történések miatt, sikerült megóvniuk az öngyilkosságtól. Nem sokkal később a férfi megtért, házába fogadta őket, majd megkeresztelkedett. Szimbolikus értelemben így ő maga is megszabadult. Ez utóbbi eleme a történetnek is gyakran visszatérő motívum (pl. a bíboráros Lídiával is hasonlóképpen történt).

– Mivel Pál és Szilász római polgárjoggal rendelkezett, ezért amikor végül szabadon bocsátották őket az előjárók, arra kötelezték őket az apostolok, hogy kérjenek bocsánatot tőlük. Továbbá az őket ért sérelmet úgy tegyék jóvá, hogy ők maguk nyilvánosan vezessék ki őket a börtönből. A római jog tehát védelmet biztosított az apostolok számára – ám a másik oldalon nagy ijedelmet okozott.

– Filippi városa a keresztény misszió szempontjából fontos helyszínné válik. A zsidó közösség elég kis létszámú lehetett itt; erre abból is következtethetünk, hogy a szentíró csak asszonyokról számol be, akik szombat napján, a folyóparton imádkoztak (ApCsel 16,13). A férfiak létszámának el kellett érnie a tízet, hogy az istentiszteletet az erre szolgáló közösségi épületben meg lehessen tartani. Talán ennek hiányában keresték föl az apostolok a hívőket a liturgikus helyen kívül. Pál Kr. u. 49 körül alapíthatta itt a közösséget. Élete végéig nagy megbecsüléssel tekintett erre a gyülekezetre, és érzelmileg is kötődött e közösség tagjaihoz. Pál levele a filippibeliekhez, amelyet római fogságából írt, az újszövetségi kánon része lett.

Kulcsfogalmak

Misszió, dicséret, gyülekezet

Az óra célja

Lássák meg a gyerekek, hogy Pál és munkatársai felvállalták az evangélium hirdetését, ami sok esetben üldöztetéssel, fogsággal járt. Hangsúlyozzuk, hogy szolgálatukat Isten kezébe helyezték, aki megsegítette őket a nehéz helyzetekben. Lássák meg, hogy nem csupán Pál és Szilász szabadult meg, hanem a börtönőr is életújító szabadulást élt át!

Előkészületek

Az utazó felszerelésének összekészítése: hátizsák, térkép, iránytű stb.

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<i>Imádság</i> <i>Ének</i> <i>Induljunk, érkezünk... (ÚÉ 2)</i>
5 perc	<i>Játék, beszélgetés</i> (frontális munka) Öltözzünk be utazónak! (Hátizsák, térkép, iránytű, kalap...) Játsszuk el, hogy még sosem jártunk ezen a helyen. A falu/város teljesen ismeretlen a számunkra, nem ismerünk senkit, nem tudjuk, hogy hol a szállásunk. Mondjuk el, hogy mennyire fáradtak vagyunk! Beszélgessünk a gyerekekkel, kérdezzük őket, figyeljük, hogyan viszonyulnak az idegenhez! Kérjünk segítséget, útmutatást! A játékot vezessük le egy <i>rövid beszélgetéssel</i> , mondják el, hogy mit éreztek, gondoltak, ők mit tettek volna az utazó helyében. Pál és munkatársa, Szilász is olyan városba érkezett, ahol senkit sem ismertek. Mi történt velük? Hogyan fogadták őket?
5 perc	<i>Feladat megoldása</i> (önálló munka, frontális munka) 1. feladat Megoldás: Kedves Barátaink! Isten Filippibe vezetett minket, ahol néhány napig szeretnénk maradni. Szombaton, a folyóparton Jézusról tanítottuk az imádkozó asszonyokat, akik közül egy bíboráros asszony is az Úr híve lett. Megkeresztelkedett a házában lakókkal együtt. Megkért, hogy nála szálljunk meg. Isten velünk! Pál és Szilász.
10 perc	<i>A történet elolvasása</i> (frontális munka) Olvassuk el együtt a történetet! Olvasás közben „oldjuk fel” a képeket, amelyek a szövegben vannak!
5 perc	<i>Feladatok megoldása</i> (önálló munka, frontális munka) 2. feladat Megoldás: Lídia

- 5 perc **4. feladat** (páros munka)
Válasz: hisz Istenben
Hívjuk fel a gyermekek figyelmét, hogy a börtönőr Jézus követőjeként élhetett tovább megszabadulva félelmeitől.
- 5 perc **3. feladat** (frontális munka)
Dicsérjük Istent... (EÉ 52)
Dicsérjétek az Úr nevét... (ÚÉ 182)
Áldjátok az Urat... (ÚÉ 195)
Szívemben hála, hála, hála (ÚÉ 198)
- Házi feladat*
A 3. feladat színezős részét befejezni. A mellékletből vágják ki a vitorlákat.
- 5 perc **Értékelés**
- Áldás**
Isten áldása kísérfjen minket utunkon, vezessen és védelmezzen, segítsen minket, amerre járunk! Ámen.

Ifjú az ablakban

ApCsel 20

TK, TK-matrica

Exegetikai hangsúlyok

– Pál apostol a harmadik missziói útján előbb Makedóniába utazott, majd Görögországba, ahol három hónapig maradt. Mivel a zsidók ismét életére akartak törni, útra kelt onnan, és Tróászba ment, ahol már várták munkatársai, testvérei. Itt egy hetet töltött, hogy erősítse, tanítsa a keresztény közösség tagjait.

– Az Úr napján, vasárnap az úrvacsora megünnepléséhez kapcsolódóan egésznapos tanítást tartott Pál a gyülekezetben. Ez az első említése a vasárnap iistentisztelet gyakorlatának az Újszövetségben: a pogánykeresztény közösségek a vasárnapot, a hét első napját mint Krisztus feltámadásának ünnepét ünnepelték a szombat helyett. A közösség tagjai éjfélíg tervezték, hogy együtt maradnak, mivel másnap Pál már tovább akart indulni. Valószínűleg a szolgák, rabszolgák is csak a késői órákban értek rá a munkájuk miatt, ekkor tudtak csatlakozni a többiekhez.

– A fáradtság miatt egy fiatalember, Eutikhosz (a neve „szerencsést” jelent) az ablakpárkányon ülve elaludt, és hirtelen kizuhant a felső szoba ablakából. A világításhoz használt olajlángok miatt szükség volt friss levegőre, és mivel már nagyon későre járt, így történhetett, hogy a fiatalember (vagy gyermek?) álmában, egy óvatlan pillanatban kiesett az ablakból. Ez a tragikus haláleset nagyon megdöbbsentette a gyülekezet tagjait, Pál is azonnal lesietett hozzá. Karjába vette, ráborult, és azt mondta az őt körülvevőknek, hogy legyenek csöndben, mert a lelke még benne van. Ezután megtörtént a csoda: a fiú életre kelt. A tanítás pedig ezután még hajnalig folytatódott.

– Az emeleti helyiség (itt egy magas házról lehetett szó, hiszen harmadik emeletet említ a szentíró) volt többnyire a keresztény házi közösségek gyakorlatában a tanítás helyszíne. A tanítás asztalközösség, szeretetvendégség keretében történt. A tehetősebbek gondoskodtak azokról is, akiknek nem volt módjuk elegendő enivalóval érkezni.

– Pál ebben a szolgálatában, amint életre kelti a fiút, egészen hasonlóan jár el, mint egykor Illés próféta a sareptai özvegy fiának feltámasztásakor (1Kir 17,21) és Elizeus próféta a csodatételében, amikor életre kelti a súnémi asszony fiát (2Kir 4,34). Az a mozzanat, hogy Pál ráborul az ifjúra, minden bizonnyal egy régi gyógyítási gyakorlatot tükröz, amely mindkét prófétánál előjön. Illés háromszor borult rá az élettelen gyermekekre, miközben Istenhez imádkozott; Elizeus pedig ráhajolt, majd egyenesen ráfeküdt a fiúra.

– Lukács – aki valószínűleg orvos volt – bizonyára fontosnak tartotta Pál Istentől kapott apostoli felhatalmazását a feltámasztás képességével mint jellel is megerősíteni. Ezzel Pál, Jézus nyomában járva, Isten életadó hatalmát is megtapasztalhatja – és vele együtt mindazok, akik tanúi az eseménynek.

Az óra célja

Ismerjék meg a tanulók, hogyan támasztotta fel Pál apostol ezt a gyermeket, aki egy istentisztelet alkalmával szenvedett halálos balesetet. Úgy tetszett Isten Lelkének, hogy ezzel a csodával tegyen pecsétet Pál igeszolgálatára Tróászban, és erősítse a gyülekezet tagjait és minket is a hitben.

Kulcsfogalmak

Merénylet, tanítás, istentisztelet, életre kelt

Eszközök

Ismétlő képek nyomtatása, smiley-s lapok előkészítése, kézműveskedés előkészítése (opcionális)

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<i>Ének</i> Imádság
8 perc	<i>Ismétlés képek segítségével (csoportmunka)</i> Kiket/mit ábrázolnak? Állítsd sorrendbe! Mondd el a történetet! – Illés – a sareptai özvegy fia ()

– Elizeus – a súnémi asszony fia

– Jairus leánya

5 perc

Bevezetés (frontális munka, csoportmunka)

– **Írd le, melyik** az istentisztelet számodra leginkább érdekes része!

Lap tetején smiley, aljára ír az első, behajtja, továbbadja...

– **Írd le azt is,** melyik a számodra a legnehezebben érthető!

Másik lap tetején szomorú smiley, a lap aljára ír az első, behajtja, továbbadja...

Beszéljük át a lap alapján az istentisztelet részeit! Beszéljünk arról, Pál korában milyen lehetett ez az istentisztelet, elhúzódó gyülekezeti este Tróászban.

Mondjuk el a bevezető részt! Beszéljünk Pál útjairól, mutassuk meg a 3. missziói út térképét! **Még nem nagyon térképészkedhetünk ezzel a korosztállyal, így talán megfelel a célnak ez a dia is:**

10 perc

Tanítás (frontális munka)

Ejtsünk szót a merényletek veszélyéről Pál **szolgálatát illetően. Sajnos** mai korunk velejárója, hogy a gyerekek ismerhetik ezeket a fogalmakat: merénylet, terrorcselekmény... **Ügyeljünk arra, hogy ne keltsünk indokolatlan félelmeket, ugyanakkor mutassunk rá Isten újra megnyilvánuló oltalmazó munkájára Pál életében. Beszélhetünk a „legyetek okosak, mint a kígyók” jézusi mondás alapján az elővigyázatosságról és megfontoltságról (emlékeztethetünk az ikthüsz-szimbólumra is).**

Ismerkedjünk meg a lecke alapján Eutikhossal! (Sajnos egy nyomdahiba miatt a neve helytelenül szerepel az első szövegbuborékban, erre hívjuk fel a tanulók figyelmét.) **Bár pontos életkorát nem ismerjük, fiatal kora miatt mindenképpen közel kerülhet a gyerekekhez. Ezt a személyességet igyekeztünk plasztikusabbá tenni a tankönyvi ábrázolásmóddal. Eutikhosz talán egy munkával teli, nehéz nap után volt (gyermek-**

munka?), s az olajlámpások miatt is álmosító lehetett a terem. Talán kijelenthetjük, hogy minden igehirdető rémálma, amikor a hallgatóság körében istentisztelet **történik komoly rosszullét, netalán haláleset. Pál azonban ebben a váratlan eseményben is mindvégig ugyanaz marad, a Feltámadott küldötteként (apostol) szóval és tettel is bizonyágot tud tenni az élet Uráról.** Külön öröm, szép üzenet, hogy mindezt egy fiatal fiúval, gyermekkel(?) teszi meg, aki talán még nem is tudott magára igazán vigyázni.

Illusztráció

Újsághír egy mai életmentőről

A Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziumában a 11. e osztály épp hittanórán ült, amikor az egyik lány rosszul lett. „Azt mondta, szorít a mellkasa, fáj a feje, és szeretne kimenni a mosdóba. De már az ajtó felé, a tanári asztalnál összeesett – meséli a bama.hu-nak egy osztálytárs, Komlósi Lujza. – Odszaladtunk, nyugalomba helyeztük, és felemeltük a lábát. Azt gondoltuk, elájult, olyankor pedig ez a legjobb, amit tehetünk. Jobban is lett, már fel tudott kelni. Így aztán elindultunk vele az orvosi szobába.”

A folyosón viszont a lány ismét összeesett, és ekkor volt szükség Pozonec Mária Dorotea – aki Lujzával együtt kísérte a lányt – életmentő tudására, amit az iskolai elsősegélyszakkörön tanult.

„Azt mondta, nem lát semmit, minden elsötétült. Aztán csak feküdt a padlón, becsukta a szemét, és többet nem szólalt meg. Láttam, ahogy kifújja a levegőt, de nem emelkedik újra a mellkasa. Rádöbentem, ha leáll a szíve, csak perceim maradnak, hogy segíteni tudjak, ezért azonnal megkezdtem az újraélesztést. Szinte önkéntelen mozdulatok voltak ezek, nem volt időm gondolkodni” – nyilatkozta a lapnak Mária.

Aztán megérkezett az orvos és a mentők is. A rosszul lett diáklány szülei nem járultak hozzá a személyes adatok megismeréséhez, ezért róla csak annyit tudni: a kórházban több vizsgálatot végeztek rajta, majd hazaengedték.

10 perc

1. feladat

Megoldás: Lukács evangélista aprólékos munkával *összegyűjtötte* és leírta Jézus történetét és az egyház születésének idejét. *Magáról* alig beszél, de tudjuk, hogy *Pál apostol munkatársa* volt. Jézust nem ismerte *személyesen*, de Máriát igen. Tőle sokat megtudott Jézusról. Valószínűleg *orvos* volt, ezt Pál jegyzi fel róla. Az idős apostol mellett maradt még a *fogságban* is. Neki köszönhetjük az irgalmas samaritanus és a *tékozló fiú* példázatának megőrzését.

A csoportnak leginkább megfelelő módon elevenítsük fel ezt a két fontos tanítást: dramatizálással, bábozással, képek segítségével vagy feladattal (pl. összekeverhetjük a két példázat kinyomtatott szövegrészeit, a gyerekek válogassák szét őket).

2. feladat

A szeretetvendégség után kenyér és bor került az asztalra, úrvacsorát vettek.

5 perc

Kézműveskedés

Pl. „Eutikhosz és én” témában:

Készíthetünk egyszerű technikával „Jézus szeret engem” üzenettel ajtóra függeszthető díszet. Ötlet forrása: <http://www.catholicicing.com/jesus-loves-me-bible-craft-for-kids/>.

2 perc

Imádság

Hajótörés és menekülés

(ApCsel 27,1–44)

TK, TK-M

Exegetikai hangsúlyok

– Az Apostolok cselekedeteiről szóló könyv szerzője fontosnak tartja, hogy beszámoljon az apostolok viszontagságos útjairól, amelyek a szolgálatuk és küldetésük iránti elkötelezettségüket is bizonyítják. Az evangélium terjedését követve kalandba illő leírásokkal is találkozhatunk. Lukács azonban nem szenzációkként, hanem Isten gondviselésének jeleként tekint ezekre a történésekre.

– A könyv utolsó egysége a 27–28. fejezet, amelyben Pált Rómába vezető útján követjük végig. Lukács többes szám első személyben számol be erről a hajóútról, mint aki szemtanúként, Pállal együtt élte meg ezt a veszélyes kalandot. Velük volt még Arisztarkhosz is, Pál egyik munkatársa (ApCsel 27,2).

– Pált a zsidó előjárók, a nagytanács tagjai perbe fogták missziói tevékenysége miatt, és Félix helytartónál bevádolták. Az apostol két évet töltött őrizetben, majd a helytartó utóda, Fesztusz, valamint Agrippa király előtt kellett a zsidó előjárók alaptalan vádjaira megfelelnie (ApCsel 24–26). A két vezető nem talált benne semmi halált érdemlő bűnt. E kihallgatások közben azonban Pál a császárhoz fellebbezett, mivel római polgárjoggal rendelkezett. Így történt, hogy emiatt nem menthették föl őt, hanem végül Rómába kellett hajóznia, hogy ott tárgyalják újra az ügyét.

– 2Kor 11,25 szerint Pál összesen háromszor szenvedett hajótörést. Ennek az utolsó, Rómába vezető útjának részletes leírásával Lukács hangsúlyozni kívánja, hogy az evangélium követői útjába semmilyen gát nem állhat: legyenek azok természeti erők vagy az emberi hatalom és gonoszság révén elszabadu-

ló gyűlölet erői. Hasonlóan a többi apostolhoz, Pál is vállalja a veszélyeket. Megmenekülésével Isten gondviselésének hatalmát és Krisztus evangéliumának mindenek fölött győzedelmeskedő erejét hirdeti.

– Pál a hajón több fogollyal együtt utazott. Ők valószínűleg halálra ítélt bűnözők lehettek, akiknek talán az lett később a büntetésük, hogy a római arénákban, a cirkuszi játékokon „mulattatták a nagyérdeműt”. Pállal Júliusz, az egyik felügyelő emberségesen bánt, és szabadabban kezelte őt fogoly státuszában. Megengedte neki, hogy útközben Szidónban meglátogassa a barátait, keresztény testvéreit. Mirában átszálltak egy másik hajóra, ám a szél egyre jobban nehezítette a hajó útját Kréta partjainál. Így is már több hete voltak úton, a kilátásaik pedig egyáltalán nem voltak jók.

– Pál felismerte a veszélyt, és azt javasolta a századosnak, hogy ne utazzanak tovább. Túl kockázatos lenne a hajó rakományára, de az emberéletekre nézve is. Az őszi nagy ünnep, az engesztelés napja után voltak már, októberben. A hajózási idény szeptember közepével lezárult. Ám a hajóparancsnok nem hallgatott Pálra, aki belső, prófétai látás nyomán adta a tanácsot, és mégis folytatták az utat. Úgy látták, hogy a kikötő nem volt telelésre alkalmas.

– Az Eurakvilónak nevezett orkán erejű szél (a kifejezés „vihart támasztó északkeleti szél” a korabeli szóhasználatban) lecsapott rájuk, és hánytá-vetette a hajót. Lukács nagyon érzékletesen írja le a megpróbáltatásaikat. A több napig tartó, kilátástalan küzdelem után Pál végül prófétai „minőségben” megszólalt, és arról biztosította a sorstársait, hogy egy lélek sem vész el, csak a hajó rakománya.

– Pál beszélt egy éjjeli látomásáról, amikor Isten angyala eléállt, és azt mondta neki, hogy vele együtt mindazok megmenekülnek, akik a hajón vannak. Hamarosan egy szigetre kell kivetődniük. Pál bátor hitvallása reményt keltett a férfiakban. 11 nap hanykolódás után szárazföldre közeledtek, ám a hajósok közül páran a mentőcsónakban el akartak szökni. Pál azonban kijelentette, hogy csakis együtt menekülhetnek meg, az ígéret csak így teljesülhet. Ez a prófétai kijelentés hasonlít ahhoz, amikor Józsefnek, Mária jegyesének jelent meg az angyal, és utasította őket a menekülésre (Mt 2,13).

– Pál apostol a kenyér megtörésének jelével erősítette a hajósok lelkét, végül mind ettek a több napig tartó böjtölés után, és így erőre kaptak. A kenyér megtörésének jele Lukácsnál az emmausi tanítványok történetében is nagy szerepet kap: a Krisztussal és egymással való közösség és a hitre jutás szimbóluma.

– A 276 embernek a haja szála sem görbült a drámai események során. A katonák a halálra ítélt foglyokat ki akarták végezni, ám a százados mindenkinek megengedte a partra menekülést. Isten gondviselő szeretete minden embert elér, a szabadulás útját mindenki számára felkínálja. A nagy vihar Isten eszköze lehetett abban, hogy az emberek hitre jussanak, megértsék, hogy Isten Úr a világ erői fölött. Az evangéliumi történet is hasonló gondolatot fogalmaz meg, amikor Jézus lecsendesíti a nagy vihart (Lk 8,22–25).

– A hajó Málta szigetén ért partot, az ott élők emberségesen bántak a hajótöröttekkel. Pált megmarta egy vipera, ám nem történt semmi baja. A barbárok ezt különleges isteni minősége jelének tekintették. Az apostol később betegeket gyógyított a szigeten, amikor pedig útra keltek három hónap után, hogy folytassák útjukat Rómába, a szigetlakók ellátták őket minden szükségességgel.

Kulcsfogalmak

Félelem, hajótörés, gondviselés, menekülés

Az óra célja

Lássák meg a gyerekek, hogy az apostolok milyen sok nehézség árán tudták célba juttatni az evangéliumot. Érzékeltsük, hogy Isten gondviselése kísérte Pált és munkatársait! Figyeljék meg a gyerekek, hogy Isten, aki Úr az egész világ fölött, a természet erőit is használhatja eszközként akaratának teljesítésében. Éreztessük, hogy Isten ismeri félelmeinket, és segít, ha hozzá fordulunk!

Előkészületek

A vitorlák előkészítése

Eszközök

Cellux, olló

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	<i>Imádság</i> Ének <i>Csak benned...</i> (ZÉ 132) TK 123. o.
5 perc	<i>Bevezető játék</i> (frontális munka) Hajózzunk! <i>Építsünk székekből, párnákból egy hajót, vagy csak ülünk egy szőnyegre, mintha egy ladikban ülnénk.</i> Beszéljük meg, hogy kinek mi lesz a szerepe a hajón! (Kapitány, matrózok, utasok, evezősök, megfigyelő stb.) Beszéljük meg, hogy kinek mi a feladata! Gondoljuk végig, hogy Pál korában mi segítette a tájékozódást! Játsszuk el, hogy különböző időjárási körülmények között milyen a hajózás! Elevenítsük fel azt a történetet, amelyben Jézus lecsendesítette a tengert! <i>vagy:</i> <i>Feladat megoldása</i> 3. feladat Lerajzolni: nap, hold, csillagok Ma: térkép, iránytű, tájoló, GPS
15 perc	<i>A történet ismertetése</i> (frontális munka) A hittantanár lépjen bele Lukács szerepébe, és mesélje el a történetet. Engedjük meg, hogy a gyerekek kérdezzenek akár a történet elmondása közben is! Készítsük elő a vitorlákat, amelyeket otthon ki kellett vágni! Helyezzék a gyerekek ezeket is az asztalra. Figyeljék a tankönyv képeit és a vitorla szövegeit, s a történet elmondása közben próbálják a szövegrészeket sorrendbe rakni. A történet elmondása után ellenőrizzük a sorrendet! <i>Hajótörés és menekülés</i> Megtudtuk, hogy Pál apostolnak a birodalom fővárosába, Rómába kell mennie, hogy megjelenjen a császár előtt. Néhányan elkísértük munkatársai közül. Hosszú tengeri utazás várt ránk. Lassan haladtunk, szigetről szigetre, az út egyre veszélyesebbnek tűnt. Pál az egyik kikötőben figyelmeztette a foglyokat felügyelő századost, hogy ne induljunk el. Mivel a széljárás kedvezőnek tűnt, mégis folytattuk utunkat.

Nemsokára hatalmas szélvihar csapott le a tengerre, és hevesen dobálta a hajót, amit kötelekkel erősítettünk meg, nehogy széttörjön. A megvadult hullámokon ide-oda hanykolódó hajókból kidobáltuk a terheket. A beborult égen semmi sem látszódott, sem a nap, sem a csillagok. Elveszett a megmenekülés minden reménye.

Pál ekkor így szólt a hajó utasaihoz: „Helyesebb lett volna, ha rám hallgattok, s nem indulunk el. De bizakodjatok! Ma éjjel megjelent előttem Isten angyala, és elmondta, hogy elérjük célunkat. Nem esik bántódásunk, csak bízzatok! Én hiszek Istennek! Úgy lesz, ahogy megmondta. Egy szigetre kell kivetődnünk.”

Már tizennégy napja sodródtunk a tengeren, amikor azt gyanítottuk, hogy szárazföldre közeledünk. Reggel Pál arra biztatott mindenkit, hogy egyen, és ne féljen. „Közületek senkinek sem esik le egyetlen hajszál sem a fejről” – szólt Pál.

Ezután vette a kenyeret, hálát adott, megtörte, és evett. Mi is felbátorodtunk, és ettünk, majd a maradék gabonát a tengerbe szórtuk, hogy így is könnyítsünk a hajón.

Amikor kivilágosodott, egy öblöt vettünk észre. A hajó orra a part egyik részébe fúródott, a hátsó része szakadozni kezdett a hullámveréstől. Néhányan tudtak úszni, ők a tengerbe ugrottak. Mi a hajó leszakadt deszkáiba, darabjaiba kapaszkodva evickéltünk ki a szárazföldre. Istennek hála mindenki túlélte a hajótörést!

5 perc *A vitorlák megragasztása* (páros munka, frontális munka)
Ragasszák fel a megfelelő képre a megfelelő vitorlát. Ha páros munkában készítik el, nagyon gyorsan végeznek!

5 perc *Feladat megoldása* (önálló munka, frontális munka)
4. feladat
Írjanak a gyerekek néhány szót, esetleg egy-egy mondatot a félelmeikről! Engedjük, hogy beszéljenek róla!
Fontos, hogy beszéljünk a segítség lehetőségéről!
Isten segítségével megszabadulhatunk a félelmeinktől.

5 perc **2. feladat** (önálló munka)
A beírandó szavak: angyal, hajó, sziget, szélvihar, csillagok, hullám
Megfejtés: Málta
Házi feladat
5. feladat
„Ha félek is, benned bízom!” (Zsolt 56,4)

5 perc **Értékelés**

Áldás

Legyen velünk a szeretet és békesség Istene! Ámen.

Pál levelezése

TK, TKK

Történelmi kitekintő

A római kori posta

– Igaz volt a mondás: szinte minden út Rómába vezetett vagy onnan indult. Egy jól működő birodalom alapfeltétele a megfelelő úthálózat, hogy azon keresztül a kereskedők, katonák és persze a futárok, a régi idők postásai gyorsan és könnyedén érjenek célba.

– A Római Birodalom postaszervezete nem volt új ötlet. A Perzsa Birodalom rendszerét vették át a rómaiak, és továbbfejlesztették: fáradságot nem kímélve jó minőségű utakat építettek. Ezeket és a mellettük fekvő állomást, kereskedelmi központot, légiós tábort, várost feljegyezték az *itinerariumok*ba, vagyis az útkönyvekbe. Az állomások (*stationes*) egynapi távolságra helyezkedtek egymástól, és közöttük 1-2 mérföldenként lóváltóhelyek (*mutationes*) voltak elhelyezve.

– Az utak mellé mérföldköveket telepítettek: ezek hatalmas henger alakú tömör kövek voltak, amelyekre feljegyezték, hogy melyik várostól hány mérföldre helyezkedik el eme kő (*milia passuum* = római mérföld, kb. 1500 m). Ezek a kövek olyannyira időtállóak, hogy még a 20. század eleje felé is előfordult, hogy út melletti szoboralapzatnak használták őket. A római postás ezeken az utakon igen gyorsan tudott közlekedni.

– A hírszolgálat biztonsága általában a futárok személyi megbízhatóságától függött (a futárok többnyire rabszolgák voltak, így előfordulhatott, hogy becsstelen, megbízhatatlan vagy kíváncsi rabszolgák idegen kézre játszották a levelet, elolvasták vagy elhanyagolták kézbesítését). A biztonság kedvéért gyakran több futárral küldték el ugyanazt a levelet; háborúban ehhez hozzájárult még az, hogy a futárnak szóbeli utasításokat is adtak, úgyhogy végső esetben, ha a levél elveszett vagy elvették tőle, mégis át tudta adni a fontos üzenetet.

– A postások élete veszélyekkel teli lehetett. Forrásokban gyakran olvashatjuk, hogy egy-egy ilyen postást elfogtak, és a nála lévő leveket később ellenfelük ellen használták.

– Az ókori adatok alapján azt látjuk, hogy a császári posta kizárólag a politikai és katonai célok szolgálatában állt, míg a magánlevelezéseket rendszerint rabszolgák, vendégbarátok, alkalmi utasok és főképpen kereskedők útján bonyolították.

(Forrás: romaikor.hu)

Az óra célja

Ismerjék meg a tanulók a levélíró Pált. Tudják meg, milyen okból és célból írt Pál a gyülekezeteknek és keresztény testvéreinek, milyen szerepe volt akkor és ma az apostoli leveleknek.

Kulcsfogalmak

Gyülekezetek, levél, tanítás, bátorítás, intés

Eszközök

Activity szókártyái, kártyalapok Pál leveleiből (tkk. melléklet)

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
5 perc	Ének <i>Indulj az úton...</i> (EÉ 560) TK 120. o. Imádság
3 perc	Ismétlés Lánccmesélés – mindenki tegyen hozzá egy mondatot! Ismételjük át, hogyan kerültek veszélybe Pál és útitársai a tengeren, s hogyan menekültek meg!
5 perc	Bevezetés (csoportmunka) Játék: Activity A gyerekek létszámának függvényében 2-4 csapatot alakítunk. Egy önként jelentkező kijön, és húz az alábbi fogalmak közül. Feladata elmagyarázni a szó jelentését csapattársainak, hogy kimondják a helyes megfejtést. Pontot rabolni lehet! levél, e-mail, távirat, SMS, képeslap, Skype Feladat megoldása (önálló munka) 1. feladat Helyes válaszok: futár, postagalamb, levél, tekercs (postahivatal is létezett, de még nem magánlevelezésre, lásd fent)
10 perc	Tanítás (frontális munka) A mai telekommunikációs világban szinte elképzelni sem tudjuk, milyen nehéz volt az ókorban legyőzni a távolságokat. Ismeretlen vidékre indulni mindig kalandos és olykor veszélyes is. Pál apostol rendkívül sokat utazott, számtalan veszélyt és kellemetlenséget felvállalt, hogy megbízatását teljesítse. Ugyanakkor tudta, hogy nem elég gyülekezeteket alapítani, gondozni is kell őket. A kapcsolattartás és tanítás eszköze volt az üzenet és levél. Ezen írásai a többi újszövetségi levéllel együtt a gyülekezetek kincsestára: a keresztény hit alapjait és helyes életfolytatását tárják elénk. A páli levelek terjedelmi különbségek ellenére is hasonló felépítésűek. Keressük meg az összetartozó párokat! 2. feladat (önálló munka, frontális munka) Címzés-köszöntés: 2Kor 1,1.2 Hálaadás: Fil 1,3.4 Tanítás, intelmek: Gal 5,13–15 Üdvözlés, áldás: Filem 23–24
7 perc	Játék Nézzük meg a Bibliában, milyen leveleket írt Pál! – <i>Párosító játék:</i> Írjuk ki a levelek nevét és a rövidítéseket kártyákra (akár többszörösen is, ha sok a gyermek). Helyezzük írással felfelé az asztalra. Aki következik, húzhat. Ha megtalálja a párját (tanító bólintson), mondja ki hangosan, és megtarthatja. – <i>Felezős:</i> A levelek nevét felezzük meg, a tanulók keressék az összetartozó párokat.

– *Verseny:* Tegyük ki a rövidítéses kártyákat! A gyerekek kettesével versenyeznek, mindkettőnél légycsapó. A tanító mondja a levelek nevét, aki előbb lecsap a megfelelő rövidítésre, azé a kártya. Végül a győzteseket is versenyeztethetjük, míg egy marad.

8 perc

3. feladat (önálló munka vagy házi feladat)

A könyv végén található vonalazott lapokra vagy igazi levélpapírra is írhatnak néhány soros levelet a megadott módon.

6 perc

4. feladat

„Most azért megmarad a hit, a remény, a szeretet, e három; ezek közül pedig a legnagyobb a szeretet.” (1Kor 13,13)

Rajzoljuk fel a táblára a hit, remény és szeretet hármását jelképező kereszt-horgony-szív szimbólumot. Akár ezzel is díszíthetik az igéslapot.

1 perc

Imádság

Igédnek áldását

köszönöm, Istenem.

Add, hogy jó gyümölcsöt teremjen életem. Ámen.

Levélcímek és rövidítések

Pál levele a rómaiakhoz	✂	Róm
Pál első levele a korinthusiakhoz		1Kor
Pál második levele a korinthusiakhoz		2Kor
Pál levele a galatákhoz		Gal
Pál levele az efezusiakhoz		Ef
Pál levele a filippiekhez		Fil
Pál levele a kolosséiakhoz		Kol
Pál első levele a thesszalonikaiakhoz		1Thessz
Pál második levele a thesszalonikaiakhoz		2Thessz
Pál első levele Timóteushoz		1Tim
Pál második levele Timóteushoz		2Tim
Pál levele Tituszhoz		Tit
Pál levele Filemonhoz		Filem

Párosító

Pál levele a ró-	✂	maiakhoz
Pál első levele a ko-		rinthusiakhoz
Pál második levele a korin-		thusiakhoz
Pál levele a ga-		latákhoz
Pál levele az efe-		zusiakhoz
Pál levele a filip		piekhez
Pál levele a kolos-		séiakhoz
Pál első levele a thessza-		lonikaiakhoz
Pál második levele a thesszalo-		nikaiakhoz
Pál első levele Timó-		teushoz
Pál második levele Timóte-		ushoz
Pál levele Ti-		tuszhoz
Pál levele Fi-		lemonhoz

Rövidítések

Róm	Gal	Kol	1Tim	Eilem
1Kor	Ef	1Thessz	2Tim	
2Kor	Fil	2Thessz	Tit	

Ismételjünk!

TK

Az óra célja

A témakörben tanult ismeretek elmélyítése, rögzítése, pontosítása.

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
7 perc	<i>Imádság</i> <i>Ének</i> A témakörben tanult énekek átisméltése.
35 perc	<i>Feladatok megoldása</i> Feladatonként változtatható a munkamódszer. Javasoljuk az önálló, páros és frontális munkát. Nagyobb csoport esetében lehet csoportmunkát is alkalmazni, és vetélkedőt rendezni a feladatok segítségével. 1. feladat <i>Ki mondta?</i> 1. Péter 2. Péter 3. Péter 4. Angyal 5. Fülöp 6. Saul 7. Pál 8. Pál 9. Anániás 10. István 2. feladat <i>Mátyás</i> apostollá választása <i>Az etióp</i> kincstárnok <i>Péter</i> megszabadul a börtönből <i>Péter</i> meggyógyítja <i>a sántát</i> <i>A damaszkuszi úton</i> <i>Pál</i> Filippiben 3. feladat 1. Meggyógyította a sántát. 3. Püünkösdkor prédikált és keresztelt. 6. Javasolta, hogy válasszanak apostolt Júdás helyett. 9. Egy angyal segítségével megszabadult a börtönből.

4. feladat

- I. Mi volt Pál apostol zsidó neve? – 1. Saul
- II. Hová tartott, amikor Jézus megjelent neki? – 3. Damaszkuszba
- III. Mi történt vele a látomás után? – 2. Megvakult
- IV. Ki vette maga mellé Pált segítőknek Jeruzsálemben? – 2. Barnabás
- V. Hol csukták börtönbe Szilásszal? – 3. Filippiben
- VI. Miért esett ki az ifjú a harmadik emeleti ablakból? – 2. Elaludt
- VII. Hány napig sodródtak Pál és útitársai a viharos tengeren? – 1. 14
- VIII. Ki jegyezte le az Apostolok cselekedeteiről írott könyvet? – 3. Lukács
- IX. Melyik gyülekezetnek írta Pál? „...*megmarad a hit, a remény, a szeretet...*” – 2. Korinthusi

Megoldás: Kegyelem veletek!

3 perc

Értékelés

Áldás

Áldja meg Isten tehetségedet, sokoldalú tudásodat, türelmedet és kitartó igyekezetet!
(Varga Gyöngyi: *Remény s ég*)

Ismételjünk játékosan!

Az óra célja

A témakörben tanult ismeretek átismérlése, rögzítése. Ez a témakör igen terjedelmes, ezért is fontos, hogy a gyermekek játékos, vetélkedős formában is átismételhessék a legfontosabb információkat.

Előkészületek

Rajzoljuk fel a táblára a táblázatot! A témákat és a pontértékeket írjuk bele a táblázatba!

Az óra menete

Időtartam	Tartalom, tevékenység
-----------	-----------------------

5 perc

Imádság

Ének

A témakörben tanult énekekből válogassunk.

- 5 perc *A vetélkedő szabályainak ismertetése*
Alkossunk 4-5 fős csoportokat! A vetélkedőt frontálisan játsszuk. A csoportok válaszsorozatnak egy-egy csapatnevet, lehetőség szerint olyat, ami a témához kapcsolódik. Írjuk fel a csoportneveket a táblára, melléjük rögzítjük majd a pontszámokat.
- 30 perc *A vetélkedő menete*
A csoportok sorban kérhetik a kérdéseket. Szabadon választhatják ki, hogy melyik témakör melyik kérdését kérik. A pontszámok mutatják a kérdés nehézségét.
Ha a csapat nem tudja a választ, passzolhat, és a következő csoport megmondhatja a választ.
- 5 perc *A csoportmunka értékelése*
A játék végén minden csapatot jutalmazunk meg!

Közös áldás

Áldjon meg minket és legyen velünk a szeretet és béke Istene! Ámen.

Kérdések

	Hol? Honnan? Hová?	Ki kicsoda?	Mennyi?	Csoda történt!	Mondok egy tárgyat, mondj egy személyt!	Vegyes
1.	Honnan menekítették ki Pált egy kosárban?	Kit választottak Júdás helyére az apostolok?	Hány férfit jelöltek Júdás helyére?	Mi történt a sántával, aki találkozott Péterrel és Jánossal?	Kapu	Ki a szerzője az Apostolok cselekedeteiről írott könyvnek?
2.	Hová vetődtek a hajótöröttek?	Ki keresztelte meg az etióp kincstárnokot?	Hány napig nem evett és nem ivott Saul Damaszkuszban?	Mi történt Péterrel a börtönben?	Kard	Ki volt a bíbórárus asszony, aki egész háza népével megkeresztelkedett?
3.	Hol raboskodott Pál és Szilász?	Ki volt Péter mellett, amikor meggyógyult a sánta?	Hány órára ment fel a templomba imádkozni Péter és János?	Mi történt a fiúval, aki leest az emeleti ablakból?	Könyvtekercs	Milyen hangot hallottak az apostolok a Szentlélek kiáradásakor?
4.	Hová tartott a kincstárnok?	Kit vezetett ki Isten angyala a börtönből?	Hány férfit választottak, hogy segítsék az apostolok munkáját?	Mi történt Saulal a damaszkuszi úton?	Kövek	Hogyan választották meg Mátyást apostolnak?
5.	Hol végezték ki Istvánt?	Ki prédikált szombaton, a folyóparton az asszonyoknak?	Húsvét után hány nappal áradt ki a Szentlélek az apostolokra?	Mi történt pünkösdkor?	Kosár	Miért kellett Pálnak Rómba mennie?
6.	Hová utazott Pál, amikor hajótörést szenvedett?	Ki énekelt a börtönben?	Hány napig sodródott a tengeren Pál és Szilász?	Mi történt, amikor Pál és Szilász a börtönben raboskodott?	Ablak	Melyik utcában találkozott Anániás és a vak Saul?
7.	Hol esett le a fiú a harmadik emeleti ablakból?	Ki prédikált az első pünkösdkor?	Hány ember keresztelkedett meg Péter prédikálására?	Mi történt Saullal, miután Anániás elment hozzá?	Kaloda	Mi volt István feladata a gyülekezetben?

¹ Ha olyan személyt mondanak, aki a történetben szerepel, így közvetve kapcsolódik a tárgyhoz, azt is elfogadhatjuk.

Válaszok

	Hol? Honnan? Hová?	Ki kicsoda?	Mennyi?	Csoda történt!	Mondok egy tárgyat, mondj egy személyt!	Vegyes
1.	Damaszkuszról	Mátyást	2	Meggyógyult, ugrándozott	Kapu – a sánta ember	Lukács
2.	Málta szigetére	Fülöp	3	Kiszabadult	Kard – börtönőr Filippiben	Lídia
3.	Filippiben	János	3	Feléledt	Könyvtekercs – etióp kincstárnok	Szélrohamhoz hasonló zúgást
4.	A hazájába, Etiópiába	Pétert	7	Megjelent neki Jézus.	Kövek – István	Imádkoztak, majd sorsot vetettek.
5.	Jeruzsálemben	Pál	50	Mindenki a maga nyelvén hallotta az apostolokat beszélni.	Kosár – Pál apostol	A császár elé kellett állnia.
6.	Rómába	Pál (Szilász)	14	Földrengés támadt, és megnyíltak az ajtók.	Ablak – Eutikhosz	Az Egyenes utcában
7.	Tróászban	Péter	3000	Visszanyerte a látását.	Kaloda – Pál és Szilász	Az apostolok segítése, az özvegyek, elesettek támogatása